

SISMANOGLU
MECANIKA

ΒΙΘΥΝΙΚΑ,

ἢ

1117

ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΥΤΗΣ

ΥΠΟ

Μ. ΚΛΕΩΝΥΜΟΥ

ΚΑΙ

ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ,

Μέλου τακτικού τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει

Ἑλλ. Φιλολ. Σλλόγου.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΣ Ι. Α. ΒΡΕΤΟΥ.

1867.

ΤΩ

1117

ΦΙΛΟΓΕΝΕΣΤΑΤΩ ΚΑΙ ΜΟΥΣΟΤΡΑΦΕΙ

Κ. Κ. ΝΙΚΟΛΑΩ.

ΙΑΤΡΟΠΟΥΔΩ,

ΠΟΛΛΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ

ΤΗ ΠΑΤΡΙΔΙ ΠΑΡΑΣΧΟΝΤΙ,

ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ ΔΙΗΝΕΚΟΥΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

Η ΒΙΒΛΟΣ ΑΥΤΗ ΕΥΣΕΒΑΣΤΩΣ

ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ.

Φιλογενέστατε !

Σοὶ τὸν δίκαιον καὶ ὀφειλόμενον εὐγνωμοσύνης φόρον ἀποτίοντες, μικρὸν δεῖγμα ταύτης τὴν βίβλον τὴν δε ἀνατίθεμεν. Τίτι γὰρ ἄλλω δικαιοτέρων ἡδύνατο ἀνατεθῆναι ἢ τῆς φίλης πατρίδος ἡμῶν ἥδε ἱστορία, ἢ Σοὶ, τῷ πολλάκις καὶ πολλαχῶς αὐτὴν εὐεργετήσαντι, καὶ τῷ ἐν τοῖς ὁμοεθνεσὶ ἐπ' ἀκραιφνεσὶ φιλογενείας αἰσθήμασι διαπρέποντι ; Δέξαι τοίνυν, Φιλογενέστατε Ἄνερ, εὐμενῶς τὰς ἡμετέρας ταύτας ἀπαρχάς, ἃς φιλικαὶ καρδίαι, ὑπὸ τῆς Σῆς εὐνοίας ἐμπεφουσημέναι, ἐτόλμησάν σοι προσενεγκεῖν, καὶ μὴ ἀπαξιώσης τὰς τοῦ ἄκρου πρὸς Σε σεβασμοῦ ἐνδείξεις ἡμῶν, μεθ' ὧν διατελοῦμεν.

Οἱ Ἐχδόται

ΜΑΡΚΟΣ ΚΛΕΩΝΥΜΟΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἡ Βιθυνία διεδραμάτισεν, ἐν τῷ μικρῷ αὐτῆς κύκλῳ, πρόσωπον ἄρκετὰ σημαντικὸν ἐν τῇ χριστιανωσύνῃ καὶ ἐν τῷ καθόλου Ἑλληνισμῷ, καὶ ἡ χωρογραφία καὶ ἡ ἱστορία τῆς χώρας ταύτης δύνανται νὰ συνεινεύγκωσι τὸ καθ' ἑαυτὰς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ὅλου ἡμῶν ἔθνους. Δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ἄνευ προθέσεως τοῦ νὰ προσβάλωμεν μηδὲνα, ὅτι δὲν συνετάχθη εἰσέτι Ἑθνικὴ ἱστορία, ἐξετάζουσα τὸ ἡμέτερον ἔθνος οὐ μόνον ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἐν τῇ Λακωνίᾳ, ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, ἣτις ὑπῆρξεν ἀναμφιβόλως ἡ κοιτίς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀλλ' ἐν τῷ στενῷ κύκλῳ τῆς ὁποίας δὲν περιωρίσθη τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, οὐδὲ κατὰ συνέπειαν πρέπει νὰ περιωρισθῇ ἡ ἱστορία αὐτοῦ.

Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀφ' οὗ ἀνεπτύχθη, ἠνδρώθη καὶ ἀνεκάλυψε τὸν πολιτισμὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χώρᾳ, ἐξηπλώθη καὶ διεχύθη διὰ τοῦ μεγαλωνύμου αὐτοῦ υἱοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα, συνεπαγόμενον μετ' αὐτοῦ τὸν ἀνακαλυφθέντα ὑπ' αὐτοῦ πολιτισμὸν, καὶ διὰ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ ἐπιρροῆς κατώρθωσε νὰ ἐξελληνίσῃ τὰς πρὸς βορρᾶν, πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς ἀνατολὰς χώρας, ἐπὶ τοσοῦτον μάλιστα, ὥστε οἱ εὐφυέστεροι καὶ φρονιμώτεροι τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, οἱ μεγαλύτεροι πατέρες τοῦ χριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Συρίᾳ, ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ, ἐν διαφόροις ἄλλαις ἐπαρχίαις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, αἱ ἱεραὶ σύνοδοι, τὰ ἀμφικτυονικὰ ταῦτα συνέδρια τῆς Ἑλληνικῆς χριστιανωσύνης, συνεχροτήθησαν ἐν χώραις Ἀσιατικαῖς, καὶ ἡ πάλῃ τοῦ

Ἑλληνισμοῦ κατὰ τῶν ξένων στοιχείων διεδραματίσθη ἰδίᾳ ἐν τοῖς θυγατράσι χώραις τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας, ἀνάγκη ν' ἀναδιωχθῆ μιᾶς ἐκάστης χώρας, ἐν ἧ ἀνέθηλεν ἐπὶ μικρὸν ἢ μέγα τὸ δένδρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ ἱστορία. Τὸ ἔργον εἶναι μέγα, εἶναι δυσχερὲς, καὶ ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου, ὅσον χαλκέντερος καὶ ἀν ὑποτεθῆ, ἡ δύναμις πρὸς τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Τοῦτου ἕνεκα, ἕκαστος, τὸ καθ' ἑαυτὸν, ὀφείλει νὰ συνεισενέγκῃ εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην, ὥστε ἐκ τῶν διαφόρων μερῶν νὰ καταρτισθῆ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐν ὅλῳ πληρὲς.

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὀρμώμενοι, ἠσχολήθημεν ἐφ' ἱκανὰ ἤδη ἔτη εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἀφορώντων τὴν πατρίδα ἡμῶν Βιθυνίαν, καὶ ἀπεφασίσαμεν τὰ συλλεγέμενα ταῦτα νὰ ἐκδώσωμεν τύποις, τοῦτο μὲν ὅπως συνεισενέγκωμεν τὸν μικρὸν ἡμῶν ἔρανον εἰς τὴν μεγάλην συλλογὴν τῆς Ἑθνικῆς ἱστορίας, τοῦτο δὲ ὅπως ἀποδώσωμεν τὰ τροφεῖα τῆ πατρίδι, τοῦτο δὲ ὅπως παράσχωμεν εἰς τὸ δημόσιον ἀνάγνωσμά τι οἰονδήποτε.

Τοιαύτη μὲν ἦτον ἡ πρόθεσις ἡμῶν, τοῦτο δὲ τὸ πόνημα· αἱ πηγαί, ἀφ' ὧν ἠρύσθημεν, εἶναι αἱ καλλίτεραι, ὡς ἐν τῷ πονήματι θά ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης. Πολλὰς τῶν ἐπιγραφῶν, ἀνεκδότους οὖσας, ἀνεκαλύψαμεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως.

Παραδίδοντες τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν σύγγραμμα εἰς τὴν δημοσιότητα, ἐπικαλούμεθα τὴν εὐμενῆ μὲν ἀλλὰ καὶ δικαίαν τοῦ δημοσίου κρίσιν.

Ἐν Κων]πόλει τὴν 5 Ἰουλίου 1867.

ΜΑΡΚΟΣ ΚΛΕΩΝΥΜΟΣ.
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΙΣ.

Ἡ Βιθυνία ὀρίζεται πρὸς Ἀνατολ. μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας καὶ τοῦ Παρθενίου ποταμοῦ, πρὸς Βορρᾶν δὲ ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς Νότι. ἐκ τῆς Μυσίας καὶ μέρους τῆς Ἐπικτήτου Φρυγίας, καὶ πρὸς Δυσμ. ἐκ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος, ὡς Στράβων λέγει (βιβλ. ἰβ'. § 563·)· ἀλλὰ περὶ τῶν ὁρίων αὐτῆς ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διαφωνίαι, προσελθούσαι ἕνεκα τῆς προσγινομένης μεταβολῆς εἰς τὴν ἑκτασιν αὐτῆς ἢ περιστολῆν ὑπὸ διαφόρων ἡγεμόνων Βιθυνῶν ἢ Ῥωμαίων. Εὐστάθιος δὲ ἐν ταῖς παρεκβολαῖς τῆς περιγησίσεως τοῦ Διονυσίου σημειῶν ἐν τόμῳ Β'. σελ. 193, στιχ. 793 λέγει, ὅτι α μετὰ Μαριανδυνούς κείται ἡ τῶν Βιθυνῶν λιπαρὰ γῆ, ὅπου ὁ Ῥήβας ποταμὸς ἐκβάλλει ἑρατεινὸν ῥεῖθρον, ὁδεύων παρὰ τοῖς τοῦ Πόντου στόμασι.

Ἄγχι δὲ (Μαριανδυνῶν) Βιθυνοὶ λιπαρὰν χθονά ναιετάουσι,
Ῥήβας ἔνθ' ἑρατεινὸν ἐπιπρόηται ῥέεθρον
Ῥήβας, ὃς Πόντιο παρὰ στομάτεσσιν ὁδεύει.
Ῥήβας, οὗ κάλλιστον ἐπὶ χθονὶ σύρεται ὕδωρ.
Τόσοι μὲν Πόντιο περικίτται ἄνδρες ἔσαι.

Χαλιδιέες μὲν πρῶτα παρὰ στόμα γαῖαν ἔχουσιν,
Οὐδας ἐς ἀντίπεραν Βυζάντιον εἰσορώνοντες·
Βέβρυκες δ' ἐπὶ τοῖσι, καὶ οὖρεα Μυσίδος αἴης. κτλ.

ἔσθη προστίθησιν ὁ Εὐστάθιος λέγων, ὅτι οἱ Βιθυνοὶ εἰσι ναυτι-
κώτατοι, κατοικοῦντες γῆν πάμφορον καὶ εὐδενδρον, καὶ ἔχουσα ν
πολλὰς λιθοτομίας, καὶ κρυστάλους φύουσαν ἐν ὄρεσι, καὶ πολλὰ

793-6

ἄλλα ἀγαθὰ παράγουσαν καὶ ὅτι οἱ Βιθυνοὶ Θραῖκες ὄντες διέβησαν εἰς Ἀσίαν, κληθέντες ἀπὸ τινος Θυνοῦ ἢ Βιθυνοῦ, ἐνὸς τῶν παιδῶν Φινέως κατὰ ποίησιν, ὡς Ἀρριανὸς μαρτυρεῖ, καὶ ὅτι κατόκησαν τὴν Ῥηβαντιανὴν χώραν, ἔχοντες καὶ χρηστήριον Ἄρειος, καὶ ὅτι παρὰ τοῖς Βιθυνοῖς ἦν διάσημος δημιουργός, οὗ ἔργον ἦν τὸ θαυμαστὸν ἄγαλμα Διὸς Στατίου, (1) εὐρισκόμενον ἐν Νικομηδείᾳ. Στέφανος δὲ ὁ Βυζάντιος λέγει, ὅτι οἱ Βιθυνοὶ ἐκλήθησαν ἀπὸ Βιθυνοῦ υἱοῦ Διὸς καὶ Θρακῆς τῆς Τιτανίδος, ἥτις ἐκ μὲν Διὸς Βιθυνὸν ἔτεκεν, ἐκ δὲ Κρόνου Δόλογκον. Φλάκος δὲ ὁ Βαλλέριος ἐν τῷ περὶ Ἀργοναυτῶν πονήματι, καὶ τὸ τοῦ Ὑγίνου μυθολογικὸν 17 καὶ Servius (ἐν Σχολίοις Αἰνεϊάδος βιβλ. ε. στίχ. 373) λέγουσιν, ὅτι τὸ πρὶν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βιθυνῶν κατοικοῦν Βέβρυκες, λαὸς βάρβαρος, ὧν ὁ ἡγεμὼν ἦν Ἄμυκος ὁ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς νύμφης Μελίας, ὅστις τοὺς διαβαίνοντας διὰ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου ἐλήστευεν. Ἄλλ' ὁ Πολυδεύκης, εἰς τῶν Ἀργοναυτῶν, ἐφόνευσε τοῦτον, οὗ τάφος, κατὰ τὸν Σκαρλάτον Βυζάντιον (ιδ. τόμ. Β'. τῆς Κωνσταντινουπόλεως) ἔκειτο κατὰ τὸ Γρῦσσα Δαγί, τὸ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ὄχθῃ τοῦ θρακικοῦ Βοσπόρου, κατ' ἄλλους δὲ κατὰ τὸ Βεῖ Κοζοῦ, ἔνθα ἦτο καὶ ἡ μαινομένη Δάφνη.

Ὅθεν φαίνεται, τοὺς Βέβρυκας αὐτοὺς ἕτεροι Θραῖκες, διαβάαντες τὸν Βόσπορον, ἐδίωξαν ἢ καθυπέταξαν (ιδ. Ἀππιανὸν ἐν ἀρχῇ τῆς βίβλου τῶν Μιθριδατικῶν πολέμων) καὶ Ἡρόδοτον (βιβλ. ζ'. κεφ. 75), ὅστις λέγει, ὅτι οὗτοι οἱ Θραῖκες (Βιθυνοὶ) διαβάαντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκόντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἔξαναστήναι δὲ φασὶν ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Οἰκῶντων δὲ τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἤρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. Οὗτοι οἱ Θραῖκες Βιθυνοὶ καθυποτάξαντες τὴν χώραν, ἔδωκαν ἀπ' ἑαυτῶν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῆς, περὶ ἧς καὶ Ξενοφῶν τὸν λόγον ποιῶν ἐν τῇ

[1] Τὸν Δία οἱ Βιθυνοὶ ἐκάλουν Πάπαν, ὕπερ δηλοῖ πατέρα, πρὸς τιμὴν τοῦ ὀπίου ἀνέβαινον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων καὶ ἔβυον· ἡ δὲ λέξις Πάπα ἀρχαιότερα οὕσα ἐδήλου τὴν προσφώνησιν υἱοῦ πρὸς πατέρα, ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα παπάειν, (ιδ. Ἀρχαιολογ. Ἀθανασ. Σταγερ.) πιθανόν δὲ ἐκ τούτου νὰ ἐκλήθη καὶ ὁ τῆς Ῥώμης Pontifex πάπας, ὡς καὶ οἱ ἡμέτεροι ἱερεῖς παπάδες.

Ἀναβάσει τοῦ Κύρου (βιβλ. β'). λέγει, ἀρξαμένη δὲ Ἰθρακὴ αὕτη (ἢ Βιθυνίς) ἐστὶν ἀπὸ στόματος τοῦ Πόντου μέχρις Ἰθρακείας ἐπὶ δεξιᾶν εἰς Πόντον ἐσπλέοντι» σχεδὸν τὰ αὐτὰ καὶ Στράβων ἐν βιβλ. ιβ'. § 540 λέγει, ὡς καὶ τὸ περὶ Μακεδονίας σύγγραμμα τοῦ Ἀββα Ὁθωνος, μεταφρασθὲν ὑπὸ Μαργαρίτου Γ. Δημήτρου ἐν τῇ χώρᾳ δὲ ταύτῃ κατοικοῦν καὶ Μαριανδυνοὶ παρὰ τῇ παραλίᾳ, τῇ κειμένη μεταξὺ Ἰθρακείας καὶ Καυκόνων, ὅπου λέγεται, ὅτι ὁ Ἰθρακὴς ἐφόνευσε τὸν Κέρβερρον. Ἡ τῶν Καυκόνων χώρα Κερκίεν τανῶν λέγεται. Στράβων δὲ ἐν βιβλ. ιβ'. § 542 σημειῶν λέγει, ὅτι τῶν Μαριανδυνῶν γενομένων εἰλώτων τῶν Ἰθρακλεωτῶν, ἡ κλησίς ἐξέλιπεν, ἢ δὲ τῶν Καυκόνων ἐσώζετο.

ΟΡΗ.

Ἡ Βιθυνία διατέμεται ὑπὸ σειρᾶς συνεχοῦς τοῦ Ἀντιταύρου, τοῦ σχηματίζοντος τὸν Βιθυνικὸν Ὀλυμπον, οὗτινος ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή εἶναι μεσημβρινο-ανατολικώτερον τῆς ἐν Πόντῳ Ἰθρακείας καὶ τοῦ Ὑπείου, ἐκτεινομένη δὲ, διακλαδίζεται πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἀποτελεῖ σειρᾶν, ἀπολήγουσαν ἕως εἰς τὸ Ποσειδεον ἀκρωτήριον. Εἶναι δὲ καὶ τὸ Ἀργανθώνιον (Σαμανλί Δαγί) ὅπου ἦσαν τὸ πάλαι πολλοὶ ἱεροὶ ναοὶ καὶ μοναί, ἐξ ὧν ἡ τοῦ ὀσίου Αὐξεντίου· διὸ καὶ βουνὸν Αὐξεντίου ἐλέγετο· ἐκλήθη δὲ ἐκ τῆς νύμφης Ἀργανθῶνης τῆς Κιανῆς, ἧς ἡράσθη ὁ Ῥῆσος· τοῦτον δὲ φονευθέντα ἐβρῆνει ἡ Ἀργανθῶνη ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, τρέχουσα καὶ φωνοῦσα, « Ῥῆσε, Ῥῆσε » (1). Ὁ Μύσιος Ὀλυμπος καίται πρὸς μεσημβρίαν τῆς Βιθυνίας, γνωστὸς ἐκ παλαιῶν ὡς ἔδρα τοῦ Διὸς (2).

[1] Παρθένος λσ'. καὶ Ἀρχαιολογ. Ἀθανασίου Σταγερίτου τόμ. ε. σελ. 263.

(2) Καθ' ὅλον τὸν ἀρχαῖον χρόνον τὸ ὄρος τοῦτο ἐθεωρεῖτο ἔδρα θεότητος τῶν Βιθυνῶν Πριέτου καλουμένης (ιδ. Θεόφιλον σελ. 289· καὶ Ζωναρ. ΙΧVI κεφ. 22· καὶ Κεδρη. τόμ. Β σελ. 641)· ἐπὶ δὲ τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατορῶν ἦν ἔδρα πολλῶν μοναστῶν καὶ μοναχῶν, οὓς ἐπεσκεπτόντο οἱ αυτοκράτορες· ἀλωθέντων δὲ τῶν μερῶν τούτων ὑπὸ τῶν Ὀσμηνιδῶν, ἐκλήθη τὸ ὄρος Κεζί Δαγί.

ΠΟΤΑΜΟΙ.

Ὁ Παρθένιος ἀποτελεῖ κατὰ τὸν Πλίνιον τὰ Ἀνατολικά ὄρια τῆς Βιθυνίας (τανῦν Παρτουνῶν) ὁ Ψύλλης, ὁ Βίλλιος ἢ Βιλλαῖος, (Φιλλίας τσαί), ὁ Λύκος, ὁ Ὑπείριος ἢ Κίερος (τανῦν Μιλάν σιουγρῶν) ὁ Σαγγάριος, ὁ Ῥήβας, ὁ Ἄρτανας ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ὁ Ῥυνδακός, ὁ ἀποτελῶν τὰ δυτικά ὄρια τῆς Βιθυνίας, δεχόμενος καὶ τὸν Μάκιστον, ὁ Λωτός ἢ κατ' ἄλλους Λύκος (τανῦν Νοῦ λαφὲρ ἢ Λουφὲρ), ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Προποντίδα ὁ Ἀσκάνιος ἢ Κίος κατ' ἄλλους ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Κίου, ὁ Δράκων δὲ εἰς τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ ἄλλοι ποταμοὶ ἥττονος λόγου ἄξιοι, ὁ δὲ Σαγγάριος ὁ ἑκαταὶ γνωστότερος πηγάζει ἐκ τινος κώμης Σαγγίαις, κειμένης μακρὰν τῆς Πεσσιδούντος 150 στάδια, καὶ διερχόμενος τὴν Φρυγίαν καὶ τὰ Ἀνατολικά ὄρια τῆς Βιθυνίας, καὶ ἐνούμενος μετ' ἄλλων ποταμίων καὶ μετὰ τοῦ Γάλλου πηγάζοντος ἐκ τῶν Μώδρων, ἐκβάλλει εἰς Εὐξείνιον Πόντον· περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Ὅμηρος ἐν Τυαδί Γ'. στίχ. 187 λέγει

Ἐνθα ἴδον πλείστους Φρύγας ἀνέρας αἰολοπόλους
λαοὺς Ὀτρῶος καὶ Μύγδονος ἀντιθέου,

Οἳ ῥὰ τότε ἔστρατῶντο παρ' ὄχθας Σαγγάροιο.

Ἐπὶ τῶν ὄχθων δὲ τούτου ἤδη ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Βιθυνίας καὶ Ῥωμαίων καὶ Βυζαντινῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐκτίσθησαν γέφυραι καὶ φρούρια, ἅπερ ὁ χρόνος, αἰ ἐπιδρομαὶ καὶ αἰ πλημμύραι τοῦ ποταμοῦ ἐφθειραν. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Πορφυρογέννητος ἐν τῷ περὶ θεμάτων Β'. βιβλίῳ λέγει, ὅτι Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης ἐπ' αὐτοῦ κατεσκεύασε γέφυραν· τούτων δὲ εἰσέτι εὐρηθῆναι ἐρείπια διεσκηρπισμένα. Οἱ βασιλεῖς τῆς Βιθυνίας καὶ οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Ῥώμης, ὡς καὶ πολλοὶ Σουλτάνοι ἐπεχείρησαν νὰ ἐνώσωσι τὸν ποταμὸν τούτον μετὰ τοῦ κόλπου τῆς Νικομηδείας, ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς.

ΛΙΜΝΑΙ.

Ἀσκανία(1), Βοάννη, ἡ τῆς Ἀπολλωνιάδος, καὶ Δασκυλίου, Μελιτουπόλεως καὶ ἡ Δαφνουσίας.

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.

Ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ εἶναι τὸ Παρθένιον (Baba burnu), κατὰ δὲ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Βοσπόρου τὸ Ἀγκύριον (Κοῦμ πουργουῦ) τὸ Κοράκειον (Φίλ πουργουῦ) τὸ Χαλκηδόνιον (Μόδα πουργουῦ ἢ Μαλλά) τὸ Ἡραῖον (Φενὲρ Βαχτζεσί) ὁ Ἀκρήτας (Τοῦζ πουργουῦ) καὶ τὸ Δρέπανον εἰς τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον τὸ Ποσειδεον (Πιόζ πουργουῦ) εἰς τὴν ἄκρην τοῦ Ἀργανθωνίου ὄρους.

ΝΗΣΟΙ.

Βέβυσκος (Καλλόλιμνος) ἐν Προποντίδι.

Ἐν δὲ Εὐξείνῳ Πόντῳ ἡ Θουιάς (κατ' ἄλλους Δαφνουσία), ἥτις ἔστιν ἡ ἐλαχίστη πικρῶν, οὔσα τανῦν ἔρημος, καὶ ἐπισκεπτομένη ὑπὸ τῶν ναυαγούντων κατὰ τὰς ἀπέναντι ἀκτᾶς. Περιέχει δὲ ἡ νῆσος αὕτη καὶ φρέατα ἀλμυροῦ ὕδατος· οἱ Ὀθωμανοὶ δὲ καλοῦσι ταύτην Κερκὲν Ἀδασί, ἀνήκουσαν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς παραλίας τῆς Κάνδρας.

ΚΟΛΠΟΙ.

Ὁ Κιανὸς ἢ τῆς Κίου· ὁ Ἀστακηνὸς ἢ τῆς Σμήτης, περιέχει πολλοὺς ὀρμίσκους καὶ ἐπήνεια, καὶ ὁ τῆς Κάλπης(2).

(1) Ἡ Βοάνη νῦν Σαπάντζα κιολοῦ (ἴδ. Ἄνων Κομνην. βιβλ. Γ'. σελ. 282. κατ' Ἀμμερ τόμ. Α'. σελ. 380 καὶ 96, παρ' οἷς ἱστορεῖται, ὅτι εὐρηθῆναι αἱ ἕδραι τῶν ἀρχαίων Σιφώνων ἐπὶ τῶν περὶ ὄρεων, ὡς καὶ ἐν τοῖς κατωτέρω βῆθησεται.

(2) Ὁ Ξενοφ. ἐν βιβλ. ε. τῆς τοῦ νεωτέρου Κύρου ἐκστρατείας ἠαναβάσεως τὸν περὶ Κάλπης λόγον ποιούμενος, ἀναφέρει καὶ ἄξια λόγου τιὰ περὶ Βιθυνίας, λέγων αὐτὸν τῆς Κάλπης λιμνὴν ἐν μέσῳ κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου· ἔστι δὲ ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χωρίον τὸ μὲν ἀποβῶν, ὕψος, ὅπη ἐλάχιστον, οὐ μετὸν εἴκοσιν ὀργυῶν· ὁ δ' αὐτῆν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου τετάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δὲ ἐντὸς τοῦ

ΠΟΛΕΙΣ.

Παρθενούπολις, κληθεῖσα ἀπὸ τοῦ ἐγγύς αὐτῆς Παρθενίου ποταμοῦ· οὕτως ὀνομασθέντος ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ λουστῆσις παρθενούπολις Ἀρτέμιδος· Τήιον, Ἡράκλεια ἢ Ποντοηράκλεια· Προυσίας ἢ τὸ πάλαι Κίερος, Διόπολις, Ἄμαστρις, δυτικῶς δὲ τῆς Ἡρακλείας Ἄρτανα, Κάλπη, Ρύη, Λιθὸς καὶ Χηλάς (ἰδ. περίπλου ἀφ' Ἄφρια-νοῦ καὶ Σκύλακος ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἀρχαίων γεωγραφηθέντων)· μεσογείως δὲ κεῖνται τὸ Βιθύνιον, ἢ εἶτα Κλαυδιούπολις, Κράτεια, Φλαβιούπολις, Ίουλιούπολις, ἢ τὸ πάλαι Γόρδιον καλουμένη· κατὰ δὲ τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον, ἢ Ὀλβία, Ἀστακός, Νικομήδεια, Δρέπανον, εἶτα Ἐλενούπολις, Χαλκηδών· ἐν δὲ τῷ Κιανῷ, ἢ Κίος, Μύρλια ἢ Ἀπάμεια, τὸ Δασκύλιον, παρ' ᾧ ἢ Τρίγλεια· μεσημβρινῶς δὲ τούτων ἢ Προῦσα, Μελιτούπολις, Κερμαστὴ, Ἀπολλωνιάς, καὶ Ἀωπόδιον. Ἀλλὰ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐν βιβλίῳ β'. τόμῳ γ'. περὶ θεμάτων, καὶ Ἱεροκλ. Γραμμ. Συγκεδήμ. ἐν τόμῳ Γ'. σελ. 390 ἀναφέρουσιν ἄλλην ἐκθεσιν περὶ τῶν πόλεων τῆς χώρας ταύτης, ἐνῶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ὑπῆρχεν ἕτερα διατάξις. Αὕτη δὲ ἡ ἀνωμαλία προήρχετο ἐκ τῆς μετέπειτα διαφόρου διαιρέσεως, τῆς γιγνομένης ὑπὸ τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς κρατούντων αὐτῆς· οὐ ἕνεκα καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς μετήλλασον, πῆ μὲν ἕκτασιν λαμβάνοντα, πῆ δὲ περιστολήν. Παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις ἀναφέρεται καὶ πόλις Πριάιτος, κτισθεῖσα ὑπὸ Βιθυνῶν πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς Πριάιτου κατὰ Ζωναρ. (τόμ. α. ἀριθ. 16 κεφ. 22 σελ. 196) καὶ Κεδρην. (τόμ. β. σελ. 644).

αἰχόνο· χωρίον ἱκανῶν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. Λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς ἑσπέραν οἰκῆσαι αἰγυαλὸν ἔχων· κρήνη δὲ ἡδῆος ὕδατος καὶ ἀφθόου βέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατίᾳ τοῦ χωρίου· ἕλλα μὲν πολλὰ καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσασκε ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ· τὸ δὲ ὄρος τὸ ἐν τῷ λιμένι εἰς μεσόγειον μὲν ἀνήκει, ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεώδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλασσαν πλεόν ἢ ἐπὶ εἴκοσι σταδίοις ὁπὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς ξύλοις· ἢ δὲ ἄλλη χώρα καλὴ καὶ πολλή· καὶ κῆμα ἐν αὐτῇ εἰσι πολλὰ καὶ εὖ οἰκούμεναι· φέρεται γάρ ἢ γῆ καὶ κριθὰ· καὶ πυροὺς καὶ ὄσπρια καὶ μελίνας καὶ σῆσχιμον καὶ σύκα ἀρκούντα καὶ ἀμπέλους ἡδυσίους καὶ τάλλα πάντα πλήρῃ ἐλαίων.

ΚΛΙΜΑ.

Ἐν γένει εἰπεῖν τὸ κλίμα τῆς Βιθυνίας εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, ἐκτὸς τῶν παρὰ ταῖς λίμνας καὶ κοιλάσι.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ.

Ἐφερε πολλὰ, ἤγουν γεννήματα, ξυλικήν, οἶνον, ἐλαίας δὲ εἰς τὰ περίξ τοῦ Κιανοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἀστακηνοῦ ἐπιιδιούσας. Ὅσον δὲ περὶ κρυσταλλωδῶν λίθων, περὶ ὧν ὁ Εὐστάθιος μνειάν ποιεῖται ἐν ταῖς παρεκβολαῖς Διονυσίου τοῦ Περιγηγητοῦ, ἄλλοθι οὐδαμοῦ γίνεται λόγος. Ἡ χώρα δὲ ἐκτὸς τῶν πολλῶν βυακίων καὶ πηγαίων ὑδάτων ἔχει καὶ ἰαματικά ὕδατα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ.

Οἱ Βιθυνοὶ ἦσαν λαὸς βάρβαρος· προϊόντος δὲ τοῦ καιροῦ διὰ τὰς εἰς Βιθυνίαν γιγνομένας ἑλληνικὰς ἀποικίας, ἐπολιτίσθησαν καὶ ἀπετέλεσαν ἰδιαίτεραν ἡγεμονίαν, ἔχουσαν ὁμοεθνεῖς ἡγεμόνας. Ἀναφαίνονται δὲ οἱ Βιθυνοὶ ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅτε εἶχον ἰδίους νόμους, ἤθη, ἔθιμα καὶ λατρείας, παραλλάσσοντα τῶν ἄλλων, τῶν κατοικούντων ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ. Εἶχον δὲ καὶ Μηνολόγιον ἰδιαίτερον, ἀρχόμενον ἀπὸ Σεπτεμβρίου, μῆνες τοῦ ὁποίου εἰσὶν Ἡραῖος, Ἐρμαῖος, Μητρώος, Διονύσιος, Ἡράκλειος, Δῖος, Βενδιδαῖος, ἀπὸ τίνος θεᾶς τῶν Βιθυνῶν Βένδιος, ἥτις ἐπανηγυρίζετο ὑπὸ Ἀθηναίων ἀντὶ τῆς Ἀρτέμιδος ἐν Πειραιεῖ· ἢ δὲ πανηγυρις αὕτη εἰσῆχθη ὑπὸ Βιθυνῶν Θρακῶν, τῶν ἀποκατασταθέντων μετὰ ταῦτα ἐκεῖσε. ἶδε Λεξικ. Ἀρχαιολογ. Σμῆθ, μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Δ. Πανταζῆ σελ. 1095, ἔνθα ἀναφέρεται καὶ τὸ Μηνολόγιον τῶν Βιθυνῶν ὡς ἐξῆς·

1	Ἡραῖος	εἶχεν ἡμέρας	31	ἀρχόμενος ἀπὸ	11	Σεπτεμβρίου.
2	Ἐρμαῖος	»	»	»	»	12 Ὀκτωμβρίου.
3	Μητρώος	»	»	»	»	11 Νοεμβρίου.
4	Διονύσιος	»	»	»	»	12 Δεκεμβρίου.
5	Ἡράκλειος	»	»	»	»	12 Ἰαννουαρίου.
6	Δῖος	»	»	»	»	9 Φεβρουαρίου.

7 Βενδιταίος	»	»	30	»	»	12 Μαρτίου.
7 Στράτειος	»	»	31	»	»	11 Ἀπριλίου.
9 Πριέπιος	»	»	30	»	»	12 Μαΐου.
10 Ἄρειος	»	»	31	»	»	11 Ἰουνίου.
11 Ἀφροδίσιος	»	»	30	»	»	12 Ἰουλίου.
12 Δημήτριος	»	»	31	»	»	11 Αὐγούστου.

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΒΙΘΥΝΙΑΣ.

Τὸ νὰ διευκρινίσῃ τις τὴν ἀρχὴν καὶ σύστασιν τοῦ Βιθυνικοῦ κράτους εἶναι δυσχερέστατον, ὡς διαφρονούντων καὶ ἀντιφασκόντων περὶ αὐτοῦ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ἐν τοῖς ἐμπροσθεν εἰρηται, ὅτι οἱ Βιθυνοὶ ἦσαν φυλὴ Θρακικὴ, κατοικοῦντες παρὰ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ, καὶ ὅτι διέβησαν ἀπὸ Βυζαντίου εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, καὶ ὑποτάξαντες τοὺς κατοικοῦντας τὴν χώραν Βέβρυκας, ἐγένοντο κύριοι αὐτῆς. Διωκούντο δὲ ὑπὸ διαφόρων ἡγεμονίσκων, νομαδικῶς διαιτώμενοι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος. Στράβων δὲ, (ἐν βιβλ. ιβ. § 540), καὶ Ἀππιανὸς ἐν ἀρχῇ τῆς βιβλίου τῶν Μιθριδατικῶν πολέμων, διδουσιν ἡμῖν ὁπωσοῦν εὐχρινεστέρως πληροφορίας. Ἐν τούτοις δὲ προσθετέον καὶ τὸν Ἀββᾶ *Sevin Mém. de l' Acad. des inscr. et belles-lettres, I. XVI, P. 335.* Φώτιος δὲ ἐν τῇ Μυριοβίβλω (κώδικι ΣΚ) ἀναφέρει, ὅτι περὶ τὴν ἰζ' Ὀλυμπιάδα ἦν ἡγεμὼν τῶν Βιθυνῶν Λοιδάλσις, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ὑπὸ Μεγαρέων ἡ Ἀστακός· τοῦτον δὲ διεδέχθη ὁ Βοτείρας υἱὸς αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτον ὁ Βᾶς ἢ Βᾶσσις, ὁ καταπολεμησας Κάλαν τὸν στρατηγὸν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου· ἀκολούθως βασιλεύει ὁ Ζιβοίτης ἢ Ζιπήτης· μετ' αὐτὸν Νικομήδης ὁ Α'. καὶ μετὰ τοῦτον Προυσίας ὁ Α'. ἢ Χωλός· τοῦτον δὲ διαδέχεται Προυσίας ὁ Β'. ὁ Κυνηγὸς καλούμενος, καὶ τοῦτον Νικομήδης ὁ Γ'. ὁ Ἐπιφανής, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου ἡ Βιθυνία περιήλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων. Ὁ Ἀππιανὸς δὲ λέγει, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Βιθυνῶν μέχρι τῆς κυριαρχίας τῶν Ῥωμαίων ὑπῆρξαν 49 Βιθυνοὶ ἡγεμόνες.

Οἱ Βιθυνοὶ λοιπὸν, κατοικοῦντες τὸ δυτικὸν μέρος τῆς χώρας καὶ διαικοῦμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κροίσου, βασιλέως τῆς Λυδίας, ὡς μαρτυρεῖ Ἡρόδοτος (ἐν βιβλ. α'. κεφ. 28.) λέγων, « χρόνου δὲ ἐπιγινωμένου, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς τοῦ Ἄλφου ποταμοῦ οἰκουμένων πλὴν γὰρ Κιλικίων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπ' ἐωυτῶ εἶχε καταστρεφάμενος ὁ Κροῖσος· εἰσὶ δὲ οἶδε Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδύνοι, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρηῆες, οἶτε Θυνοὶ καὶ Βιθυνοὶ. » μετὰ δὲ τὴν τοῦ Κροίσου καταστροφήν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κύρου γενομένην, σὺν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις ὑπέκλυε καὶ ἡ Βιθυνία εἰς τὴν Περσοκρατείαν, φόρου ὑποτελής οὖσα αὐτῇ καὶ Σατράπην ἔχουσα, οὗτινος ἔδρα ἦτο τὸ Δασυλίον. Διετέλει δὲ οὕτω συμμαχοῦσα τοῖς Πέρσais μέχρι τῆς εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Περὶ τῆς χώρας τῶν Βιθυνοῶν ἀρκούντως πληροφορεῖ ἡμᾶς καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ Κύρου Ἀναβάσει· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Γρανικῷ νίκην διέταξε τὸν ἑαυτοῦ στρατηγὸν Κάλαν, ὅπως προσβάλλῃ τὴν Βιθυνίαν. Οὗτος δὲ συναπαντηθεὶς μετὰ τοῦ Βᾶς ἠττήθη, καὶ παρ' ὀλίγον ἐδέησε νὰ πληρωθῇ κατὰ τὴν μαρτυρίαν Μένωνος, λέγοντος· « Βᾶς... ὃς καὶ Κάλαν τὸν Ἀλεξάνδρου στρατηγὸν, καί τοι γε λίαν παρεσκευασμένον πρὸς τὴν μάχην, κατηγωνίσαστο, καὶ τῆς Βιθυνίας παρεσκευάσατο τοὺς Μακεδόνας ἀποσχέσθαι »· ἰδ. Memnon. **Fragm. XX. T. III. p. 537.** Ὁ δὲ Βᾶς διετήρησε τὸ κράτος αὐτοῦ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ σῶον, καταλιπὼν αὐτὸ πρὸς τὸν υἱὸν καὶ διάδοχον ἑαυτοῦ Ζιποίτην τῷ 326 π.Χ. Καὶ ὁ Ζιποίτης ἐπίσης ἐφάνη ἐμπεριπόλεμος, γενναῖος ἀγωνισάμενος κατὰ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἡ ἀσφάλεια τοῦ κράτους αὐτοῦ τῷ ἐνέπνευσε τὴν ἐπιθυμίαν τῆς κατακτήσεως ἄλλων χωρῶν. Ὁθεν καὶ ἐπεχείρησε τὴν πολιορκίαν τῶν ἐν Βιθυνίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων, τῶν οἰκουμένων παραλίως, μάλιστα δὲ τῆς Ἀστακοῦ καὶ Χαλκιδόνος· ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ διαλύσῃ τὴν πολιορκίαν ἕνεκα τοῦ Πτολεμαίου, στρατηγοῦ τοῦ Ἀντιγόνου, ὡς μαρτυρεῖ Διόδωρος (ἐν βιβλ. ἰθ'. κεφ. 58—60.) λέγων, « μετὰ ταῦτα δὲ πορευθεὶς (ὁ Πτολεμαῖος) διὰ τῆς Βιθυνίας, καὶ Ζιποίτην τὸν βασιλέα τῶν Βιθυνοῶν καταλαβὼν πολιορκοῦντα τὴν Ἀστακηνῶν καὶ Χαλ-

κιδιῶν πόλιν, συνηγάγκασε λύσαι τὴν πολιορκίαν· ποιησάμενος δὲ συμμαχίαν πρὸς τε τὰς πόλεις ταύτας καὶ πρὸς Ζιποίτην, ἔτι δὲ λαβὼν ὁμήρους προῆγεν ἐπὶ Ἰωνίας καὶ Λυδίας »· μετὰ τούτου ἐπεχείρησε κατὰ τοῦ Λυσιμάχου, ὅστις ἐφόρμησεν εἰς Βιθυλίαν, καθ' οὗ ὁ Ζιποίτης γενναῖος ἠγωνίσθη, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Μέμων. (**Fragm. XX.**) « Ζιποίτης λαμπρὸς ἐν πολέμοις γενναῖος καὶ τοὺς Λυσιμάχου στρατηγούς τὸν μὲν ἀνελὼν, τὸν δὲ ἐπὶ μήκιστον τῆς οἰκείας ἀπελάσας ἀρχῆς... ἐν οἷς προστίθεισιν, « ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ Λυσιμάχου, εἶτα καὶ Ἀντιόχου τοῦ παιδὸς ἐπικρατέστερος γεγονώς » κτλ. ». Οὕτω πρὸς τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ ἀνδρείως ἀγωνισάμενος κατέλιπε μετὰ τὸν θάνατον τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν πρεσβύτερον αὐτοῦ υἱὸν Νικομήδην τὸν Α', ἀποθανῶν ἐκ χαρᾶς ἐπὶ τῇ νίκῃ ἣν ἐποίησε κατὰ τοῦ Πατροκλοῦ, στρατηγοῦ Ἀντιόχου τοῦ Σωτήρος, ὅστις εἰσέβαλεν εἰς Βιθυνίαν. Νικομήδης δὲ ὁ Α', περὶ τὰ 278 π. Χ. βρασιλεύσας, ἐφάνη ὡμὸς, φονεύσας τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ πλὴν ἑνὸς τοῦ καλουμένου Ζιποίτου, κατ' ἄλλους δὲ Ζιβόα (ἰδ. Τίτον Λίβιον βιβλ. 38 κεφ. 16'), ἵνα ἀπαλλαγῇ τῆς ὑπονομίας, ἣν ἔφερε κατ' αὐτῶν, ὡς ὄντων δῆθεν ἀντιζήλων αὐτῷ. Ἀλλ' ἕνεκα τούτου περιέστη εἰς παραχάξ· διότι ὁ Ζιποίτης (ἢ Ζιβόας) βοηθούμενος ὑπὸ τινων Βιθυνοῶν, λαβὼν δὲ καὶ τὴν συμμαχίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων Βυζαντίου, Τίου, καὶ τοῦ Ἀντιόχου ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Νικομήδους· ὁ δὲ τελευταῖος ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τῶν Ἑρακλειωτῶν καὶ γενομένης ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ἰκανῆς παρασκευῆς, οἱ δύο στρατοὶ ἦλθον εἰς ἀπάντησιν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμησε πρῶτος νὰ κινηθῇ, καὶ μάλιστα οἱ τοῦ ἄλλου μέρους, ὡς μαθόντες τὰς διαπραγματεύσεις τοῦ Νικομήδους μετὰ τῶν Γάλλων, ὧν τὸ ὄνομα ἐνέπνευσε φόβον, ἀπέστησαν. Ὁ δὲ Νικομήδης, ἀποῦ προσεκάλεσεν εἰς βοήθειαν τοὺς Γάλλους ἢ Γαλάτας, ἐπεχείρησε τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐκστρατείαν, καὶ κατενίκησεν αὐτὸν, ὥστε καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ Πτολεμαῖος κατεχόμενα μέρη ἀνεγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν τοῦ Νικομήδους. Οἱ δὲ Γαλάται οὗτοι πολὺ συνετέλεσαν τῷ Νικομήδει καὶ εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀντιόχου ἐκστρατείαν. (1).

(1) Σημ. Οἱ Γαλάται οὗτοι ἦσαν ἀκόλουθοι τοῦ Βρέννου, ὁτιανὸς εἰσέβα-

Ὁ Νικομήδης ἐξαφελισθεὶς ἤδη ἐκ τῶν πολεμίων, ἐπεμνήθη τὰ τοῦ κράτους αὐτοῦ, ὅτε φιλοδόμησε καὶ τὴν ὁμώνυμον ἐαυτῷ πόλιν, καταγαγὼν εἰς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας τῆς πρὶν ὑπὸ Λυσιμάχου κατασκαφείσης Ἀστακοῦ. Τὴν δὲ νέαν πόλιν ἐκόσμησεν οὐ μόνον μὲ ἀσφαλῆ τείχη, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷαι ἦσαν ὁ ναὸς τῆς θεᾶς Δήμητρος, εἰς τὴν προστασίαν τῆς ὁποίας ἀνέθετο τὴν πόλιν, καὶ ὁ τοῦ Διὸς ναὸς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐν οἷς καὶ τὸν λυμένα τῆς πόλεως, Νικομήδειον καλούμενον προσέφερε δὲ καὶ πολλὰ χρήματα πρὸς τοὺς Κνιδίους (1), ὅπως δώσωσιν αὐτῷ τὸ περιώνυμον ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, ὅπερ εἶχον ἐν τῇ πόλει αὐτῶν, διὰ τὴν κοσμίαν τὴν ἐαυτοῦ· ἀλλ' οὗτοι ἠρηθήσαν. Οὕτω διαγῶν ὁ Νικομήδης περὶ τὴν διακόσμησιν τῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτοῦ πόλεων, καὶ ἐπιμελούμενος τοῦ τε ἐμπορίου, τῶν τεχνῶν καὶ τῆς παιδείας, ἐτελεύτησε καταλιπὼν διάδοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ζήλαν (250 π. Χ.).

Ὁ Ζήλας δὲ μόλις ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, καὶ εὐθὺς περιτοίχεται ὑπὸ ἀντιπάλων· διότι Ζιβόας, ἡ κατ' ἄλλους Τιβοίτης, ἐξ ἑνὸς μέρους, βοηθούμενος ὑπὸ τινῶν πόλεων τῆς Βιθυνίας, ἐξ ἑτέρου δὲ οἱ ἐπίτροποι τῶν τεσσάρων τέκνων, Πτολεμαῖος καὶ

λόντες εἰς Ἑλλάδα καὶ Μακεδονίαν ἔκαμιν πολλὰς λεηλασίας καὶ φθορὰς, καταστραφόντες δὲ ἐν Ἑλλάδι διεσκορπίσθησαν εἰς τὴν Θράκην καὶ τὴν Χερσονήσον· ἐκεῖ δὲ διατελοῦντας προσεκάλεσεν αὐτοὺς ὁ Νικομήδης εἰς βοήθειαν αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ἀντιόχου, ἐπὶ συνθήκῃ, ὥστε ὅσας χώρας ἤθελον κατακτήσει ἐκ τῆς ἐπικρατείας τοῦ Ἀντιόχου νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτοὺς, ὅπερ καὶ ἔγινε· παραχώρησε δὲ μέρος τῆς Παφλαγονίας καὶ Φρυγίας, ἔθλα ἀποικιστάθησαν, κτισάντες πόλεις τὴν Ἀγκυραν, Γαβίαν καὶ Πισινούντα. ἔκαλοῦντο δὲ οἱ Γαλάται οὗτοι Τεκτόσχαρες, Τολστοκόδοι καὶ Τορκμοί, διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ Λεονορίου καὶ Δοσάριου· ἡ δὲ χώρα ἀπ' αὐτῶν ἐκλήθη Γαλατία, ἐν ἣ ἔτι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἀπέκησαν· διὸ καὶ ἐκαλεῖτο Γαλλογαρκία, διακοσμημένη εἰς τετραρχίαν. ἔχουσιν κοινὴν πολιτείαν ἐπὶ Ῥωμαίων. (Ἰδ. Σερβ. βιβλ. ἴθ'. 557· καὶ Τίτον Λιβ. βιβλ. 38, κεφ. 16.) καὶ τὸ πρῶτον φιλῶν Exploration Arch· ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Γάλλου Georges Perrot, καὶ Edmond Guillaume κτλ. καὶ Φωτίου Μυριοβλ. Κωδῆκ. σελ'. καὶ Νέαν Ηνωθῶν. τόμ. ἴθ'. φιλῶν. 279 σελ. 354, ἔθλα γίνεται μνηστὴ καὶ περὶ Γαλατῶν, καὶ Νικομήδους, Ζηλοῦτος ἀριθ. 280, σελ'. 276—278.

(1) Ἀρχαιολογία Ἀθηνῶν Στρεπέρη. Τόμ. α'. σελ. 355.

Ἀντιόχου οὗς κατέστησεν ὁ Νικομήδης διὰ διαθέκης, ἐπεχείρουν νὰ καταλάβωσι τὸν θρόνον· γενομένων πολλῶν μαχῶν, ἡ Βιθυνία ὑφίστατο ζημίας μεγίστας καὶ ἀνυπολογίστους. Ζήλας δὲ μόλις ἐφθάσε νὰ ὑπερισχύσῃ, καὶ εὐθὺς φρονεῖται ὑπὸ τῶν Γαλατῶν· οἱ δὲ Βιθυνοὶ ἀπαυδῆσαντες πλέον ἀπὸ τὰς βλάβας καὶ ζημίας, καὶ κακώσεις, ἃς ὑπέστησαν ἕνεκα τῶν γενομένων μαχῶν μετὰ εἰκοσαετῆς διάστημα, φρονεθέντος οὕτω τοῦ Ζήλα, ἀναγορεύουσιν ἡγεμόνα Προυσίαν τὸν Α',* Χωλὸν ἐπικαλούμενον, καὶ υἱὸν τοῦ Ζήλα (1).

Οὗτος καταδιώξας τὸν ἀντίπαλον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ καταλαβὼν ὑπὸ τὴν δυναστείαν αὐτοῦ πάσας τὰς ἐν Βιθυνίᾳ ἐπαναστάσας μετὰ τοῦ Ζιβόα πόλεις, ἐνησχολήθη εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τακτοποίησιν τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ συνῆψε σχέσεις μετὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδόνων, καθὼς καὶ μετὰ τοῦ μεγάλου Ἀντιόχου· ἐπολέμησε δὲ καὶ πρὸς Ἀτταλον τὸν Α', ἐπιχειροῦντα κατὰ τοῦ Ἀγχιού, ἐξαδέλφου Σελεύκου τοῦ Κεραυνοῦ, ὅστις κατεῖχε τὴν ἐντεῦθεν τοῦ Ταύρου χώραν· ὁ δὲ Ἀτταλος ἀναγκασθεὶς ἐπεκλήσθη τὴν ἐπικουρίαν τῶν ἐν Θράκῃ τότε διατριβόντων Γαλατῶν, τοὺς ὁποίους ἐλθόντας κατέστησεν ἐν τῇ Ἑλλησποντίᾳ χώρα· οἱ δὲ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων πᾶσχοντες πολλὰ ὑπὸ τῶν Γαλατῶν, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Προυσίου βοήθειαν, ὅστις κατὰ τῶν Γαλατῶν ἀντιπαραταχθεὶς, πολιορκούντων τὴν πόλιν τῶν Ἀβυδινῶν Ἀρίσθην, ἄπαντας ἠβηδὸν σὺν ἀν-

(1) Οὗτος ζῶντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπίθουλεύεις ὑπὸ τῆς μητρικῆς αὐτοῦ κατέφυγε πρὸς βασιλέα τῶν Ἀρμενίων· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἀπονήτησαν κληρονόμους κατέστησε τοὺς ἐκ τῆς δευτέρας γυναικὸς πατῆρος, νεπίους ἔτι ὄντας, ἐρ' ὧν κατέστησεν ἐπιτρόπους Πτολεμαῖόν τε καὶ Ἀντιόγον καὶ τὸν δῆμον Βυζαντιῶν, Ἑρακλεωτῶν καὶ Κιανῶν· ἀλλ' ὁ Ζήλας βοηθούμενος ὑπὸ Γαλατῶν κατέρχεται καταλαβεῖν τὴν πατριῶν βασιλείαν· Βιθυνοὶ δὲ ὑπὲρ τῶν νηπίων ὄντες τὴν μητέρα αὐτῶν συνήκθησαν τῷ ἀδελφῷ Νικομήδους Ζηλοῦτῃ ἢ Ζιβόα, καὶ ἐπικουρίαν λαβόντες παρὰ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν ἀντέστησαν πρὸς Ζήλαν· καὶ γενομένων πολλῶν μαχῶν, ἐκπεσόντος δὲ καὶ Ζηλοῦτος, Ζήλας ἀναλαμβάνει τὸν θρόνον, ὅστις συμμάχησας τοῖς Ἑρακλεωταῖς διετέλει φίλος αὐτῶν. Ὅθεν εἰς τὴν ἀπιστίαν αὐτῆν πρὸς Γαλάτας, καὶ ὁ Ζήλας ὑπ' αὐτῶν φρονεῖται, καὶ οἱ Ἑρακλεῶται πολλὰς ζημίας ἔλαβον ὑπ' αὐτῶν, ληϊσάντων τὴν Ἑράκλειαν μέχρι Κάλητος. (Φωτίος ἐν Μείμον. σελ'.)

διάξει καὶ γυναικί κατέσραξε, καὶ τὴν ἀποσκευὴν κτύπων δούς εἰς διακοπήν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, ἐπανεκάρησεν οἰκαδὲς μετὰ δὲ τοῦτο ἐξεστράτευσεν πρὸς Βυζαντίους, πρῶτον μὲν, διότι οὗτοι συνετέλεσαν βροηθῶντες Ἀττάλῳ, πολεμοῦντι κατὰ τοῦ Ἀχαιοῦ· δεύτερον δὲ, διότι οἱ Βυζάντιοι δὲν ἐπέμψαν θεωρὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Σωτηρίων, πανηγυριζομένων πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς ἐν Νικομηδείᾳ, ἐνθα, ὡς εἴρηται, ἦν τοῦ Θεοῦ τούτου ἐπίσημον ἀγαλμα καὶ ναός· καὶ διότι ψήφισαντες νὰ ἰδρῦσιν πρὸς τιμὴν τοῦ Προυσίου εἰκόνα· δὲν ἰδρυσαν αὐτάς. Ὅθεν καὶ κινεῖ κατ' αὐτῶν, ἔχων συμμάχους τοὺς Ῥοδίους, ὅτε εἰσβάλῃ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἀρχιεὶ ἀπ' αὐτῶν τὸ φρούριον, τὸ Ἰερὸν καλούμενον (ἴδε Κωνσταντινουπόλιν Σικελ. Βυζαντ. Τόμ. Βας.) καὶ μέρος τῆς Μυσίας, κατεργαμένης ὑπὸ Βυζαντίων, οἵτινες ἐλπίζοντες νὰ λάθωσι βροηθεῖν πρὸς τῶν συμμάχων αὐτῶν καὶ πρὸς Τιβίτου ἀδελφοῦ τοῦ Ζήλα κατὰ Πικυαίαν, καὶ πρὸς τοῦ Ἀττάλου, εὐρίσκοντο εἰς ἀμηχανίαν, μὴ λαβόντες αὐτήν· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ἐλθὼν ὁ Κερκύριος βασιλεὺς τῶν ἐν Θράκῃ Γαλατῶν διέλυσε τὸν πύλεμον, καὶ κατώρθωσε νὰ κλεισθῇ μεταξύ Βυζαντίων καὶ Προυσίου εἰρήνη, συνακουσάντων καὶ τῶν Ῥοδίων, περὶ ἧς ὁ Πολύβιος βιβλ. 4. κεφ. 52. ἀπολοεῖται ἀναφέρει ἀεπὶ Κώβωνος τοῦ Κελυγαίτου· ἱερομνημονούντος ἐν τῷ Βυζαντίῳ Βυζαντίους μὲν μηδένα πράττειν τὸ διαγώγιον τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεόντων Ῥοδίων· δὲ καὶ τοὺς συμμάχους, τούτου γενομένου, εἰρήνην ἄξιον πρὸς Βυζαντίους· ἀποδοῦναι δὲ Προυσίᾳ Βυζαντίους τὰς τῆς χώρας καὶ τὰ φρούρια καὶ τὰ πολεμικὰ σωματα χωρὶς λυτρῶν· πρὸς δὲ τούτοις τὰ πλοῖα τὰ κατ' ἀρχὰς ληρθέντα τοῦ πολέμου, καὶ τὰ βέλη τὰ καταληφθέντα ἐν τοῖς ἐρούμασιν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ξύλα καὶ τὴν λιθίαν καὶ τὴν κέραιον τοῦ ἐκ τοῦ Ἰερῶν χωρίου· ἐπικυαίαν δὲ Προυσίαν καὶ ὅσα τινὲς τῶν Βιθυνῶν εἶχον ἐκ τῆς Μυσίας χώρας, τῆς ὑπὸ Βυζαντίους ταπτομένης ἀποδοῦναι τοῖς γεωργοῖς· ἢ (ἴδ. καὶ Τίτ. Λίβιον βιβλ. 4 κεφ. 52.) μετὰ ταῦτα δὲ ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Κιέρου, ἣν καθελὼν ἀνοικοδόμησε, καλέσας αὐτὴν Προυσιάδα, τὴν πρὸς Ὑπίου ποταμῶ· ἔπειτα δὲ πολιορκῶν καὶ τὸ Τήιον ἐβλήθη τὸν πόδα, πρῶ-

τῶν ἐκ τοῦ τείχους. Ὅθεν ἐπανιών οἰκαδὲ ἐτελεύτησεν, ὡς ἀναφέρει Φώτιος ἐν Μυριοβίβλῳ παρὰ Μέμμωνι Σκδ' καὶ Πολύβιος βιβλ. 5. 89. Οὗτος δὲ ὁ ἡγεμὼν συνέδραμε τοῖς Ῥοδίοις καὶ εἰς τὴν ἀνεγερσιν τοῦ ἐπισήμου Κολοσσού κατὰ Στράβωνα βιβλ. δ', § 652. διάδοχος δὲ γίνεται ὁ υἱὸς αὐτοῦ Προυσίας ὁ Βας. (1.) ὁ Κυνηγὸς καλούμενος (222 π. Χ.)

Προυσίας δὲ ἦν σύμμαχος καὶ γαμβρὸς Φιλίππου τοῦ Γ', ὅστις καταπολεμήσας Κίον καὶ Μύρλειαν, δεχθεὶς τὸν στρατηγὸν τῶν Αἰτωλῶν, πολεμίαν αὐτῷ ὄντων, καὶ καθελὼν αὐτάς ἔδωκε τῷ Προυσίᾳ, ὅστις τὴν μὲν Μύρλειαν ἀνοικοδομήσας ἐκ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἀπάμειαν ἐκάλεσε, τὴν δὲ Κίον Προυσιάδα, Κιβωτὸν ἔπειτα κληθεῖσαν (τουρκ. Κιευλέκ.).

Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων ἦτταν τοῦ Φιλίππου, Προυσίας κολακεῖων αὐτοὺς καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἑαυτοῦ θηρεύων συνεμάχησε τοῦτοις· ἀλλ' Εὐμένης ὁ Β', ὁ τῆς Περγάμου (2) ἡγεμὼν, ἀντίζηλος ὢν αὐτοῦ, κατηγορεῖσε τοῦτον ἐν τῇ Συγκλήτῳ τῆς Ῥώμης διὰ πρέσβειων, ὅτι δῆθεν ἐδοθήθη τῷ Ἀντιόχῳ· πλὴν ἡ κατηγορία αὕτη δὲν εἰσηκούσθη τότε (ἴδ. Διοδώρ. ἀποσπύσματ. de legat. XX. 21.). Διὸ ἀμάζοντος τοῦ πολέμου τῶν Ῥωμαίων

(1) Οὗτος ἦτον ἀσάτου χαρικτήρος. τὸ μὲν σῶμα εἰδεχθέατος, τὴν δὲ ψυχὴν θηριώδης καὶ χαμερπής· ἦτο δὲ δειλὸς καὶ τόσον εὐτέλης, ὥστε ὡς δούλος προσεφέρετο πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, οὐχ ἦττον δὲ ἐβίου καὶ βίου Σαρδαναπαλικῶν, ἐμίσει τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας, καὶ ἐφέρετο ὡμότατος πρὸς τοὺς ἐκυτοῦ ὑπηκόους, θεωροῦν θετὰ τε καὶ ἀνθρώπινα παρ' οὐδὲν· διὸ καὶ μεταξύ τῶν βασιλέων ὁ ἀναξιώτατος ὑπῆρξε κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πολυβίου Διοδώρου. καὶ Τίτου Λίβιου. (ἴδε Πολύβ. ἱστορ. τομ. ζ' σελ. 188—189 καὶ Πολύβιον in Excerpt. 173 καὶ 174.)

(2) Τὸ Βασίλειον τοῦτο συνεστήθη ὑπὸ Φιλιταίρου τοῦ Βιθυνοῦ στρατηγοῦ τοῦ Λυσιμάχου περὶ τὰ 283. τοῦτον δὲ διαδέχεται Εὐμένης ὁ Δ', καὶ τοῦτον Ἀττάλος ὁ Α', λάμπρως ἐν μάχαις ὢν, μετ' αὐτὸν ἀκολουθεῖ Εὐμένης ὁ Βας, πρὸς ὃν ὁ Προυσίας ὁ Βας. ἐπολέμη· διαδέχεται δὲ τοῦτον Ἀττάλος ὁ Βας. ὁ σπυρίδας Νικομήδην τὸν Βον. εἰς τὸν θρόνον τῆς Βιθυνίας· ὀδηγητηριάζεται δὲ καὶ οὗτος ὑπὸ Ἀττάλου τοῦ Γου. οὗτος δὲ ἀποθανὼν κατέλιπε τὸ κράτος αὐτοῦ κληρονομίαν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους· ἡ Περγάμος φημίζεται, ὡς τόπος κεντρικὸς τῆς φιλολογίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν· περὶ ἧς πολλὸς γίνεται λόγος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσι.

κατὰ Περσέως, διαδόχου τοῦ Φιλίππου, Προυσίας διεγείρεται κατὰ τοῦ Εὐμένους, πρόφασιν λαβὼν, ὅτι αὐτὸς ἦν σύμμαχος τοῦ Περσέως· ἐν καιρῷ δὲ τοῦ πολέμου τούτου, πρὸς ἃν οἱ Ῥωμαῖοι ἐφαινότο ἀμέριμοι, τότε καὶ Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος φυγῶν ἐκ Συρίας, μετὰ τὴν ἦτταν τοῦ Ἀντιόχου, ἦλθεν εἰς Βιθυνίαν πρὸς Προυσίαν, ᾧ πολὺ συνήργησεν ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Εὐμένους μάχαις. Ὅτε δὲ ἐν ναυμαχίᾳ τινὶ κατ' Εὐμένους ἠμυγάνει ὁ Προυσίας, καὶ τὴν ἐκβασιν τῆς ἐπιχειρήσεως ἐπίστευεν εἰς τοὺς ἐκ τῶν θυμάτων αἰωνοὺς, τότε ὁ Ἀννίβας γελῶν εἶπε· «προκρίνεις νὰ ἐμπιστεῖναι εἰς κρεάδια βωδίου μᾶλλον ἢ πρὸς παλαιὸν καὶ ἐμπειροπόλεμον στρατηγόν;» (ἰδ. Μάξ. Οὐάλερ. βιβλ. γ'. κεφ. 7.) ἄλλοτε δὲ ὄρων ὁ Καρχηδόνιος τὴν ἰσχὺν τοῦ Εὐμένους ἀξιομένην τῆ βοηθείᾳ τῶν Ῥωμαίων κατὰ Προυσίου, καὶ ἐπαπειλοῦσαν ὄλεθρον εἰς τὸν στόλον τῶν Βιθυνῶν, ἐπεινόησε δόλιον καὶ παράδοξόν τι στρατήγημα· διέταξε δηλαδὴ νὰ συναθροισθῶσι φαρμακεροὶ ὄφεις καὶ νὰ τεθῶσιν ἐντὸς πηλίνων ἀγγείων κεκαλυμμένων. Τούτου δὲ γενομένου, πρὶν ἢ συγκροτηθῆ ἡ ναυμαχία τῶν δύο στόλων, διέταξε τοὺς κυβερνήτας καὶ στρατηγούς τοῦ στόλου τοῦ Προυσίου νὰ κινηθῶσιν ἅπαντες ἐκεῖ, ὅπου ἦν ὁ Εὐμένης, ἀλλὰ πάντοτε προσέχοντες εἰς τὴν ἑαυτῶν ὑπεράσπισιν, ἀρχαμένης δὲ τῆς ναυμαχίας, ἅμα ὡς ἴδωσι τὸν Εὐμένην ἐν τῇ ἑαυτοῦ τριήρει ἢ νὰ συλλάβωσι ζῶντα ἢ φονεύσωσιν· οὕτω δὲ παρασκευασθέντων ἁπάντων, πρὶν τῆς ἐνάρξεως τῆς ναυμαχίας, ὁ Ἀννίβας ἐξεπίτηδες μετὰ πλοιαρίου ἐπεμψεν ἄνδρα κήρυκα, ὑποκρινόμενον, ὅτι κομίζει τῷ Εὐμένει ἐπιστολήν, καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ ἵνα ἅμα προσεγγίσας εἰς τὴν ναυαρχίδα τοῦ ἀντιπάλου, δώσῃ σύνθημα πρὸς τοὺς ἐν τῷ στόλῳ τοῦ Προυσίου ὄντας· καὶ τοῦτο ποιῶν ὁ διαταχθεὶς συνελήφθη, καὶ ἄγεται πρὸς τὸν Εὐμένην, νομισθεὶς, ὅτι δῆθεν κομίζει αὐτῷ ἐπιστολήν. Γνοὺς δὲ ὁ Εὐμένης τὴν ἀπάτην, ἀμέσως διατάσσει τοὺς ἑαυτοῦ, ὅπως ἀρξονται τῆς ναυμαχίας. Οἱ Βιθυνοὶ τότε εὐθέως ἐφόρμησαν κατὰ τῆς τριήρεως τοῦ Εὐμένους, ὅστις μὴ δυνάμενος νὰ ἀντιπαλαίσῃ, μάλιστα διὰ πλοιαρίου ἐσώθη εἰς τὰ παρὰ τὸν αἰγιάλον φρούρια· οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ στόλου ἐφορμῶντες κατὰ τῶν Βιθυνῶν, καὶ βλέποντες, ὅτι αἱ ἑαυτῶν τριή-

ρεις ἐπληρώθησαν ἐκ ριπτομένων ἀγγείων, καὶ κατ' ἀρχάς ὑπέλαβον τὸ πρᾶγμα γελοῖον, ἀλλ' εἶτα ἰδόντες τοὺς ὄφεις περιελισσομένους ἐπὶ τῶν ἰστίων τῶν τριήρεων, κατελήφθησαν ὑπὸ τρόμου, καὶ ἄλλος ἄλλοσε φυγόντες ἀτάκτως, παρέσχον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τοῖς Βιθυνοῖς λαμπρὰν νίκην (Κορνήλ. Νέπωτ. βιβλ. Ἀννίβ. κεφ. 20—21· καὶ Ἰουστίν. βιβλ. 32. 4.).

Ἀννίβας δὲ ἤλπιζε διὰ τῶν ἐκδουλεύσεων, ἃς ὠφελίμως παρεῖχε τῷ Προυσίᾳ, νὰ χαίρῃ παρ' αὐτῷ ἀσφάλειαν· πλὴν μετὰ ταῦτα ἰδὼν τὸν ὀλοτελῆ τοῦ Ἀντιόχου ὄλεθρον ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ γινώσκων τὸ ἄστατον τοῦ Προυσίου, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ, ὅπως διαμένῃ ἐν τῇ Λιβύσῃ, ἰσχυρὰ κόμη. Ἐν ταύτῃ δὲ διατριβόντος ἰκανὸν χρόνον τοῦ Ἀννίβα, ἡ τῶν Ῥωμαίων Σύγκλητος ἐπεμψε πρὸς Προυσίαν Τίτον Κοῦντίον, τὸν Φλαμινῖον, λόγῳ μὲν περὶ πολιτικῶν διαπραγματεύσεων, πράγματι δὲ περὶ ἀπαιτήσεως τοῦ Ἀννίβα· ὁ δὲ Προυσίας μὴ δυνάμενος νὰ ἀρνηθῆ τῷ Φλαμινίῳ τὴν παράδοσιν τοῦ ἀνδρός, ἔδωκεν αὐτῷ μέσον διεκφυγῆς· πλὴν ἐπιμένων ὁ Φλαμινῖνος εἰς τὴν ἀπαιτήσιν, ἔστειλε στρατιώτας πρὸς σύλληψιν αὐτοῦ, ὅστις βλέπων τοὺς ἐρχομένους κατ' αὐτοῦ, πῶν δηλητήριον ἐτελεύτησεν, ὅπως μὴ ἐμπέσῃ ζῶν εἰς χεῖρας τῶν πολεμίων αὐτοῦ, καὶ ἀποθανὼν ἐνεταφιάσθη ἐν Λιβύσῃ, κατὰ τινὰ δοθέντα χρῆσμον περὶ αὐτοῦ· α *Αἰθυσσα κρύψει βῶλος Ἀρρίβα δέμας*» (Ἀππιαν. Συριακ. 562), καθὼς καὶ ὁ Πλούταρχος, (ἐν βίῳ Φλαμινίου κεφ. 20.) λέγει, αὐτὸν δὲ Βιθυνία τόπος ἐστὶ θινώδης ἐπὶ θαλάσσης, καὶ πρὸς αὐτῷ κόμη τις οὐ μεγάλη, ἡ Αἰθυσσα καλεῖται περὶ ταύτην ἔτυχε διατριβῶν Ἀννίβας· αἱ δ' ἀπιστῶν τῇ τοῦ Προυσίου μαλακίᾳ, καὶ φοβούμενος τοὺς Ῥωμαίους τὴν οἰκίαν ἐτι πρότερον ἐξόδους ἐπτά καταγείους συντετριμμένοις ἐκ τῆς ἑαυτοῦ διαίτης εἶχεν, ἄλλου κατ' ἄλλο τῶν ὑπονόμων, πόρρω δὲ πάντων ἀδήλως ἐκφερόντων· ὡς οὖν ἤκουσε τὸ πρόσταγμα τοῦ Τίτου φεύγειν μὲν ὤρμησε διὰ τῶν ὑπονόμων· ἐντυχὼν δὲ φυλακαῖς βασιλικαῖς ἐγὼν δι' αὐτοῦ τελευτᾶν· ἔνοι μὲν οὖν λέγουσιν, ὡς ἰμάτιον τῷ πραχλήφω περιβαλὼν, καὶ κελεύσας οἰκέτην ὀπισθεν ἐρείσαντα κατὰ ἰνίου τὸ γόνυ, καὶ σφοδρῶς ἀνακλάσαντα συντείνειν καὶ περιστρέψαι, μέχρις ἂν

εκθλίψας τὸ πνεῦμα διασθείρειεν αὐτόν· ἔνιοι δὲ μιμησάμενον Θεμιστοκλέα καὶ Μίδον αἶμα ταύρειον πιεῖν· Αἰθίους δὲ φησι φάρμακον ἔχοντα, κεράσαντα, καὶ τὴν κύλικα δεξάμενον εἰπεῖν· ἀναπαύσωμεν ἤδη ποτὲ τὴν πολλὴν φροντίδα Ῥωμαίων, οἱ μικρὸν ἤγησαντο καὶ βαρῦ, μισουμένου γέροντος ἀναμείναι θάνατον. . . . ἡ δὲ Βουλὴ μαθούσα τὴν τελευταίην τοῦ ἀνδρός (1) ἐλυπήθη, καὶ τὸν Τίτον ἐπέπληξε διὰ τὸ κίνημα αὐτὸ, τὸ προσξενήσαν εἰς τὴν Ῥώμην μῶμον.

Προυσίας δὲ μετὰ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων ἦτταν τοῦ Περσέως, πολλῶν βασιλείων ἐξ Ἀσίας ἐλθόντων εἰς Ῥώμην, ὅπως συγχαρῶσι τῇ Συγκλήτῳ, ἐλθὼν καὶ αὐτὸς, προσηνέχθη λίαν χαμερπῶς, ὅπως κερδίσει παρ' αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἀπώλεσεν εὐνοίαν ὡς μὴ συμμαχίας τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῷ κατὰ τοῦ Περσέως πολέμῳ· καὶ παραστάς ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου μετὰ δουλικῶν καὶ εὐτελεῶν σχημάτων, ὡσπερ δούλος, ἐφώνει, αἰθέριος εἰμι Ῥωμαίων (1)· καὶ οὕτω ἔτυχε συγγνώμης· ἐπανελθὼν δ' οἴκαδε ἐπιχειρεῖ κατὰ Ἀττάλου τοῦ Βου. πόλεμον (157 π. Χ.) ὡς ἀδικίως ἐξώσαντος τὸν Ὀρυζέρην ἐκ Καππαδοκίας, καὶ συστήσαντος Ἀριαράθην τὸν Ζον. Ὄθεν καὶ ἐφορήσας εἰς τὸ κράτος τῆς Περγῆου στενωῖς πολιορκεῖ τὴν Πέργαμον· ἀλλὰ τοῦ Ἀττάλου βοηθουμένου ὑπὸ Ῥωμαίων, Προυσίας ἠναγκάσθη νὰ ἔλθῃ εἰς εἰρήνην, ἐν ἣ ὑπεχρεώ-

(1) Οὗτος ὑπῆρξεν οὐ μόνον τῆς Καρχηδόνας ὁ μέγας στρατηγός ἀλλὰ καὶ ὅλων τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Τετράκις ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους, διὰ τῆς ἐμπείρου καὶ ἀκαμάτου στρατηγίας διαδιβάσας πολυάριθμον στρατόν, καὶ διελθὼν διὰ τῆς Ἰσπανίας καὶ Νοτίου Γαλλίας, καὶ τῶν ὑψηλῶν Ἀλπεων, εἰσεβάλεν εἰς τὴν ἄνω Ἰταλίαν, καὶ πολιορκῶν τὴν Ῥώμην παρ' ὀλίγον ἐπέστησε νὰ καταλάβῃ αὐτήν· ἀλλὰ μετακαλεσθεὶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ εἰς Καρχηδόνα, συνάπει μάχην κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἀνοικουμένων ὑπὸ τοῦ Ἰπάτου Σκιπίωνος, ὅς ἐν Ζάμη διὰ τὴν στήρην ἐκινῶν στρατιωτῶν ἠτήθη, καὶ ζητηθεὶς ὑπὸ Ῥωμαίων κατὰ τὴν τότε συμβληθεῖσαι εἰρήνην μεταξὺ αὐτῶν καὶ Καρχηδονίων, κατέφυγεν εἰς Συρίαν πρὸς Ἀντίοχον τὸν μέγαν. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ θεωρῶν τὴν ἐν Συρίᾳ διατριβὴν αὐτοῦ ἐν κινδύνῳ οὕσα, κατέφυγεν πρὸς Προυσίαν [περὶ τὰ 183 π. Χ.], ἣ δὲ λίθυσσα κεῖται πρὸς βορρᾶν τῆς νῦν Ἀριζόνας, εὐθα εὕρηται ἐπὶ εὐθείῳ λόφῳ ὁ τάφος τοῦ ἀνδρός, ἔχων πρὸς τοὺς ποσὶ καὶ κεφαλῇ ἀνὰ μίαν κυρτάρισσον.

(1) Ἀπικαν, Μιθριδ. 2—6.

ἦν νὰ ἀποδώσῃ τῷ Ἀττάλῳ εἰκοσι καταφράκτους τριήρεις καὶ 500 τάλαντα, ἅπερ ὄφειλε νὰ ἀποδίδῃ ἐκ διαλειμμάτων ἐντὸς εἰκοσιν ἐτῶν· ὁ δ' Ἀττάλος καὶ αὐτὸς νὰ ἔχῃσι τόσην περιοχὴν ἐπικρατείας, ὅσην καὶ πρὸ τοῦ πολέμου (Πολύβ. βιβλ. 32. κεφ. 25—26 καὶ 33. κεφ. 11.)· ἀλλ' ἐκ τούτων Προυσίας μόνον τὰς τριήρεις ἀπέδωκε· περὶ δὲ τῆς ἀπατίσεως τῶν τάλαντων ἀναβολὴν ἐποίητο· διὸ περ' ἐπεμψέ τινα ἀξιωματικὸν ἑαυτοῦ εἰς Ῥώμην, Μηνᾶν καλούμενον, κελεύσας αὐτῷ, ὅπως εἴπῃ καὶ πρὸς Νικομήδην τὸν υἱὸν αὐτοῦ, διατελοῦντα ἐν Ῥώμῃ, καὶ ὑπὸ τῆς Συγκλήτου εὐνοούμενον, νὰ συνεργήσῃ καὶ μεσιτεύσῃ περὶ τῆς ἀπολύσεως τῶν ὀφειλομένων πρὸς Ἀττάλον· καὶ ἂν ἀποτύχῃ ὁ Μηνᾶς, διετάχῃ ὅπως δολίῳ τρόπῳ φονεύσῃ τὸν Νικομήδην. Τότε δὲ καὶ ὁ Ἀττάλος μαθὼν τὸ κίνημα τοῦ Προυσίου ἐπεμψεν εἰς Ῥώμην πρέσβεις, ὅπως κατηγορήσῃ τὸν Προυσίαν· οὗτοι δὲ λαβόντες μετ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Νικομήδην ἄγουσι πρὸς Ἀττάλον συναινέσει τῆς Συγκλήτου· Νικομήδης δὲ λαθῶν ἐπικουρίαν παρ' Ἀττάλου καὶ κατελθὼν εἰς Βιθυνίαν, διώκει τὸν πατέρα αὐτοῦ μέχρι Νικαίας, καὶ τοὶ βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ Θρακῆς Διηγύλιδος· ὁ δὲ Προυσίας ἀμειψανὼν διὰ πρεσβείας παρεπονέθη πρὸς Ῥωμαίους ἐνεκα τῆς ἀδικίας τοῦ Ἀττάλου, βοηθῶντος τῷ υἱῷ αὐτοῦ Νικομήδει. Ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι πλέον περιφρονοῦντες αὐτόν ἐπεμψαν πρεσβείαν πρὸς Ἀττάλον, πρὸς ἣν γράψαντες, ἐκέλευον νὰ πείσῃ καταδικῶν τὸν Προυσίαν· τὰ δὲ πρόσωπα ἐξ ὧν ἀπετελείτο ἡ τότε τοῦ Προυσίου εἰς Ῥώμην πεμφθεῖσα πρεσβεία, ἦσαν ἄνδρες ἠκρωτηριασμένοι. Ὄθεν καὶ Κάτων, σκόπτων αὐτὴν ἔλεγεν, ὅτι δὲν θὰ δυναθῇ ἡ πρεσβεία αὕτη νὰ φθάσῃ τὸν Προυσίαν, ἐπανάστρέφουσα εἰς Βιθυνίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν Νικομήδην γηράσαντα ἤδη θὰ εὔρει (Πολύβ. excerpt. βιβλ. 34. 10.) Ὁ δὲ Προυσίας βλέπων τὴν ἐκ μέρους τῶν Ῥωμαίων ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν ἀπαίτησιν, ἣν ἔκαμεν ὁ Ἀττάλος, ἐτέρωθεν δὲ καὶ τὴν καθ' ἑαυτοῦ δυσαρέσκειαν τῶν Βιθυνῶν καὶ τὴν ἔσφοδον τῶν ἐχθρῶν καὶ πολέμων αὐτοῦ, κατέφυγεν ἐκ Νικαίας εἰς Νικομήδειαν, καὶ ἔπειράτο νὰ ὀχυρώσῃ αὐτὴν ἀπέναντι τῶν ἐπιόντων πολεμίων (1). Ἀλλ'

[1] Ἀπικαν, Μιθριδ. 7—9.

οὐ Νικομήδεις ἤδη ἔκπαλαι δυσηρησθημένοι ὄντες κατ' αὐτοῦ καὶ μᾶλλον τὸν γένον Νικομήδην τιμῶντες καὶ εὐνοοῦντες, ἤνοιξαν τὰς πόλεις τῆς πόλεως, καὶ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν μετὰ τῆς συμμάχου στρατιάς τοῦ Ἀττάλου· ὁ δὲ Προυσίας ἀμπεχανῶν διὰ τὸν κίνδυνον κατέφυγεν εἰς τὸ αὐτόθι Ἱερὸν τοῦ Διός, εἰς ὃ πέμψας λογιχοφόρους ὁ Νικομήδης ἐρόνευσε τοῦτον (περὶ τὰ 149 π. Χ.) βασιλεύσαντα σχεδὸν 60 ἔτη.

Νικομήδης ὁ Βος ἢ Εὐπάτωρ (149—90 π. Χ.) ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἐνθρόνισιν ἑαυτοῦ κινεῖται κατὰ τοῦ Γου. Ἀττάλου, τοῦ δολοφονήσαντος Ἀττάλον τὸν Βον. ὅστις ὑπεστήριξεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀνάβασιν τοῦ θρόνου· εἰς δὲ τὰς γενομένας μάχας παρ' ὀλίγον νὰ ἀπωλέσῃ τὸ κράτος αὐτοῦ, ἐὰν οἱ Ῥωμαῖοι δὲν τῷ ἐβοήθουν. Μετὰ ταῦτα δὲ συμμαχήσας τῷ Εὐπάτορι Μιθριδάτῃ, βασιλεῖ τοῦ Πόντου, ἐκινήθη μετ' αὐτοῦ κατὰ τῆς Παφλαγονίας, ἧς τὸ πλεῖστον μέρος κατέσχον, καὶ τοι τῶν Ῥωμαίων κωλυσάντων (Ἰουστίν. βιβλ. 37, ἀριθ. 4.). Ἐπειτα δὲ νυμφευθεὶς τὴν βασιλισσάν Ἄριαράθου τοῦ Ζ' οὐ βασιλέως τῶν Καππαδόκων, καὶ καλουμένην Λαοδίκην, προσέθηκε τὴν Καππαδοκίαν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ. Ὁ δ' ἕτερος Ἀριαράθης ὁ Η', υἱὸς τοῦ Ἀριαράθου Ζ', φυγὼν ἦλθε πρὸς Μιθριδάτην, καὶ νυμφευθεὶς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ λαμβάνει βοήθειαν, δι' ἧς ἐπελθὼν ἐπὶ Καππαδοκίαν διώκει Νικομήδην, καὶ καθίσταται κύριος (1). Ὁ δὲ Νικομήδης τότε πέμψας μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ νέον τινα εἰς Ῥώμην ἔλεγεν, ὅτι οὗτος ὢν γνήσιος υἱὸς τῆς συζύγου αὐτοῦ ἔχει δικαιώματα κληρονομίας ἐπὶ τῆς Καππαδοκίας. Τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Μιθριδάτης ἔπραξε, παραστήσας εἰς τὴν σύζυγόν του τὸν ἴδιον γαμβρὸν αὐτοῦ· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι βλέποντες τὰς ματαίας ἀντιποθήσεις ἑκατέρων ἀντακτέστησαν εἰς τὴν Καππαδοκίαν Ἀριοβαρζάνην τινα, ἐκλεχθέντα ὑπὸ τῶν Καππαδόκων (Ἰουστίν. 38 ἀριθμ. 1). Ὅθεν Νικομήδης στερηθεὶς τοῦ ἐπὶ τῆς Καππαδοκίας δικαιώματος, διετέλει τὸν λοιπὸν χρόνον ὢν σύμμαχος καὶ φίλος τῶν Ῥωμαίων ἀποθανὼν

1] Φάτ. κώδ.κ. σκδ' καὶ Ῥολλίνον ἐκτὸς Β', ἐν Παρισ. ὑπὸ Μ. Λετρώου τόμ. Ζ'.

δὲ ἀφίει διαδόχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικομήδην τὸν Γον. ὄντα πρεσβύτερον τῶν υἱῶν αὐτοῦ περὶ τὰ 90 π. Χ.

Νικομήδης δ' ὁ Γ', ὁ Ἐπιφανὴς καλούμενος (90—75 π. Χ.), μόλις ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, καὶ περιπλέκεται εἰς πόλεμον μετὰ τοῦ Μιθριδάτου, ὡς θέλοντος νὰ ὑποστηρίξῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Βιθυνίας Σωκράτην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Νικομήδους, τὸν Χρηστὸν ἐπικαλούμενον, καὶ ἔχοντα συγγένειαν μετ' αὐτοῦ· διώξας δὲ ὁ Μιθριδάτης τὸν Νικομήδην κατέστησε τὸν Σωκράτην ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ὁ δὲ Νικομήδης ἐκπεσὼν τῆς βασιλείας, ἐπὶ πολὺν καιρὸν τῆδε κάκεισε περιεφέρετο μετὰ τοῦ Ἀριοβαρζάνου, ἐπίσης καὶ αὐτοῦ ἐδιωχθέντος ἐκ τῆς Καππαδοκίας· καὶ μετὰ περιπλάνησιν ἰκανὴν ἀμφοτέρω ἐλθόντες εἰς Ῥώμην, καὶ ἐξαιτησάμενοι ἐπικουρίαν παρὰ τῆς Συγκλήτου, ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ· διότι οἱ Ῥωμαῖοι βλέποντες τὴν πρόδοον τῶν ὄπλων τοῦ Μιθριδάτου, ἀφοῦ κατέστησαν εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν τὸν τε Νικομήδην καὶ Ἀριοβαρζάνην, ὑπεχρέωσαν αὐτοὺς νὰ κάμωσιν ἐπιδρομὰς εἰς τὴν χώραν τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Μιθριδάτης, κατ' ἀρχὰς μὲν προσηνέχθη μετρίως, παραπονούμενος διὰ πρεσβείας πρὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων Σύγκλητον, ἕνεκα τῶν ἀδικιῶν, ἃς τῷ προὔξενον Νικομήδης τε καὶ Ἀριοβαρζάνης· εἶτα δὲ βλέπων, ὅτι δὲν εἰσκούσται, κινεῖ αὖθις τὸν κατὰ Διομήδους πόλεμον, βοηθουμένου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Ἀλλὰ μετὰ τινὰς συμπλοκάς ἤττωνται οἱ Ῥωμαῖοι ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου παρὰ τῷ Ἀμνείῳ ποταμῷ. Ὅθεν ἀκολούθως ὁ Μιθριδάτης ἐπιτυχὴς ἀποβάς, ἃ τε ὢν ἐμπειρότατος, πολλὴν χώραν τῆς Ἀσίας κατέλαβε, καὶ σφάζας πολλοὺς Ῥωμαίους διαιτωμένους ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατέφθοσε τὴν Σύγκλητον, ἧτις ἔστειλε κατ' αὐτοῦ τὸν Σύλλαν· αὐτὸς δὲ ἐλθὼν μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ ἐπιπεσὼν κατ' αὐτοῦ (1), ἠνάγκασεν αὐτὸν μετὰ πολλὰς μάχας νὰ συνο-

(1) Τὸ βασίλειον τοῦτο τοῦ ἀνδρὸς ἕκαστο εἰς τὸν Πόντον, συστηθὲν ἤδη ἀπὸ τὰ 525 π. χ. οὗ πρῶτος ἡγεμὼν ἦν Ἀρτάβαζος Ἀλαμεινίδης (Ἡροδότ. βιβλ. ζ'), μετ' οὗ διαδοχικῶς ἐβασίλευσαν δέκα ἡγεμόνες, ὧν ἐπιστημότερος πάντων ἦν Μιθριδάτης ὁ Μέγας ἢ Εὐπάτωρ καλούμενος, περὶ οὗ αὐτόθι γίνεται λόγος, καὶ οὗτινος ὁ χαρακτήρ ἐφάνη πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ ὡμὸς ἀλλ' ἦν στρατηγικώτατος καὶ ἀρχινοῦστατος, ἔχων μνημονικὸν ἀπερίοριστον,

μολογήσει συνθήκην πρὸς Ῥωμαίους ἐπὶ τῷ ὄρει νὰ μὴν ἐνοχλή-
 Νικομήδην καὶ τοὺς συμμάχους τῶν Ῥωμαίων· οὕτω δὲ ὁ Σύλλας
 ἀποκαταστήσας ἐν ἡσυχίᾳ τὰ τῆς Βιθυνίας, ἀνεχώρησεν οἰκαδε,
 καταλιπὼν πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Νικομήδους καὶ τῶν λοιπῶν συμ-
 μάχων τῆς Ῥώμης Φιμβρόϊαν καὶ Κόγταν (Ἀππιαν. Μιθριδατικ.).
 Νικομήδης δὲ ἀσφαλισθεὶς διετέλεσε μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ ἐν
 εἰρήνῃ, καὶ ἀποθανὼν κατέλιπε τὸ κράτος αὐτοῦ τοῖς Ῥωμαίοις
 κληρονομίαν (75 π. Χ.)· ἐπὶ τούτου τοῦ Νικομήδους καὶ Γού-
 λιος ὁ Καῖσαρ ἐλθὼν εἰς Νικομήδειαν διετέλεσεν ἐφ' ἰκανὸν χρόνον.

Πέρασ διδόντες εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἡγεμόνων τῆς Βιθυνίας,
 παρατηροῦμεν, ὅτι ἀμφότεροι οἱ Προυσίαι καὶ οἱ Νικομήδεις ἦσαν
 ἐν γένει ἀνθρώποι ἀνάξιοι, ἐν ᾧ ἄλλως ἠδύναντο συμμαχοῦντες
 μετὰ τοῦ Μιθριδάτου καὶ τῶν βασιλέων τῆς Περσῆς νὰ μὴν ἀ-
 φήσωσι τοὺς Ῥωμαίους νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, καὶ
 μάλιστα, ὅτε καὶ ὁ Ἀντίοχος κατεπολέμη αὐτοὺς σφοδρῶς. Ἡ
 ἀναξίωτος τούτων τῶν ἡγεμόνων ἐπετάχυνε τὴν ἀπώλειαν τῆς
 ἐπικρατείας αὐτῶν, καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ
 Μ. Ἀσίᾳ.

καὶ καρτερικὸν ἀκράτου ἐν ταῖς μάχαις, ἡγάπα δὲ τὰς Μούσας, δι' ὧν ἐ-
 κόσμηε τὸ κράτος αὐτοῦ, καθὼς καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὑπερασπιστῆς ὑπάρχων
 αὐτῶν· διὸ βλέπων τοὺς Ῥωμαίους προσπαθοῦντας νὰ κατακτήσωσι τὰς
 χώρας τῆς Ἀσίας, ὅλας θανάμειον ἀντίπραττε πρὸς αὐτοὺς, πολέμους ἀμα-
 τηροῦς ποιών κατ' αὐτῶν· λέγεται δὲ, ὅτι εἰς ῥητὴν ἡμέραν διὰ συνθήματος
 εὐθέως ἐφόνευσεν 150 χιλ. Ῥωμαίους, εὐρισκομένους εἰς Ἀσίαν, καὶ ἀν-
 τεπολέμησε πρὸς τοὺς μεγάλους στρατηγούς αὐτῶν Σύλλαν, Λεύκουλλον,
 Πομπηῖον (ἰδ. Πλούταρχ. εἰς βίους αὐτῶν)· ἐπὶ τέλος δὲ ὑπὸ τοῦ Πομπηῖου
 προσδληθεὶς κατέφυγεν εἰς τὰ Τυγριανόκετρα παρὰ τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ Τυγράνῃ,
 ὅπου προὔκειεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φαρνάκης.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΤΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΕΠΙ ΡΩΜΑΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΣΜΑΝΙΔΩΝ.

(75 π. Χ. — 1338 μ. Χ.)

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἡ Βιθυνία ἦτον ἡ μόνη διόδος, δι' ἧς
 οἱ λεγεῶνες (1) τῶν Ῥωμαίων στρατευμάτων διήρχοντο, ἵνα πο-
 λεμήσωσι πρὸς τοὺς ἐν Ἀσίᾳ βαρβάρους, τοὺς ἐφορμῶντας εἰς
 τὴν ἐν αὐτῇ Ῥωμαϊκῇ ἐπικράτειαν. Ὅθεν βλέπομεν ἐν Βιθυνίᾳ
 πολλάκις καὶ μάχας γενομένας τῶν Ῥωμαίων, ἰδίως δὲ κατὰ τοῦ
 Μιθριδάτου· μετὰ δὲ ταῦτα οὐκ ὀλίγας δηϊώσεις καὶ βλάβας ὑφί-
 στατο ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ τῶν ἀντιζήλων διαμαχομένων στρατη-
 γῶν τῆς Ῥώμης, Πομπηῖου καὶ Ἀντωνίου καὶ λοιπῶν ἄλλων,
 περὶ ὧν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἱστορίᾳ γίνεται μνεία παρὰ τοῖς διαφο-
 ροῖς συγγραφεύσιν· ἐνταῦθα δὲ σημειοῦμεν ὅτι ἡ Βιθυνία ὡς καὶ αἱ
 λοιπαὶ τῆς Μ. Ἀσίας χῶραι, ὑποκύψασαι τῇ ἐξουσίᾳ τῶν Ῥω-
 μαίων, ἔχαιρον αὐτόνομον πολιτείαν, διοικούμεναι ὑφ' ἐνὸς πεμ-
 πομένου ἐκ Ῥώμης ἀνθυπάτου ἢ πραιτόρος· αἱ δὲ πόλεις αὐτῆς ἀ-
 πετέλουσαν κοινὴν συμμαχίαν πολιτευόμεναι ὑπὸ τινος συλλόγου
 ἀντιπροσώπων ἀποτελούντων τὸ κοινὸν τῆς πολιτείας, καλουμέ-
 νης Βιθυνιαρχίας, ὡσπερ καὶ αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας· ὁ
 τίτλος δὲ οὗτος, ὅν αἱ ἐν Βιθυνίᾳ ἑλληνίδες πόλεις ἀπένειμαν εἰς
 τὴν ἑαυτῶν κοινότητα, οὐ μόνον ἦν γνωστός ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς
 τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης, ἀλλὰ καὶ τῶν Βυζαντινῶν, μάλ-
 λιστα δὲ ἐπὶ Οὐάλεντος καὶ Οὐαλεντιανοῦ (ἰδ. Exploration Ar-
 ch. Perrot) εὐρηται δὲ καὶ ἐπὶ νομισμάτων οὗτος ὁ τίτλος
 Concordia Bithyniarum.

(1) Λεγεὼν εἶναι λέξις λατινικῆ, δηλοῦσα τάγμα στρατεύματος ἔχοντος ἄν-
 θρας ἑξ χιλιάδας· παράγεται δὲ παρὰ τὸ ῥῆμα legere legeo

Ἐπολιτεύοντο δὲ οἱ Βιθυνοὶ αὐτονόμως ἀρχὰς ἐξ ἑκυτῶν αἰρούμενοι, καὶ τοῖς Ῥωμαίοις συμμαχοῦντες· ἐν δὲ ταῖς ἐπιστολαῖς Βρούττου ἀναφέρεται ἐπιστολὴ τις πρὸς Βιθυνοὺς λέγουσα· « Αἱ βουλαι ὑμῶν εἰσὶν ἀρρόντιδες, αἱ ὑπουργίαι βραδεῖαι, τί τὸ τέλος τούτων; ἔνοστοιτε; ἢ πρὸς ἃ οἱ Βιθυνοὶ ἀπήνησαν, αβουλεύεσθαι μὲν ὀκνητῶς ἀσφάλεια· ὑπουργεῖν δὲ βραδεῶς ἀσθένεια· τούτων ἀμφοτέρων ἐν τέλος, συγγνώμη· ἢ ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἐνόστις τῆς Βιθυνιαρχίας διεχωρίζετο καὶ διεκόπτετο ἐκάστοτε· ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀλληλομαχίαις τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνων, τινὲς μὲν τῶν πόλεων ἐκλινα συμμαχοῦσαι ὑπὲρ τοῦ ἐνός, τινὲς δὲ ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου, διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἀντιζηλίαν, ὡς καὶ Ἡρωδιανὸς βιβλ. Β' ὄν. κεφ. 2, λέγει· Τὸ δὲ πάθος τοῦ ζήλου καὶ φθόνου μετέπληθεν εἰς τὰς καθ' ἡμῶν ἀκαζούσας πόλεις· κατὰ μὲν οὖν τὴν Βιθυνίαν εὐθὺς μετὰ τὰ ἐν Κυζίκῳ Νικομηδεῖς μὲν Σεβήρῳ προσέθεντο καὶ πρέσβεις ἔπεμπον, τὴν τε στρατιὰν ὑποδεχόμενοι καὶ πάντα παρέξιν ὑπισχνούμενοι· Νικαεῖς δὲ τὰ πρὸς Νικομηδεῶς μίσει τάναντία ἐφθόνουν καὶ στρατιὰν τοῦ Νίγρου ὑπεδέχοντο Ἐκατέρωθεν οὖν ὡς ἀπὸ στρατοπέδου ὁρμώμενοι ἐκ τῶν πόλεων ἀλλήλοις συνέβαλλον. Ἐπὶ δὲ Γαλλιανοῦ καὶ Οὐαλεριανοῦ ὑπέστη ἡ χώρα ἐρημώσεις καὶ ἐμπρησμούς καὶ ὑπὸ τῶν Βορειανῶν Σκυθῶν τῶν εἰς Ἀσίαν εἰσβαλλόντων. (Ζώσιμ. βιβλ. Α'. 34—35)· ἐκτὸς δὲ τῶν ὅσα ὁ τόπος ἔπασχεν ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐν αὐτῇ πολεμούντων καὶ ἐκ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἀσιανῶν βαρβάρων πολλὰς ζημίας ἐλάμβανε καὶ ἐνεκα σεισμῶν, οἵτινες δὲν διαλείπουσι κατ' ἔτος νὰ σειώσιν αὐτήν· ἀλλ' ἤμεις ἐπαναρθούτο· διότι πολλοὶ αὐτοκράτορες ποιῶντες διατριβὰς ἐν ταῖς πρωτεύουσαις αὐτῆς ὡς Οὐεσπεσιανός, οἱ Ἀντωνῖνοι, Ἀδριανός, Τραϊανός καὶ λοιποὶ, ἐκαλλώπιζον αὐτάς, ὡς εἶναι δῆλον ἐκ τῶν σωζομένων ἐρειπίων καὶ ἐπιγραφῶν, καὶ ἐκ τῶν διαφόρων νομισμάτων· ἀξιοσημείωτον δὲ ὑπάρχει, ὅτι καίτοι αὕτη ἡ χώρα ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, διετήρει ὅμως τὸν Ἑλληνισμόν καὶ τὴν πᾶσιν πρὸς τε τὰς ὠραίας τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον· διόπερ καὶ οἱ αὐτοκράτορες δικαίως ἐτίμων αὐτάς, ἀποδίδοντες τὸν τίτλον Νεωκέρου εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῶν.

Ἐπὶ δὲ Διοκλητιανοῦ μετατεθείσης τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἐν Νικομηδεῖα, ἡ Βιθυνία ἀπέβη τότε ἀξιοπεριεργὸς ὡς πολλῶν ἐπισημῶν Ῥωμαίων ἐν αὐτῇ ἀποικισάντων· ἀλλ' ἐπίσης καὶ θέατρον τραγικὸν πολλῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ φονευθέντων ἐγένετο· διότι οἱ συλλαμβανόμενοι ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας Χριστιανοὶ ἀπαγόμενοι εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βιθυνίας ἐσφαγιάζοντο, ὅτε ἡ Νικομηδεῖα ἀπέβη σφαγεῖον ἀπέρων μαρτύρων, ὡς ἀναφέρεται ἐν τοῖς Ἀγιογραφικοῖς βιβλίοις καὶ ἐκκλησιαστικοῖς συγγραφεῦσι· (1) ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν Διοκλητιανὸν μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Μ. καίτοι ἐξηκολούθει ὁ διωγμὸς τῶν χριστιανῶν, ὅμως ὁ χριστιανισμὸς συμπληθεὶς καὶ αὐξηθεὶς ἐν Βιθυνίᾳ καὶ στερεωθεὶς αὐτόθεν διεδόθη πανταχόσε τῆς οἰκουμένης.

Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Μέγας μετὰ διαφόρους μάχας κατὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ Δικινίου, ὃν κατέβαλεν ὀλοτελῶς ἐν Βιθυνίᾳ καὶ ἐν Νικομηδεῖα ἐφόνευσεν, ἐλάμπρυνε τὰς πόλεις τῆς χώρας αὐτῆς, ἰδίως δὲ τὴν Νικομηδεῖαν, ἐν ἣ εἶχε τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὅτε ἐκτίζε τὴν νέαν Ῥώμην, μετὰ δὲ τοῦτον οἱ διάδοχοι τοῦ θρόνου αὐτοῦ πολλὰκις διήρχοντο διὰ Βιθυνίας ἐκστρατεύοντες κατὰ Ἀσιανῶν λαῶν, οὐχ ἥττον ὅμως καὶ πολλὰ αἰματηρὰ μάχαι ἐγένοντο ἐν αὐτῇ τῶν ἐπαναστατούντων κατὰ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὡς ἐπὶ Ἀναστασίου αὐτοκράτορος καὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνης κατὰ τοῦ Βάρδα, καὶ ἐπὶ σκληροῦ, καὶ Κωνσταντίνου διαδόχου τοῦ Λέοντος, περὶ ὧν Θεοφάνης καὶ Κεδρηνός καὶ Λέων Διάκονος ἀναφέρουσι. Κατὰ δὲ τὰς ἐριδας καὶ ἐπὶ Νικηφόρου Βοτονειάτου ἀπόγονός τις τοῦ μεγάλου Σελσουκικοῦ κράτους Σουλεϊμάν ὁ Ἄος ἀπέσπασε μετ' ἄλλων Ἀσιανῶν χωρῶν ἀπὸ τῆς Βυζαντινῆς ἀρχῆς, καὶ μέρος τῆς Βιθυνίας καταστήσας ἔδραν τὴν Νικαίαν, ἣν διετήρησε καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ· ἀνέκτησε δὲ τὴν χώραν τῶν Σελσουκίων Ἀλέξιος ὁ Μέγας· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ Σαρακενοὶ ἐφορμήσαντες κατέλαβον πόλεις τινὰς τῆς Βιθυνίας, εὐρόντες καιρὸν ἐκ τῶν διενέξεων,

(1) Ἐπιθε. Δημοσ. ἤματ. Σπ. Ζαμπέλ. ἔκδοσ. Κερκυρ. τοῦ 1852. ἐνθα γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς ἐν Βιθυνίᾳ παγώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ περὶ τῆς ἀνατροπῆς Κωνσταντίνου τοῦ Μ' ἐν Νικομηδεῖα.

αἱ εἶχον οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες· ἐπὶ δὲ τῆς ὑπὸ Λατίνων ἀλώσεως τῆς Κων[σταντινουπόλεως] Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις καὶ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ Ἰωάννης Βατάτζης ἐκδιώξαντες ἐκ Βιθυνίας τοὺς τε Σαρακηνούς καὶ τοὺς Λατίνους ἐστερέωσαν ἐν αὐτῇ νέον κράτος, ἔδραν ἔχον τὴν Νικαίαν, καὶ ἐκτεινόμενον ἀνατολικῶς μὲν μέχρι τῆς Αὐδίας καὶ Φρυγίας, πρὸς δὲ Δυσμ. μέχρι Ἐφέσου (1206 μ. Χ.), ὅτε πολλοὶ συνέρρουσαν, φυγόντες ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐκ διαφορῶν μερῶν, καὶ ἠύξησαν αὐτὸ τὸ κράτος, τοῦ ὁποῦ οἱ ἡγεμόνες ἐμπειροπόλεμοι καὶ φιλομαθεῖς ὄντες ἀνέδειξαν αὐτὸ ἀκμαῖον εἰς τέχνας καὶ φιλολογίαν, καὶ διὰ τῆς ἰσχύος τῶν ὄπλων αὐτῶν κατερόβησαν τοὺς λαοὺς, οἵτινες περιορίσθησαν, πύσαντες νὰ κάμωσι κατ' αὐτοῦ ἐρόδους. Μετὰ δὲ τὴν μεταθεσιν τοῦ θρόνου ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκ Βιθυνίας ἤρξατο ἄλλος λαὸς ταρταρικής φυλῆς νὰ εἰσβάλῃ εἰς Βιθυνίαν, ἣν δὲ οὗτος ἀθροίσμα διαφορῶν ταρτάρων ὑπὸ τὴν ὀδηγιανένου ὀπλορχηγοῦ Ἐρτογοροῦλ(1) υἱοῦ Σάχ Σουλεϊμάνου (Ἄμμερ. Τομ. Α'. § 37), τοῦ ἐλθόντος εἰς βοήθειαν τοῦ Ἀλαετίνου Σουλτάνου τοῦ Ἰκονίου, πολεμοῦντος τότε κατὰ Βυζαντινῶν· ἐλθὼν δὲ ὁ Ἐρτογοροῦλ καὶ βοηθήσας τὸν Ἀλαετίνον πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἔλαβε μέρος τῆς Φρυγίας καὶ Βιθυνίας· τελευτήσαντα δὲ διαδέχεται ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὀσμάν.

Ὁ δ' Ὀσμάν ἀκατάσχετος ὢν καὶ ὀρμητικὸς εἰς μάχας διὰ τῶν κατακτήσεων ἠύξησε τὴν περιοχὴν τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ, καταλαβὼν τὸ Δορύλαιον (Ἐσκι Χισάρ), τὴν Μελαγγίαν (Καρά Χισάρ) καὶ μέρος τῶν τοῦ Ὀλύμπου κορυφῶν, στήσας τὴν ἔδραν αὐτοῦ

(1) Ὁ Σουρροῦλ ἐρένης ἐπίσημος ἐπιγραμματοποιὸς ἐποίησε διὰ τὸν Ἐρτογοροῦλ τὸ ἔξῃ ἐπίγραμμα, χρονολογούμενον ἀπὸ 699 ἔτους τῆς Ἑγίρας

« Ἐρτογοροῦλ ἄρξας ἔπει τεσσαρακοστῶ καὶ τρίτῳ
ἐν πολέμοις καὶ θρίμβοις τὸν πατέρα ἰγνηλάτει »
« Σουρροῦλ δὲ εἰς τὰ ἔπη τοῦ σου ἐξεδαμνιώθη
ὁ Ὀσμάν καθελὼν χώραν βασιλεύτατος ἐκράτει. »

ὁ δὲ νῦν αὐτοκράτωρ Ἀδούλ Ἀζίζ μίαν τῶν ἐλικοκνήτων φρεγατῶν ἐκάλεσεν Ἐρτογοροῦλ (ἴδ. «Βυζαντινός» ἀριθμ. 714· ὁ τοῦ Ἐρτογοροῦλ τάφος εὑρίσκεται εἰσὶν ἐν κώμῃ τῆς Σηροῦτ νῦν καλουμένη, παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις Ἰεζα ἢ Θηροσίων.

κατὰ τὸ Καρά Χισάρ· ἐκείθεν δὲ σχετισθεὶς μετὰ πολλῶν ἀνοησοφῶν ἡγεμόνων, ἰδίως δὲ μετὰ τοῦ ἡγεμόνου Χιρμεντίας Μιχαὴλ Πωγονάτου, διοικητοῦ ὄντος τῶν ἐν Ὀλύμπῳ Ἀδοιανῶν, ὠφελήθη τὰ μέγιστα· διότι παρ' αὐτοῦ ἔλαβε πολλὰς ὀδηγίας εἰς τοὺς κατακτητικὰ σκοποὺς αὐτοῦ· οὗτος δὲ ὁ Μιχαὴλ ὁ ἐπικαλούμενος ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν Κοτζά Μιχαὴλ, οὔτινος τὴν θυγατέρα Ὀλοφύραν καλουμένην ἐνύμφευσεν ὁ Ὀσμάν μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ὀρχάνου, δι' ἀπάτης προῦδωκε καὶ τὸ φρούριον τῶν Βελκωμῶν (Βιλετζήκ.) (Ἄμμερ. Τομ. Α'. 78—80.)

Ἀποδοὺς οὖν ὁ Ὀσμάν ἰσχυρὸς καὶ φέρων τὸν τίτλον Πατισάχ (ἦγον πρῶτος τῶν Σάχιδων) ἐφόρημα κατὰ τῶν ἐν Βιθυνίᾳ φρουρίων, οἷον τῶν Ἀγγελοκώμων (Ἐγνὲ κιάλ), οὔτινος ὁ φρουράρχος γενναίως ἀντιστάς προῦδόθη· ἔπειτα διευθύνεται πρὸς τὰ κείμενα ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου μέρη, καὶ μετὰ τὴν ἴδρυσιν νέας πόλεως τοῦ Γενὶ Ταρκαλίου προσέβη μέχρι Μώδρων, ὅτε μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας τῶν αὐτοῦ ὄπλων περιελθὼν ἰκάνων μέρος τῆς χώρας προσβάλλει τὸ πέραν τῆς Νικομηδείας κείμενον ἰσχυρὸν φρούριον Φάβαιον (Κογιούν Χισάρ), ἀμυνόμενον ὑπὸ τοῦ φρουράρχου τῶν Βυζαντινῶν Μουτζάλου, ὅστις ἐν τῇ γεννομένη συμπλοκῇ ἐφρονεύθη. Οὕτως οὖν ἐξακολοθοῦντες ἔκτοτε οἱ περὶ τὸν Ὀσμάνην τὰς διπλώσεις προήλασαν μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Νικαίας, πρὸς πολιορκίαν τῆς ὁποίας ἔστησαν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ Ἀργανθωνίου ὄρους φρούρια· ἀλλ' ἐπίσης καὶ οἱ φρουράρχοι τοῦ Καστελλίου (Κεσελτανῦν) καὶ Κατοικείων (Κίττε) (1) ἐνώσαντες τὰς ἐαυτῶν δυνάμεις κατ' αὐτῶν ἐποιοῦντο ἄμυναν ὑπὲρ τῆς Νικαίας· οὕτως δὲ συναφθεὶς μάχης μεταξὺ τῶν Ὀσμανλίδων καὶ τῶν δύο φρουράρχων τῶν εἰρημένων φρουρίων, ὁ μὲν τοῦ Καστελλίου ἔπεσε φονευθεὶς, ὁ δὲ τῶν Κατοικείων εἰς Λοπάδιον τῆς Ἀπολλωνιάδος κατέφυγεν, οὗ ὁ φρουράρχος καταπεισθεὶς ταῖς διωροδοκίαις τῶν πολεμίων παρέδωκε τὸν πρόσφυγα πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει,

(1) Στραβ. ἐν βιβλ. β'. 565· περὶ Νικαίας ποιούμενος τὸν λόγον καὶ Ἀσκανίας Λίμνης προσετίθει· ὅτι ἐκτὸς τῆς πόλεως Ὀστροίας ἦτο καὶ πολιχνιον Μυθόπολις καὶ Καισάρεια, καὶ ἕτερα Σμυράλεια, μετονομασθεῖσα ἔπειτα Κοίταια.

ἦν ἐποιήσαντο πρὸς αὐτὸν οἱ Ὀσμανλίδες, ὅτι δὲν θὰ ἐφορηήσουσι κατὰ τοῦ Λοσιωδίου, μηδὲ διὰ τοῦ Ῥυνδακού ποταμοῦ καὶ τῆς λίμνης θὰ διέλθουσι· ταύτην δὲ τὴν συνθήκην τηρήσαντες οὗτοι ἐφ' ὅσον χρόνον τοῖς συνέφερον, εἶτα παρσπόνθησαν, διαβάντες τὸν ποταμὸν καὶ τὴν λίμνην, ἐκ δὲ θαλάσσης ἔχοντες στόλον ἑτοιμὸν ἐπέβησαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ διευθυνθέντες κατὰ τῆς νήσου Βεθύσκου καταλαμβάνουσι αὐτὴν ἐξ ἐφόδου, ἧς τοὺς μὲν ἄνδρας ἐφόνευσαν, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ παρθένους ἔλαβον συζύγους· τούτων δὲ γενομένων ἐν τῇ δυτικῇ Βιθυνίᾳ ὑπὸ τινων ὀπλαρχηγῶν τοῦ Ὀσμάνου, ἐν τῇ Ἀνατολικῇ αὐτῆς ἐξακολουθοῦσι τὰς θηϊώσεις αὐτῶν διὰ ξηρᾶς· ὅτε ὁ Ὀσμάν διαιρέσας τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς ὄρδας ἢ τάγματα διευθύνθη εἰς Λεύκας, τὸ Δορύλαιον, Ἄκκ Χισάο, Κίββαν (1) καὶ εἰς τὰ μέρη ἐνθα κατέφικον οἱ ἀρχαῖοι Ἄλιζῶνες, καταλαμβάνει ἅπασαν τὴν ἐκεῖ περιοχὴν, ἣν ἐκάλεσε Κοτζᾶ Ἰλι (pays du vieux)· καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Καρατεκιν φρουρίου γειτνιάζοντος τῇ Νικαίᾳ, δίδωσι τὴν διαταγὴν τοῖς στρατηγοῖς αὐτοῦ Βαλαπάνω καὶ Ἀκτιμούρω, ἵνα πολιορκήσωσι τὴν Προῦσαν. Τούτων δὲ μὴ δυναθέντων, ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ὀρχάνην μετὰ τοῦ Κοτζᾶ Μιχάλ, καὶ ἄλλων ἀζιωτέρων στρατηγῶν, οἵτινες ἰδρύσαντες φρούρια καὶ ἰσχυρὰ ὀχυρώματα κατὰ τῆς Προῦσης παρ' ὀλίγον ἐδέησε νὰ διασεισῶσι τὰ τεῖχη αὐτῆς· ἀλλ' εὐκολύνθησαν εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως δι' ἀπάτης μᾶλλον ἢ διὰ τῶν ὅπλων· διότι ὁ Κοτζᾶ Μιχάλ κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὀσμάνου μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν, κατέπεισε τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον νὰ παραχωρήσῃ τὴν πόλιν, λέγων, ὅτι εὕρισκεται στενωὸς πολιορκημένη, καὶ ὅτι φιλὰς φερόμενος πρὸς αὐτὸν ὁ Ὀσμάν καὶ ὁ Ὀρχάνης ἐφείσθη τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως. Ὅθεν δέον νὰ διατάξῃ τὸν φρουράρχον αὐτῆς νὰ παραδοθῇ ἐπὶ συνθήκῃ, ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως μετὰ τῆς κινητῆς περιουσίας αὐτῶν νὰ ἀπέλθωσιν ἀκινδύνως εἰς Κίον, ὃ δὲ αὐτοκράτωρ νὰ δώσῃ 30 χιλιάδας φλωρίων πρὸς τὸν Ὀσμάν, ἂν θέλῃ

(1) Τῶν μερῶν, ἐνθα ἐπέδραμεν ὁ Ὀσμάν ἔκτοτε ἡ περιοχὴ ἐκαλεῖτο Ἀκκ-μαζή, καὶ Ἀκκ-Ὀββά, πρὸς δὲ τῶν φρουρίων Κίββας, Κρουλλῶν καὶ λοιπῶν ἴδ. Ἄμμερ. Τομ. Α'.

νὰ ἔχῃ διηνεκῆ εἰρήνην. Εἰρεθεῖς οὖν ὁ αὐτοκράτωρ εἰς ἀνάγκην ἔνεκα εὐπιστίας παρεδέχθη ταύτην τὴν πρότασιν, καὶ ἡ πόλις ἀμαχητὶ περιέρχεται εἰς χεῖρας τῶν Ὀσμανλίδων, πιστεύσαντος τοῦ αὐτοκράτορος τῷ Ὀσμάνῃ· οὕτως οὖν ἀλωθεῖσα (1326 μ.Χ.) ἀπέβη ἡ Προῦσα ἔδρα τοῦ Ὀσμάνου, ὅστις κατέφικε τὸ πρὶν εἰς τὸ Γενῆ Σαχίρι φρούριον, ὅπερ αὐτὸς εἶχεν οἰκοδομήσει· ὁ δὲ Ὀσμάν μεθ' ἐν ἔτος τελευτήσας κατέλειπε διάδοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ὀρχάνην (ἴδ. Φραντζ. Γ'. βιβλ. κεφ. 14.). (1).

Οὗτος δὲ κατὰ πάντα μιμητὴς τοῦ γεννήτορος αὐτοῦ ὦν ἤρξατο νὰ προσβάλλῃ τὰς πόλεις Νικαίαν τε καὶ Νικομήδειαν· καὶ καταλαβὼν τὰ ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ κείμενα φρούρια, ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ δὲν εἶχε κυριεύσει, στρέφεται εἰς τὴν Μεσοθυνίαν, ὀριζομένην ἀπὸ τοῦ λιμένος Κάλπης καὶ τοῦ Εὐζείνου Πόντου πρὸς βορρᾶν, καὶ πρὸς δυσμ. ἐκ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, πρὸς μεσημβ. δὲ ἐκ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου, ἐνθα μετὰ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ Ἀχτζῆ Κοτζᾶ καὶ Καζῆ Ἀβδουλαρχμᾶν περιελθὼν κατέλαβε τὰ φρούρια, Σήμανδρα καλούμενον (ἢ Σημάνδρα) καὶ Ἀετὸν (ἢ Ἀϊτὸς) κείμενα κατὰ τὴν περιοχὴν τοῦ νῦν Βακάλ-Κιογιοῦ.

Τὰ Σήμανδρα δὲ κατέλαβον οὗτοι, καιροφυλακτήσαντες ἐν πολιορκίᾳ· ὅτε μιᾶ τῶν ἡμερῶν, τὸν ἀποθανόντα υἱὸν τοῦ φρουράρχου ἤθελον νὰ ἐνταφιάσωσι καὶ αἱ θύραι ἠνοιχθήσαν, τότε αἰφνιδίως οἱ Ὀσμανλίδες εἰσέρχονται. Τὸ δὲ τοῦ Ἀετοῦ προῦδοθῆ ὑπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ φρουράρχου, ἥτις ἄνωθεν ἰδοῦσα τὸν Ἀβδουλαρχμᾶν ἔλαβε μετ' αὐτοῦ φιλίαν, καὶ συνάψασα ἔρωτα ὀδηγεῖ αὐτὸν διὰ τινος μονοπατίου ἐνδὸν τοῦ φρουρίου, δι' οὗ ἔπειτα εἰσελθόντες οἱ Ὀσμανλίδες κατέλαβον αὐτό.

Μαθὼν δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος τὴν πρόσδοκ τῶν Ὀσμανλίδων εἰς Μεσοθυνίαν, διέταξε τὸν Πρωτοκουνηγὸν Κοντοφρὲ νὰ

(1) Ὀρχάνης δὲ κύριος τῆς βασιλείας γενόμενος τοῦ πατρὸς, τῷ πατρὶ εἰς πάντα ἦν μιμούμενος· καὶ τὸ ἐναπολειφθὲν μέρος τῆς Βιθυνίας Νικομήδειαν καὶ Νικαίαν, καὶ ἕτερα πόλιν, καὶ οὐκ ὀλίγα ἄστυα καὶ τὴν περιεφημον καὶ ὠραίαν πόλιν τῆς Προῦσης, ἣ κατεῖται ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Ὀλύμπου, ὑπὸ Ῥωμίων ἀρχομένην, ἐκέρδιτεν.

παρασκευασθῆ κατά τῶν ἀντιπάλων· γενομένης δὲ παρασκευῆς καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος διὰ Σκουταρίου διαβὰς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ καὶ στρατηγῶν, παρασκευάζεται εἰς μάχην· ὁ δὲ Ὀρχάνης ἰδὼν τὴν ἐφοδὸν τοῦ βασιλέως, μετὰ τρεῖς ἡμέρας συνάπτει μάχην περὶ τοῦ φρουρίου Πελεκάνου (Μάλτεπε), ἐν ᾗ ἠττάται· εἶτα δὲ λαβὼν νέαν ἐπικουρίαν ἐξηκολούθησε τὰς μάχας ἰσορροπούσας οὕσας· ὕστερον δὲ τρωθέντος τοῦ βασιλέως, ὁ στρατὸς ἐκ φόβου ἤρχισε νὰ διαλύηται, καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα λαβόντες αὐτὸν μετήγαγον εἰς Πρωτεύουσαν· ἔμεινε δὲ πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου ἀντὶ τοῦ βασιλέως ὁ Μέγας Δομέστιχος, ὅστις βλέπων τὴν ἡμῆν τῶν ἀντιπάλων, διεύθυνε τὸν στρατὸν εἰς τὰ τέσσαρα ἐγγύς εὑρισκόμενα φρούρια εἰς τὸ τῆς Φιλοκρήνης (Φιλιγκιρτανῦν) καὶ Δακιοβίζης, καὶ Ῥοσίου καὶ Νικητιάτου· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ὄντες οἱ στρατοὶ τῶν Βυζαντινῶν προσεβλήθησαν· ὅτε δὲ γενομένης καρτεροτάτης μάχης περὶ τὴν Φιλοκρήνην, πολλοὶ τῶν αξιωματικῶν ἔπεσαν, καὶ τὰ φρούρια περιέστησαν εἰς χεῖρας τῶν Ὀσμανιδῶν (1329 μ. χ.) Ἰωαν. Καντακουζηνὸν βιβλ. ἱστορικ. Β'. § 341—363 ἔκδοσ. Βονης.) οἱ δὲ πολέμιοι στραφέντες ἐκ Μεσοθυνίας μετακίνουσιν εἰς τὰ μεσημβρινὰ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀστακηνοῦ, πανταχόθεν τρόμον ἐμπνέοντες καὶ φρίκην, μάλιστα δὲ ὁ Ἀβδουραχμάν, ὅστις τόσον ἦτο δεινός, ὥστε αἱ γυναῖκες τῶν Ἑλληνίδων πόλειαν φοβιζούσαι τὰ μικρὰ τέκνα αὐτῶν ἔλεγον, εἴδου ἔρχεται ὁ Κορὰ Ἀβδουραχμάν. »

Ὁ δ' Ὀρχάν καταλαβὼν τὰ μεσημβρινῶς τῆς Νικομηδείας κείμενα μέρη ἔδωκε τὴν ἐπιτήρησιν αὐτῶν πρὸς τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Καραμουρσάλ, δούς αὐτῷ καὶ μικρὸν στολίσκον, ἵνα ἐπιτηρῇ τὰ κατακτηθέντα αὐτοῦ μέρη, καὶ ἐπαγρυπνῇ πρὸς πᾶσαν ἐξωθεν ἐσομένην προσβολήν· ὁ δὲ Καραμουρσάλ ἀκολούθως ἐκ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ συνήκισε καὶ κώμην τινα, (1) ἣν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ κάτοικοι ἐκάλουν ἐκ τοῦ ἰδρυτοῦ Καραμουρσάλ, ἔνθα καὶ ὁ τύμβος αὐτοῦ εὑρεται, τιμώμενος ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. (Ἄμμερ. ἱστορ. τοῦ Ὀθωμ. Κράτ. τομ. Α'.)

(1) Ἡ κώμη αὕτη ἔχει κατόικους ὀθωμανοὺς ἱκανοὺς, ἐναγχολουμένους τοῖς μὲν εἰς ναυτιλίαν, τοῖς δὲ εἰς ἀμπελοργίαν, τοῖς δὲ εἰς διάφορα βλα-

Οἱ δὲ Ὀσμανίδες ἐξηκολούθησαν νὰ προβαίνωσιν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη, κυριεύοντες ἀλληλοδιαδόχως ὅσα ἀπίντων, οἷον τὴν Ἐλενούπολιν, Πυθούπολιν ἢ (Σωτηρούπολιν,) καὶ ἄλλα τῶν ἐκεῖ εὑρισκόμενων χωρίων, τῶν ὁποίων τὴν περιοχὴν ἐκάλουν Γιάλακ Ἀπάτ (ἐπινειώδη τόπον) ἢ κοινῶς Γιάλουβαν· ἐκεῖθεν δὲ διὰ πλοίων καὶ τριήρων ἐλθόντες εἰς τὴν ἀπέναντι πλευρὰν τοῦ κόλπου, κατέλαβον τὸ φρούριον Ἀγκύριον καὶ τὸν λιμένα Χάρακα, ἔνθα λέγεται, ὅτι ἐτελεύτησεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος· ἐπιμῶνας δὲ προσβαλόντες καὶ τὴν Νικομηδείαν κατέσχον καὶ ταύτην δι' ἀπάτης (περὶ τὰ 1332 μ. χ.) τέλος δὲ πάντων προσβαλόντες δι' ἀλλεπαλλήλων ἐφοδῶν κατέλαβον καὶ τὴν Νικαίαν (περὶ τὰ 1333 μ. χ.) μὴ ἀφήσαντες ἐν Βιθυνίᾳ οὐδεμίαν πόλιν ἢ φρούριον ἀνάλωτον· οὕτως ἀπέβησαν κύριοι μεγίστης ἐπικρατείας, ἔδραν βασιλικὴν ἔχοντες τὴν Προύσαν, ἐν ᾗ ἐβασίλευσαν κατὰ σειράν Ὀσμάν, Ὀρχάν, Μουράτης ὁ Α', Βεργιάζιτ ὁ Α', Μουράτης ὁ Β', Μωάμεθ ὁ Α'. Ἐπὶ δὲ τῶν διαδόχων τοῦ Βεργιάζιτ, οἱ Ἑλληνες, οἱ κατοικοῦντες τὰς ἀπᾶς τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου, εὐρόντες καιρὸν, ἀπέκτισαν ὅσα ἀπώλεσαν· πλὴν μετ' ὀλίγον ὁ Οὐμούρ Βέης καὶ Τιμουρτάς ἀφῆρπασαν ταῦτα, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ Βιθυνία ἅπασα ἀλωθεῖσα ὀλοτελῶς, διηρέθη εἰς δύο διοικήσεις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὀρχάνου, εἰς τὴν τῆς Προύσης, καλουμένην Χουδαβεντικιὰρ Ἀγιαλετί, καὶ εἰς τὴν τῆς Νικαίας καὶ Νικομηδείας λεγομένην Κοτζ' Ἰλι Σαντζαγί. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας πάλιν θέατρον γίνεται ἡ Βιθυνία πολλῶν μαχῶν, ἃς εἶχον οὗτοι

νόστιμοι τέχνας, ὅστινες εἶναι εἰσὶ σανατικοὶ πολλὴ κατὰ πάσης διαφόρου ἐθνικότητος. Ἐνταῦθα δὲ ἔδρεται καὶ ὑποδικητικῆς, ὑπαγόμενος τῷ τῆς Νικομηδείας τοπάρχῃ, καὶ διοικῶν τὰς τῶν περὶ χωρίων ὑποθέσεις· ἡ Κοράμουσα τανῦν εἶναι ἀποβάθρα ἐμπορικῆ, πρὸς τὴν προσρμιζεται καθ' ἡμέραν ὁ εἰς Νικομηδέαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καταπλέων ἀτιμοδύμων, παραλαμβάνων ἐξ αὐτῆς διάφορα δέματα ἐμπορευμάτων ἐξ Ἀνατολῆς κατερχομένων. Τὸ κλίμα δὲ καὶ ἡ θέσις τῆς κώμης ταύτης ὑπάρχουσι τερπνά· ἐν ταύτῃ δὲ εἶναι τινὲς ἐκ τῶν χριστιανῶν Ἑλλήνων, Ἀλβανῶν καὶ Βουλγάρων μετερχόμενοι ἕκαστος βαναυσουργικὴν τέχνην ἐξάγονται δὲ, ὡς καὶ ἐκ τῶν περὶ χωρίων, τρωτικοὶ καρποί, κέρασι, κοφόμηλα, κάστανα, μήλα καὶ ἕλλατα.

κατὰ τοῦ Τιμουρχάν καὶ διαφόρων ἐπαναστατῶν τοῦ θρόνου αὐτῶν.
 Ὅτε δὲ ὁ Τιμουρχάν ἐκινήθη κατὰ τῶν Ὀσμανλίδων μεγάλας ἐπήνεγκε φθορὰς εἰς Βιθυνίαν, λαθῶν πάντα τὰ τῆς Προύσης, Νικαίας, καὶ Νικομηδείας καὶ τῶν περὶ πόλεων (Δούκαν κερ. ἰδ'. σελ. 72.) οὐχ ἦττον δὲ πολλὰ ἐπασχον οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ἐκείνης ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ ὅτε ἐξεστράτευσεν εἰς Ἀσίαν, περὶ ὧν καὶ οἱ δύο διασημότεροι ἱστοριογράφοι τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, ὁ τε Ἰζεβδέτ πασσάς καὶ Καϊρουλλάχ' Ἐφένδης ἀναφέρουσι, ἀποδοκιμάζοντες καὶ κακίζοντες τὰ πρὸς τοὺς χριστιανούς τότε γιγνόμενα δυστυχήματα· διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις οἱ αἰχμάλωτοι ἀντὶ φόρου ὑπεχρεοῦντο νὰ δίδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν πρὸς τοὺς δεσπότας καὶ κυρίως ἐαυτῶν, οἵτινες ἀνατρέφοντες ταῦτα ἐν τῷ Ἰσλαμισμῷ, ἤρξαν τὴν ἐαυτῶν δύναμιν· μάλιστα δὲ καὶ στρατὸν ἐξ αὐτῶν νέον συνέστησαν, καλούμενον Γενί Ἰτζάρ Ἱστορ. Γ'. Κασριάτου σελ. 19' καὶ Ἄμμερ. τόμ. Α'. σελ. 121). Ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ τὰ φῶτα τῆς παιδείας πλέον ἐκ τῆς Βιθυνίας ἐσθῆσαν· διότι οὔτε σχολαὶ ἠδύναντο νὰ ἰδρυθῶσιν, οὔτε ἰερὰ καταγῶγια, οὔτε ἑτέρα γλώσσα νὰ ὀμιλῆται, παρὰ τὴν Ὀθωμανικὴν· οἱ δὲ περικαλλεῖς πάλαι ὑπάρξαντες νοαὶ καὶ περιλαμπρα οἰκοδομήματα κατεκρημνίσθη, ὡς δείκνυται ἐν τοῖς ἐρειπίοις Νικομηδείας, Προύσης τε καὶ Νικαίας, Ἡρακλείας Κλαυδιουπόλεως καὶ λοιπῶν ἄλλων πόλεων τῆς Βιθυνίας· οἱ δὲ διασωθέντες κάτοικοι διστελοῦν οἰκοῦντες ἐν πνιγροῖς καὶ εὐτελέσιν οἰκιδίοις, ἐρμαιοὶ ὑπάρχοντες τῶν Γενιτζάρων (1). Ταῦτα δὲ πάντα διὰ

(1) Σημειωτέον δὲ, ὅτι οἱ στρατιῶται τῶν τότε Ὀσμανλίδων λαμβάνοντες ἢ ἀπάζοντες τὰς γαίας τῶν αἰχμάλωτων ἢ φονεομένων Ἑλλήνων ἀπέτελεσαν τὰ διάφορα Τιμάρια ἢ Σιπαγλίκια καὶ τὰ Τζιφιλίκια, ἐφ' ὧν οἰκίζοντες δουλοπαροίκους τοὺς εἰλωτενομένους χριστιανοὺς ἀνάγκων αὐτοὺς νὰ γεωργῶσι τὰς γαίας αὐτῶν· ἢ δὲ λέξις Τζιφιλίκιον ἤτοι Τζιφιλικτεϊον, τὴν παρέλαβον οἱ Ὀθωμανοὶ παρὰ τῶν Βυζαντινῶν, τῶν μεταχειριζομένων αὐτὴν εἰς καταμέτρην γαίων, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ Λατινικοῦ jugum, ὅπερ ὄλοτο ζεύγος γεωργῶν· τὸ δὲ Τζιφί-Ζυγός-Τζιφιλίκιον δὲ ἄθροισμα γαίων ἀρροσίμων διὰ πολλῶν ζευγῶν, ἐν οἷς οὐ μόνον οἱ ἐν Βιθυνίᾳ αἰχμάλωτοι χριστιανοὶ ὑπρέτεον, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι δουλοπαροικοὶ μετενεχθέντες ἐν

τὴν τότε βάρβαρον ἐποχὴν οὐ μόνον ἐπὶ τῶν Ὀθωμανῶν ἐλάβον χώραν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πρεσβευόντων τὸν Χριστὸν, ὅπερ ὁ ὀρθὸς λόγος κατανοεῖ. Μετὰ δὲ ταῦτα προϊόντος τοῦ χρόνου, ὅτε ὁ πολιτισμὸς προήγετο, καὶ μάλιστα διὰ τοῦ ἀειμνήστου καὶ μεγαλεπήθου Σουλτάν Μαχμουτ, ἤρξαντο καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Βιθυνίας νὰ ἀνακουφίζονται, διατιπόμενοι ἀνετώτερον καὶ ἀσφαλέστερον ὑπὸ τὴν πατρικὴν αἰγίδα, καὶ τοῦ ἀειμνήστου Σουλτάν Ἀβδούλ Μετζίτου, καὶ τοῦ νῦν εὐκλεῶς ἀνάσσοντος Ἀβδούλ Ἀζίζ, εἰς τὸν ὀφείλονται μέγιστα εὐγνωμοσύνη διὰ τὰς γενναίας προσπαθείας, ἃς καταβάλλει εἰς εὐημερίαν τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ διὰ τῆς διαδόσεως τῶν φῶτων καὶ τῆς εὐκολίας τοῦ ἐμπορίου.

ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΒΙΘΥΝΙΑΣ ΕΠΙ ΟΣΜΑΝΛΙΔΩΝ.

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Ὀσμανλίδων, κάτοικοι χριστιανοὶ ἔμειναν ὀλίγιστοι, καὶ οὗτοι εἶναι ὅσοι κατέκον τὰς παραλίους πόλεις καὶ κόμας· ἐν δὲ τοῖς μεσογειοῖς τῆς χώρας τῆδε ἀκαίεσε εὐρίσκοντο μέχρι τῆς σήμερον χωρία τινὰ χριστιανῶν καὶ τούτων τῶν πλείστων ὡς εἴρηται ἀποίκων ὄντων. Οἱ δὲ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἤρχισαν νὰ ἐγκαθίστανται ἐνθάδε ἤδη πρὶν τῆς ἐποχῆς τῶν Ὀσμανλίδων, ὅτε ἐν διαφόροις πόλεσι κατέκον τῆς ἐποχῆς τῶν Ὀσμανλίδων, οἵτινες ἐγκατέστησαν ἐνθάδε ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, μετεργόμενοι τὸ ἐμπόριον· καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐαυτῶν εἶχον ἰδρύσει διάφορα ἐπιτειχίσματα καὶ φρούρια, περὶ ὧν μέχρι τῆς σήμερον οἱ Ὀθωμανοὶ λέγουσι Τουρκισί «πιού καλελερ Τζίνιβιζ βακιτιντά καλμιστιρ». Οὕτω βεβαιοῖ καὶ ὁ Ἄμμερ ἐν Αφ Τόμ. περὶ αὐτῶν, ὅτι ἐν Νικαίᾳ εἶχον ἰδρύσει πηλοργικὰ ἐργοστάσια, ἐν οἷς κατεσκευάζον πορσελιάναν, δι' ἧς οἱ Ὀθωμανοὶ ἐκόσμησαν τὰ ἰερὰ αὐτῶν τέμνη, οἷον εἶναι τὸ ἐν Προύσῃ Γισιλ Τζαμισί, καὶ τὸ ἐν Καϊρῷ ἀρχαῖον τέμενος, καὶ

Θράκης, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, εἰς Μικρὰν Ἀσίαν ἐπὶ Βεργαζίτ κατὰ τὸν Ἄμμερ (Περὶ Τζιφιλίκων ἰδ. Ν. Πανδῶρ. Τόμ. ια'. Φυλλ. 273) καὶ Βι Κασδίχη ἐγγειρίδιον τοῦ ἐν ἰσχυρῷ Ὀθωμανικοῦ δικαίου ἐν τοῖς προλεγομένοις σελ. μγ'.

ἀλλὰ ἀλλαχού τανῦν δὲ οἰκοῦσι τὴν χώραν Ἰουδαῖοι, Ἀρμένιοι, Ὀθωμανοὶ, ὀλίγοι Ἕλληνας χριστιανοὶ, Ἀθιγγάνοι, καὶ ἐσχάτως Κιρκάσιοι, ἀποκατασταθέντες ἐπὶ τῶν ἤδη τελευταίων χρόνων ἐν δὲ ταῖς πρωτεύουσαις τῆς χώρας εὐρηνται καὶ Εὐρωπαῖοι διαφόρου φυλῆς καὶ ὑπηκοότητος χάριν ἐμπορίου.

ΘΗΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΙΣ.

Κατὰ μέγα μέρος ἐνασχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν καὶ διαφόρους βαναύσους τέχνας καὶ μεταλλουργίαν, ἐλαιοφυτίαν καὶ ἀμπουργίαν· οἱ δὲ εὐπορώτεροι ἐνεργοῦσιν ἐμπόριον εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς· καὶ ἐξαγωγῆς μὲν ἐκ τῶν ἐπιτοπιῶν προϊόντων καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐνδοτέρω Ἀσίας ἐξαγομένων εἰσαγωγῆς δὲ ἐκ διαφόρων πραγματειῶν τῆς Εὐρώπης, οἷον ἐνδυμάτων, ἀποικιακῶν εἰδῶν, καὶ ἄλλων, ὧν στερεῖται ἡ χώρα. Ἡ δὲ παιδεία κατὰ μέγα μέρος ἐκλείψασα, ἤρχισεν ἤδη νὰ διαδίδηται διὰ τῆς συστάσεως ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων καὶ τῆς ἐπιμιξίας καὶ συσχέτισεως μετὰ διαφόρων Εὐρωπαϊῶν καὶ σπουδαίων ἀνδρῶν.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ.

Καίτοι καρποφόρος καὶ περιβόητος ἡ χώρα, ὅμως παράγει ὀλίγα· ἂν δὲ ὑπῆρχε πολυχειρία καὶ πληθυσμὸς ἀνάλογος μὲ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς, ἤθελε παράγει πλείστα· τανῦν δὲ ἐξάγονται ὀλίγα γεννήματα, μέταξα, βαμβάκια, λινόσπορος, τυρὸς, δέρματα· οἶνον δὲ, ἔλαιον, ζυλικὴν ἄρθρον, παράγει ἐν ταῖς παραλίαις πόλεσι καὶ κώμαις, ὁμοίως δὲ τροκτοῦς καρπούς, μῆλα, καστάνους, ἀπίδια, κεράσια, κορόμηλα, καρύδια κτλ. Κατὰ δὲ τὰς παραλίους πόλεις τῶν δύο κόλπων ἐπιδίδει καὶ ἡ ἀλιεία, ἐνθα ἐξάγονται θίνοι, σκόμβροι τριχοὶ, κέραλοι λαύρακες, ὄστρακοδέρματα· δι' αὐτῆς δὲ τῆς χώρας διέρχονται ἐκ τῆς ἐνδοτέρω Μικρᾶς Ἀσίας ἐμπορεύματα ὀπίου, κρόκου, ρίζαριου, ὡς καὶ βότανα βαφῆς, τυρὸς, βούτυρος, μαλλία τῆς Ἀγκύρας, μέταξα κτλ. περὶ ὧν τὸ περὶ προϊόντων τῆς Τουρκίας πόνημα, ἐκδοθὲν ὑπὸ Λεμονίδου, ἐν ἐκτάσει ἀναφέρει.

ΠΑΝΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ.

Προκειμένου, ὅπως ὀρίσωμεν τὸν νῦν πληθυσμὸν ὅλης τῆς Βιθυνίας, ἀποβαίνει ἡμῖν δυσχερὲς, ἅτε μὴ συμπληρωθέντων τῶν στατιστικῶν ἐρευνῶν τῶν ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένων παρὰ τῆς κυβερνήσεως, καὶ μὴ εὐρισκομένων ἀκριβῶς καταγραφῶν οὐδ' ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἀρχείοις αὐτῆς. Κατὰ τὴν τῷ 1848ῳ ὁμῶς γενομένην καταγραφῆν παρὰ τοῦ Ἰσμὲτ Πασσᾶ, ἀπεσταλμένου ὑπὸ τῆς Υ. Πύλης, ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ μὲν Σαντζάκιον (ἐπαρχία) Νικομηδείας (Κοτζᾶ Ἰλι) μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν χωρίων, συμπεριλαμβανομένων τῶν γυναικῶν καὶ παιδιῶν, ἀριθμεῖ ἐπέκεινα τῶν 200,000 κατοικῶν· τὸ δὲ Σαντζάκιον Προύσης (Χουδᾶ βεντικιάρ) 500,000.

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ πληθυσμοῦ τῶν δύο Σαντζακίων ἀριθμοῦμεν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν τῶν καζάδων (περιοχῶν) κατὰ τὴν ἐσχάτως νέαν στατιστικὴν ἐπετηρίδα (Σαλαναμὲ) τῆς Κυβερνήσεως. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐκάστοτε οἱ τοιοῦτοι καζάδες τῆς τε Προύσης καὶ Νικομηδείας ἐνηλλάσσοντο, καὶ τοῦτο πρὸς ταχεῖαν οἰκονομίαν τοῦ χρόνου, ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπιπτώσων αὐταῖς ὑποθέσεων.

ΚΑΖΑΔΕΣ ΑΝΗΚΟΝΤΕΣ ΤΩ ΣΑΝΤΖΑΚΙῸ ΚΟΤΖΑ ΙΛΙ.

Ἰσμὲτ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν χωρία. Καραμουρσάλ καὶ Γιαλάκ Ἀπάδ, Τὰς Κιοπρὴ καὶ Βεσδιθάν, Ἀγατζλή, Ἀκ Ἀπάδ, Ἀκ Χισάρ, Κεϊθβε, Ταρακλή, Γένιτζα, Τοδούργα, Σιχλέρ καὶ Καϊμάσι, Κάνδρα, Ἀκ Γιαζή καὶ Χενδέκι καὶ Γκεντζλοῦ, Καρά σοῦ, Σίλλε καὶ Βεϊκὸς, μετ' ἄλλων καὶ Γερὸς, Καρτάλ καὶ Ἀϊδὸς, Κεϊκποζε Λέφκε καὶ Γκιόλ παζαρή, Ἰζνικ Παζάρκιοι καὶ Κεβράλε, Ἀδαπαζαρή καὶ Σαπάντζα, Ἀψοφή, Χενδέκ Ἀκ Γιαζή, καὶ Σαρτζε γέρ.

ΚΑΖΑΛΕΣ ΑΝΗΚΟΝΤΕΣ ΤΩ ΣΑΝΤΖΑΚΙΩ

(ΧΟΥΔΑ ΒΕΝΤΙΚΙΑΡ.)

Προύσα μετά τῶν πέριξ χωρίων, Τζεπέλ Ἀτήκ, Γενί Σε-
χίρ Προύσης καὶ Γιαρί Χισάρ, Παζαρτζίκ καὶ Ἐγνέ
Γκιόλ Προύσης, Ἐδρηνός καὶ τὰ πέριξ χωρία, Δζεπάλ
Τζεδιδ Χαρμεντζίκ καὶ Γκεκτζέ Δάγ, Μιχαλήτζ
καὶ τὰ περὶ αὐτὸ χωρία, Σεντζάν, Κερμαστί, Μουδάνια
καὶ τὰ περὶ αὐτὸ χωρία, Τίρλια, καὶ Σιγή.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ.

Ἡ Βιθυνία διαιρεῖται πολιτικῶς μὲν εἰς δύο διοικήσεις, εἰς
τὴν τῆς Προύσης, οὖσαν πρώτην, καὶ ὑποδιαιρουμένην εἰς 28 ὑπο-
διοικήσεις, καὶ εἰς τὴν τῆς Νικομηδείας, ὑποδιαιρουμένην εἰς 24.
Ἐκκλησιαστικῶς δὲ ἀνέκαθεν ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων διω-
κεῖτο ὑπὸ προέδρου καὶ ἐξάρχου πάσης Βιθυνίας, ὅστις ἦν ὁ Ἀρ-
χιεπίσκοπος Νικομηδείας, ἔχων καὶ ἐπισκοπὰς δώδεκα, καθά
μαρτυρεῖ ὁ Δοξαπατρῆς Νεῖλος, καὶ χαίρων τὸ δικαίωμα νὰ χει-
ροτονῇ αὐτοὺς τοὺς ἐπισκόπους, ὑπερ μετὰ τὴν ἄλωσιν περιήλ-
θεν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημοῦσαν Ἱεράν Σύνοδον καὶ
τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην· ἐπὶ δὲ Μαρκιανοῦ Αὐτοκράτορος
προεδιβάσθη καὶ ἡ Χαλκηδῶν εἰς βαθμὸν ἀρχιεπισκοπῆς, ὡσπερ
καὶ ἡ Νικαία (1), περὶ ὧν ἐν τοῖς κάτω ἔσται λόγος, καθὼς καὶ
περὶ τῆς Κλαυδιουπόλεως.

(1) Ἐπὶ σοροῦ Λέοντος, καθὰ ἀναφέρει ἐν Ε'. τόμ. τῶν ἱερῶν κανόνων ὁ
Γ. Α. Ῥάλλης καὶ Μ. Ποτλῆς ἐν τῇ καταγραφῇ τῶν τῆς Βιθυνίας Μητρο-
πόλεων καὶ ἐπισκοπῶν, τῆς μὲν Νικομηδείας ἢ Μητροπόλις κατεχε τὴν ἐ-
ξόδομην τάξιν, εἰς τὴν ἦσαν δώδεκα ἐπισκοπῆς, οἷα εἶναι ἡ τῆς Προύσης ἢ
Θεουπόλεως, ἢ τῆς Πριζέντου, Ἐλευπόλεως, Βασιλειουπόλεως, Δασκουλίου,
Ἀπολλωνιάδος, Νεοκασαρίας τῆς ἐν Βιθυνίᾳ, Ἀδριανῶν, Καισαρείας τῆς ἐν
Βιθυνίᾳ, τῶν Λόφων ἢ Γάλλου, τῆς Δαφνουσίας, Ἀρίστου, Σελγειῆς. Τῆς
δὲ Νικαίας ἢ Μητροπόλις κατέχουσα βαθμὸν ἐξόδομης τάξεως, περιεχε τὰς
ἑξῆς ἐπισκοπὰς, τὴν τῶν Μωδρέων ἢ Μέλτρος, τὴν τῆς Λινύης, τὴν τῶν

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΤΕΡΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ
ΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ. (1)

Ἀγγελόκωμα. (Ἐγνέ κιόλ) κατοικεῖται τανῶν ὑπ' ὀθωμανῶν.
Ἀγκύριον. φρούριον ὑπεράνω τοῦ χάρακος (ἰδ. Α. Χάραξ.)
Ἀδριανοί. οἱ πρὸς τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ ἦσαν κτίσμα Ἀδ-
ριανοῦ Αὐτοκράτορος, ἧτις ἀπέβη εἴτα ἐπισκοπὴ, ἀνήκουσα εἰς
τὸν Μητροπολίτην Νικομηδείας.
Ἄδριανούπολις. πρὸς τὰ σύνορα τῆς Παφλαγονίας περι-
ληφθεῖσα ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Β' ὡς ἐπισκοπὴ ἐντὸς τῆς Μητρο-
πόλεως Ὀνωριάδος ἢ Κλαυδιουπόλεως, ἧτις κατὰ Πausανίαν τὸν
περιηγητὴν (βιβλ. ἡ. 9.) ἦν ἀποικία τῶν ἐξ Ἀρκαδίας Μαντι-
νέων· ἐξ αὐτῆς κατήγετο καὶ ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδ-
ριανοῦ Ἀντίνοος, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποῖου ἀνωκοδόμησεν αὐτὴν

Γορδοσέρβων, τὴν τοῦ Νομερικοῦ, τὴν τοῦ Ταίου, τὴν τῶν Μαξιμιανῶν.
Ἡ δὲ τῆς Χαλκηδῶνος μητρόπολις, κατέχουσα βαθμὸν ἐνάτης τάξεως οὐδεμίαν
εἶχεν ἐπισκοπὴν. Τῇ Βιθυνίᾳ ἀναρέεται ὅτι ἀνῆκε καὶ ἡ Μητροπόλις Κλαυ-
διουπόλεως ἢ Ὀνωριάδος κατεχούσης τῶν δεκάτην ἐξόδομην, τῆς ἐπισκοπῆς
ἀγαφέρονται αἱ ἐξῆς ἢ τῆς Ἡρακλείας, Προυσιᾶδος, Τείου, Κρατείας, Ἀδρι-
αγουπόλεως· σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ τάξις τῶν Μητροπόλεων τούτων καὶ ἐπι-
σκοπῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ καιροὺς μετελλάσσοντο ἢ κατὰ διαταγὴν
τῶν κατὰ καιροὺς αὐτοκράτορων τοῦ Βυζαντίου, ἢ δι' ἐρήμωνσιν, ἢ ὑφίστατο
ἐν ταῖς τότε γυνομέναις ἐπιδρομαῖς· ἐν ταῖς κάτω δὲ γρηθεται λόγος περὶ
τῶν Μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν αὐτῶν, περὶ ὧν ὅρα ἔσται.

(1) Ἐν τῇ περιγραφῇ ταύτῃ ἐτηρήσαμεν τὰς ἐν ἀλφαβητικῇ τῶν ἱστορου-
μένων καὶ ἐκτεθειμένων.

καλυμμένη τὸ πάλαι Βιθύνιον, (Exploration Arch. Georges Perrot et Edmond Guillaume.)

Ἀκρήτας. Ἀκρωτήριον τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου κείμενον κατὰ τὴν θέσιν τῶν ἤδη Τούζλων, ἔνθα ἦσαν εἰρηκαί καὶ κάτεργα τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ἐν οἷς ἐφυλάσσοντο οἱ κακοῦργοι εἰς αὐτάς δὲ ἐρρίφθη Εὐθύμιος ὁ Ἐπίσκοπος Σάρδεων κατὰ Νικηδόχμον τὸν Ἀγιορείτην διότι ἀντέστη πρὸς τὴν κακοδοξίαν τοῦ εἰκονομάχου Αὐτοκράτορος Λέοντος υἱοῦ Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ 804 μ. Χ. καὶ ὅστις μετὰ πολλὰς βασιάνσεις τελευτήσας ἐρρίφθη εἰς τὸν αἰγιαλὸν, οὗ τὸ ἱερόν λείψανον μετενεχθὲν εἰς Χηλὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰσέτι σώζεται ἀκέραιον. Ἡ παρὰ τῷ Ἀκρήτα εὐρισκομένη κώμη καλεῖται Τούζλα, διὰ τὰ ἀναθρόντα αὐτῆι ἄλιμυρὰ ὕδατα, ἅπερ ἐπισκέπτονται οἱ πάσχοντες ἀπὸ νόσους τῆς κοιλίας κατὰ μῆνα Αὐγούστον· οἱ κάτοικοι ὄντες χριστιανοὶ ἔχουσι τὰς αὐτάς ἀσχολήσεις, ἦθη, καὶ γλῶσσαν, οἷα καὶ οἱ Ἀριτζανοὶ, συνιστῶντες συνοικίαν περιέχουσαν 350 οἰκίας, ἐξ ὧν εἰσι 50 οἰκίαι ὀθωμανικαί.

Ἀπάμεια. (Ἰδ. Κίος.)

Ἀπολλωνιάς. πόλις δι' ἧς διέρχεται ὁ Ῥυνδακὸς ποταμὸς, καὶ παρ' ἧς ἦτο καὶ τὸ ἀρχαῖον Λωπόδιον (τανῦν Λουμπάτ) μικρὸν χωρίον. Αὕτη δ' ἦν μετὰ τῶν ἐπισκοπῶν Νικομηδείας τοῦ Μητροπολίτου, λεγομένη καὶ Θεοτοκιανή· ἠλώθη δὲ ὑπὸ τοῦ Ὁρχάνου ὡς εἴρηται ἐν τῷ Α'. τμήματι· ἐξ αὐτῆς δὲ κατήγετο καὶ ὁ ἀρνησιθρησκὸς Ἑλλήν ὁ ἐπικληθεὶς Χασάν, ὅστις ἦτο πρῶτος ὁ στήσας τὴν ἡμισέληνον ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πολιορκουμένης αὐτῆν Μωάμεθ τοῦ Βου. (1) ἐντὸς δὲ τῆς λίμνης εὐρηται νησιδρια τρία, ἐξ ὧν τὸ μέγιστον καλεῖται τὸ τῆς Καδίνας, τὸ δ' ἄλλο τὸ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἔνθα καὶ ναὸς ἀρχαῖος εὐρίσκεται, τὸ δ' ἕτερον Κιζ̄ κουλὲ, ἔχον φρούριον καὶ πύργον· οἱ κάτοικοι ταύτης ἀσχολοῦνται οἱ μὲν περὶ τὴν ἄλιειαν καὶ κηπουρίαν, οἱ δὲ μετεργόμενοι τὴν ναυτηλίαν μετὰ φορητῶν κοίλων πλοίων, ἅπερ ὀνομάζονται Τομπάζαι· ἔχει δὲ ἡ

(1) Σπ., Ζημπελλοῦ Δημοτικὰ ἔγγραφα, σελ. 570.

νῦν κώμη 280 οἰκίας χριστιανῶν ὀρθοδόξων, καὶ 50 γεωργῶν ὀθωμανῶν. Ἐνταῦθα διατρίβει ὁ τοῦ κατὰ καιρὸν Μητροπολίτου Νικομηδείας ἀντιπρόσωπος, ὅστις εἶναι ἐπιτετραμμένος νὰ θεωρῇ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τῶν περὶ τὸ χωρίον ὑποθέσεις.

Ἀργανθώνιον. Ὅρος πρὸς μεσημέρ. τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου ἡ τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου (τανῦν Σαμανλῆ Δαγῆ).

Ἀριτζοῦ. Περὶ ταύτης Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει λέγων « ἔστι καὶ Τράλιον Βιθυνίας, ἡ καθήκει πρὸς τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον ὁ δὲ Κίπερτος ἐν τῷ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος Ἀτλαντι (πίναξ XVII) γράφει » Γράλλιον ἢ Τράριον » ὡς καὶ ὁ Passon et Rost ἐν τῷ λεξικῷ αὐτοῦ καὶ ὁ Μελέτιος Ἀθηνῶν μέμνηται περὶ αὐτοῦ λέγων « ἐν Βιθυνίᾳ ἔστι Ταράριον πολίχμιον, ὅπερ λέγεται Ἀριτζιον (ἡ κατὰ τὸν Ἰωάν. Καντακουζηνὸν Ῥύτζιον), κοινῶς Ἀριτζοῦ ὑπὸ δὲ τῶν ὀθωμανῶν Τάριτζα. Τὸ δὲ φρούριον ἠλώθη περὶ τὰ 1423, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Κ. Τεζιέρης· κατὰ παράδοσιν δὲ οἱ κάτοικοι λέγουσιν, ὅτι ἦν κώμη Ἀρέται ἢ Ἀρετοῦσαι, ἐξ οὗ ἡ κλησις Ἀριτζοῦ. Τὸ δὲ Τάριτζα ἐκ τοῦ Ταραρίου πολυχμίου· ἐτι δὲ ἔγεται ἀληθείας ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις, δεικνύται καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων συνοικιῶν τῆς κώμης ταύτης, ἐξ ὧν ἡ μία ἔχει καὶ ἀρχαῖον ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ἔχοντα κάτωθεν ὑπόνομον, ἐκτεινόμενον μέχρι θαλάσσης. Οἱ κάτοικοι ἅπαντες εἶναι χριστιανοὶ πλην ὀλίγων ὀθωμανῶν, ἀσχολούμενοι περὶ τὴν ἀμπελοουργίαν, κηπουρίαν, ἄλιειαν ἰδίως τῶν σκόμβρων (1) καὶ τὴν ναυτιλίαν, καὶ ἀποτελοῦντες μίαν κώμην περιέχουσαν οἰκογενεῖας ἔνθα ὑπῆρχε σχολή, ἐν ἧ ἐδίδαξαν πολλοὶ πεπαιδευμένοι, οἷσι ἦσαν ὁ ἰατροφιλόσοφος Ἀδαμάντιος, ὁ πρόπαππος τοῦ Κοραΐ, περὶ δὲ τὰ 1786—1816 ἐδίδαξαν Ἀγαθάγγελος ὁ ἱερομόναχος καὶ Ἀγάπιος ὁ Πατρεὺς, οὗ μαθηταὶ ἦσαν Ν. ὁ Λογαδῆς καὶ πολλοὶ τῶν τῆς Κων]πόλεως εὐγενῶν, ἐτι δὲ ὁ Μάντζαρης, παρ' ᾧ ἐμαθή-

(1) Οἱ ἀλιεῦοι κατ' Ἀπρίλιον καὶ Μάιον μῆνα σκόμβροι λέγονται τῆς ἡροῖ· κλησις προελθοῦσα ἐκ τῆς λέξεως ἡρῆς· διότι οὗτοι ἐξηραίνονται ἐπὶ θινώδους παραλίας τῆς αὐτοῦ κειμένης· γίνονται δὲ ἥδιστοι εἰς γεῦσιν, λαμβάνοντες ὁσμὴν καλὴν ἀπὸ τῶν λιθαρῶν τῶν ἐπὶ τῆς θινώδους ἀκτῆς κειμένων.

τευσεν ὁ Γ. Χρυσοβέργης. Ἡ σχολή (1) αὕτη διατηρουμένη εἰσέτι ἔχει βιβλιοθήκην περιέχουσαν ἀνέκδοτα χειρόγραφα καὶ ἀρχαίας ἐκδόσεις πολλῶν συγγραφέων· εἰρηται ἀνωτέρω ὅτι πρὸς βορρᾶν τῆς κόμης αὐτῆς εὐρηται ὁ τάφος τοῦ Ἀννίβα, πρὸς δυσμὰς δὲ κεῖται τὸ φρούριον Φιλοκρήνης, ἐκεῖθεν μακρὰν τοῦ ἀγιάσματος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος (ὃ καλεῖται τουρκιστὶ Φιλιγκιό). Ἄλλ' ὁ Ἄμμερ (ἐν τόμ. Α'. σελ. 134) λέγει, ὅτι κεῖται ἐν τῇ θέσει τοῦ Ταβουσᾶν τζηρίου, ἐνθα προστίθηναι, ὅτι αὐτόθι πηγάζουσιν ἰαματικὰ ὕδατα, καὶ ἡ κρήνη τῶν φίλων, ἐξ ἧς ὑδρεύσαντο ὁ Ἡρακλῆς καὶ οἱ Ἀργοναῦται.

Ἄρτανα. Κόμη παρὰ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δι' ἧς καὶ ποταμὸς ὁμώνυμος διαρρέει· ταῦν δὲν σώζεται.

Ἄσκανία λίμνη. κεῖται παρὰ τῇ Νικαίᾳ, κληθεῖσα ἐκ τοῦ Ἀσκανίου, υἱοῦ τοῦ Διναίου, καθὰ ὁ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδ. Β'. στιχ. 862 λέγει. ▶

Φόρκυς αὐ Φρύγας ἦγε καὶ Ἀσκανίος θεοειδής

τῆλ' ἐξ Ἀσκανίης

Ταύτης δὲ τὸ ὕδωρ εἶναι νιτρῶδες κατὰ Στράβωνα (Βιβλ. ιβ'.) καὶ ἀλισθάνεται ἐν ταύτῃ πολλοὶ ἰχθύες· παρ' αὐτῇ ἀναφέρεται ὅτι ἔκειτο ἀρχαιοτάτη πόλις Ὀτροία· ἡ λίμνη αὕτη ὑπάρχει ἡ μεγίστη ἀπασῶν τῶν ἐν Βιθυνίᾳ (ταῦν τουρκιστὶ καλεῖται Ἰσνικ Γκιολού.)

Ἄστακος. ἦτις ἔσχε τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ Ἀστακοῦ, υἱοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς νύμφης Μελίας κατὰ Στεφάν. τὸν Βυζάντιον· Στράβων δὲ λέγει, ὅτι ἐκτίσθη ὑπὸ Μεγαρέων καὶ Ἀθηναίων ἐπὶ ἡγεμόνος Δαιδαλσοῦ περὶ τὴν ιζ'. Ὀλυμπ. ἡ 708 π. Χ. ἀφ' ἧς καὶ ὁ κόλπος ἐκλήθη Ἀστακηνός· πολιορκηθεῖσα δὲ ὑπὸ Λυσιμάχου στρατηγοῦ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, κατεστράφη ταύτης τοὺς κατοικοῦς Νικομήδης ἀθροίσας κατήγαγεν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν πόλιν Νικομήδειαν· περὶ δὲ τῆς θέσεως τῆς Ἀστακοῦ ὑ-

(1) Ὁ φιλόπονος Κ. Μπαθᾶτος Παρθένης ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐκδοθέντι σχεδιάσματι αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἀπὸ ἀλώσεως, Κ] πόλεως [1453 Μ. Χ.] μέγρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστάσεως [16'] ἑκατονταετηρίδος ἀναφέρει τινὰ περὶ ὧν ἴδε σελ. 113.

πάρχουσιν ἀμφιβολίαι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσι. Μελέτιος δὲ λέγει, ὅτι ἔκειτο ἡ πόλις αὕτη 15 μίλια μακρὰν τῆς Νικομηδείας (Τομ. Γ'. σελ. 120) ὁ δὲ Φώτιος (ἐν Κωδ. σκδ'.) ἀναφέρει, ὅτι ἦτον ἀπέναντι τῆς Νικομηδείας, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἱστορικοὶ ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἦσαν ἡ Ὀλβία, Ἄστακος, καὶ Νικομήδεια, κτισθεῖσαι ἡ μία μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἄλλης.

Ἀγερουσία ἄκρα ἢ Ἀγερουσιάς, ἐγγὺς τῆς ἐν Πόντῳ Ἡρακλείας, δι' ἧς καταβάς ὁ Ἡρακλῆς, ὡς μυθολογεῖται, ἀνεβίβασεν ἐξ ἄδου τὸν Κέρβερον.

Βασιλεῖνου πόλις, ἦτις ἠτον ἐπισκοπὴ ἀνήκουσα εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Νικαίας, καὶ προῦβιβάσθη ἔπειτα εἰς βαθμὸν μητροπόλεως (Oriens Christianus σελ. 623).

Βέβισκος ἢ Καλλόλιμνος, ἐνθα εὐρηται ἀρχαῖα πασικλήσια (1). Στέφανος ὁ Βυζαντ. λέγει, ὅτι τὸ πάλαι κατοικήθη ὑπὸ Πελασγῶν ἰδ' καὶ Πλανίου Φυσικ. Ἱστορ. βιβλ. Ε'. 32 καὶ 44.

Βοάνη, ἡ πρὸς Ἀνατολ. τῆς Νικομηδείας λίμνη, ταῦν Σαπάντζα καλούμενη, περὶ τῆς ὁποίας εὐρηται τὰ χωρία Κερεστετζί, Καπουτζί, καὶ Κιλικί, κατοικούμενα ὑπὸ ὀθωμανῶν, ὡς καὶ ὁ Ἐσμές, ὅστις κατοικεῖται ἀναμιξ ὑπ' ὀθωμανῶν καὶ ὀλίγων χριστιανῶν (2). Εἶναι ταχυδρομικὸς σταθμὸς, ὅθεν διέρχονται πολλοὶ ὁδοιπόροι· ἐνταῦθεν ἐξάγονται μῆλα καὶ ἀπίδια ἥδιστα·

(1) Πλωθὴ ὑπὸ τοῦ Καρὰ Ἀλῆ στρατηγοῦ τοῦ Ὁ σμάνου, ὅστις πρὸς ἀμοθὴν τοῦ θριάμβου τοῦτου ἐδωρήσατο αὐτῷ μέρος τῶν ἐν αὐτῇ εὐρεθέντων θησαυρῶν, καὶ σύζυγον ἔδωκε μίαν τῶν αἰχμητικῶν νεκρῶν Ἑλλήνων· κατοικεῖται δὲ ταῦν ὑπὸ χριστιανῶν ὀλίγων, ἐπιχολογούμενων εἰς γεωργίαν καὶ ναυτιλίαν· ἐν ταύτῃ δ' εὐρηται διάφορα πολιορκησια, ἐν οἷς καὶ τοῦ αγ. Μητροφάνους.

(2) Ἡ κλήσις Σαπάντζα πῶς περιήλθεν ἐκ τῆς Βοανῆς, ὁ Ἄμμερ (τομ. Δου σελ. 380) ἀμφιβάλει· ἀλλ' ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις διασώζει, ὅτι Πασσᾶς τις καλούμενος Ρουστῆμ (ἄρά γε ὁ ἐπὶ Σουλτᾶν Σουλεϊμάνου Βεζύρησι) διαβαίνων ἐκεῖθεν, καὶ εὐχρηστῆς ἐκ τῆς τοποθεσίας τοῦ μέρους τούτου, ἀοικήτου τότε ὄντος, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ ἐξ Ἀσίας, συνήκασε κόμην ἐκ διαφόρων ἔθνων τουρκιστὶ λεγομένων γιπκᾶν ἢ γιπκηντζή, ἐξ οὗ Γιπκάντζα ἢ Σαπάντζα.

κατὰ δὲ τὴν Ἀλεξιάδα Κομνηνὴν (βιβλ. 10 σελ. 282)· περί τῆς κατόκου οἱ Σίφωνες.

Βελόκωμα τανῦν Βιλετζικ, κατοικουμένη ὑπὸ χριστιανῶν, ὀθωμανῶν καὶ ὀλίγων ἀρμενίων ἐν ταύτῃ σώζονται εἰσέτι καὶ τινα ἐρείπια τῆς ἀρχαιότητος· οἱ κάτοικοι ταύτης ἐνασχολοῦνται ἐκτὸς ἄλλων εἰς τὴν μεταξουργίαν.

Βρύας (Μαλτεπέ), ἐνθα ἦσαν τὰ φερώνυμα ἀνάκτορα τοῦ Βρύαντος, κτισθέντα ὑπὸ Τιβερίου, ἢ κατ' ἄλλους, ὑπὸ Θεοφίλου, ὡς σημειοῖ Γεώργιος ὁ μοναχὸς ἐν βίῳ Θεοφίλου· ὑπεράνω δὲ τῆς κορυφῆς βουνοῦ τινος ἐγγὺς αὐτοῦ καμμένου ἦτο καὶ τὸ φρούριον Πελεκάνου, ὅπερ ἠλώθη ὑπὸ Ὁρχάνου.

Δακίβυζα, ἥτις ἦτο φρούριον, παρ' ἧ εὑρητο καὶ κόμη ὁμώνυμος κειμένη πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς νῦν Ἀριζιούς, ἥτις ἠλώθη ὑπ' Ὁρχάνου μετὰ τῶν φρουρίων Φιλοκρήνης, Νικητιάδου καὶ Ρύσιου (1)· ἡ δὲ κόμη αὕτη προδιεβασθεῖσα εἰς βαθμὸν πασσαλικίου ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ Α', διακείτο ὑπὸ τινος Φειζουλλάχ, ἐπιστήμου τότε ὄντος κατὰ τὴν πολιτικὴν, ὅστις λίαν συνετέλεσε τῷ δεσπότη αὐτοῦ (ιδ. Ἀμμερ. τομ. Α'. σελ. 212). Μωάμεθ δὲ ὁ Α', ἰδρύσας ἐν Προύση σχολεῖα καὶ ὄρφανοτροφεῖα, διέταξεν ὁ ἐκ Δακίβυζης, Παντειχίου καὶ Καρταλιμῆς εἰσπραττόμενος φόρος νὰ διδῆται εἰς συντήρησιν τούτων τῶν καταστημάτων. (Ἀμμερ. τομ. Β'. σελ. 205). Ἄξιον δὲ σημειώσεως ἐστὶ ὑπάρχει, ὅτι ὁ Φειζουλλάχ μετακομίσας τὴν ἐκ Λιδύσσης ὕλην τὴν τότε σώζομένην ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀννίβα, ἤγειρε τέμενος λαμπρὸν, οὗ οἱ ποῖχοι κοσμοῦνται ἐκ πορσελάνης, αἱ δὲ θύραι ἐξ ἐλεφαντίνων ὀστέων τετορευμένων, καὶ ὁ θόλος εἶναι ἐγγεγλυμμένος, φέρων τεμάχια Κορανίου, γεγραμμένα διὰ γραμμάτων ἀρχαίων κουφικῶν καλουμένων, ἐνθα εἰσέτι εὑρηται καὶ Κοράνιον ἀρχαιογράφων, ὅπερ ἐσχάτως ζῶν ὁ Σουλτάν Μετζζίτης μετὰ σεβασμοῦ ἠσπάσθη μετανεγκῶν αὐτὸ, ὅτε ἦλθεν εἰς Χάρακα. Ἡ δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος κόμη

(1) Οἱ ὀθωμανοὶ τὴν μὲν Δακίβυζαν μετωνόμασαν Κεϊκόουζε, τὴν δὲ Φιλοκρήνην, Φιλιγκήρ, τὸ δ' Ἀρέτιον ἢ Ῥύσιον ἐκ τῆς παρ' αὐτῆς κόμης Ταρπρίου Τάριζαν, ὡς ἐν τοῖς ἄνω εἰρηται.

κατοικημένη ὑπ' Ὀθωμανῶν, πάντων ἐνασχολουμένων εἰς γεωργίαν, εἶναι ταχυδρομικὸς σταθμὸς, ἐν ᾧ ἐδρεύει ὁ διοικῶν πολιτικῶς τὰς ὑποθέσεις τῶν περὶ τῶν χωρίων, καὶ ἐν ᾧ ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος γίνεται ἀγορὰ, εἰς ἣν φέροντες οἱ τῶν περὶ τῶν χωρίων κάτοικοι τὰ ἑαυτῶν προϊόντα πωλοῦσι, καὶ αὐτόθεν ἀγοράζουσιν ὅσων ἔχουσιν ἀνάγκην. Ἐγγὺς δὲ τῆς Δακίβυζης, ὀλίγον πρὸς Ἀνατολ. κείται καὶ ἡ ἀρχαία Λιδύσσα, ὅπου φαίνεται ὁ τάφος τοῦ Ἀννίβα, ὡς εἰρηται ἄνω.

Δασκύλιον, πόλις ἀρχαία, καὶ ἔδρα Σατράπου τῶν Περσῶν, διοικουμένη τὴν Βιθυνίαν καὶ Μυσίαν, περὶ οὗ μνεῖται ποιεῖται Ξενοφῶν ἐν τῇ τοῦ Κύρου Ἀναβάσει (βιβλ. Δ'. I. 15.) καὶ Στραβ. (βιβλ. ιβ'. § 575.) παρ' αὐτῶ εἶναι ἡ λίμνη Δασκυλίτις. Στέφανος δὲ ὁ Βυζαντ. ἀναφέρει, ὅτι ἐγγὺς τούτου ἦτο τὸ Βρυλλίον, ἐξ οὗ πιθανὸν νὰ προῆλθεν ἡ ἐπωνυμία τῆς μετὰ ταῦτα Τριγλείας· ἐν ταύτῃ δὲ σώζονται παραλίως πολλὰ ἐρείπια ἐντὸς τῶν θαλασσιῶν ὑδάτων, καὶ ἰσραὶ Μοναὶ ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν, οἳαὶ ἡ τῶν Ἀγίων Πατέρων, ἡ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ἢ τοῦ βαθέος ῥύακος, καὶ ἡ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἡ Πελεκητὴ ἐπονομαζομένη· οἱ κάτοικοι δὲ τῆς Τριγλείας τανῦν συμποσοῦνται περὶ τὰς ἐπτακοσίας οἰκογενεῖας, ἐνασχολούμενοι εἰς ἐλαιοφυτεῖαν καὶ μεταξουργίαν καὶ ἀμπελοργίαν· μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥραν πόρρω τῆς Τριγλείας εὑρηται καὶ τὸ ἀρχαῖον Δασκύλιον, ὡς καὶ χωρίον Ὀθωμανῶν Δασκίλι λεγόμενον· ἐγγὺς δὲ Τριγλείας εἶναι κόμη περιέχουσα τριακοσίας οἰκογενεῖας χριστιανῶν, Σιγὴ ἢ Σικὴ καλουμένη, ἧς οἱ κάτοικοι ἔχουσι τὰς αὐτὰς ἐνασχολήσεις ταῖς τῶν Τριγλειανῶν, ἐν αὐτῇ δὲ εἶναι καὶ ἀρχαῖος ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀρχιστρατήγων, οὗ καὶ εἰκὼν θαυματουργὸς ὑπάρχει.

Διόσπολις, κείται μετὰ τὸ Ὑπίου καὶ Λύκου ποταμοῦ, κατὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, παρ' ἧ καὶ χωρίον Ὀθωμανῶν, καλούμενον Ἐχτζε Σεχίρ.

Δρέπανον, ἀκρωτήριον κατὰ τὴν μεσημβρινὴν ἀκτὴν τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου κείμενον, ὅπερ κοινῶς Σοῦβλα καλεῖται· παρ' αὐτῶ καὶ πόλις ὑπῆρχεν ὁμώνυμος, Δρέπανον καλουμένη· διατα-

ρηθείσα δὲ μέχρι Ρωμαϊοκρατίας ἀνεκαινίσθη μετ' ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου καὶ ἐμεγαλύνθη, ἣν ἐκάλεσεν Ἐλενούπολιν ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ μακαρίας Ἑλένης, τῆς αὐτόθεν καταγομένης, ὡς ἀναφέρει τὸ χρονικὸν Πασχάλιον, ἐκδοσ. Βόνν: σελ. 527 λέγον, «Τῆ σσοτ. Ὀλυμπιάδι Ἰνδικτιῶνος ιβ'. τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου κβ'. ὑπάτ. Κωνσταντίνου Καίσαρος τὸ Ε'. καὶ Μαξιμου ἐπικτίσας πόλιν, ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος ἐν Βιθυνίᾳ εἰς τιμὴν τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Λουκιανοῦ (1) ὁμώνυμον τῆ μητρὶ αὐτοῦ κέκληκε, δωρησάμενος ἄχρι τοῦ νῦν ἕως φανεράς περιοχῆς πρὸ τῆς πόλεως εἰς τιμὴν τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Λουκιανοῦ ἐντέλειαν» περὶ ὧν σημειῶ καὶ ὁ Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ, (βιβλ. ἡ. κεφ. 13. καὶ βιβλ. θ'. κεφ. 6.) ὁ δὲ Ἰερώνυμος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ κεφ. 77 λέγει: *Lucianus vir disertissimus Antiocheae ecclesiae presbyter . . . passus Nicomediae ob compassionem Christi sub persecutione Maximini sepultusque Helenopoli Bithyniae* ἡ πόλις αὕτη καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἤκμαζεν οὕσα μία τῶν ἐπισημοτέρων ἐπισκοπῶν τῆς Βιθυνίας, παρ' ἣ ἀναφέρεται, ὅτι ὑπέστησαν μέγιστον ὄλεθρον οἱ ἐκ τῆς ἡττης διασωθέντες ἐν Νικαίᾳ Σταυροφόροι, ἐκ τῶν ὁσῶν τῶν ὁσίων εἰπεῖτα ἀνήγειραν πυραμίδας ἠλώθη δὲ ἡ Ἐλενούπολις ὑπὸ τινος στρατηγοῦ τοῦ Ὀσμάνου. (Ἰδ. Ἄμμερ. τόμ. Α'.) πρὸς δυσμὰς τῆς Ἐλενούπολεως κεῖνται καὶ τὰ Πυλοπούθεα, καθὼς καὶ ἡ ἀρχαία Πυθόπολις, περὶ ἧς ἀναφέρει Πλούταρχος (ἐν βίῳ Θησέως κεφ. 26.) ὅτι ὁ Θησεύς κατὰ τινα εἰς αὐτὸν δοθέντα χρησμὸν ὑπὸ τῆς Πυθίας ἐκτίσει τὴν Πυθόπολιν, καὶ κατοίησε πολλοὺς τῶν εὐπατριδῶν Ἀθηναίων. Κατὰ δὲ τὸν Γ. Κεδρηνὸν καὶ ἄλλους Ἰ-

(1) Οὗτος ὁ ἅγιος ἐμαρτύρησεν ἐν Νικομηδείᾳ καὶ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ λείψανον ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης, ἐν ἣ ἐρρίφθη, ἀγθὲν εἰς Δρέπανον, παρὰ τῶν ἐκεῖ εὐρισκομένων χριστιανῶν ἐνταφιάζεται ὅτε δὲ ὁ Μ. Κωνσταντίνος ἀπέκτισεν εἰς Ἐλενούπολιν τὸ Δρέπανον, εὗρεν ἐντὸς τοῦχοῦ οἰκίας τινος καὶ τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ ἁγίου καὶ τὸ ἔδομον ἀντήγαγον τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς· σημειῶται δὲ ὅτι ὁ ἅγιος ὑπέθεε διδάσκαλος τῶν τε Ἀρείου Ἀλεξανδρείας καὶ πολλῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

στορικούς, λέγεται, ὅτι οἱ Ἀργοναῦται λαβόντες χρησμὸν αὐτόθεν παρὰ τοῦ Θεοῦ Πύθωνος, ἤγειραν βομῶν καὶ ναὸν πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς Ῥέας, Μητρώον καλούμενον, ὅστις ἐπὶ αὐτοκράτορος τῶν Βυζαντινῶν Ζήνωνος μετεποιήθη εἰς ναὸν τῆς Θεοτόκου. Ὁ αὐτοκράτωρ δὲ Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ βασίλισσα Θεοδώρα ἐνταῦθα ἠκολούθησαν ἕτερον ναὸν πρὸς τιμὴν τῶν Ἀρχιστρατήγων, καὶ ἐκτίσαν ξηνοδοχεῖον καὶ λουτρῶνα ἐν τοῖς ἐκεῖ πηγάζουσι θερμοῖς ἰαματικοῖς ὕδασι. (1) τὰ ὁποῖα Παῦλος ὁ Σιλεντάριος δι' ἠρωελεγειακῶν στίχων ἐξέμνησε (τανῶν τουρκιστὶ καλοῦνται δὲ γὰρ Χαμαμι-ὄρεινά λουτρά.) Ἐκεῖθεν δὲ τούτων πρὸς δυσμ. κατὰ τὴν θέσιν τοῦ νῦν Ἀλθανιτοχωρίου σώζονται ἕτερα θερμὰ ὕδατα Ἀγλαῖς καλούμενα, ἐνθα προσνηγήθησαν αἱ τρεῖς αὐτοῖσι μαρτυρήσασαι Ἁγία Μηνοδώρα, Νυμφόδωρα, καὶ Μητροδώρα ἡ περιοχὴ τῶν μερῶν τούτων λέγεται Γιάλακ ἀβάτ, κοινῶς δὲ Γιάλούβα ὁ δὲ διὰ τῆς περιοχῆς ῥέων ποταμὸς Δράκιον, τουρκιστὶ λέγεται Γιάλακ Δερέ, ὡς ἔχων πολλὰς στροφάς.

Εὐτροπίου λιμὴν κείται μετὰ τὸ χαλκηδόνιον ἀκροτήριον (ἢ Μόδα πύρρον), ἐνθα ὁ τύραννος Φωκῆς ἐδραματούργησε τὴν κατὰ τοῦ Μαυρικίου αὐτοκράτορος ἀσπλαγγον σκηνήν· ὑπερθεν δὲ ὑπάρχει ἡ θέσις τῶν Καθακακίων, οὕσα χαριστάτη καὶ διασκέδασιμος, ὅπου εἶναι ἀγίασμα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου.

Ἡραῖον ἢ Ἡρας (ὑψαλος φενέρ παχτῆσι) κληθὲν οὕτως ἀπὸ τῆς Ἡρας, ἧς ναὸς ἦτο αὐτόθι, ἢ κατ' ἄλλους καλεῖται Ἡμιον, ἐκ τοῦ ὅτι ἐνεταφιάζοντο πολλοὶ, ὧν τὰ ὄσα εὗραν οἱ μεταγενέστεροι, ἀνασκαφὰς ποιήσαντες κατὰ Στεφ. τὸν Βυζάντιον καὶ Σαρλάτ. Βυζάντ. (Κων' πάλιν τομ. Β'.) Ἰουστινιανὸς δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ἠκολούθησεν αὐτόθι παλάτιον, ὅπερ παλαιῶθεν ἀνεέωσε Βασίλειος ὁ Μακεδών.

Ἡράκλεια ἢ ἐν Πόντῳ αὕτη κατὰ τὴν μυθολογίαν (2)

(1) Παράλιος τῶν Πυλοπούθειων εὗρητο καὶ κόμη Σωτηρούπολις, καλούμενη τανῶν Κουρίον, ἐξ ἧς κατήγετο ὁ ζείμηστος Νικόλαος Λογάρης.

(2) Ὁ Σχολιαστὴς τῆς περιηγήσεως τοῦ Διονυσίου ἀναφέρει, ὅτι ἐκ τῆς Ἀχαρουσίας ἄκρας τῆς παρὰ τῇ Ἡρακλείᾳ ὑπέρχεν ὁπῆ γῆνος δι' ἧς ὁ Ἡρακλῆς καταβάς εἰς Ἄδην ἀνεδίβασε τὸν Κέρβερον, ὅστις λυσθήσας ἐξ-

ἦτο κτίσμα τοῦ Ἡρακλέους· τὸ δὲ βεβαιότερον ἐκτίσθη ὑπὸ ἀποίκων Μιλησίων, οἵτινες καθυποτάξαντες τὴν χώραν τὴν ὑπὸ Καυκίωνων καὶ Μαριανδυνῶν κατεχομένην, ἀπέβησαν κύριοι αὐτῆς· ἡ πόλις δὲ αὕτη αὐξηθεῖσα εἰς πληθυσμὸν καὶ δύναμιν, ἔκαμεν ἀποικίας κατὰ τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου Στράβων (βιβλ. ιβ'. 542.) Περὶ τῆς ἰσχύος καὶ ἀμῆς ταύτης πολὺς γίνεται λόγος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἐν οἷς εἶναι Ξενοφ. (Κυρ. Ἀναβ. βιβλ. 6. 2.) Πυσανίας (βιβλ. 50. 26.) Ἀρριανὸς ἐν τῷ περίπλῳ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων πολλοὶ, ἐν οἷς καὶ ὁ Georges Perrot εἰς τὸ Exploration Arch. Οὐχ ἦττον δὲ καὶ ὁ Φώτιος παρὰ Μέμνονι πολὺν ποιεῖται τὸν λόγον περὶ αὐτῆς, διηγούμενος ὅτι πολλὰς μεταβολὰς ὑπέστη, ἕνεκα τῆς μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος αὐτῆς, διότι δημοκρατουμένη μετεβάλλετο εἰς τυραννίαν, ὅτε πολλοὶ τυράννοι αὐτῆς ἀνεφέροντο, ἐν οἷς καὶ ὁ Κλέαρχος· εἶναι δ' ἀληθές, ὅτι μετὰ τὰ Περσικὰ δημοκρατουμένη ἦτο σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων, διατελέσασα οὕτω μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων ἥττης ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὧν εἴτα ἐδέχθησαν τὴν συμμαχίαν. Ἀλλ' εἴτα ἐξασθενήσασα τῆς Ἑλλάδος, διετέλει δημοκρατουμένη, ἢ τυραννομένη καὶ συμμαχοῦσα πολλάκις ποτὲ μὲν τοῖς Βασιλεῦσι τῶν Βιθυνῶν, ποτὲ δὲ τοῖς τοῦ Πόντου, καὶ ὅτε τοῖς Βυζαντίοις· διὸ καὶ ἡ περιγραφή περὶ αὐτῆς λεπτομερέστερον ὑπάρχει δυσχερῆς· εἶναι δὲ σημειώσιμον, καθ' ὅλου εἰπεῖν, περὶ ταύτης ὅτι ἐπειδὴ ἡμῖα τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Βιθυνίας, ἐτίμησαν αὐτὴν ὕστερον καὶ οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς, δόντες αὐτῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολιτεύεσθαι αὐτονόμως, ὅτε οἱ κάτοικοι αὐτῆς συνάψαντες συμμαχίαν μετὰ τῶν πέριξ γειτόνων πόλεων ἀπετέλουν ἐν κοινῶν συνέδριον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἡρακλειωτῶν, ὡς εἰσέτι μαρτυροῦσι πολλὰ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐπιγραφαὶ γεγραμμέναι ἐπὶ λίθων καὶ νομισμάτων, οὐχ ἦττον

ἔχειν ἐκ στόματος δηλητηριώδη σίεον, ἐξ οὗ δηλητηριασθεῖσα ἡ γῆ ἔφρουεν ἐκεῖ τὸ δηλητηριώδες χορτάριον ἀκόντιον καλούμενον· ἐθα προστίθησιν ἂν αὐτὸς Σχολιαστὴς, ὅτι ἡ Ἡράκλεια ἦν ἀποικος μεγαρέων, καὶ ὅτι οἱ Μαριανδυνοὶ ἐκλήθησαν ἀπὸ τοῦ Διολέως Μαριανδυνοῦ. [Διονυσ. περιήγησ. σιχ. 795.]

δὲ καὶ ἐπὶ Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἦνβαι ἡ πόλις αὕτη, θεωρουμένη ὡς Μητρόπολις, καὶ οὕσα μία τῶν ἰσχυροτέρων καὶ ναυτικωτέρων πόλεων ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ· μετὰ δὲ ταῦτα πολλὰς βλάβας ὑποστάσα ἐκ τῶν πολεμίων τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, καὶ ἐκ τῶν Λατίνων τῶν αἰγμαλωτισάντων τοὺς κατοίκους αὐτῆς, Ἰωάν. Κατακουζην. (βιβλ. δ'. σελ. 210 Ἐκδ. Βόνν.) πάλιν ἀντεῖχε μέχρις ὅτου ὀλοτελῶς ἠλώθη ὑπ' ὀθωμανῶν καὶ ἠρημώθη· τανῦν δὲ σχηματίζει πολίχνιον τι ἐν μέσῳ τῶν κατεστραμμένων αὐτῆς ἐρείπιων, τουρκιστὶ Ἐρέγλι καλούμενον, καὶ ἔχον κατοίκους σχεδὸν 2000, ἐκ τοῦ λιμένος τοῦ ὁποίου ἐξάγεται οἰκοδομήσιμος καὶ καύσιμος ξυλική, τεμνομένη ἐκ τῶν πέριξ δασῶν τοῦ Βιθυνικοῦ Ὀλύμπου· ἐγγὺς δὲ τῆς πόλεως αὐτῆς εὑρίηται χωρίον τι καλούμενον Ζούγκουλ Τάτ. παρ' ᾧ ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως ἀνθρακωρυχεῖον. Μετὰ δὲ τὴν ἀποβάθραν τοῦ νῦν Ἐρεγλίου, ὀλίγον μακρὰν τῆς ἀρχαίας Προυσιᾶδος τῆς παρὰ τῷ Ὑπίῳ ποταμῷ κειμένης, κεῖται ἐτέρα ἢ τοῦ Ἄκκ. Σεραίου καὶ Ἄκκ. Σεχηρίου, ἐνθα ὁ Κίπερτος τοποθετεῖ τὴν παλαιὰν Διόσπολιν, καὶ ἐνθα εὑρίηται ἐρείπια φρουρίων τῶν Γενοικησίων, ἅπερ κατὰ ἰδ'. καὶ ἐπὶ μ. Χ. αἰῶνα ὑπερήσπιζον τὰς αὐτοῖς ἐμπορικὰς ἀποθήκας αὐτῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι μετὰ τοῦ Ἄκκ. Σεχηρίου καὶ Οὐσκουπῆ ἢ Ἐσκι Βάγ ὑπάρχουσι δάση πολλὰ παρέχοντα ξυλικὴν ἄφθονον, καὶ ἐκτείνόμενα εἰς πολλὴν ἀπόστασιν τῆς ἐκεῖ παραλίας, καλουμένης Ἀγατζλί Δενισλί, καὶ ἰδίως τὸ μέρος τὸ κείμενον πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σαγγαρίου. Προσθετέον δὲ, ὅτι πολλὰ βράκκια πηγάζοντα ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ ἐγγὺς ὑπάρχοντος Ὀλύμπου καταρδεύουσι τὴν χώραν καὶ καρποφόρον εἰς ἄκρον καθιστῶσιν αὐτὴν εἰς σαφυλὰς, ἐξ ὧν κατασκευάζουσιν οἱ Ὀθωμανοὶ τοῦ Οὐσκουπίου σιρόπιον ἢ πετρέμιον, καὶ εἰς γωννήματα· εἰς ταύτην λίαν ἐπιδίδουσι πολλὰ καρποφόρα δένδρα.

Ἰτέα (Συγιοῦτ). Κώμη τανῦν κατοικοῦμένη ὑπὸ Ὀθωμανῶν καὶ χριστιανῶν ἐχόντων τὰς αὐτὰς ἐργασίας. ἠλώθη ὡς εἴρηται ὑπὸ τοῦ Ὀσμάνου καὶ Ὀρχόου ὡς καὶ τὸ Δορύλαιον (Ἐσκι Χισάρ). Ἐν ταύτῃ εὑρίηται ὁ τύμβος τοῦ Ἐρτογρούλ, πατρὸς τοῦ Ὀσμάνου.

Καδωσία. περί ἧς μνησὶ γίνεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς 5. οἰκουμένης Συνόδου.

Κίερος. ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο παρὰ τῷ Ὑπεῖω ποταμῷ, ὅστις τὸ πρὶν Κίερος ἐλέγετο (1) ταύτην δὲ Προυσίας ὁ Λος. (ιδ. Φώτιον κώδικ. σκδ. παρὰ Μένν.) καθελῶν, ἐκ νέου ἴδρυσεν Προυσιὰν καλέσας, περὶ ἧς ἐπιθὶ Πτολεμαῖον Γεωγράφ. V, 1. 13. Πλίνιος δὲ ἐν φυσικῇ ἱστορίᾳ λέγει βιβλ. ε. 43, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλη Προυσιὰς ὑπὸ τῷ Ὑπεῖω ὄρει, ἧτις καὶ ἐπιθαλάσσιος ἐπικαλεῖται, ἣν ὁ Τριάριος στρατηγὸς τοῦ Μιθριδάτου καθέλειεν· ἐν γένει εἰπεῖν ὑπάρχει σύγχυσις περὶ τῆς κλήσεως Προυσιᾶς (2), ἐπειδὴ καὶ ἡ Κίος ἐκαλεῖτο οὕτω· τανῦν δὲ ἡ ἐν λόγῳ Προυσιὰς καλεῖται Οὐσκιούπ καὶ ὁ παρ' αὐτῇ ποταμὸς Μιλόντζαῖ, παρὰ δὲ τῶν ἡμετέρων Ἑλλήνων Μελένη ἢ Μελεμένη, ὅπου οἱ κάτοικοι χωρίου τινός Καρὰ Τεπέ, κειμένον ἐγγὺς Νικομηδείας, μεταβαίνοντες ἐνταῦθα κατασκευάζουσιν ἐπιτηδεῖους καὶ καλοὺς στεφανίσκους διὰ τοὺς κάδους τοὺς λεγομένους βερζιό.

Κίος ἢ Προυσιὰς ἧτις κτίσμα ἦτο Κίου, ἐνός τῶν Ἀργοναυτῶν, τῶν ἐπανεληθόντων ἐκ Κολχίδος καὶ προσορμισθέντων αὐτόθι· ἡ δὲ μυθολογία (1) ἀναφέρει, ὅτι Ὑλλαν τὸν Φεβραῖον ἀγαπητὸν τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἓνα τῶν Ἀργοναυτῶν τῶν προσορμισθέντων αὐτόθι, καὶ ἐξεληθόντων πρὸς ὕδωρ ἀρπάσασαι αἱ Νύμφαι τοῦ Ἀσκανίου ποταμοῦ, ἐβρέψαν αὐτὸν εἰς τινὰ πλησίον κειμένην πηγὴν· ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐξεληθὼν εἰς συζήτησιν ἐρώρει περιερχόμενος τὰ δάση «Ὑλλαν Ὑλλαν» ὅτε οὐρανόθεν ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν «Ποθεῖς τὸν οὐ παρόντα καὶ μάτην καλεῖς» διὸ ἀναχωρῶν ὁ Ἡρως κατέλιπε τὸν Πολύρμημον ἢ κατ' ἄλλους τὸν Κίον κτίστην τῆς πόλεως· προσέτι ἀναφέρει ἡ μυθολογία, ὅτι οἱ ἐγγυῶροι τῶν μερῶν τούτων πρὸς τιμὴν τοῦ Ὑλλαν ὀρεθισίας ποιοῦντες ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Ἀργανθωνίου ὄρους, ἐρώρουν τὸν

(1) Ἡ λέξις Κίερος παράγεται ἐκ τοῦ ῥήματος κίω, ὅπερ δηλοῖ πορεύομαι, καὶ φάνεται ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος δὲ αὐτὸ καὶ ὠρεθίς τῆς κτίσεως αὐτοῦ ἐκνεύετο ὁμηρικῶς [ιδ. Exploration Perrot.]

(2) Exploration Georg Perrot τολ. 22 e. t. c.

(3) Ἰδ. περιήγησιν Διονυσίου καὶ τὸ Σχόλιον αὐτῆς.

Ὑλλαν. (Ἀπολλωδ. Α'. θ'. 19 καὶ Στραβ. βιβλ. 10 563.) Καὶ ταῦτα μὲν ἡ μυθολογία· τὸ βέβαιον δὲ ὑπάρχει, ὅτι ἦν κτίσμα Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐκ παλαιτάτης ἐποχῆς, καὶ ὅτι ἐκυριεύθη ὑπὸ Ὑμέου στρατηγῷ Δαρείου τοῦ Α'. καθ' Ἡρόδοτον βιβλ. ε. 122· ἀπὸ δὲ τῶν Περσῶν ἐλευθερωθεῖσα, ὅτε ὁ τῆς Σπάρτης βασιλεὺς Ἀγησίλαος εἰσήλασεν εἰς Ἀσίαν, εἶχε δημοκρατίαν, μέχρι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἧτις περιετρέπετο καὶ εἰς τυρανίαν· διότι ἀμακατοικός τις αὐτῆς ἦτον ἱκανὸς τὸ λέγειν καὶ δραμαγωγικός, ὁμοῦ δὲ καὶ πλεονέκτης συμβάσεως πολιτικῆς στάσεως, ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν Κιανῶν, ἐγένετο τύραννος τῆς πόλεως, καὶ ἤρξατο κακοποιῶν καὶ φονεῶν καὶ ἐξορίζων, ὡς περιγράφει ὁ Πολύβιος ἐν βιβλίῳ ἰε. κεφ. 21 καὶ 23 λέγων «Κιανοὶ περιέπεσον τηλικαῦταις συμφοραῖς οὐχ οὕτω διὰ τὴν τύχην, οὐδὲ διὰ τὴν τῶν πέλας ἀδικίαν, τὸ δὲ πλεῖστον διὰ τὴν αὐτῶν ἀβουλίαν καὶ κακοπολίτειαν, προάγοντες αἰετὸς ἀχαρίστους καὶ κολάζοντες τοὺς ἐναντιουμένους τούτους, ἵνα διαίρωνται τὰς ἀλλήλων οὐσίας.» (1) Φίλιππος δὲ ὁ Γ', δυσαρεστηθεὶς κατὰ τῶν Κιανῶν τῶν ὑποδεδυμένων τὸν τῶν Αἰτωλῶν στρατηγόν, πολεμίαν αὐτῷ ὄντων, πολιορκεῖ τὴν πόλιν, καίτοι τῶν Ῥωμαίων ἀποτρέπονται, ὅπως ἀποστῆ τῆς πολιορκίας, ἐξ ἐφόδου ὁμως κατακυριεύει αὐτὴν, τῆς ὁποίας τοὺς μὲν κατοίκους ἠνδραπόδισε, τὰ δὲ τεῖχη κατέστρεψε, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Προυσίᾳ, ὅστις ἀνοικοδομήσας Προυσιὰν ἐκάλεσεν αὐτήν. Ἐκτοσε δὲ οὐδὲν ἄλλο ἀναφέρεται περὶ αὐτῆς μέχρι τῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων, ἐκτός μόνον, ὅτι οἱ ἐληθόντες ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ Σταυροφόροι περὶ τὰ 1080 μ.Χ.

(1) Περιέργον δὲ, ὅτι ἀπειραντίας ἐπανῶν ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Ἀρετῆς συγγράμ. τῶν Ἡθικῶν αὐτοῦ το σεμνότιον τῶν περὶ τῶν Κίων λέγει «Γατὲς Κίων παρθένους ἔθος ἦν εἰς ἱε. ἀ δημόσια συμπορεύεσθαι, καὶ διημερεύειν μετ' ἄλλων· οἱ δὲ μνηστῆρες ἐθεύοντο παίζουσας καὶ χορευούσας» ἐσπέρας δὲ πρὸς ἐκάστην ἀνὰ μέρος βαδίζοντες διηκονοῦντο τοῖς αὐτῶν γονεῖσι καὶ ἀδελφοῖς ἄχρι τοῦ καὶ τοὺς πόδας ἀπονίζεν· ἦσαν πολὺς μίαν πλεονεξία οὕτω ἀσμίαν ἔρωτα καὶ νόμιμον, ὥστε τῆς πόλεως ἐγγυθηθείσης ἐλθόντες ἄλλους εὐθὺς πεπαῦσθαι· κεφάλαιον δὲ τῆς εὐταξίας τῶν γυναικῶν τὸ μήτε μοιχεύειν, μήτε φθορὰν ἀνέγγυον ἐτῶν ἐπακοσίων μνημονοῦσθαι παρ' αὐτοῖς γενομένην.»

εις τὴν λιμένα αὐτῆς προσωρμίσθησαν, ἵνα κυριεύσωσιν ἀπὸ τῆς χερσας Σουλεϊμάνου τοῦ Α'. τὴν Νίκαιαν, ἐν ἣ οὗτοι εἶχον τὴν ἀποθήκην τῶν πολεμοφοδίων αὐτῶν (1), καὶ ἐπὶ ἐφορλίων ἐπιβιάσαντες στολίσκον τινά, χρηρηγηθέντα αὐτοῖς παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος ὑπερεκόλλησαν αὐτὸν εἰς Ἀσκανίαν λιμνην ἠττηθέντες οὖν ὑπὸ τοῦ Σουλεϊμάνου καὶ διωχθέντες μέχρι τῆς πόλεως ταύτης, κατεσφάγησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ἠγματοπίστησαν, ἐξ ὧν οἱ ὠραιότεροι παῖδες καὶ νεάνιδες ἀπήχθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Σουλεϊμάνου, φρονουθέντων τῶν λοιπῶν, πλὴν 3,000 διασωθέντων ἐντὸς ἰσχυροῦ φρουρίου, κειμένου παρὰ τὰς πύλας τῆς πόλεως· μετὰ δὲ τὴν ἀποδιώξιν τῶν Σελσούικων καὶ φυγὴν τῶν Σταυροφόρων οἱ διασωθέντες Κιανοὶ ἔκτισαν αὖθις τὴν πόλιν αὐτῶν, διάγοντες ἐν εἰρήνῃ· τελευταῖον δὲ ὑπὸ τοῦ Ὀσμάνου πρότερον πολιορκηθέντες, εἶτα δὲ πολλάκις προσβληθέντες ὑπὸ τοῦ Ὀρχάνου μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν παραδίδουσι τὰ ὄπλα αὐτῷ περὶ τὰ 1336 μ. Χ., ὅστις προσνήχθη τούτοις μετριοπαθῶς, παραχωρήσας νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀναχωρίου καὶ Ἀρμουτλοῦ (ἰδ. Ἄμμερ τόμ. Α'. σελ. 147.), ἔκτοτε δὲ ἡ πόλις αὕτη διετέλει ἀσήμεντος· προῦντος δὲ τοῦ καιροῦ φαίνεται, ὅτι οἱ διασπαρέντες τῆδε κακεῖσε συνήκισαν αὖθις ταύτην, ἐν ἣ καὶ πολλοὶ ἄλλοθεν ἀποκατεστάθησαν μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Νικαίας ὁ Μητροπολίτης αὐτῆς εἰς Κίον μετήγαγε τὴν ἑδραν τανῦν ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἀμαία καὶ ἐμπορικὴ ἀποβάθρα, εἰς ἣν πλεῖς ἀτμοδρόμων, μεταθιβάξων καὶ λαμβάνων ἐμπορεύματα καὶ ἐπιβάτας· εἶναι δὲ ἐπίσημος ὁ λιμὴν αὐτῆς, διότι πάντες οἱ εἰς Προῦσαν καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς ἐρχόμενοι διὰ Κίου διαθιβάσσονται, μεταξὺ τῆς ὁποίας καὶ Προῦσις ἐσχάτως ἐγένετο καὶ λιθόστρωτος ὁδός· ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχει καὶ ναυπηγεῖον Αὐτοκρατορικόν, ὅπου ναυπηγοῦνται αὐ-

(1) Οἱ Σταυροφόροι ἐξ καὶ οἱ Βυζαντινοὶ δι' αὐτὸ ἐκάλουσαν ταύτην Κιῶντων, οἱ δὲ ἄρχατοὶ Προουσιὰς Κιανὴν πρὸς διάκρισιν τῆς ἐξ ἑρας, ἣτις ἔκειτο παρὰ τῷ Ἰγίῳ ποταμῷ, καὶ ἐκαλεῖτο τὸ πρὶν Κίερος, ὡς ῥηθῆσεται ἐν τοῖς κάτω· ὑπὸ δὲ τῶν ὀθωμανῶν ἡ Κίος Κεμλίε τανῦν καλεῖται (M. Hase) ἐν τοῖς Ἀνατολικῶς ἡμερησίοις φυλ. μηνὸς Δυγώστου τοῦ 1820.

τοκρατορικὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐκ ξυλικῆς ἐξαγομένης ἀπὸ τοῦ Μυσίου Ὀλύμπου καὶ Ἀργανθωνίου ὄρους· ἑδρεύει δὲ καὶ τοπάρχης τις, ὑπαγόμενος τῷ τῆς Προῦσις πασσᾶ· κάκεισε δὲ πρότινων χρόνων ἀνοικοδομήθη τανῦν κομφῶς, καὶ περιέχει κατοίκους σχεδὸν 8,000, τὸ πλεῖστον τῶν ὁποίων εἶναι χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι, πλὴν ὀλίγων Ὀθωμανῶν καὶ τινῶν Ἀρμενίων καὶ Εὐρωπαίων, διατελούντων ἐνταῦθα χάριν ἐμπορίου· ἐνασχολοῦνται δὲ οἱ κάτοικοι εἰς μεταξουργίαν, κηπουρικὴν, καὶ ἀλείαν, ἰδίως δὲ εἰς ἐλαιοφυτίαν, ἐξ ὧν ἔχουσι πόρους ἱκανούς.

Κλαυδιούπολις τὸ πρὶν Βιθύνιον, ἐξ οὗ κατήγετο ὁ Ἀντίνοος, ὁ εὐνοούμενος ὑπὸ Ἀδριανοῦ, χάριν τοῦ ὁποίου ὁ Αὐτοκράτωρ ἔκτισε παρ' αὐτῆ Ἀδριανούπολιν (ἰδ. ἄνω)· ὁ δὲ Στράβων οὐδὲν σημειοῖ περὶ Βιθυνίου, εἰμὴ, ὅτι ἡ περὶ Σάλωνα χώρα εἶναι ἐπιτηδεῖα εἰς νομὴν, ἐξάγουσα τυρὸν καλόν (1). Κλαύδιος δὲ ὁ Καῖσαρ εὐαρεστήθεις λίαν ἐκ τῆς καλῆς θέσεως, ἣν εἶχεν, ἐμεγάλυνε τὴν πόλιν, ἀπ' ἐκτουθὸς καλέσας Κλαυδιούπολιν, τανῦν (Μποτλοῦ) κατοικεῖται ἤδη ὑπὸ ὀθωμανῶν, περιέχουσα 42 συνοικίας ἢ μαχαλάδες καὶ κατοίκους 10,000, ἐθα ἑδρεύει ὁ πασσᾶς· ἡ θέσις τῆς πόλεως εἶναι καὶ χαριστάτη καὶ καρποφορωτάτη· ἐξάγεται δὲ ἐντεῦθεν πρὸς τοὺς ἄλλοις ξυλικῆ, ὄπιον, βαμβάκιον καὶ ἄλλα προϊόντα γεννημάτων, καρπῶν τρωκτῶν, εἶτι μετὰξα καὶ λιθόσπορος· ἐπὶ δὲ Θεοδοσίου τοῦ νεωτέρου αὕτη μετωνομάσθη Ὀνωριάς προβιβάσθεισα εἰς βαθμὸν μητροπόλεως (ἰδ. Μαλαλᾶ Χρονικὸν Μέρ. Β'. σελ. 694.).

Κούβαλα τανῦν Κιουπλία.

Κράτεια ἢ Φλαβιούπολις, κειμένη ὀλίγον μακρὰν τῆς ἀνωτέρω, τανῦν δὲ καλεῖται τουρκιστὶ Κερεδε· σημειωτέον δὲ ὅτι μετὰξὺ Κλαυδιουπόλεως καὶ Προουσιᾶδος ἦτο τὸ παλαιὸν Γόρδιον, ὃ ἐπεσεκέρθη ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ὁ λύσας τότε καὶ τὸν Γόρδιον δεσμὸν, ἐγγίς δὲ ταύτης ὑπῆρχε καὶ ὁ Χάνδαξ κατὰ τὸν Βυζάντιον Στέφανον, ὅσπερ τανῦν σχηματίζει χωρίον Ὀθωμανῶν

(1) Μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τῶν μερῶν τούτων καὶ ἐκ τῶν Μώδρων ἐξάγεται ὠρατος τυρὸς τουρκιστὶ λεγόμενος Μουτουρλοῦ πεγνιρί.

Χενδέκ καλούμενον, ὅπου ἀνεκαλύφθησαν νομίσματα χρυσᾶ φέροντα τὸ πρόσωπον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Κύβα ἢ Κύβαλα. Κώμη καὶ φρούριον ἔχουσα κατοίκους ὀθωμανοὺς ἐνασχολουμένους εἰς γεωργίαν, μεταξουργίαν καὶ εἰς ἄλλας διαφόρους βαναύσους τέχνας. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα διάφορα φρούρια καὶ κώμαι κείμεναι περὶ τὸν Σαγγάριον.

Λεῦκαι. Φρούριον καὶ κώμη, ἧτις κατοικεῖται ἀναμιξ ὑπὸ ὀθωμανῶν, καὶ χριστιανῶν, καὶ ὀλίγων ἀρμενίων· ὁ τόπος παράγει ἰδίως μετάξαν ἄφθονον.

Λίβυσσα. (ἰδ. Α. Ἀρετζού.)

Λόφοι. Ἡ θέσις ταύτης ἀγνοεῖται.

Μελαγγία, (Καρὰ-Χισάρ) Ἀρχαῖον φρούριον κατοικουμένον τανῶν ὑπὸ ὀθωμανῶν, ἠλώθη ὑπὸ Ὀσμάνου.

Μελετούπολις. Ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις, περὶ ἧς μνηεῖαν ποιοῦνται ὁ τε Στράβων (ἐν βιβλ. 15'), καὶ Πλίνιος (κεφ. 38. βιβλ. 6). παρὰ ταύτη ὑπῆρχε καὶ τὸ *Μιχαηλήτσιον* καὶ ἡ *Κερμαστή*, περὶ ὧν ποιεῖται μνηεῖαν καὶ ὁ Ἄμμερ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους (ἐν τόμ. Α' σελ. 389) λέγων, ὅτι *Μιχαήλ* τις ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐκτίσσε τὸ *Μιχαηλήτσιον*, τὴν δὲ *Κερμαστήν* ἢ ἀδελφὴν αὐτοῦ *Κερμαστωρία*· περὶ τῆς ἐποχῆς δὲ τῆς κτίσεως αὐτῶν οὐδὲν πλειότερον ἀναφέρει. Τῆς δὲ Μελετουπόλεως ἀναφέρονται ἐπίσκοποι μέχρι τοῦ 1246 μ. Χ. ἐξ οὗ φαίνεται, ὅτι μετὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἐκτίσαστο τὸ *Μιχαηλήτσιον*, ὡς καὶ ἡ *Κερμαστή*, αἵτινες ἠλώθησαν ὑπὸ Ὀρχάνου περὶ τὰ 1346 μ. Χ. Σύζεται τανῶν ἐγγὺς τούτου χωρίον Ὀθωμανικὸν *Μέλιδε* καλούμενον. Σημειωτέον, ὅτι ἡ γῶρα τοῦ μέρους τούτου εἶναι καρποφόρος καὶ ἐπιτηδεῖα εἰς βοσκὴν ποιμνίων.

Μιχαηλήτσιον. Χωρίον κείμενον πρὸς Βορ. τῆς Νικομηδείας καὶ ἀπέχον ἐκ ταύτης μίαν σχεδὸν ὥραν· τούτο ἴτερον ἢ τοῦ ἀνωτέρω εἶναι ἀδήλον πότε ἐκτίσθη· ἀλλ' ἐπειδὴ μέχρι τούδε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου καλοῦσι τὴν Νικομηδείαν *Κάστρον*, καὶ τοὺς κατοίκους ταύτης *καστριανούς*, εἰκοτολογεῖται, ὅτι ἦτο ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν ἄρα γε ὑπῆρχε κτίσμα *Μιχαήλ Παλαιολόγου*, ἀδελφοῦ τῆς *Μαρίας Παλαιολο-*

γίνας; Κατοικεῖται ὑπὸ Ὀρθοδόξων χριστιανῶν Ἑλλήνων σπηματιζόντων συνεικίαν συνισταμένην ἀπὸ 200 οἰκιῶν. Οὗτοι διατηροῦσιν εἰσέτι πολλὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ ἔθιμα καὶ ὀμιλοῦσι γλῶσσαν διάφορον κατὰ τὸν ἰδιωτισμὸν τῶν νῦν Νικομηδείων, ἐνασχολούμενοι οἱ μὲν εἰς ἀμπελοουργίαν καὶ κηπουρικὴν, οἱ δὲ εἰς τὴν τεκτονικὴν καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας βαναύσους τέχνας.

Μύρλεια ἢ Ἀπάμεια, κεῖται κατὰ τὸν Κιανὸν κόλπον καλούμενη τανῶν *Μουδανιά*· ἦν ἀποικία Κολοφωνίων ὧν, κατὰ Στράβωνα, ὁ οἰκῆτωρ *Μύρλος* ἐλέγετο. Αὕτη δ' ἄλωθεισα ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Γ' ἐδόθη τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ *Προυσίᾳ*, ὅστις ἐκ νέου οἰκοδομήσας ταύτην ἐκάλεσεν Ἀπάμειαν ἐκ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς. Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων ἄλωσιν τῆς Βιθυνίας ἐδέχθη πολλοὺς Ῥωμαίους ἀποίκους, καὶ μάλιστα ἐπὶ Ὀκταβιανῷ Αὐγούστου καὶ *Μάρκου Αὐρηλίου* τὴν αὐτὴν τύχην ὑπέστη, ὡς καὶ ἡ Κίος, καθὰ εἴρηται, ἄλωθεισα περὶ τὰ 1320 ὑπὸ Ὀσμάνου. Ἡ θέσις ταύτης εἶναι χαριστάτη, ὡς καὶ τὸ κλίμα ὑγιεινότερον καὶ εὐχάριστον. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὅτε πολλοὶ αὐθένται τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου ἐκείνης ἐποχῆς, κατετρέχοντο, εἰς ταύτην καταφεύγοντες, εὐρισκὸν ἄσυλον· οὗτοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαμονῆς αὐτῶν ὠφέλησαν τοὺς κατοίκους ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ἅπαντες χριστιανοὶ Ἕλληνες συμποσούνται περὶ τὰς 400 οἰκογενεῖας, ἐνασχολούμενοι εἰς μεταξουργίαν, ἐλαιοφυτεῖαν καὶ ἀμπελοουργίαν· ἐπιτηδεῖοι ναυτικοὶ ὄντες εἶχον πλοίαρια, δι' ὧν μετέφερον εἰς διάφορα μέρη τὰ προϊόντα αὐτῶν. Ἡδὴ δὲ ἐξέλιπεν ἡ ἐκ τοιαύτης ἀκτοπλοίας προσερχομένη αὐτοῖς ὠφέλεια, ἕνεκα τῆς εἰς αὐτὴν προσορμηθείσης ἀκτοπλοίων. Ἀντίκει δὲ πολιτικῶς εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Προυσίας, ὡς καὶ ἐκκλησιαστικῶς τῷ κατὰ καιρὸν Μητροπολίτῃ ταύτης· ἡ κλησις δὲ *Μουδανιά* πάθεν προήλθε, παρ' ἡμῖν ἀδήλον· ἴσως ἐκ τῆς λέξεως *Μυγδονίας*, δηλοῦστος γῶραν τῶν *Μυγδόνων*, οἰκούντων περὶ τῆς αὐτοῦ περιουχῆς, κατὰ Στράβωνα, (βιβλ. 15'. 577) ἢ ἐκ τινος πολιχνίου τῆς Βιθυνίας καλούμενου *Μοδένων*·)

Μωδρα' αρχαία πόλις, ἧς ἀναφέρονται ἐπίσκοποι· περὶ ταύτης, ὡς εἴρηται ἐν τοῖς ἄνω, μνησθὲν ποιεῖται καὶ ὁ Στράβων μετὰ τὴν ἄλωσιν ταύτης οὐδεὶς κάτοικος χριστιανὸς ἐσώθη· ταύτων καλουμένη Μουδουρλοῦ κατοικεῖται ὑπὸ Ὀθωμανῶν, ἐνασχολουμένων εἰς διαφόρους βανούσους τέχνας· αὕτη πολιτικῶς ἀνήκει τῷ διοικητῇ Κασταμονῆς.

Νίκαια, ἢ τὸ πάλαι Ἑλικόρη καλουμένη, τὴν πόλιν Ἑλληνικὴ θεσμιζομένη ἐπὶ ἀνδρῶν καὶ εὐδαιμονία, κατὰ τὸν ἀνώνυμον Γεωγράφον, ὅστις προσέθησιν, ὅτι οἱ κάτοικοι αὐτῆς προσέβητε ντες ὑπὸ Μυσῶν διεισκηρίσθησαν εἰς τὰς περικειμένας πόλεις, ἐν αἷς ἀναφέρεται ἡ Ὀτροία κτίσμα Ὀτρώας τοῦ Ἀργαίου. Ἀντιγόνης ὁ στρατηγὸς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καταλαβὼν τὰ αὐτῶν κείμενα μέρη, ἐκτίσεν τὴν ὁμώνυμον Ἀντιγονίαν· μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ Ἀσύμαχος ὁ τὴν ἐν Ἑυρώπῃ καὶ τὴν ἀπέναντι αὐτῆς ἀσιατικῇ Θρακικῇ χώρῃ καταλαβὼν καὶ καθελὼν τὴν Ἀντιγονίαν ἐκτίσεν ἐπ' αὐτῆς νέαν πόλιν, Νίκαιαν καλέσας αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, θυγατρὸς τοῦ Ἀντιπάτρου Στραβ. (βιβλ. ιβ'. 565). Αὕτη ἡ πόλις εἶχε σχῆμα τετραγώνου σταδίων ιγ'. καὶ πόλις τέσσαρας, διαίρουμένη εἰς ῥύμας τετραγώνων ὁρθῶν γωνίας, ὥστε ἀπ' ἐνὸς ὑψηλοῦ λίθου, ἐνθα ἦτο γυμνάσιον, εἶραίνοντο αὐταί· οὐχ ἦπτον ἐρημιζέτω αὕτη ἐπὶ Ἑλληνισμῷ καὶ παιδείᾳ ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ περὶ ταύτης ἀναφέρουσι Ἕλληνας τε καὶ Ῥωμαῖοι. Μενεκράτης τις, ὡς Πλούταρχος ἐν βίῳ Θησέως κεφ. ιγ'. ἀναφέρει, συνέθηκεν ἱστορίαν περὶ αὐτῆς· οὗτως οὖν ἀρχαία ἀπὸ τῶν Βιθυνῶν ἡγεμόνων μέχρι τῶν Ῥωμαίων (1) διατελοῦσα ἐγέννησε πολλοὺς πεπαιδευμένους ἀνδρας· ἐπὶ δὲ Ῥωμαιοκρατίας ἔχαιρε τὸ δίκαιωμα τῆς ἰσοπολιτείας ἢ αὐτονομίας ἔχουσα ἴδιον κοινόν, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὰ ἀνακαλυπτόμενα εἰσὶ νομίσματα, φέροντα ἐπιγραφὴν «Κορον Νικαίων»· οὕσα μία τῶν ἰσχυροτέρων πόλεων τῆς Βιθυνίας εἶχεν ἀντιζήλιαν πρὸς Νικομηδεῖς, ἐπὶ Σεβήρου Ἀλεξάνδρου καὶ

[1] Πόλις δ' ὁ νεώτερος ἐν ταῖς πρὸς Τρακιανὸν ἐπιστολαῖς αὐτοῦ λεγόμενη, πῆ. ἀναφέρει πρὸς αὐτὸν τὰ περὶ Νικαίας.

Νέφρου δηλωθεῖσαν· Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Μέγας περὶ τὰ 325 μ. Χ. συνεκάλεσεν ἐν αὐτῇ τὴν Α'. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (1) καὶ ἵδρυσεν περικαλλῆ ναὸν καὶ οἰκοδομὰς λαμπράς· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων τούτου ἀκμάζουσα ἀνίστατο, ὡς προπύργιον κατὰ τῶν προσβαλλόντων βαρβάρων. Ἐπὶ δὲ τοῦ Νικηφόρου Βοτανειάτου πολεμουήτος κατὰ Ἀλεξίου καὶ Μελισσινοῦ τῶν ἐπαναστατῶν κατὰ τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου, Σουλεϊμάν ὁ ἡγεμὼν τῶν Σελσούκων (2) ἐκ τοῦ Ἰκονίου αἰφνης ἐπιπεσὼν καὶ καταλαβὼν αὐτὴν μετήνεγκε ἐν αὐτῇ τὴν ἑδραν τοῦ κράτους αὐτοῦ. Ἀκολούθως ἐπὶ τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Α'. αὐτοκράτορος οἱ πρῶτοι ἐλθόντες Σταυροφόροι εἰς Κων[σταντινούπολιν], ὅπως ἐλευθερώσωσι τοὺς ἁγίους τόπους, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ὁδηγίαν εἰς ὁδοπορίαν, καὶ συνέθεντο μετ' αὐτοῦ πρῶτον ν' ἀπαλλάξωσι τὴν Νίκαιαν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἀκολούθως νὰ ὁδηγηθῶσιν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους· ὅθεν ἀπόφασιν ποιήσαντες ἐκτε τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου, καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ Κιανοῦ προβαίνουσι κατὰ τῶν τειχῶν τῆς Νικαίας, ὅτε συνάψαντες μάχην πρὸς Σαρακηνούς ἀπωλέσθησαν, ὑποστάντες μεγίστην θραῦσιν· μετ' ὀλίγον δὲ ἐλθόντες ἕτεροι Σταυροφόροι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν Γοδεφρέδου καὶ Βυλλιόνου ἐκίνησαν κατὰ τοῦ διαδόχου τοῦ Σουλεϊμάνου Κιλιτζὶ Ἀρσλάν πρὸς ἐκδικήσιν τῶν πρὶν ἀπωλεσθέντων συμπατριωτῶν αὐτῶν. Ἀλλ' ἐν τῇ τότε πολιορκίᾳ ἀμφοτέρω τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη γενναίως ἠγωνίσθησαν, οἷτε πάλορκοῦντες καὶ πολιορκούμενοι· τότε δὲ ὁ αὐτοκράτωρ διὰ μυστικῆς συνενοήσεως μετὰ τοῦ Σουλτάνου κατόρθωσε καὶ καταλαμβάνει φρούριόν τι ἐγγὺς τῆς πόλεως, δι' οὗ συνετέλεσεν εἰς ὄλεθρον τῶν Σταυροφόρων, ἔπειτα δὲ τὰ κατακτηθέντα ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἀνακτίσας, αὐθὺς ὠχώρωσε καὶ ἠσφάλισε τὴν πόλιν. Οὕτως οὖν ἐκ

(1) Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω, καὶ ἡ Ζ'. οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνεκροτήθη ἐν ταύτῃ ἐπὶ βασιλείᾳ τῆς Εἰρήνης καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς περὶ τὰ 787 μ. Χ.

(2) Οὗτοι οἱ Σελσούκοι, ὡς καὶ οἱ Σαρακενοὶ ἦσαν μισθοφόροι τῶν Ἀράβων, ἀπ' ὧν ἀποστατήσαντες κατέκτησαν ἐκ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους πολλὰ μέρη, ἐξ ὧν συνέστησαν ἴδιον κράτος ἔχον ἑδρὰν τὸ Ἰκόνιον.

των Σταυροφόρων τῶν ὑποστάντων φθοράν οἱ διασωθέντες ἠγέρθησαν εἰς ἀντεκδίκησιν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπενεγκόντες πολλὰς ζημίας εἰς τὰς πόλεις καὶ κώμας τῆς Βιθυνίας. ("Αμμερ. τομ. Α'. σελ. 14—2). Τόση δὲ ἦτο ἡ φθορὰ καὶ ἡ ζημία, ἣν προσένεγκαν οὗτοι, καὶ τόσα πολύτιμα σκεῦη καὶ ἱερά λείψανα ἀφῆρασαν ἐκ τῶν ναῶν, ὥστε οἱ κάτοικοι χριστιανοί, δι' ὅσα ὑπέστησαν θανά ὑπ' αὐτῶν, τοὺς ἐπωνόμαζαν στραβοπόδους καὶ Σταυροσθόρους (1) Μετὰ ταῦτα δὲ ἀλωθείσης ὑπὸ Λατίνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Νίκαια αὖθις ὑπέστη ἐφόδους καὶ προσβολάς, ὅτε Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ὁ πρῶτος ἀπελθὼν κατὰ τῶν Λατίνων καὶ νικήσας αὐτοὺς, καὶ καταδιώξας δὲ τοὺς Σαρακηνούς, ἐστήσεν νέαν Βυζαντινὴν ἑδρὰν, ἥτις ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἀπέβη ἰσχυρὰ ἐπικράτεια, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς Ἐρέσου μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Φρυγίας, εἰς ἣν τότε πολλοὶ πρόσφυγες Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι εὐγενεῖς ἐκ Βυζαντίου ἐλθόντες κήζησαν αὐτὴν εἰς πληθυσμὸν, γεωργίαν, τέχνας, μᾶθησιν, καὶ πολεμικὴν ἰσχύιν, ὅτε ἐκτίσθησαν πολλὰί νεαὶ κώμαι καὶ φρουρία μεσογειῶς καὶ παραλίως· διότι οἱ αὐτοκράτορες ἀπὸ Ἀλεξίου τοῦ Α'. ὄντες ἐμπειροπόλεμοι καὶ φιλόμουσοι πολὺ συνετέλεσαν εἰς ὧν πρῶτος εἶναι Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις, ὁ διώξας τὸν δούκα τῶν Λατίνων ἐκ Νικαίας περὶ τὰ 1204, ὅστις ἐβασίλευσε μέχρι τοῦ 1222. Τοῦτον δὲ διαδέχεται Ἰωάννης ὁ Δούκας Βατάτζης βασιλεύσας ἕως εἰς τὰ 1255· μετὰ ταῦτα δὲ βασιλεύει Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ὁ Β' ἕως εἰς τὰ 1259, καὶ μετὰ τοῦτον Ἰωάννης Λάσκαρις καὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγος. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ διαδοχὴν καὶ ἡ ἑδρὰ τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας, βασιλευσάντων τῶν εἰρημένων αὐτοκρατόρων, ἦν ἐν Νικαίᾳ. (2)

[1] Σπ. Ζαμπέλου Δημοσικ. "Ἄσματ. σελ. 407.

(1) Οἱ Πατριαρχεῦσαντες ἐν Νικαίᾳ ἦσαν Μιχαὴλ ὁ Αὐτοκρανὸς (1206—1222), Θεόδωρος ὁ Εἰρημικός (1212—1215), Μανουὴλ ὁ Σαρακηνὸς (1215—1221), Γερμανὸς ὁ ἐξ Ἀνάπλου (1221—1233), Μεθόδιος ἀπὸ τὰ 1240 τρεῖς μόνον μῆνας πατριαρχεῦσας, Μανουὴλ ὁ πρωτόπαπας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Δούκα Βατάτζου (1243—1254), Ἀρσένιος ὁ Αὐτοκρανὸς ἐκ Βυζαντίου, ἀποκείμενος ἐν νήσῳ τινὶ τῆς Ἀπολλωνιάδος Ἀλύμνης.

Οὕτως οὖν ἡ Νίκαια οὔσα πρωτεύουσα τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων διετέλει ἰσχυρὰ, καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου τοῦ πρωτοπαλληκαρίου λεγομένου, ὅστις φονεύσας Ἰωάννην τὸν Λάσκαριν μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀρσενίου καταλαμβάνει τὸν θρόνον, καὶ διὰ τοῦ Ἀλεξίου Στρατηγοπούλου, ὄντος στρατηγοῦ ἐμπειροῦ, καὶ τῶν Γενουησιῶν, ἐκβαλὼν ἐκ τοῦ Βυζαντίου τοὺς Λατίνους μετεβίβασε τὴν ἑδρὰν ἐκ Νικαίας εἰς αὐτὴν, ὡς ἱστορεῖται ἐν τῇ Βυζαντινῇ ἱστορίᾳ· χρόνου δὲ οὐκ ὀλίγου διελθόντος ἐπανίσταται ἄλλος ἐχθρός. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Ὀσμανλίδαι, οἵτινες διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐφόδων προζένοιν καὶ κατὰ Νικαίας πολλὰς κακώσεις καὶ δηιώσεις εἰς τὰ περίρξ αὐτῆς, περὶ οὗ ὁ Γ. Παχυμέρης βιβλ. Ε'. σελ. 410 § 21. λέγει ἀηῆξαν δὲ ὅσημέραι καὶ αὖθις τὸ ἀπὸ Περσῶν (Τούρκων) δεινόν, ὥστε ἀποκεκλεισθαι πανταχοῦ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. Τί γὰρ τῶν δυσχερῶν ἀπῆν; καὶ ἐκ τὰ μικρὰ . . . Νικομήτεια δ' ἐξῆσθῆναι λιμῶ καὶ ἐνδείᾳ ὕδατος πρὸς τὸ ἀμικχανώτερον μετεβάλλετο· ἡ δὲ περίπυστος Νίκαια ἀπεκέλειστο, καὶ τὰς περίρξ χάριτας ἀποκειραμένη ἐνδείᾳ καὶ αὐτὴ ἐστεναχώρειτο· ἀγωνισαμένη δὲ ἀξίως τοῦ ὀνόματος αὐτῆς πολλακίς ἀντέσχε πρὸς τὰς ἐφόδους τῶν πολεμίων· ἐπὶ τέλος πανταχοῦθεν στενωῖς αὖθις πολιορκεῖται ὑπὸ Ὀρχάνου, ὅστις πολὺν στρατὸν πρὸ τῶν τειχῶν αὐτῆς στήσας, καὶ πᾶσαν διόδον ἀποκλείσας ἐπολέμει ἀδιακόπως· οἱ δὲ πολιορκούμενοι στρατηγοί, στερούμενοι τῆς ἐξωθεν ἐπικουρίας καὶ μὴ δυνάμενοι πρὸς τὴν τελευταίαν ὁρμὴν τοῦ πολέμου νὰ ἀντισταθῶσι, παρεδόθησαν ἐπὶ συνθήκῃ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τοῦτο δ' ἐπραξάν, μὴ θελόντων τῶν κατοίκων, οἵτινες ἔτοιμοι ἦσαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτῶν νὰ πολεμήσωσι μέχρι θανάτου. Ὅθεν ὀργισθέντες κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ φρουράρχων τοῦ αὐτοκράτορος, ὡς προδοτῶν φανέντων, ἀνεγνώρισαν Κυρίαρχην τὸν Ὀρχάνην, ὅστις μετὰ πολιτικῆς συνέσεως καὶ φιλανθρώπου περιποιήσεως προσηνήθη πρὸς αὐτοὺς ("Αμμερ. τομ. Α'. σελ. 136 καὶ 137)· οὕτως οὖν ἀπ' οὗ ἠλώθη, ὁ ἐν αὐτῇ περιώνυμος ναὸς τῆς Ἁγίας Συνόδου μετεβλήθη εἰς τέμενος περὶ τὰ 1330 μ. Χ.) ὅτε ἤδη τὸ πρῶτον ἐπὶ λίθῳ κειμένον

ἐπὶ τῆς εἰσοδοῦ ἐνέγλυψε τὸ ἱερὸν Σύμβολον τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ὁ Ὀρχάνης, ὅπερ εἶναι «*la-ill-la gil à llaç il à llaç*, βέ' *Μοχαμέτ* βεσοῦλ-οὐλ-λά γο τούτεςια δὲν ὑπάργχει θεὸς ἕτερος, παρὰ τὸν Θεόν, ὁ δὲ Μωάμεθ εἶναι ὁ προφήτης τοῦ Θεοῦ.» Τῶν δὲ φρονευθέντων τὰς γυναῖκας καὶ θυγατέρας ἐνούμφευσε μετὰ τῶν αὐτοῦ στρατηγῶν ὁ Ὀρχάνης, ὅτις καὶ πτωχοτροφεία καὶ Σχολεῖα ἱδρυσεν, ἐνθα ἐδιδάσκοντο οἱ παρὰ τῶν χριστιανῶν λαμβανόμενοι παῖδες τὸν Μωαμεθανισμόν· ἐπὶ δὲ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἦτο δευτέρα τῆς Προύσης, ὅτε ἔμποροι Γενουήνσιοι ἐκ Περσῶν μαθόντες τὴν ἀργιλλοποιίαν, ἐνταῦθα ὠκοδόμησαν ἐργοστάσια, ἐξ ὧν ἐξήγετο ἡ τότε φημιζομένη πορσελάνη, περὶ ἧς εἴρηται, ἐν τῷ Α' τμήματι· μετὰ δὲ ταῦτα μετατεθείσης τῆς Ὀσμаниκῆς ἑδρας εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑφίστατο πολλὰς ζημίας, ἐνεκα τῶν τότε κακῶν ἐπιδρομῶν καὶ πολέμων, καὶ σχεδὸν κατήτησεν εἰς ἐρήμωσιν· διὸ ὁ ἀρχαιολόγος μετ' ἀκρας συγκινήσεως βλέπει ἡρειπωμένα τὰ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα τῆς λαμπρᾶς Νικαίας, ἐφ' ὧν εἰσέτι εὐρηται ἐπιγραφαὶ πολλαὶ Ἑλληνικαὶ καὶ Ῥωμαϊκαί, περὶ ὧν ὁ Κάρολος Τεξιέρος ἐν τῷ *Univers Pitto resque* καὶ ὁ Γ. Περῶτος εἰς τὸ μνησθέν *exploration*, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀρχαιολόγοι νεώτεροι ἐμ περιστάτως ἀναφέρουσι τανῦν δ' ἀποτελεῖ κώμην, περιέχουσαν κατοίκους Ὀθωμανούς, καὶ ὀλίγους χριστιανούς, ἐνασχολουμένους εἰς βαναυσουργίαν, μεταξουργίαν καὶ γεωργίαν· ἐν αὐτῇ δ' εὐρηται ναὸς τις ἤδη ἀπὸ Μιχαὴλ Παλαιολόγου κτισθεῖς, τοῦ ὁποῖου οἱ τοῖχοι εἶναι κατεσκευασμένοι ἐκ λίθου ὑδραγωγοῦ· ἡ Νίκαια τουρκιστὶ καλεῖται Ἰζνίκ· σώζεται τὸ τέμενος τοῦ Ὀρχάνου καὶ τύμβος ἱερὸς τοῦ Εσθρέφ Ζαδὲ μετὰ μεδρεσῆ, ἐν ᾧ κατ' ἔτος ἐν πανηγύρει γίνεται σύλλογος Δερβισιάδων (1) ἐν αὐτῇ.

Νικητιά τοι· φρούριον κείμενον ἀνατολ. τῆς νῦν Ἀριτζούς, κατὰ δὲ τὸν Ἀγιορείτην Νικόδημον, μεταξύ τῶν ἐμπορίων τοῦ κολοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ Δόρκωνος, ὅπερ ἦτο κτίσμα τοῦ Α-

(1) Κατ' ἔτος μεταβαίνουσι πολλοὶ Δερβίση ἐκ τῶν διαφόρων Μεδρεσῆδων τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ εἰς Νίκαιαν, ὅπως πρὸς τιμὴν τοῦ Εσθρέφ Ζαδὲ ἀποδώσωσι τὴν προσκύνησιν εἰς τὸν τύμβον αὐτοῦ, ὡς ἐθεοθάψαν ἡμᾶς· πολλοὶ τῶν γνωρίμων Δερβισιάδων.

γίου Σεργίου, τοῦ καταγομένου ἐκ τινος χωρίου τῆς ἐν Πόντῳ Ἀμάστριδος, λεγομένου Νικητίων· τούτο ἐπὶ Βυζαντινῶν ἦτο φρούριον ἰσχυρὸν, ὡς εἴρηται ἄνω, (Ἰωάν. Καντακουζ. βιβλ. α. κεφ. 8. σελ. 1219) καὶ Ν. Γρηγοράν (I. IX: κεφ. 9 σελ. 268 ἔκδοσ. Παρις) τανῦν σώζεται ἡρειπωμένον, καλούμενον ὑπὸ μὲν τῶν ὀθωμανῶν Ἐσκί Χισάρ, ὑπὸ δὲ τῶν ἡμετέρων Παληόκαστρον.

Νικομήδεια· ἐκτίσθη ὑπὸ Νικομήδους τοῦ Α'. (1) ὡς εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐν Ἀστακῷ, καὶ ἔσχεν οἰκίτορας τοὺς τῆς Ἀστακοῦ, τῆς κατασκαφείσης ὑπὸ Λυσιμάχου. Ὁ μὲν Πλίνιος ἀποκαλεῖ ταύτην λαμπρὰν πόλιν, ὁ δὲ Μαρκελλίνος ὁ Ἀμμιανὸς μητέρα τῶν ἐν Βιθυνίᾳ πόλεων, ὡς καὶ ὁ Πausanias ἐν τοῖς Ἡλιακοῖς (βιβλ. ε. κεφ. 16.)· αἱ δὲ εἰκόνες αὐτοῖς κατασκευάσασιν τοῖς περιφερέσιν ἐγκείμεναι, ἡ μὲν τοῦ ἡλέκτρου βασιλέως Λυγούστου ἐστίν, ἡ δὲ τοῦ ἐλάφαντος Νικομήδους ἐλέγετο εἶναι Βιθυνῶν· ἀπὸ τούτου δὲ ὡς τῇ μεγίστῃ τῶν ἐν Βιθυνίᾳ πόλεων μετεβλήθη τὸ ὄνομα Ἀστακῷ πρὸ τούτου καλουμένη· Νικομήδης δ' ὁ Α'. κτίσας αὐτὴν ἀνέθετο τῇ Θεᾷ Δήμητρι (2) καὶ τῇ κόρῃ αὐτῆς, ἧς λαμπρότατος ναὸς ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ, καὶ πολλὰ ἐπίσθημα οἰκοδομήματα κάλλιε καὶ δαπάναις διαφέροντα· μετὰ δὲ τῆς πόλεως συνείχετο καὶ λιμὴν, ὀνομαζόμενος Νικομήδειον (Στεφ. Βυζαντ. ἐν λέξει Νικομήδεια)· διετέλει δὲ ἀκμαία ἐπὶ ἑλληγισμῷ καὶ ἐμπορίῳ ἤδη ἀπὸ τῶν Βιθυνικῶν ἡγεμόνων μέχρι τῆς ὑπ' ὀθωμανῶν ἀλώσεως· καίτοι ὑφίστατο ζημίας, εἴτε ἐξ ἐπιδρομῶν τῶν πολέμων, εἴτε ἐκ πυρκαϊῶν καὶ σεισμῶν, περὶ ὧν τῇ δε κάκεισε οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ ἀναφέρουσι. Πλίνιος ὁ νεώτε-

(1) Γεώργιον Σύγγελλον ἔκδοσ. Βόνν σελ. 523, ἐνθα ὁ Σχολιαστὴς Ἰσκόως σημειοῖ φέρων μάρτυρα καὶ Εὐσέσιον, ὅτι ἡ Νικομήδεια ἐκτίσθη κατὰ τὴν ρηθ'. Ολυμπιάδα ἡ 260 π. γ. "Nicomedes inquit, rex Bithyniae Astacum urben aplius, Nicomediam nup-eupavit," ὁ αὐτὸς Σύγγελλος προσέθησεν ἐν σελ. 658 ὅτι κόσμος ἔτη 170. τῆς θείας σαρκώσεως ἔτη ρθ'. Ῥωμαίων ἰδυσταίσεων Ἀδριανὸς Αἰλίου . . . ὁ δ' αὐτὸς (αὐτοκράτωρ) Νικομήδειαν σεισμῷ καταποντισθεῖσαν καὶ Νίκαιαν γρήμασιν ἀνεστήσατο.

(2) Φώτιος ἐν Κώδικι φ γ'.

ρος ἐν τῇ λγ'. καὶ λζ'. ἐπιστολῇ πρὸς Τραϊανὸν ἀναφέρει περὶ κατασκευῆς ὑδραγωγείου διὰ τὴν πόλιν, ἐν δὲ τῇ μά. προτρέπει τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἀνοίξῃ διώρυγα, ἵνα ἐνώσῃ τὴν λίμνην τῆς Βοάννης μετὰ τοῦ Ἀστακηνῶ κόλπου· ἐν τῇ μθ'. ὅτι δέον ὁ αὐτοκράτωρ νὰ λάβῃ πρόνοιαν, ὅπως ἀνοικοδομήσῃ τὸν ναὸν τῆς Θεᾶς Ρέας, καὶ τὸ βουλευτήριον Ἰσκιον, κατακαέντα ἐκ τῆς τότε συμβάσεως πυρκαϊᾶς· ἐπὶ δὲ Ῥωμαϊκοκρατίας ἐσχισμάτιζε κοινὴν πολιτείαν καλουμένην *Κοινὸν τῶν Νικομηδέων*, ἀντιζηλοῦσα οὕσα πρὸς τὴν Νίκαιαν Ἡρωδιανὸς (βιβλ. Α'. κεφ. Β'.) ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται· εἶναι ἀληθές, ὅτι ἔχουσα ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ὀχυρότητα αὐτῆς ἐφείλκυσε πολλοὺς τῶν στρατηγῶν καὶ αὐτοκρατόρων τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες κατὰ τὰς εἰς Ἀνατολὴν ἐκδρομὰς καὶ ἐκστρατείας αὐτῶν, διήγον πολλὰκις ἐν αὐτῇ, τελούντες πανηγύρεις καὶ ἑορταί, διὸ καὶ εἰς βαθμὸν Νεωκόρου (1) προεβίβασαν ταύτην· ἐπὶ δὲ Οὐαλερίου καὶ Γαλιανοῦ ὑπέστη μεγίστην φθορὰν ὑπὸ Βορειανῶν Σκυθῶν, ὡς Ζώσιμος ἐν βιβλ. Α'. κεφ. 34—35 διηγεῖται λέγων, αὐτὴ ἐκ τῆς Φαλαστίνης λίμνης, ἣ κεῖται κατὰ δυτικὰς τροπὰς τῷ Πόντῳ, (Σκυθαὶ Βορειανοὶ) διελθόντες τὸν Θρακικὸν Βόσπορον καὶ Χαλκηδόνα, μηδενὸς ἀντιστάσαντος ἐλόντες χρημάτων καὶ ὅπλων, καὶ ἄλλοις, ὅτι πλείστης ἀποσκευῆς γέγονασιν ἐγκρισταί· ἐπὶ δὲ τὴν Νικομηδέειαν ἐχώρου, μεγίστην οὕσαν καὶ εὐδαίμονα διὰ τὴν πλοῦτον καὶ τὴν εἰς ἅπαντας εὐπορίαν ὀνομαστοτάτην· ἐπεὶ δὲ τῆς φήμης προκαταλαβοῦσας ἔρθασαν οἱ ταύτης οἰκήτορες ἀποδρᾶναι μετὰ χρημάτων ὅσα περ οἱοῖ τε γέγονασιν (ικανοὶ) ἐπικουσιάζοντες, τῶν μὲν εὐρεθέντων τὸ πλῆθος οἱ βάρβαροι ἐθαύμασαν, διὰ δὲ τιμῆς πάσης καὶ θεραπείας χρυσογόνου ἦγον τὸν ἐπὶ Νικομηδέειαν αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐκ πολλοῦ παρορμησαντα· ἐπιδραμόντες Νικαίαν καὶ Ἀπαμείαν καὶ Προύση τὰ παραπλήσια πεπονηκότες ἐπὶ Κύζικαν ὤρμησαν· τοῦ Ῥύνδακω δὲ ποταμοῦ πολλοῦ βεύσαντος ἐκ τῶν γενομένων ὄμβρων, περαιωθῆναι τοῦτον ἀδυνατήσαντες ἀ-

(1) Ὁ τίτλος Νεωκόρος ἀπενεμήθη ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς συγκλήτου εἰς τὴν Νικομηδέειαν, ἥ διότι ἀνήγειρε ναὸν τινα, ἥ διότι συνέστησε νέους ἀγῶνας. *Id. Krause, Νεωκόρος, Lips. 1844 καὶ Mionnet Description. e. c. t.*

νεχώρησαν ὀπίσω· καὶ τὴν μὲν Νικομηδέειαν ἐνέπηρσαν καὶ τὴν Νίκαιαν ἀμάξαις δὲ καὶ πλοίοις ἐμβαλόντες τὰ λάφυρα περὶ τῆς οἰκαδὲ ἐπανόδου διενεοῦντο· ἄλλα καίτοι ἔπασχε βλάβας, ὅμως οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐξ ἑνὸς καὶ οἱ αὐτοκράτορες τῆς Ῥώμης ἐκαλλώπιζον καὶ ὠχύρουσαν αὐτήν· ὅτε δὲ ὁ Διοκλητιανὸς μετήγαγεν ἐκ Ῥώμης ἐν αὐτῇ τὴν ἔδραν τῆς βασιλείας, κατεσκεύασε τὴν πόλιν ὀχυρωτάτην καὶ λαμπροτάτην, ἣ ὅσον ἦτο πρότερον· τότε δὲ μετήγαγε καὶ τὸν ἐπίσημον διὰ τὴν δεινότητα τῆς ῥητορείας καὶ τὴν πολιτικὴν δεικνόμεν Ἰακτάντιον τὸν Φιρμιανὸν ὅστις διδύξῃ τοὺς νέους τῶν Νικομηδέων τὴν Ῥωμαϊκὴν νομικὴν, ὅστις ἐλθὼν καὶ μὴ εὐρὼν μαθητὰς, ὡς μὴ θελησάντων τῶν Ἑλλήνων Νικομηδέων μαθεῖν τὴν Ῥωμαϊκὴν, περιωρίσθη εἰς συγγραφήν, ὡς μαρτυρεῖ Ἰερώνυμος *Heronym descript. Eccles. C. 80 «Firmianus, qui est Lactantius snb Diocletiano principe accitus cum Flavio grammatico . . . Nicomediae rhetoricam docuit ae penuria discipulorum ob Grecam videlicet civitatem, ad scribendum se contulit.»* Τοῦτο καὶ Μελέτιος βεβαιῶν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ (κεφ. 17—18.) Σημειωτέον, ὅτι ἐπὶ Διοκλητιανοῦ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ὅτε ἦν διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν, ἡ Νικομηδέεια ἐγένετο σφαγεῖον ἀπέριων μαρτύρων (1), περὶ ὧν μαρτυροῦσι τὰ Ἀγιογραφικὰ βιβλία τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καταβαλὼν κατὰ κράτος καὶ κατατροπώσας τὸν Λικίνιον ἐφάνη ὑπερασπιστὴς τῆς χριστιανικῆς πίστεως· ἐνταῦθα εἶχε τὴν ἔδραν αὐτοῦ μέχρι οὗ ἀπεπερατώθη ἡ οἰκοδομὴ τῆς νέας Ῥώμης, ὅτε ὁ ἐνδοξὸς οὗτος ἀναξ ἐκόσμησε τὴν παθοῦσαν πολλὰ Νικομηδέειαν κτίσας καὶ ναοὺς λαμπροὺς καὶ οἰκοδομὰς πολλὰς· ὁ αὐτοκράτωρ πολλάκις ἐπεσκέπετο αὐτήν, καὶ καθὰ ἀναφέρεται, ἐπανιών ἐκ τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας καὶ καταληφθεὶς καθ' ὁδὸν ὑπὸ πυρε-

(1) Μεταῦ μαρτύρων, ὡς εἴρηται, ἦσαν καὶ πολλοὶ εὐγενεῖς τοῦ Παλατίου, οἷον ἡ Πρίσκα θυγάτηρ Διοκλητιανοῦ καὶ ἡ Βαλλερία ἡ γυνὴ αὐτοῦ· περὶ τούτων ἴδ. *Dictionnaire univers d'histoire et de Geographie e. c. t.*

τοῦ σφοδροῦ, ἐν Νικομηδείᾳ διατέλει· τότε βλέπων βραδύνουσαν τὴν ἀνάφρωσιν αὐτοῦ, μετέβη εἰς Χάρακκα, (1) κείμενον δυτικ. τῆς Νικομηδείας, καταλύσας ἐν τῷ ἐκεῖ εὑρισκομένῳ φρουρίῳ Ἀγκύρας, ἐνθα ἐτελεύτησεν κατὰ τὸν Ἄμμερ (Τομ. Α'. σελ. 114) καὶ χρονικὸν Πασχάλιον (*Ἔκδοσ. Βόνν. σελ. 532) ἐνθα σημειοῦται ὅτι «τῆ σοθ'. Ἰνδικτιώνος θ'. ὑπατευόντων Φλακיאνοῦ καὶ Πατιανοῦ Πέρσαι πόλεμον ἐδήλωσαν πρὸς Ῥωμαίους· καὶ ἐπιβάς Κωνσταντῖνος λβ'. ἐνιχυτῶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁμήσας ἐπὶ Ἀνατολὴν κατὰ Περσῶν, ἐλθὼν ἐπὶ Νικομηδείας ἐνδόξως μεταλλάττει τὸν βίον ἐν προαστείῳ τῆς αὐτῆς πόλεως μὴνι Ἀρτεμισίῳ καὶ καταζωθεῖς τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος ὑπὸ Εὐσεβίου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, βασιλευσας ἔτη λά. καὶ μῆνας Γ. ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τούτου δὲν διέλειπεν ἀκμαία οὔσα, καίτοι, ὡς εἴρηται, ἔπασχεν ὑπὸ διαφορῶν ἐπιδρομῶν καὶ προσβολῶν κατὰ τὰς γενομένας διαμάχας μεταξὺ τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἐπαναστατῶν τοῦ θρόνου· ἐβλάσθη καὶ ἐκ σεισμῶν ἤδη ἐπὶ Οὐεσπεσιανοῦ ὑπάτων ὄντων Γάλλια, Τίτου, καὶ Ρουφίνου, καὶ ἐπὶ Ἀδριανοῦ, καθὰ ἀναφέρει τὸ χρονικὸν Πασχάλιον σελ. 460 — 474 καὶ 475· ἐπὶ Κωνσταντίου δὲ υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐν καιρῷ νυκτὸς γενομένου τρομεροῦ σεισμοῦ, ἠφανίσθη, ὅτε καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Κεκρόπιος ἐφρονεῦθη μείνας ὑπὸ τὰ ἐρείπια κατὰ τὸν Κέδρην. Τομ. Α'. σελ. 530 ἔκδοσ. Βόννης· ἔπειτα καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἐγένετο σεισμός διαρκέσας 45 ἡμέρας. Προκόπιος ἐν τῷ περὶ κτισμάτων πόλεων ἀναφέρει προσέτι, ὅτι ἀπὸ τὸν ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ συμβάντα σεισμῶν, κατέπεσε ὁ λουτρῶν ἢ τὸ βάλανειον τοῦ Ἀντωνίνου, ὅπερ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀνωκοδομήθη. (2)

Ὅτε δὲ εἰς Βιθυνίαν ἐφόρμησαν οἱ Ὄσμανλίται ἤρξατο καὶ

[1] Ἴδε περὶ Χάρακκος κατωτέρω ἐν στοιχείῳ X.

[2] Οἱ σεισμοὶ οὐ μόνον ἐπὶ Βυζαντινῶν καὶ Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων ἐβλάσθησαν τὰς ἐν Βιθυνίᾳ πόλεις, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα, διότι καθ' ἕκαστον ἐκαστὸν ἐκαστὸν ἐκαστὸν εἰσόντες τὴν χεῖραν, καὶ βλάβας παλλὰς φέροντες, ὡς ἐγράψατο εἰς τὰ 1854, ὅτε τὰ μέγιστα ἐβλάσθη ἡ Προῦσα.

αὐτὴ ἡ πόλις νὰ προσβάλληται· ἀλλ' ὄγυρά οὔσα ὡς προμαχῶν ἀνθίστατο κατὰ τῶν ἐφορμούντων· ἐφοβέιτο δὲ μόνον τὴν ἐλλειψίν τοῦ σίτου καὶ τοῦ ὕδατος ὅπερ ἤρχετο διὰ γεφύρας μετοχετευόμενον εἰς τὰ ὑδραγωγεῖα τῆς πόλεως πηγάζον ἐκ τοῦ πρὸς βορρ. κειμένου βουνου, (1) διὸ ἐνοήσαντες οἱ πολέμιοι ἀπέκοψαν τὴν δίοδον καὶ τοῦ ὕδατος καὶ τῶν τροφῶν, καὶ προκαθησάμενοι πρὸς τὰ τεῖχη στενωδῶς ἐπολιοκόουν αὐτήν· οἱ δὲ Νικομηθεῖς πέμψαντες πρὸς αὐτοκράτορα ἐζήτησαν βοήθειαν, ἣν εὐθὺς ἐλαβὼν παρ' αὐτοῦ, ὅστις ἦλθε μετὰ στόλου καὶ δυνάμεως· ὁ δ' ἡγεμὼν τῶν Ὄσμανλίδων Ὀρχάνης ἰδὼν τὴν ἐλθοῦσαν ἐπικουρίαν καὶ τὸν στόλον προσορμιζόμενον εἰς Νικομηδείαν μετὰ πολλοῦ στρατοῦ προὔτεινε τῷ αὐτοκράτορι διαμλλαγὰς εἰρήνης· ἂν δὲ ἤθελε νὰ συνάψῃ μάχην, ἔλεγεν ὅτι ἤτο ἕτοιμος. Ὅθεν διαλλαγέντες ἀμφοτέρωι διὰ πρέσβειων, ὁ μὲν Ὀρχάνης ἀπῆλθεν οἴκαδε, ὁ δ' αὐτοκράτωρ, ὡς μὴ ἐλθὼν διόλου εἰς Νικομηδείαν καὶ μὴ γινώσκων τὰ περίξ αὐτῆς, ἐποίησεν ἀπόβασιν, καὶ διατρίψας ἡμέρας ἑπτὰ ἀνεχώρησε, καταλιπὼν πρὸς τοὺς Νικομηθεῖς καὶ ὅσον σίτον εἶχεν ἐν τῷ στόλῳ, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς βιβλ. Β'. 24 ἔκδοσ. Βόννης· ἀγγέλλετο ἐκ Νικομηδείας, ὡς ὁ Ὀρχάνης ὁ τῶν αὐτῶι Περσῶν (Τούρκων) Σατράπης τὴν κατὰ τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον Νικομηδείαν, πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον, στρατιάν πολλήν περικαθίσας καὶ μηχανεύματ' ἐπιστήσας πολιορκεῖ· ἐδόκει δὲ βασιλεῖ βοηθητέον εἶναι κατὰ τάχος· καὶ στρατιάν ἐνθήμενος οὐ μόνον τριήρεσιν, ἀλλὰ καὶ φορτηγαῖς ναυσί, πεζὴν τε καὶ ἰππικὴν, ἔπλει πρὸς τὴν Νικομηθεῖς, ὡς ἐξαιρησόμενος τῶν κινδύνων· ἐτι δὲ ὄντος

[1] Σημειωτέον, ὅτι σώζονται εἰσέτι τὰ ἀρχαῖα ὑδραγωγεῖα τὰ κτισθέντα ἤδη ἀπὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Βιθυνίας· ὑπάρχουσι καὶ αἱ στέρναι ἢ δεξαμεναὶ λιθόκτιστοι ὑπὸ πανα λόφον ἔξωθεν τῆς Νικομηδείας ἀνατολικ. κατὰ τὴν θέσιν Μπατζῆ καλουμένην, αὗται μείναςαι ἀγρηστοὶ ἔκτοτε, χρησιμεύουσιν ὡς κατακὰ τῶν Ἀθιγγάνων· τὰ δὲ ὑδραγωγεῖα κρημισθέντα ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τινος Πασσᾶ, ὅστις καὶ δεξαμενάς κατασκεύασε κατὰ τὴν θέσιν τοῦ Μ π ἄς τζε σμ ἐ· ἐνεκα τούτου καὶ τὸ πόσιμον ὕδωρ ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν λέγεται μέγιστον τοῦδε Πασσᾶ σουγιοῦ.

μετώρου τοῦ στόλου καὶ μέλλοντος καταίρειν, Ὁρχάνης πρεσβείαν πέμψας πρῶτα μὲν ἠσπάζετο βασιλέα· ἔπειτα δὲ ἐμήνυνεν, ὡς βούλοιο τὸν πόλεμον καταθέσθαι, ἐὰν καὶ αὐτῷ κατὰ γνώμην ἦ· ἐὰν δὲ μάχην συνάπτειν προθυμοῖτο, μαχεῖσθαι καὶ αὐτὴν ὁ δ' ἀντησπάζετο μὲν καὶ αὐτὸς, ἐδήλου τε, ὡς τοῦ μὲν ἦκειν παρεσκευασμένος ὡς εἰς μάχην οὐκ ἂν δύναιτο ἐξαρνος γενέσθαι, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὄντος φανεροῦ· εἰ δὲ αὐτὸς βούλοιο τὸν πόλεμον καταθέμενος εἰρήνην ἀγειν, οὐδ' αὐτὸν ἀπώσασθαι αὐτόν· καὶ λόγων γενομένων περὶ σπονδῶν διὰ πρέσβειαν (οὐ γὰρ συνῆλθον γε ἀλλήλοις) συνέβησάν τε καὶ ἔθεντο σπονδὰς εἰρηνικὰς, ὥστε Ὁρχάνην βασιλέως τε εἶναι φίλον καὶ τὰς κατὰ τὴν ἔω πόλεις, ὅσαι ἔτι ἦσαν ὑπὸ Ῥωμαίοις, ἀδικεῖν μηδὲν· ἔπειτα ἀλλήλους ἡμεῖθοντο δώροις. . . . » Καὶ μεθ' ἔν ἔτος (1331 μ. Χ.) ἀσχολουμένου τοῦ βασιλέως εἰς τὴν κατὰ Μυσῶν ἐκστρατείαν, αὐτὸς ἐπελθόντες οἱ Ὀσμανίδαι πολιορκουσι τὴν Νικομήδειαν· τοῦτο ἀκούσας ὁ βασιλεὺς εὐθέως ἐρχεται καὶ διαλύσας τὴν ἔφοδον καὶ πολιορκίαν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησεν, ὡς ὁ αὐτὸς Ἰωάν. Καντακουζηνὸς (Βιβλ. Β'. 26) μνησθὲν ποιεῖται λέγων «Καὶ αὐτὸς (ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ὁ νεώτερος) παρεσκευάζετο ὡς τοῖς Μυσοῖς πολεμῆσειων. Μεταξὺ δὲ παρεσκευαζομένου, ἠγγέλλετο ἐκ τῆς ἔω (1331), ὡς στρατιὰ Περσῶν (Τούρκων) εἶη παρεσκευασμένη ἐπιθέσθαι Νικομηδεῦσι. Νικομηδεῖα δὲ ὅπλοις μὲν ἀνάλωτος ἦν καὶ βία χειρῶν, τειχῶν τε καρτερικωτάτων περιβολῇ καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ τόπου φύσει εὐφύως πρὸς ὀχυρότητα ἐχούσῃ· ἐδεδίει δὲ τὴν ἔνδειαν τὴν ἐκ τοῦ σίτου· ὁ δὲ καὶ οἱ βάρβαροι συνιδόντες, τῶν τειχῶν μὲν ἡμέλουν ὡς ἀναλώτων ἐσομένων ἐκ τειχομαχίας, τῆς παρόδου δὲ ἐσπούδαζον κρατῆσαι, δι' ἧς ἐτρέφετο ἡ πόλις· καὶ ὁ βασιλεὺς δὲ ὁμοίως ὅ, τι διανοοῦνται οἱ βάρβαροι σαφῶς εἰδὼς, διὰ σπουδῆς ἀπάσης τροφῆς παρέχειν Νικομηδεῦσιν ἐπόντων τῶν βαρβάρων ἐποιεῖτο· ὡς εἰ τοῦτο παρῆν, ῥᾶστα τὴν λοιπὴν οἰσόντων πολιορκίαν. Καὶ τοῦτο οὖν πειθόμενος ἐστρατοπεδεύσθαι τοὺς βαρβάρους παρ' αὐτὴν, τῆς μὲν κατὰ τῶν Μυσῶν ἡμέλει εἰσβολῆς, στόλον δὲ ἐξαρτυσάμενος ἐκ τε τρίψεων καὶ φορτίδων νεῶν ἐτέρων, στρα-

τείαν τε ἐνθήμενος καὶ σίτον, ἐπλεῖ ἐπὶ Νικομηδεῖαν· πρὶν δὲ καταίρειν, οἱ βάρβαροι αἰσθόμενοι, σκηνὰς ἀναλαβόντες καὶ τὴν ἀλλήλῃ ἀποσκευῆν, ἀνεχώρουν εἰς τὴν οἰκίαν, δεισάντες τὴν βασιλέως ἔφοδον. Ὁρχάνης γὰρ αὐτῶν ὁ σατράπης ὅτι οὐ παρῆν ἀπόβασιν δὲ ποιησάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ Νικομηδεῶς λόγοις τε καὶ ἄλλαις φιλοφροσύναις ἐπιρρώσας, τὸν τε σίτον παρασχῶν, ἠύλισατο ἐκεῖ ἐπὶ δυσὶν ἡμέραις· ἅμα δὲ ἔω εἰς τὴν τρίτην παντὶ τῷ στόλῳ ἐπανέπλεεν εἰς Κωνσταντίνου, ἢ ἐν τούτοις ἀσχολουμένου τοῦ βασιλέως εἰς τὸν πρὸς Ἰλλυριοῦς καὶ Αἰτωλοῦς πόλεμον ἐπιπεσῶν ὁ στρατηγὸς τοῦ Ὁρχάνου καταλαμβάνει τὴν πόλιν κατὰ τὸν Ν. Γρηγορᾶν XI 6. 13. «ἐν δὲ τούτοις (τῷ πρὸς Ἰλλυριοῦς πολέμῳ καὶ Αἰτωλοῦς καὶ Ἀκαρνανίας) ἀσχολουμένου τοῦ βασιλέως (Ἀνδρόνικου τοῦ νεωτέρου) ἐζῶ καὶ ἡ τῶν Βυθινῶν μητρόπολις Νικομηδεῖα, τῷ πολλῷ καταπονηθεῖσα λιμῷ διὰ τὴν ἐπίμονον τῶν ἐχθρῶν πολιορκίαν » (1). Μετὰ τὴν ἄλωσιν καὶ τὰ τείχη ἠρειπώθησαν καὶ πᾶν ἐπίσημον οἰκοδόμημα· περὶ τῆς ἀπωλείας ταύτης, ὡς καὶ τῆς Προύσης καὶ Νικαίας ὁ Ἄμμερ. ἀναφέρει ἐν τόμῳ Α'. σελ. 387 προστιθεὶς «le silence patriotique gardé sur la chute des trois capitales de la Bithynie Nicomédie, et Nicée, Broussa, nous dit assez quelle confiance meritent ses bulletins sur les pertes des Grecs.»

Ταῦτα μὲν οἱ ἱστορικοὶ λέγουσιν· ἡ δ' ἐπιτόπιος παράδοσις τῶν ὀλίγων διασωθέντων ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς περὶ ἧς ὁ λό-

(1) Ἐνθα ὁ Δουκάριος σημειῶν paulo ante manu et armis inexpugnabilem fame expugnare adortus fourat Orchanes, uti scribit Cantacuzen. bib. II. 26, ut porro tandem illa capta fuerit, narrat leuclavius bib. IV. 7. Hist. Musulm. pag. 186· ἐν οἷς καὶ ὁ Γ'. Φραντζῆς (βιβλ. I. κεφ. VIII.) λέγει «ἐπὶ βασιλείας τοῦ δε τοῦ αυτοκράτορος (Ἀνδρόνικου τοῦ νεωτέρου) καὶ ἡ Νικομηδεῖα τῶν Βυθινῶν μητρόπολις ἐζῶ ὅπο τοῦ Ὁρχάνου τῷ πολλῷ λιμῷ καταπονηθεῖσα»· περὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἀλώσεως ὑπάρχει διαφωνία· οἱ μὲν Ὀθωμανοὶ ἱστορικοὶ χρονολογοῦσι περὶ τὰ 1326 λέγοντες, ὅτι ἠλώθη ὑπὸ τοῦ Ἀχμέτ Κοτζιά, περὶ οὗ ἴδ. Ἄμμερ. τόμ. Α'. σελ. 385· ὁ δὲ Ν. Γρηγορᾶς χρονολογεῖ περὶ τὰ 1338.

γος πόλεως διαδογῆ γένους εἰσέτι διατρεῖ, ὅτι αὐτὴ ἠλώθη δι' ἀπάτης ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν, οἵτινες εἰσῆλθον ἐν καιρῷ νυκτός (1) στρατηγούτος τοῦ Ἀχτζὲ Κοτζᾶ, οἷτινος εἰσέτι ὑπάρχει καὶ τέμενος ἐν αὐτῇ, ὡς καίτι μέρος καλούμενον ἀπ' αὐτοῦ Ἀχτζὲ Κοτζᾶ ἡχοουσοῦ· σημειωτέον δὲ ὅτι διασώζεται καὶ δημοτικὸν ἄσμα, ὅπερ εἶναι τὸ ἐξῆς:

α "Ε, μωρὲ Γιάννη καὶ Καλογιάννη, »

α καὶ τί γυρεύεις τώρα τὸ βράδυ; »

α Γρόσια φλουράκια δίνω γιὰ νὰ περάσω »

α καλὰ τὰ δίνω καὶ κακὰ περνῶ. »

Τοῦτο ἄδουσιν εἰσέτι οἱ παῖδες καὶ κόραι τῶν Νικομηθεῶν παίζοντες τὸ παίγνιον τῆς αἰχμαλωσίας (Γεσίρ) ἢ τουρκιστί λεγόμενον ἀλῆριμ, ἀλάμασιν» ἐξ οὗ καταφαίνεται ἱστορική τις ἀλήθεια· διότι τότε κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως στρατηγὸς αὐτῆς ἦτον ὁ Καλογιάννης, ὁ ἀδελφὸς Μαρίας τῆς Παλαιολογίνας, ὅστις θέλων νὰ φύγῃ καὶ ἀπὸ οἶκον εἰς οἶκον μεταβαίνων ἐζήτει ἄσυλον, μέχρις οὗ συλληφθεὶς ἐφρονεῦθη· οἱ δ' ὀθωμανοὶ προστιθέασιν, ὅτι μετὰ εἰσοδὸν τοῦ Ἀχτζὲ Κοτζᾶ εἰς τὴν πόλιν ἦλθε μετὰ πολλοῦ στρατοῦ ἀκολούθως καὶ ὁ Ὀρχάνης, ἕως εὐρών ἀντίστασιν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως, τῆς κειμένης ἐπὶ λόφου καλῶς καὶ ἰσχυρῶς ὀχυρωμένον μετὰ πεισματώδη ἐφοδὸν καθεῖλε καὶ αὐτὴν καὶ νικηφόρος εἰσελθὼν καὶ τὸν ναὸν, ὃν εὗρεν αὐτόθι, μετεποίησεν εἰς ὁμώνυμον τέμενος· οὗτος διέταξεν ὥστε, ὡςάκις ὁ κράκτις (μουζίν) κηρύττει ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ πύργου τὸ τοῦ Μωάμεθ σύμβολον κατὰ πᾶσαν παρασκευὴν τῆς ἐβδόμαδος

(1) Παρελάβομεν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν, ὅτι οἱ ὀθωμανοὶ κατὰ τινὰ νύκτα ἐν καιρῷ ὄμβρου, ἀνάψαντες λαμπάδας ἐπὶ τῶν κεράτων ἄρνιων καὶ αἰγῶν, καὶ τύποντες τύμπανα ἐκ τῶν μερῶν τοῦ Καίμασιού ἤγγισαν πρὸς τὴν πόλιν· ἅμα οἱ σκοποὶ εἶδον τοῦτο, νομίσαντες ὅτι πλησιάζουσι τινες νὰ δώσωσι πῦρ εἰς τὰ περικείμενα μέρη, ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ τείχους· οἱ δ' ὀθωμανοὶ ἔχοντες κρυφίως τάγμα στρατιωτῶν εὐθὺς, εἰσέρχονται ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐνασχολουμένων τῶν φρουρῶν εἰς διώξιν τῶν νομισθέντων πολεμικῶν, καὶ καταλαβόντες τὰς πύλας ἐμβάλλουσιν ἔπειτα καὶ τὴν λοιπὴν αὐτῶν στρατιάν.

ἀνέρχεται ξιφῆρης· (1) μετὰ δὲ τὴν παντελῆ ἄλωσιν τῆς πόλεως, εἴτι διεσώθη ἐκ τῆς λαμπρότητος τῆς πόλεως, ἠφανίσθη κατὰ τὰς γενομένας μάχας ἐπὶ Σουλτάν Μουράτ τοῦ Α', καὶ τῶν διαδόχων Βαγιαζίτ τοῦ Α', καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν γενιτζάρων· μόλα ταῦτα εἰς τὸ ὄμμα τοῦ περιηγητοῦ φαίνονται εἰσέτι λείψανα πλεῖστα τῆς ἐπισημότητος τῆς πόλεως. Ἐκ δὲ τῶν ὀλίγων διὰ φυγῆς σωθέντων χριστιανῶν τινὲς ἐσχημάτισαν συνοικίαν μικρὰν πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως κατὰ τὴν παραλίαν θέσιν, τὴν καλουμένην *καβακάκια*, ὡς μαρτυροῦσι καὶ τὰ σωζόμενα εἰσέτι λείψανα οἰκιῶν, καὶ τινὰ ὑπομνήματα γεγραμμένα ἐν τισὶ βιβλίοις παλαιοῖς, καὶ ἰδίως ἐν παλαιογράφῳ ἐπὶ μεμβράνης Εὐαγγελίῳ, ἀφιερωθέντι (2) ὑπὸ τινος χριστιανοῦ πρὸς μνήμην τῆς μακαρίτιδος μητρὸς αὐτοῦ Σμαράγδης εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Μετὰ δὲ τὰ 1500 μ. Χ., γενομένων τῶν περιστάσεων, ὡς φαίνεται, ὅπως οὖν εὐνοϊκωτέρων, εἴτε οἱ ἐξῶθεν ἐλθόντες ἄποικοι χριστιανοὶ, εἴτε οἱ ἐντόπιοι παρὰ τῶν ὀθωμανῶν ἠγόρασαν γαίαις ἐντὸς τῆς πόλεως κειμένας κατὰ τὴν παραλίαν θέσιν καὶ ἀμφότεροι συνώκησαν τὴν ἤδη σωζομένην συνοικίαν, (3) μετερχόμενοι βαναύσους τέχνας κατὰ μέγα μέρος, καὶ ἰδίως τὴν ἀρτοποιίαν καὶ τὸ μεταπρατικὸν ἐμπόριον, ἢ

(1) Τὸ τέμενος τοῦτο σαθρωθὲν ἀνακοδομήθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάν Μετζήη καὶ ἀπολαμβάνει μέχρι τοῦδε τιμὴν πολλὴν καὶ σεβασμὸν παρὰ τοὺς ὀθωμανοὺς· ἐν αὐτῷ δὲ εὗρηται πολλὰ ἀρχαιότητες, ἅς κρύπτουσιν· λέγεται ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τέμενους εἰσέτι κεῖται πλάξ, ἐφ' ἧς ἐγγέλυται ὁ μυστικός δεῖπνος, ἱερὰ τὴν κολυμβήθρα μεγίστη, καὶ εἴτι ἕτερον ἄγνωστον παρ' ἡμῶν.

(2) Τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ὡς ἀπὸ τοῦ σχήματος τῶν χαρακτήρων τῶν γραμμάτων ἐξεταζόμενον παλαιογραφικῶς φαίνεται, ὅτι εἶναι τοῦ γ' ἢ ἴδ. μ. Χ. αἰῶνος· εὗρηται δὲ εἰ καὶ εἰς τόμος τῶν Χρυσοστομικῶν, ἔνθα ὑπάρχει ὑπόμνημα, ὅτι ἀφιερῶθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ ἐν Νικομηθεῖ ἁγίου Παντελεήμονος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Νικομηθεῖας κυρίου Κυρίλλου.

(3) Εἶναι βέβαιον ὅτι πολλοὶ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἀνατολῆς, Θράκης, Ἠπείρου τε καὶ τινῶν νήσων τῆς μεσογ. θαλάσσης μετέωκισαν ἐν Νικομηθεῖ, διότι εἰσέτι ἢ καταγωγὴ αὐτῶν φαίνεται ἐκ τε τῆς γλώσσης καὶ τῶν διαφόρων ἡθῶν.

ἐπιτοπίων πραγμάτων, ἢ ξένων ἔκτισαν ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ ναὸν τὸ πρῶτον ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου· εἶτα δὲ ἱερεὺς τις μετακομίσας ἐκ Καισαρείας καὶ ἀφιερῶσας τὴν δεξιάν τοῦ ἁγίου Βασιλείου, προὔτρεψε τοὺς χριστιανούς, ὅπως ἀνοικοδομήσωσιν ἀντὶ τοῦ πρώτου σαθρωθέντος ναοῦ ἕτερον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ὅστις καὶ διατηρεῖται εἰσέτι ἀπὸ τὸ 1801· ἀλλ' οἱ χριστιανοὶ καὶ τοὶ εἶχον ναὸν ἐντὸς τῆς πόλεως, δὲν διέλιπον ὁμῶς νὰ ἐκκλησιάζωνται καὶ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἐκάστοτε, ἔχοντας ἑκαταεθὸς κατ' ἔτος νὰ κάμνωσι τὴν Βαυ ἀνάστασιν ἐν τούτῳ. Γνωστὸν ὑπάρχει, ὅτι ὁ ἅγιος Παντελεήμων ἦτο Νικομηθεὺς ἐξ ἐπισήμου γένους καταγόμενος, ὅστις, ἐπὶ Μαξιμιανῷ σὺν πολλοῖς ἄλλοις αὐτόθι μαρτυρήσας, ἐνεταρῖσθη, ὡς ἀναφέρουσι τὰ ἁγιογραφικὰ βιβλία ἡμῶν ἐσώζετο σὺν ὁ ναὸς αὐτοῦ καὶ ὁ τάφος μετὰ τῶν ἁγίων λειψάνων, ἅπερ ἐπὶ σφραγικοκρατίας, σὺν πολλοῖς ἄλλοις κειμηλίοις, ἐκλάπησαν ὑπὸ τῶν σφράγκων· ἔμεινε δὲ μόνον ὁ ναὸς, περὶ οὗ λέγει ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις, ὅτι ὁ Σουλτάν Μουράτ ὁ Δος. (;) μεταβαίνων εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐκστρατείας αὐτοῦ διὰ Νικομηθείας, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἠρώτησε, τί οἰκοδόμημα εἶναι τοῦτο; λαβὼν δὲ ἀπάντησιν, ὅτι ὑπάρχει λέσχη ληστῶν, διέταξεν εὐθέως τὸν κρημισμόν αὐτοῦ· ἀλλ' ἀπὸ θαύματος τοῦ ἁγίου κωλυόμενος νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἀνατολὴν, ἠναγκάσθη ἐκ τῆς διασωθείσης ὕλης νὰ κτίσῃ αὐτὸν, πρὸς δὲ ἐγορήγησε δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος καὶ προνόμια, ὅπως ὑπάρχῃ ἀφορολόγητος, ὡς καὶ οἱ ἐρχόμενοι κατ' ἔτος προσκυνηταί· προσέτι δὲ ἀπολαμβάνει μέχρι τοῦδε καὶ τινὰ ἐπιτεταγμένον φόρον ἀπὸ τῶν περὶ τὴν κειμένων χωρῶν καὶ ἀμπελώνων (1)· ὁ δὲ ἀπὸ Μουράτ γε-

(1) Τὸ σωζόμενον ἕκαστε τοῦτο διάταγμα, οὗτος μεταφρασις τεθήσεται ἐν τῷ τέλει τῆς ἱστορίας τῆς Νικομηθείας, ἀναγεσῶται κατὰ πᾶσαν νέαν ἀνάβασιν εἰς τὸν θρόνον νέου Ἀυτοκράτορος καὶ διατηρεῖται· μέχρι τοῦδε ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς μητροπόλεως· ἐκτὸς τούτου τοῦ διατάγματος, ὁ ναὸς οὗτος τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἔχει καὶ ἕτερον προνόμια, διότι ὅλα τὰ περιεχόμενα ἀμπελῶν διδούσι κατ' ἔτος φόρον καὶ λαμβάνουσιν ἐν καιρῷ τῆς μεταπωλήσεώς των σε νέ τ ι α ἀπὸ τὸν κατὰ καιρὸν ἐπιστάτην (μουτεζελή),

νόμενος ναὸς σαθρωθεὶς ἀνεκαινίσθη περὶ τὰ 1700 ἐπὶ τοῦ μητροπολίτου Νικομηθείας Κυρίου Παΐσιου (1), ὡς μαρτυρεῖ ἡ σωζομένη εἰσέτι ἐπιγραφὴ αὐτοῦ, ἣτις εἶναι ἡ ἐξῆς:

ΑΝΕΚΑΙΝΙΣΘΗ Ο ΘΕΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΝΑ-
ΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥ-
ΡΟΣ ΚΑΙ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΑΡ-
ΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗ-
ΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΚΥΡΙΟΥ ΠΑΙΣΙΟΥ
ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΤΙΜΟ-
ΤΑΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ
ΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΕΤΕΙ ΑΥ.

Ἄλλὰ καὶ οὗτος σαθρωθεὶς ἐκ βάρων ἀνεκαινίσθη λιθόκτιστος περὶ τὰ 1858 συνδρομῇ τῶν τε Νικομηθεῶν καὶ τῶν ἐκ Βιθυνίας καὶ ἀλλαχόθεν φιλευσεθῶν χριστιανῶν, καὶ συνδρομῇ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Νικομηθείας Κυρίου Διονυσίου τοῦ ἐξ Ἄνδρου. Ἔχει σχῆμα παραλληλόγραμον τετράγωνον, οὗ ἡ ὀροφὴ ὑπάρχει κατεσκευασμένη εἰς σχῆμα πρίσματος τριγωνικοῦ ἐντὸς τοῦ μέσου τοῦ ὁποῖου ὑπάρχει θόλος· ὑποκάτω δὲ τοῦ ναοῦ τούτου ὑπάρχει καὶ ἕτερος μικρότερος ναὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποῖου κεῖται καὶ ὁ τάφος τοῦ ἁγίου καὶ τὸ ἁγίασμα, εἰς δὲ κατέρχονται διὰ κλίμακος λιθίνου· περὶ δὲ τοῦ ναοῦ ὑπάρχει εὐρεία περιβόλη τείχους, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐφυτεύθησαν διάφορα εὐσκια δένδρα, καὶ παρὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν εἶναι τὰ ταφεῖα τῶν ἐν τῇ πόλει οἰκούντων Χριστιανῶν· ἐν δὲ τῇ γενομένη ἀνασκαφῇ εὐρέθησαν καὶ τὰ ἔγνη τοῦ παλαιοῦ ναοῦ, ἐκτετινομένου

ὅστις σφραγίζει τὰ ἔγγραφα ταῦτα διὰ σφραγίδος, ἣτις φέρει τουρκικοῦς γράμμασι τὰ ἐξῆς· Κιζιλ Ἐκκλησία Παντελῆ Ἐρχαφῆ· τὴν σφραγίδα ταύτην, καθὰ διαδοχικῶς μεθιένονμεν, τὴν εἶγε δωρήσει ὁ Σουλτάν Μουράτ.

(1) Ἐκ δὲ τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς τῶν Βυζαντινῶν διεσώθη εἰς τοὺς ἄλλους καὶ λείψανα τοίχων, ἐπ' ὧν ὑπῆρχον ἐξωγραφισμένοι εἰσόνες διαφόρων ἁγίων, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ θόλου· εἶτι δὲ καὶ ἐν ὑπογείῳ σπηλαίῳ ἢ κουβουκλίῳ ὁ τάφος τοῦ ἁγίου, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ὁποῖου ἦτο καὶ τὸ ἁγίασμα, καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου πλάξ, ἣτις ἦτο βάσις λόρνικος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔκειντο τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ ἁγίου.

πρὸς Ἀνατολ. εἰς ἰκανὸν διάστημα, οὗτινος ἡ βῆσις ἦτο κατεστρωμένη ἐκ Μωσαϊκῶν λίθων κεχρωματισμένων ἀνεκαλύφθησαν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπὶ λίθων καὶ σαρκοφάγων ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ καὶ Ῥωμαϊκαὶ, περὶ ὧν ἐν τοῖς κάτω γενήσεται λόγος· σημειωτέον δὲ, ὅτι εὕρηται καὶ σωρὸς ἐρειπίων ἐν τινι χωραφίῳ εἰς χεῖρας τῶν Ἀρμενίων τανῦν εὕρισκομένῳ, περὶ οὗ λέγει ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις, ὅτι εἶναι ὁ καιὸς ἐπὶ Μαζιμιανοῦ ναὸς τῶν Ἁγίων Δισυυρίων (1)· εὕρηται πολλὰ εἰσέτι ἐν αὐτῇ περὶ εἴρα διεσπαρμένα τῆδε κάκεισε· εἰς τὰ βορειο-ἀνατολικά μέρη σώζονται τὰ ἐρείπια τοῦ παλαιοῦ τείχους, πρὸς δ' Ἀνατολὰς κατὰ τὴν ἡδὴ θέσιν τοῦ Πατζίου, ὡς εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, εἶναι τὰ ἀρχαῖα ὑδραγωγεῖα ἐντὸς δὲ τῆς πόλεως, κατὰ τὰς συνοικίας τῶν Ὀθωμανῶν, ὑπάρχουσι ἐρείπια φρουρίων καὶ παλαιῶν οἰκοδομιῶν, εἰς ἃς δὲν ἐπιτρέπεται παρ' αὐτῶν νὰ εἰσέλθῃ τις· σώζεται ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου Ἐρμούλου εἰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν εὕρισκόμενος καὶ ἐγγὺς αὐτοῦ ὑπόγειον καὶ ἀγίασμα, ἔπερ λέγουσιν οἱ Ὀθωμανοὶ Ἀγίασμα σουγιοῦ· ἐσώζοντο δὲ ἐπὶ λόφου εὐθεάτου ὑπεράνω τῆς παραλίας κειμένου καὶ τὰ ἐρείπια τῶν ἀνακτόρων τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαζιμιανοῦ, καὶ ναὸς τῶν δωδεκά θεῶν, ὧν εἶδομεν ἐν παιδικῇ ἡμῶν ἡλικίᾳ, ὡς καὶ τὰς ἐδρας τῶν ἀγαλμάτων τῶν ἐκλειψαντων. Τὸ μέρος τοῦτο ὑπὸ Ὀθωμανῶν καλούμενον Σαρσί Παχτζεσί, ἦτοι κῆπος πα-

(1) Ἀναφέρεται, ὅτι οὗτος ὁ ναὸς ἐκτίσθη ὑπὸ Διοκλητιανοῦ κατὰ προτροπὴν τῆς γενναῆς αὐτοῦ Πρίγκας, οὗτης κρυφίως χριστιανῆς· ἔκειτο δ' ἀπέναντι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ παλατίου. Φαίνεται δὲ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἔκωτε μὴ ποιήσαντες παντάπασιν ἀνασκαφὰς, ἐπέδοντο τὸ μέρος τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ἐπέτειον ἐορτὴν τῶν Ἁγίων μετασπίνοντες ἐκεῖ ἐπόουσι παράκλησιν, ἐν ὅσῳ ὁ τόπος οὗτος ἦτον ὑπὸ τὴν κατοχὴν των· περὶ τὰ 1675 λαβόντες ἀνάγκην τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, εἰς τὸν ἀνήκε τὸ χωράφιον, ἐπώλησαν αὐτὸ πρὸς τινὰ Δημήτριον ἐντόπιον διὰ γρόσια ἑκατὸν ὀδοῦσκα, ὡς σημεῖον τὸ εἰσέτι σωζόμενον ἔκωτε πωλητήριον ἐν τῷ παλαιῷ κώδικι τῆς Μητροπόλεως· ἀλλὰ πῶς ἐπειτα περιέπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Ἀρμενίων, ἀόληον εὐχῆς ἔργον ἦθελον εἶσθαι, ἐὰν ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ ἐν αὐτῷ, ὅστις, ὡς λέγεται, ὑπάρχουσι πολλὰ κειμήλια τῆς ἀρχαιότητος καὶ θησαυροὶ τεθαμμένοι.

λάτιου, ἦτο κυπαρισσόφυτον· ὁ δὲ Σουλτάν Μαχμούτ περὶ τὰ 1833 ἐλθὼν εἰς Νικομηθεῖαν διέταξε καὶ ἐκτίσθη παλάτιον ἐπ' αὐτοῦ, ὅπερ σαθρωθὲν ἐκ βάρων ἀνικοδομήθη μὲν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ Σουλτάν Ἀβδούλ Μετζίτ, καὶ ἐπεραιώθη ὑπὸ τοῦ ἡδὴ εὐκλεῶς ἀνάσσοντος Σουλτάν Ἀζίζ' εἰς τὴν ἀνασκαφὴν τούτου ἀνεκαλύφθησαν πολλαὶ ἀρχαιότητες, οἷον ἀγάλματα καὶ κίονες Δωρικῆς καὶ Ἰωνικῆς κατασκευῆς, ὅπερ ἰδίους ὀφθαλμοῖς εἶδομεν (1)· Σημειωτέον ἐτι, ὅτι πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ μέρη τῆς πόλεως, ἐγγὺς χωρίου τινος Ὀθωμανικοῦ καλουμένου Ἀγκισιὺ ὑπάρχει καὶ τὸ ἀγίασμα τῆς Ἁγίας βασιλίσσης, ὅπερ ὑπῆρχε πρὸ ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα χρόνων ἀπρόσβατον ὑπὸ τῶν χριστιανῶν διὰ τὸν φόβον τῶν Ὀθωμανῶν· ἀλλὰ ποιμήν τις αὐτῶν βόσκων ποιμνία ἐγγὺς τοῦ ἀγιάσματος ἐκ θαύματος τῆς Ἁγίας παρεκινήθη νὰ εἰδοποιήσῃ εἰς τοὺς ἐν τῇ πόλει χριστιανούς, ὅπως περιποιηθῶσιν αὐτό. Ὄθεν Μάρκος τις τοῦνομα προσκυνήτης ἐπεμψε κτίστας καὶ κατασκεύασεν ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ἀγιάσματος καμάραν ἐκ λίθων ὀπτῶν (2)· ὑπάρχουσι προσέτι γνωστὰ ἀγίασματα εἰς τιμὴν τῶν γενεθλίων τοῦ τιμίου Προδρόμου, τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, τῆς Ἁγίας Ἄννης, καὶ Ἁγίας Πάρασκευῆς, ἀνήκοντα ἅπαντα πρὸς τοὺς χριστιανούς· ὑπάρχει δὲ πρὸς μεσημβρίαν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος κατὰ τὸ παράλιον καὶ τόπος τοῦ Ἁγίου Νικολάου (3)· ἐτι καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς

(1) Ταῦτα κατὰ διαταγὴν τοῦ τότε ναύρχου Μεχμέτ Ἀλῆ πᾶσα ἐστάλησαν εἰς τὴν ὕψηλὴν Βύβλην καὶ φυλάσσονται εἰς τὰ ὄργετα τῆς Κυβερνήσεως· μεγίστην χάριν ὀφείλομεν τῷ ὁμογενεῖ ἡμῶν Κ. Βασιλεῖω ἀρχιτέκτονι, προθύμῳ διαφωτιστῇ ἡμᾶς καὶ ἐπιτρέψαντι λαβεῖν ἀντίγραφον τῶν ἐπιγραφῶν.

(2) Ἡ Ἁγία Βασιλίσσα ἐμμετρῶσεν ἐν Νικομηθεῖᾳ ἐπὶ Ἰπταεῖας Ἀλεξάνδρου, ὡς σημεῖοσι τὰ ἀγιογραφικὰ ἡμῶν βιβλία· καὶ μετὰ πολλὰς βρασάους, ἃς ὑπέστη, ἐξεληθῆσα τῆς πόλεως τρεῖς στάδια Ῥωμαϊκὰ, καὶ στάσα ἐπὶ λίθου προστηχθήη· ὁ δὲ λίθος, ἐπ' οὗ ἴστατο, ἐκ θαύματος ἀνέβλυσεν ὕδωρ, ἐξ οὗ πούσα ἡ Ἁγία διέβη ὀλίγα βήματα περαιτέρω καὶ ἐτελεύτησεν· ὁ δὲ τότε ἐπίσκοπος Ἀντώνιος ἐκλήδεις τὸ ἱερὸν αὐτῆς λείψανον ἐνταφιάσας αὐτὸ, ἔθα ἐτελεύτησεν.

(3) Τὸ μέρος τοῦτο οἱ Ὀθωμανοὶ εἰσέτι καλεῖσι Βερὰν Ἐκκλησίαν.

πόλεως κατά την οδόν του Μιχαηλτζίου εύρηται ἕτερον ἀγίασμα τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ὡς καὶ ἕτερον ἀγίασμα τοῦ προφήτου Ἡλίου, κείμενον ἐπὶ τοῦ ὄρους τουρκικῆ καλουμένου Τζε-νέ δαχ'η, εἰς δὲ κατὰ τὴν 20ην Ἰουλίου ἀνέρχονται οἱ ἐντόπιοι χριστιανοὶ εἰς προσκύνησιν τοῦ ὕδαρ τοῦ ἀγιάσματος τούτου εἶναι μεταλλικόν, χρησιμεύον εἰς ἰασιν τῶν λιθιάσεων, καὶ λίαν ὑγιεινόν· διὸ καθ' ἑ-άστην ἐκεῖθεν μετακομίζοντες ὕδωρ πωλοῦσιν ἐν τῇ πόλει· ἀλλ' ὁ Σουλτάν Ἀβδούλ Ἀζίζ κτίσας περίπτερον ἐν τῷ τζιφτικίῳ αὐτοῦ, τῷ κειμένῳ παραλίως καὶ ἀπέναντι τριῶν ὠρῶν τῆς Νικομηδείας δυτικῶς δι' ὄχτου κατεβίβασεν αὐτὸ εἰς τὸ εἰρημένον κτήμα Αὐτοῦ.

Ἡ Νικομηδεῖα πρὸ 150 ἐτῶν εἶχε σχεδὸν 30,000 κατοίκους, ἐξ ὧν οἱ πλείοτεροι ἦσαν Ὀθωμανοὶ κατέχοντες κατὰ μέγα καὶ τὸ ἐπιτόπιον ἐμπόριον· οἱ εὐπορώτεροι αὐτῶν, καλούμενοι Ἀγάδες, κατεῖχον κτήματα καὶ γαίας, ἀρ' ὧν ἀπέλαυνον τὰ εἰσοδήματα τῶν γεννημάτων, καὶ τῶν διαφόρων ἄλλων ἐντοπίων προϊόντων· πάντα τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ καταστήματα, ὡς καὶ τὰ ἐν διαφόροις χωρίοις χωράφια καὶ τζιφτικίῳ ἦσαν τιμάρια καὶ Σιπαχιλίκια αὐτῶν (1). Οὗτοι δὲ πρὸς μετακόμισιν τῶν ἐμπορευμάτων εἶχον ναυπηγήσει φορτηγὰ ἰστιοφόρα πλοῖα, δι' ὧν ἐκέρδιζον ἱκανὰ χρήματα· οὕτως οὗτοι ἤκμαζον μέχρι τῆς καταστροφῆς τῶν Γενιτζάρων· ἀλλ' ἀρ' οὗτου ἤρξαντο οἱ ἀτυμοδρόμονες νὰ καταπλέωσιν εἰς Νικομηδεῖαν, καὶ οἱ ἀγάδες ἐξέλιπον τότε τὸ ἐπιτόπιον ἐμπόριον περιήλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ἀρμενίων, οἵτινες ἐπληθύνοντο ὁσημέραι ἐκ διαφόρων ἀποίκων· οἱ μᾶλλον εὐποροὶ τανῦν τοῦ τόπου ὑπάρχουσιν αὐτοὶ, ἐν ᾧ ἐκ τῶν Ὀθω-

ἦτοι ἡσχημένην Ἐκκλησίαν, ὅθεν φαίνεται, ὅτι ὑπῆρχε νὰ εἶνε αὐτῆ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου· εἰς τούτῳ τὸ μέρος εἶχον ἔθος μέχρι τινὸς κηροῦ διαρκέσαι ἕως τῷ 1839 νὰ ἀπέργωνται οἱ ἐντόπιοι χριστιανοὶ καὶ νὰ κάμνωσι παράκλησιν, ἀλλ' ἤδη παρημελήθη· ἐμπρὸς δὲ τῆς παραλίης ὑπὸ τὸν πύθμεν τῶν ὕδατων εἰσὶ φαίνονται τὰ εἰρηπία.

(1) Εἰς ὅλους τοὺς στρατιωτικοὺς, ὡς σιτηρέσιον, ἐδίδοτο πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων τῶν τιμάρια, τῶν ὁποίων ἰσοβίως ἀπελαμβάνοντο τοὺς φόρους συμψώνως τῷ ὀνομαζόμενῳ Σουλτανικῷ Καταστήματι. Ἰδ. Β. Κασιμάκη τὸ ἐν ἰσχυρῶ Ὀθωμανικῶν δίκαιον σελ. ν'.

μανῶν ὀλίγοι ἐμειναν πλούσιοι, τὰ διὰ Νικομηδείας ἐξ Ἀνατολῆς κατερχόμενα ἐμπορεύματα εἶναι ἕρια, ὄπιον, ρίζαρια, ὀλίγος βάμβαξ, λινόσπορος καὶ μέταξα (1)· τὰ δὲ ἐπιτόπια προϊόντα, τὰ ἐξαγόμενα ἀπὸ τὰ περίξ χωρία καὶ τὰ μὴ δυνάμενα νὰ ἐπαρκέωσι πρὸς διατροφήν τῶν κατοίκων, εἶναι οἱ δημητριακοὶ καρποὶ· ἐκτὸς τούτων ἐξάγεται μέταξα, λινόσπορος, καρποὶ φάγωσιμοι, τυρὸς καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, οὐχ ἦττον καὶ ἡ ἀλιεία ἐπιδίδει ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ τοῖς παραλίαις παρακειμένοις χωρίοις τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Νικομηδείας κατὰ τὴν καταγραφὴν τὴν ἐσχάτως γενομένην τῷ 1866 παρὰ τῶν ἀπεσταλμένων τῆς κυβερνήσεως, ἐκτὸς τῶν θηλέων, ἀναβαίνει εἰς 4372 ὡς ἐξῆς:

Ὀθωμανοὶ ἄνδρες	2006
Ἑλληνας	468
Ἀρμένιοι	1676
Καθολικοὶ καὶ Προτεστάνται	114
Ἰουδαῖοι	90
Ἀθιγγανοὶ	18

Σημειωτέον, ὅτι ὁ ἀνωτέρω πληθυσμὸς εἶναι διπλάσιος, ἂν συμπεριληφθῆ καὶ ὁ ἀνάλογος ἀριθμὸς τῶν θηλέων. Ἐκτὸς τούτων ὁμολογητέον, ὅτι ἡ Νικομηδεῖα ἔχει καὶ τὴν ἀπὸ Νεοχωρίου μέχρι τῆς Ἀρμάσσης περιοχὴν, ἣτις καλεῖται Ἰτζ Καζᾶς καὶ ἔχει πληθυσμὸν 14,107 ὡς ἐξῆς:

Ὀθωμανοὶ ἄνδρες	5097
Ἑλληνας	1783
Ἀρμένιοι	6696
Καθολικοὶ καὶ Προτεστάνται	377
Ἰουδαῖοι	90
Ἀθιγγανοὶ	64

Ἐκάστη κοινότης ἔχει καὶ ἰδίαν συνοικίαν (μαχαλᾶ) ἀλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ ἔχουσι τὰς ἐξῆς συνοικίας:

(1) Ἰδε περὶ τούτων ἐν ἐκτάσει τοῦ τοῦ Ἀλεξ. Λεμονίδου πόνημα ἐπιγραφόμενον περὶ ἐμπορίου τῆς Τουρκίας καὶ ἐκδοθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1849.

Ἀπτη σελᾶμ—Τσπετζικ—Ὁμὲρ Ἀγᾶ—Καραεῶς
—Τζετίδ—Τζουκούρ Βαγῆ—Χατζῆ Χασάν—Βε-
λῆ Χοτζᾶ—Χατζῆ Χιδίρ—Τσαρσὴ Μουσλοῦμ—
Ἀχτζὲ Μετζιτ—Χατζῆ Καρέμ—Ἀχμετζικ—
Δουργούτ—Τσιλκενή—Χαμτζᾶ Φακῆ—Τζαμίσε-
ρίφ—Βὰς Τζεσμῆ.

Τὸ κλίμα ταύτης ἂν καὶ ἀνεκαθεν ὑπῆρχε νοσώδες, ὅμως ἤδη διὰ τῶν ἀκαμάτων προσπαθειῶν τῆς Κυβερνήσεως ἤρξατο νὰ βελτιωθῆται καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν στασιμῶν ὑδάτων καὶ ἀλικῶν· ἄλλοτε κατὰ πᾶσαν σθινοπορινήν καὶ ἑαρινήν καὶ θερινήν ὥραν δὲν διέλιπον οἱ πυρετοὶ, τύφοι καὶ διάφοροι φλογώδεις ασθένειαι, ἐνῶ ἤδη, ἂν ὀλοτελῶς δὲν ἐξέλιπον, αἱ νόσοι ἤλαττώθησαν. Σημειωτέον δ' ὅτι οἱ λάκκοι, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἤθροίζοντο τὰ ἀπὸ τῶν ὀρέων βέοντα ὕδατα, ἀκίνητα μένοντα καὶ σπύμενα, προῆλθον ἀπὸ τῆς πάλαι γενομένης κατασκαφῆς, ὅπως ἐνώσωσι τὴν λίμνην τῆς Βοάνης μετὰ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου (1).

Ἡ Νικομήδεια εἶναι πρωτεύουσα, ὡς εἶρηται, τοῦ σαντζακίου καὶ ἔδρευε ἐν αὐτῇ ὁ κατὰ καιρὸν πασᾶς, ὅστις εἶναι μουτσερῆφκῆ πρό τιμῶν ἐτῶν ἐσυστήθη ἐνταῦθα τηλεγραφικὸς σταθμὸς, τοῦ ὁποῦ τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα συνέχονται μὲ διαφόρους κεντρικὰς πόλεις τῆς ἀσιατικῆς Τουρκίας. Ἐκτὸς τούτου ὑπάρχει ναύσταθμος αὐτοκρατορικός, ἐνθα κατασκευάζονται πολεμικαὶ φρεγάται καὶ διάφορα ἄλλα πλοῖα πρὸς ἀνατολὰς ταύτης

(1) Ἦδη ἀπὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Βιθυνίας ἐπεράθθησαν ὅπως ἰσοπεδώσῃσι τὸ μετὰ τῆς Νικομηδείας καὶ Σαπόντζας μέρος καὶ ἐνώσωσι τὴν λίμνην μετὰ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου· ἀλλὰ μετὰ τὸ ἔργον ἀτελείωτον, ἐπὶ Ἰβραήμ ἐπεχείρησεν αὐτὸ ὁ ὑπάταξιν ἐν Βιθυνίᾳ Πλίνος ὁ νεώτερος, ὅστις ὁμαλίαν· ἰκάνον μέρος κατέλειπε ἀτελές. Μετὰ δὲ τὴν ὑπ' ὀθωμανῶν ὀλιωσιν τῆς Βιθυνίας, ἐγένοντο ἐπὶ διαφόρων Σουλτάνων πολλαὶ ἐπιχειρήσεις ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἀνεὶ ἀποτελέσματος· οἱ ἐπιχειρήσαντες μάλιστα εἶναι ὁ ἐπὶ Σουλεϊμάν τοῦ μεγαλοπρεποῦς Σινάν πασᾶς, ὁ Σουλτάν Μουράτ ὁ 1^{ος}, καὶ ὁ Σουλτάν Μουσταφᾶς ὁ 4^{ος}. ἀλλὰ μέχρι τοῦδε τὸ ἔργον μετὰ ἀκατόρθωτων προσδοκῆ γέγρας μηχανικωτέρας. Τὴν περιγραφὴν τῆς ἀδύρουτος ταύτης ἴδ. Ἄμμερ. ἱστορ. τοῦ ὀθωμ. κράτους τομ. 16 σελ. 49.

εὐρηναὶ καὶ δύο ἐργοστάτια, ὧν τὸ μὲν ὑπάρχει τῶν πύλων ἢ φεσίων κτισθὲν ὑπὸ Σουλτάν Μαχμούτ, τὸ δ' ἕτερον τῶν ἐριούχων κτισθὲν ὑπὸ Σουλτάν Μετζιτ. Ἐσχάτως δ' ἑταιρία τις Εὐρωπαϊκῶν, ἀδείξ τῆς Κυβερνήσεως, ἐπεχείρησεν ὅπως κατασκευάσῃ ἀμαξιτὴν ὁδὸν, ἣτις θέλει ἐκταθῆ μέχρι Βαγδατίου καὶ χρησιμεύσει, ὡς λέγεται, προϊόντος τοῦ χρόνου, ὡς βᾶσις τοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις μεγάλως θέλει εὐκολύνει τὸ ἐμπόριον ἡμῶν, ἐν δὲ τῇ γενομένῃ κατασκαφῇ πρὸς κατάθεσιν τῶν θεμελιῶν καὶ ἰσοπεδώσιν ταύτης τῆς ὁδοῦ, ἐγγύς τῆς Νικομηδείας πέραν τοῦ ποταμοῦ Κιλεζίου, ἐκβάλλοντος εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου, ἀνεκαλύφθη ἀμφιθεατρικῶς κατασκευασμένον θέατρον, ἐξ οὗ φαίνεται, ὅτι ὑπῆρχεν αὐτόθι πόλις τις· ἀλλ' ἄγνωστον ἱστορικῶς ὅποια ἦν αὕτη. Ἡ κλῆσις δὲ Ἰσνικμὴδ ἢ Ἰσμὴδ προῆλθεν ἐκ τοῦ εἰς Νικομηδεῖαν, ὡς καὶ τὸ Ἰσνικ ἐκ τοῦ εἰς Νίκαιαν· καὶ μέχρι μὲν τοῦ αἰμνήστου Σουλτάν Μαχμούτ τουρκιστὶ, ἢ Νικομηδεῖα ἐκαλεῖτο Ἰσνικμὴδ· ἀλλ' ἀκολούθως κατὰ διαταγὴν τοῦ τὸ ὄνομα, ὡς κακόηχον, μετεβλήθη εἰς τὸ Ἰσμίδ. Ἴδου καὶ τὸ Αὐτοκρατορικὸν διάταγμα περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν.

«Πρόκριτε τῶν δικαστῶν καὶ θεσμοδοτῶν, μεταλλεῖον ἀρετῆς καὶ λόγων, περισπούδαστε Ἡμῖν δικαστὰ τῆς Σμῆτης, αὐξήθειά σου ἡ ἀρετή.

«Ἄμα τῇ ἀρίζει τοῦ παρόντος Ὑψηλοῦ Ἡμῶν Διατάγματος γνωστὸν ἔστω σοι, ὅτι αἱ ἐκκλησίαι, οἱ ἀμπελώνες, κῆποι, ἀγίασματα καὶ ἄλλα παρόμοια, ἅτινα ἅπαντα ἐν γένει ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τῶν κατὰ καιρὸν μητροπολιτῶν ἢ καὶ μητροπύλων, δὲν πρέπει νὰ ἐπιπρεάζωνται παρ' ἄλλων, ἐπειδὴ ἀνεκαθεν ταῦτα ἐθεσπίσθησαν τοιαῦτα, ὥστε νὰ διατελῶσιν ὡς νόμιμα δικαιώματα αὐτῶν· διὰ τοῦτο ἐπικεκέρωται καὶ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς αὐτοκρατορικοῖς διπλώμασι (βερατίοις) αὐτῶν, ὅτι ταῦτα διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν καὶ ἐξουσίαν τῶν.

«Ἐνεκα τούτου τὰ ἐν τῇ Σμῆτῃ, ὡς καὶ τὰ ἐν τοῖς περὶ ὑπαγόμενα μοναστήρια, καὶ ἰδίως τὸ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος

μοναστήριον, ἀνήκει τῷ μητροπολίτῃ· κατὰ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τοῦ ἀνωτέρω Ἁγίου Παντελεήμονος συγκροτεῖται κατ' ἔτος πανηγυρίς, ἐν ἧ προσέρχονται πολλοὶ πανηγυρισταὶ ἐκ τε τῶν πέριξ χωρίων, ὡς καὶ ἐκ τῶν διαφόρων ἀπωτέρω μερῶν· οἱ τοιοῦτοι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, δὲν θέλουσι διδεῖν τὸ π ρ α κ π α ρ ι, **Βατζ**, ἢ, ἐπ' ἄλλῃ τινι προφάσει, τελωνιακὸν τινα δασμὸν, οὔτε ἐγχοσι δικαίωμα οἱ ἀγορασταὶ τῶν τελωνίων νά ἀπαιτῶσι πολλά χρήματα, διότι περὶ τούτων ὁ πρῶν Πατριάρχης τῶν Ῥωμαίων δι' ἀναφοράς του καθυπέβαλε τῷ Ἀνακτορικῷ Ἡμῶν βήματι καὶ ἐζητεῖτο ὅπως ἐνεργήσωμεν συμφῶνως τῷ παλαιῷ κανονίῳ.

αὐθὲν κατὰ τὸ 1246 ἐγίρας πρώτῃν τοῦ μηνὸς Σαφὲρ δυνάμει τοῦ Ὑψηλοῦ Ἡμῶν διατάγματος αἱ τοιαῦται ἀπαιτήσεις τῶν τελωνῶν καταργοῦνται καὶ τοῦ λοιποῦ θεωροῦνται ἄδικοι καὶ βεβιασμένοι, οἱ δὲ πανηγυρισταὶ δὲν θέλουσι καταπιέζεσθαι, ὡς καὶ ἄλλοτε διὰ διαφόρων τελωνιακῶν δασμῶν, ἢ καὶ αὐτῶν τῶν συνήθων φόρων.

αὐτοῦ οὖν ὑψηλοῦ διατάγματος, παραλήσει τοῦ ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ ἡμῶν πρωτεύουσῃ διαμένοντος Πατριάρχου τῶν Ῥωμαίων, ὡς καὶ τῆς ἐνδημούσης Συνόδου τῶν μητροπολιτῶν, διατάσσομεν, καθά ἐβεβαιώθημεν καὶ παρὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ἡμῶν Διθανίου, ὅπως οἱ διὰ τὸ ἀγίασμα καὶ τὴν πανηγυρὶν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἐρχόμενοι καὶ ἀπερχόμενοι πανηγυρισταὶ οἱ δι' αὐτοὺς πολλάκις ἀγοράζοντες ἐνδύματα, πράγματα, ἐμπορεύματα καὶ διάφορα ἄλλα, μὴ δίδωσι τὰ κατ' ἔθος πληρονόμιστα ἐπιτίμια καὶ ἄλλον τινα τελωνιακὸν δασμὸν· προσέτι δὲ καὶ οἱ πωληταὶ διαφόρων ἐμπορευμάτων κατὰ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῆς πανηγύρεως τοῦ ῤηθέντος Ἁγίου δὲν θέλουσιν ὑπόκεισθαι ἐκτὸς τῶν νενομισμένων φόρων, εἰς ἄλλους μεγαλητέρους.

«Ταῦτα οὖν κοινοποιοῦντες διὰ τοῦ παρόντος Ἀνακτορικοῦ ἡμῶν διατάγματος, διατάσσομεν, ὅπως μὴ πραχθῇ τι ἀντιβαίνον τὸν ὑψηλὸν ἡμῶν Αὐτοκρατορικὸν ὅρισμόν.»

«Οὕτω γίνωσκε καὶ πιστεὺε τῷ ἱερῷ ἡμῶν Σημείῳ.»

«Ἐξεδόθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Σελήνης τοῦ Ῥετζεπούλ· Ἀχῆρ

τοῦ χιλιοστοῦ διακοσιοστοῦ πεντηκοστοῦ πέμπτου ἔτους (ἐγίρας.)

«Ἐν τῇ θεοφυλάκτῃ Αὐτοκρατορικῇ Καθέδρᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.»

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΝ ΟΝΟΜΑΣΤΟΤΕΡΑ ΧΩΡΙΑ.

Μετὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς ἱστορίας τῆς Νικομηδείας κρίνομεν καλὸν ὅπως περιγράψωμεν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν χωρία.

Νεοχώριον, χωρίον τι χριστιανικὸν κατοικοῦμενον ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ κτισθὲν ἤδη πρὸ 250 ἐτῶν ἀπὸ μεταναστῶν, ἐλθόντων ἐκ Πελοποννήσου καὶ ἐξ Ἡπείρου· οἱ κάτοικοι τούτου τοῦ χωρίου ἰδίως ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ μεταξουργίαν· δυτικῶς τοῦ χωρίου μακρὰν 1¼ τῆς ὥρας ὑπάρχουσι θερμὰ ὕδατα, καλούμενα λίτζα, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἀρχαῖος λουτρῶν, ὅστις ἐκ ποίας ἐποχῆς ἐκτίσθη, ἀγνωστον παρ' ἡμῖν, καὶ τοι ἐρευνήσαμεν περὶ αὐτοῦ τοὺς ἐγχωρίους. Ἀνωτέρω τούτου τοῦ χωρίου ὑπάρχει πολίχνιον τι Ἀρμενικὸν *Παχιτζελικ* καλούμενον, ὅπερ πρὸ 100 ἐτῶν ἦτο μικρόν· ἐσχάτως ὁ πληθυσμὸς τούτου ἠῤῥησεν εἰς 6000 κατοίκους, οἵτινες ἐνασχολοῦνται εἰς ἀνθρακοποιάν, πεταλουργίαν, σανιδουργίαν καὶ ἰδίως τῶν σανίδων τῶν χρησιμευόντων εἰς κατασκευὴν κἀδῶν καὶ βαρελίων, εἰς μεταξουργίαν καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας βαναύσους τέχνας. Ἀνατολικῶς τούτου ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα δύο ἄρμενικὰ χωρία *Τερχέλη* καὶ *Ὀδατζικ*, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἀνθρακοποιάν καὶ γεωργίαν. Σημειωτέον ὅτι πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρμενικοῖς χωρίοις ἐσυστήθησαν παρὰ πλουσίων ὁμογενῶν ἐργαστάσια τῆς μετάξης, ἧτις διὰ τοῦ ἀτμοῦ ἐξαγομῆνη ἐφαιλλάται ἤδη μὲ τὴν τῆς Εὐρώπης καὶ ἔχει ἀξίαν πολὺ ἀνωτέραν ἢ αὐξήσις τοιούτων ἐργαστασίων εὐκολύνει μεγάλως τοὺς κατοίκους καὶ ἀπαλλάσσει αὐτοὺς πλειοτέρων ἐξόδων.

Καρατεπέες, χωρίον κατοικοῦμενον ὑπὸ χριστιανῶν, ἐχόντων 70 οἰκίας καὶ, ὡς εἴρηται, ἐνασχολουμένων τινῶν μὲν εἰς κατασκευὴν πηγῶν ἢ βεργιῶν καλούμενων, καὶ ἄλλων εἰς γεωργίαν καὶ μεταξουργίαν· ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι ἀπέναντι

τῆς Νικομηδείας καὶ ἐπήγεια ἢ ὀρμισκοί: ὁ τοῦ *Καζικίου* ἢ τῶν πασσάλων, κληθεὶς οὕτως ἀπὸ τοὺς πασσάλους, οὗς ὁ Μωάμεθ ὁ Β'. ἔλαθεν αὐτόθεν ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Κων]πόλεως· ὁ τοῦ *Σεϊμένου ἢ Σεϊμὲν Ἰσκαλεσι*, θεωρούμενος κεντρικὴ ἀποβάθρα, ἐν ᾗ καταβιβάζουσι πολλὴν ξυλικὴν καὶ ἕτερα ἐμπορεύματα. Βὰς Ἰσκαλεσι ἢ πρώτη ἀποβάθρα, μικρὸς λιμὴν, ὅστις πῶθεν ἔλαθε τοιαύτην κλῆσιν ἀγνωστον, μήπως ἢ θέσις τῆς ἀρχαίας Ἀστακοῦ ἔκειτο αὐτόθι; Ὑπεράνω τοῦ ἀνωτέρω Ἀρμενοχωρίου Παχτζετζικ, ἐπὶ ὄρους τοῦ καλουμένου τουριστί *Mereξέ Δαγῆ*, ἀνεκαλύφθη ἢ τοῦ προφήτου Ἠλιῦ μονή, ἧς τὰ ἐρείπια δεικνύουσι, ὅτι ἦτον ἐποχῆς Βυζαντινῆς· οἱ κάτοικοι τοῦ Νεοχωρίου κατ' ἔτος κατὰ μῆνα Αὐγούστου ἀναβαίνοντες ἐπὶ τούτου τοῦ ὄρους πανηγυρίζουσι· χάριν περιεργείας ἀναβάντες καὶ ἡμεῖς εἶδομεν, ὅτι ἡ θέσις τοῦ τόπου τούτου ὑπάρχει λίαν εὐάερος καὶ κατάρρυντος ἐκ πολλῶν ὕδατων γλυκυτάτου καὶ ὑγιεινοτάτου· ὀλίγον δὲ πρὸς δυσμὰς τούτων ὑπάρχει καὶ ἕτερον χωρίον ὀθωμανικὸν καλούμενον *Ορτζούνη*, ἐνθα ὑπάρχει λουτρῶν καὶ ἀγίασμα τῆς ἀγίας *Γαλατιανῆς*, ὡς καὶ πολλὰ τῆς ἀρχαιότητος ἐρείπια, ἐν *Δερεμὲν-Δερέ* ἢ τῶν μύλων καὶ ἐν *Χαλάδρα*. Καὶ ταῦτα τὰ περὶ τὴν Νικομηδείαν χωρία.

Παντείχιον, Δυτικ. τοῦ Ἀκρήτα κείμενον, ἐνθα κατὰ τὸν Ἱστορικὸν Προκόπιον ὑπῆρχον τὰ κτήματα, ὡς καὶ τὰ λαμπρὰ ἀνάκτορα τοῦ Βελισσαρίου· παρὰ ταύτῃ τῆ κώμη κεῖται καὶ ἕτερα καλούμενη *Καρταλιμὴν* ἢ κοινῶς *Χαρταλιμὴν*.

Πραίνετος, αὕτη κατὰ τὸν Στέφανον τὸν Βυζάντιον, κεῖται ἐγγὺς τοῦ Ἀρεπάνου κτισθεῖσα ὑπὸ Φοινίκων· περὶ ταύτης ἀναφέρει ὁ Φώτιος ἐν Μήμενοι, ὡς καὶ ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης (ἐν βιβλ. β'. κεφ. ις'.) ὅτι ἦν ἐμπορεῖον ἀπέναντι τῆς Νικομηδείας· ἐπειδὴ δὲν σώζονται ἐρείπια ταύτης διὰ τοῦτο καὶ ἡ θέσις ταύτης ἀγνωστος.

Προύσα, ἢ παρὰ τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ κειμένη, ἦτο κτίσμα Προύσιου τοῦ Α'. (1) καλούμενη τὸ πρότερον Θεοῦπολις· ταύτην

(1) Σπράβων ἐν βιβλ. ιβ'. λέγει, ὅτι ἡ Προύσα ἦν κτίσμα Προύσιου

Προύσιος ὁ Β'. καθ' ὁδηγίαν Ἀννίβα τοῦ Καρχηδονίου, ὠχύρωσε καὶ ἐκαλλώπισεν· οἰκουμένη οὖν ὑπὸ Ἑλλήνων ἤμασεν οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῶν τῆς Βιθυνίας ἡγεμόνων ἐπὶ παιδείᾳ, τέχναις καὶ ἐμπειρίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ῥωμαίων, οἵτινες τὰ μέγιστα ἐτίμων αὐτὴν διὰ τοὺς σοφοὺς νόμους, δι' ὧν ἐπολιτεύετο. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι, ὅτι παρ' αὐτῇ ὁ Μιθριδάτης ὑπέστη ὑπὸ Λουκούλλου μεγίστην ἦτταν.

Ἐπὶ δὲ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰ. αἰῶνος, ὁ μέγας ἡγεμὼν τῆς οἰκογενείας Ἀμαδάρ ἢ τοῦ *Σεφεκὲτ Δοβλιεῖου* ἐφορμήσας κατ' αὐτῆς καὶ καταστρέψας τὰ ἰσχυρὰ τεῖχη αὐτῆς καθείλεν αὐτὴν· ἀλλ' εἶτα οἱ αὐτοκράτορες Κομνηνοὶ αὐτῆς ἀνακτίσαντες αὐτὴν ἰσχυρῶς ὠχύρωσαν· μετ' ὀλίγον Ἀνδρόνικος ὁ ἀποστάτης κατ' αὐτῆς ἐφοδὸν ποιήσας, ὡς δῆθεν συμμεριζομένης τὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, διαδόχου τοῦ Ἀλεξίου, κατέσχευεν αὐτὴν καὶ ἐλεηλάτησεν· ἀλλὰ μὴ δυνήθεις νὰ ἀντιστῇ κατὰ τοῦ Θεοδώρου Λασκάρους, ἀφίνει τὴν Προύσαν εἰς χεῖρας αὐτοῦ· οὗτος δὲ ὠχυρώσας ταύτην συμπεριέλαθεν ἐντὸς τῆς νέας ἐπικρατείας αὐτοῦ, ἦν ἐσύστησε μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων]πόλεως ὑπὸ Φράγκων, καταπολεμήσας καὶ ἐκδιώξας αὐτοὺς ἐκ Βιθυνίας· μετὰ τὴν μετὰθεσιν τῆς Βυζαντινῆς βασιλείας εἰς Κων]πολιν ἢ Προύσα ὑποστάσα πολλὰς ἐφοδούς ὑπὸ τε Ὀσμάν καὶ Ὀρχάν, ἐπὶ τέλους ἠλώθη, ὡς ἀνω εἴρηται (1326 μ. Χ.) ἀμαχητὶ διὰ δολίου διαπραγματεύσεως καὶ συνθήκης ἐνεργηθείσης μέσσω τοῦ ἐπιλεγομένου Κοτζιά Μιχά, καὶ τότε οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατέφυγον εἰς Κίον· ὁ Ὀρχάνης κύριος γενόμενος αὐτῆς ἵδρυσεν ἐν αὐτῇ τὴν βασιλικὴν ἐδραν, διαρκέσασαν μέχρι τῆς εἰς Ἀδριανούπολιν μεταθέσεως, ὥστε πολλὰ τεμῆνη φθοδόμησε, τὰ μὲν ἐκ τῶν ναῶν τῶν Χριστιανῶν μεταποιηθέντα, τὰ δ' ἐκ βάρων νέων ἰδρυθέντα, ἐν αἷς καὶ σχολεῖα καὶ πτωχοκομεῖα καὶ ἕτερα τεμῆνη κατὰ

τοῦ πρὸς Κροῖστον πολεμήσαντος, ὡς καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος· ἀλλ' ὁ σχολιαστὴς τῆς ἐν Λειψ. ἐκδόσεως διορθῶν τὸ χωρίον σημαίει τὸ πρὸς Κίον πολεμήσαντος, μεταβληθέντος τοῦ ὀνόματος Κίερον ἀντιπαραφάσεως εἰς τὸ Κροῖστος.

διαφόρους καιρούς υπό τῶν αὐτοῦ διαδόχων ἐκτίσθησαν, ὡς καὶ λουτρῶνες καὶ τεκέδες Δερβισῶν ἐνταῦθα ὑπάρχουσι καὶ οἱ τύμβοι μετὰ τῶν μαυσωλεῶν τῶν πρώτων Σουλτάνων, Ὁσμάν, Ὁρχάν, Μουράτ τοῦ Α'. Βαγιαζίτ τοῦ Α'. καὶ λοιπῶν ἡγεμόνων κοσμοῦμενοι μεγαλοπρεπῶς αὕτη ἐπὶ Ὀσμανοκρατίας ὑπέστη φθορὰς σημαντικὰς, ὅτε ὁ Ταμερλάνος ἐκινήθη κατὰ τοῦ Βαγιαζίτ, (Ἄμμερ. τομ. Α'. σελ. 130—148· καὶ τόμ. Β'. σελ. 126 κτλ.) ἐπὶ δὲ Μωάμεθ τοῦ Γ'. αὐθις ὠχυρωθεῖσα, ὡς δεικνύουσι τὰ ἤδη σωζόμενα ἐπάνω τοῦ τείχους αὐτῆς φρούρια, κατεκίχη ἐκ πυρκαϊᾶς, προελθούσης ἐξ ἐπαναστάσεως τρομερᾶς συμβάσης περὶ τὰ 1490, ἐξ ἧς διεσώθησαν τὰ λιθινὰ οἰκοδομημάτα· καίτοι πολλὰς βλάβδας ἐκάστοτε ὑφίστατο, ὅμως εἰσέτι διατηρεῖ τὴν διασημότητα αὐτῆς, ἀριθμοῦσα κατοίκους 60,000, ὧν εἰσὶ πολυπληθέστεροι οἱ Ὀθωμανοὶ, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἀρμένιοι· Ἕλληνας δὲ εὐρηναὶ ὀλίγοι, καὶ Εὐρωπαῖοι διαφόρου ἐθνικότητος, οἵτινες ἀπεκατεστάθησαν ἐνταῦθα χάριν ἐμπορίου· τανῦν δὲ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν ἀποτελεῖ τὴν κυρίως πόλιν, τὸ δ' ἄλλο τὸ προάστειον, ἢ Σουλτάν Μουράτ μαχαλα· πάντες δὲ οἱ κάτοικοι εἶναι φίλτροι, ἀσχολούμενοι οἱ μὲν περὶ τὴν μεταξουργίαν, αὐτόθι ἐπιδιδούσαν, ἧς ἡ καλλίστη εἶναι ἢ ἐξαγομένη ἐκ τοῦ προαστείου *Τεμίρ Τεσίον*, ἐξ οὗ καὶ ὠραῖαι σταφυλαὶ ἐξάγονται, οἱ δὲ εἰς διαφόρους βαναύσους τέχνας, καὶ εἰς διάφορα βιομηχανικὰ ἔργα, ἰδίως εἰς ὑφάσματα τὰ ἐκ μετάξης καὶ βαμβάκίου κατασκευαζόμενα ἐν τοῖς ἐπιτοπίοις ἐργοστασίοις, οἳ εἶναι τὰ λεγόμενα ἀτλάζια, κουτουλά, γακήρια, βαμβάκερὰ πεστεμάλια πρὸς χρῆσιν τοῦ λουτροῦ, δι' ὧν ἐνεργοῦσιν ἐπικερδῆς ἐμπόριον· ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται πρὸς τούτους οἶνος, καὶ διάφορα ἄλλα προϊόντα· οὐχ ἥττον δὲ δι' αὐτῆς διέρχονται ἐκ τῶν ἐνδοτέρων χωρῶν τῆς Ἀσίας πραγματεῖται μεταβιβαζόμενα εἰς Κων]πόλιν, περὶ ὧν καὶ ἀνωτέρω εἴρηται. (1) Ἡ Προῦσα οὖσα μία τῶν πρωτίστων πόλεων τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους ἐν Ἀσίᾳ ἔχει διοικητὴν πρώτης τάξεως, ὅστις διοικῶν τὴν ἐπαρ-

(1) Ἄλεξ. Λεμονίδου ἐγχειρίδιον περὶ ἐμπορίου τῆς Τουρκίας.

χίαν καλουμένην ἤδη ἀπὸ Ὁρχάν *Χουδαβερτικιάρ Ἐγλαλετί*.

Μεταξὺ τῶν διακοσμοῦντων ταύτην οἰκοδομῶν εἶναι πολλὰ τεμένη τῶν ὀθωμανῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερέβαινε πρὶν τοῦ τελευταίου ἐπισυμβάντος σεισμοῦ 300, ἐν οἷς πλῆθος λειτουργῶν τῆς ὀθωμανικῆς θρησκείας διέτριβε, τρεφομένων διὰ μεγαλοπρεπῶν συντάξεων, ἃς ἀφιέρωσαν οἱ κατὰ καιρὸν Σουλτάνοι ἐκ τῶν τεμενῶν τὰ μᾶλλον ἄξια περιεργείας εἶναι τὸ *Οὐλοῦ Τζαμί*, ὑπὸ τριῶν κατὰ διαδοχὴν Σουλτάνων κοσμηθὲν ὑπὸ Μουράτ τοῦ Α', Βαγιαζίτ Α', καὶ Μωάμεθ τοῦ Α', ὅπερ ἦτο τὸ μέγιστον πάντων τῶν ἐν Κων]πόλει καὶ Ἀδριανουπόλει καὶ Καίρω· τὸ τοῦ Ὁσμάν καὶ Ὁρχάν τέμενος, τὸ καὶ ἀρχαιότερον πάντων, ὅπερ ἐκ χριστιανικοῦ ναοῦ μετεβλήθη, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τοὺς ἐπὶ τῶν τοίχων σωζομένους σταυροὺς καὶ ἐκ τῆς περιοχῆς ἐν ἧ' ἔκειντο οἱ τύμβοι τοῦ Ὁσμάν καὶ Ὁρχάν μετὰ τῶν καταγομένων ἐκ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν· (1) ἐπὶ δὲ τοῦ τύμβου τοῦ Ὁσμάν εὐρίσκειτο μέχρι τινὸς καιροῦ ἐν μέγα κομβολόγιον ξύλινον καὶ τύμπανον, ὅπερ ὁ Ὁσμάν ζῶν ἐπαίξε πρὸς διασκεδάσιν τῆς ποδαλγίας, διὸ καὶ ἐκλήθη τὸ τέμενος τοῦτο *Ταβουλ Μαραστήρ*. Σημειωτέον ὅτι ἐπισκεφθεὶς ὁ νῦν Σουλτάν Ἀβδουλ Ἀζίζ, χάριν περιηγήσεως τὸν Προῦσαν, ἐδώρησατο πλοῦσια καὶ πολύτιμα δῶρα ἀναρτήσας καὶ τὸ πρῶτον παράσημον αὐτοῦ *Ὁσμανιέ*· τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάν Μουράτου τοῦ Α' εἶναι ὠραία οἰκοδομὴ καὶ κεῖται κατὰ τὴν τερπνοτάτην θέσιν τοῦ Ἑσκι Καπλουτζέ· τὸ τοῦ Βαγιαζίτ, κοσμοῦμενον ἐκ πρασίνης πορσελάνης καλούμενον *Γεσίλ Τζαμί*, ἦν τὸ κάλλιστον πάντων τῶν ἐν Ἀσίᾳ τεμενῶν· τὸ τέμενος τοῦτο ἀναγερθὲν ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Α' κατὰ τὸ 1412 φέρει σχῆμα μὲν τετραγώνου, τὸ δὲ οἰκοδόμημα ἐπιστῆται ὑπὸ θόλου, οὗ τὰ ὑποθλώματα εἶναι μεμερισμένα διὰ συζυγιῶν ῥόμβων, ἐφαρμοζόντων τὸ κυκλοτερές μέρος πρὸς τὸ τετράγωνον, ὅπερ χρησιμεύει αὐτοῖς ὡς βάσις. Οἱ τοῖχοι εἶναι κεκαλυμμένοι ἐξ ἐπιγραφῶν καὶ γνομικῶν ἐκ τοῦ

(1) Ἰδ. Ἄμμερ. ἱστορ. τοῦ ὀθωμ. Κράτους τόμ. α. σελ. 104—105 καὶ 160 καὶ Voyage à Broussa ἐκδοθὲν ἐν Πέστη.

Κορανίου και διαγεγραμμένοι ποικίλως διά τῆς γραφῆς Τζελη. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι και ἕτερα τευμένα, τύμβοι και μαυσωλεῖα, ὡς και διάφορα ἄλλα καταστήματα, ἅτινα ἕνεκα τῆς πολυκαιρίας ἐρεπιωθέντα, ἢ ἐκ πυρκαϊῆς καταστραφέντα παραλείπομεν. Λέγομεν δὲ περὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων (λουτρῶν), τῶν πηγαζόντων ἀπὸ τοῦς πρόποδας τοῦ Μυσίου Ὀλύμπου, ὅτι ταῦτα Στεφ. ὁ Βυζάντιος ἀποκαλεῖ και βασιλικὰ, περὶ ὧν ἐσχάτως εἰς τῶν Ἀρχιατρῶν τοῦ ἀειμνήστου Σουλτάν Μεζίτ ἐπραγματεύθη (1). Ταῦτα τὰ λουτρά ἀνέκλινθη ἐπισκέπτόντο πολλοὶ πάσχοντες, ἐν οἷς ἦσαν βασιλεῖς και ἄλλοι διάστημα ἄνδρες. Ἐκ τῶν λουτρῶνων τῶν κατασκευασθέντων ἐκπαλαί οἱ γνωστότεροι εἶναι ὁ τοῦ *Ἐσλι Καπλουτζε*, ὁ τοῦ *Καρά Μουσταφά*, ὃς ἦν μέγας Βεζύρης, ὁ τοῦ Βογιούκ Κιουκιουρτλή, και ὁ τοῦ *Κιουτλοκ Καπλιτζε*, ἐν οἷς ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Προύσης Ἅγιος Πατρίκιος ἐξήρθη διὰ πρὸς τιμὴν τούτου οἱ κάτοικοι Χριστιανοὶ ἐκαστοὶς πανηγυρίζουσιν ὁ τοῦ *Γενί καπλουτζε*, κτισθεὶς ὑπὸ Φουστὲμ Πασσά, Μεγάλου Βεζύρου ἐπὶ Σουλτάν Σουλταϊνῶν, ὁ τοῦ *Καϊρατλίε*, ὁ τοῦ *Βεζιάρ Χαμαμί* και ὁ τοῦ *Κιόζ ἀτζμάκ*, ὃν τιμῶσιν οἱ Χριστιανοὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου· πάντες οὗτοι οἱ λουτρῶνες κεῖνται ἐν θερμότητι και μαγευτικότητι θέσει, ἐν μέσῳ καρποφόρων και ἀνθοφόρων κήπων διαφόρων διὰ βυακίων, ἐκπηγαζόντων αὐτόθεν. Ἡ Προύσα ἔχει κλίμα ὑγιεινότερον και θερμότερον, ἅμα δὲ και εὐφορον ὄντως ἢ φύσις ἐπεδαψίλευσε πολλὰς καλλωνὰς εἰς τούτους τοὺς τόπους, περιέχοντας ἀνθοφόρους κήπους, καστανώνας και ἀμπελωνὰς· τὰ δὲ ἀξιοπεριέργα πρὸς διάχυσιν μέρη εἰς ἃ πλῆθος πολλῶν συρρέει οὐ μόνον τῶν κατοίκων, ἀλλὰ και ξένων εἶναι τὰ ἐξῆς, τὸ *Κιόκ Δερέ*, τὸ *Φιστικλι*, τὸ *Καπουλου Καγιά*, τὸ ὑπὸ τὸν Ὀλύμπου *Τεφερίτζι*, τὸ *Τζάμιτζα*, τὸ *Πουνάρ Βασί*, τὸ *Κατί Κιοσκιοῦ*, τὸ *Ἰντζι Καγια*· δι' αὐτῆς δὲ ῥέει και ποταμὸς τανῶν Λουφὲρ καλούμενος, ἢ Ὀλοφέρνης, ἥτις, ὡς εἴρηται, ἤτοθυγάτηρ τοῦ προ-

(1) Bernard, les Bains Broussa ἐκδ. Κων]πολεὶ 1842.

ράρχου τῶν Βελοκόμων, ταύτης δὲ εἰσέτι σώζεται, ἐγγὺς τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ τέμενος και τύμβος.

Σιγή. Ἰδ. Δασκύλιον.

Σωρεός. ἄγνωστος ἢ θέσις αὐτῆς.

Τεῖον. κόμη εὐμένη κατά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βιλλαίου ποταμοῦ ἦτον ἀποικία Μιλησίων ἢ Ἡρακλειωτῶν, και πολιορκῶν ταύτην Προύσιος ὁ Α'. και πεσὼν ἐκ τοῦ τείχους ἐγένετο χολός.

Τράλλιον. Ἰδ. ἐν Ἀριτζοῦ.

Τριγλεία. Ἰδ. Δασκύλιον.

Φιλοκρήνη. Ἰδ. Ἀριτζοῦ.

Φλαβιούπολις. Ἰδ. Κράτεια.

Χαλκηδών. Ἐκτίσθη τῆ κγ'. Ὀλυμπιάδι ἐπὶ Ἀρχίππου ἀποικισάντος ἐνταῦθα πολλοὺς Μεγαρεῖς πρὶν ἢ γείνη ἐν Βυζαντίῳ ἀποικία· ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ αὐτόθι παραρρέοντος Χαλκήτου ποταμοῦ κατά Στέφανον τὸν Βυζάντιον· κατά δὲ τὸν Σχολιαστὴν τῆς τοῦ Διονυσίου περιηγήσεως ἐκ τοῦ Χαλκηδόνος υἱοῦ Κρόνου (1) (Στιγ. 803)· περὶ αὐτῆς δὲ και Ἡροδ. βιβλ. δ'. κεφ. α. και Πολύβιος βιβλ. δ'. κεφ. 43—44 και Στράβ. βιβλ. Ζ'. 320· ἀναφέροντες λέγουσιν, ὅτι ἐκλήθη Τυφλοπολις, και οἱ κάτοικοι αὐτῆς Τυφλοπολίται ὑπὸ τῶν ἔπειτα ἐλθόντων Βυζαντιῶν, ὡς ἐκλέξαντες θέσιν χειρῶνα τῆς ἑαυτῶν ἀπὸ δὲ τῆς συστάσεως αὐτῆς ἐλευθέρως πολιτευομένη ἐπὶ Δαρείου τοῦ Α'. ὑπετάγη τοῖς Πέρσαις· ἀπαλλαγείσα δ' ἀπ' αὐτῶν, μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, αὐθις ἐπολιτεύετο ἐλευθέρως, συμμαχοῦσα ἄλλοτε μὲν τοῖς Ἀθηναίοις, και ἄλλοτε δὲ τοῖς Σπαρτιάταις· συμμαχίσαντες δὲ ἔπειτα μετὰ Βυζαντιῶν εἰσῆλασαν οἱ Χαλκηδόνιοι εἰς τὴν Βιθυνίαν και πολλὴν λείαν ἐποίησαν (Διόδωρ. Σικελ. βιβλ. ιβ'. κεφ. 82)· τότε δὲ Φίλιππος ὁ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου πατήρ κατέστησε σὺν τοῖς ἄλλοις και αὐτὴν ὑπὸ-

(1) Πρὸς μεσημβρίαν μεσογείως κεῖται ἡ περιοχὴ τῆς Κάνδρας, ἥτις ὀλοῖ ποταμὸν αἵματος· ἐν αὐτῇ ἐγένετο μάχη στρατάρχου τινος τοῦ Ὀρχάν μετὰ τοῦ Μουτζέλου στρατηγοῦ τῆς Νικομηδείας, ὅστις ἔπεσε περὶ τὸ Φάβαιον φρούριον (Κιουγιούκ Ἰσάρ) και διὰ τὴν αἱματηρὰν φθορὰν τῶν Τούρκων ἐκλήθη τὸ μέρος Κάνδρας.

κοον τοῖς Μακεδόσιν αὐτονομῶς πολιτευομένην· ἐπὶ δὲ τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου προσβάλλεται ὑπὸ Ζηλοῦτου βασιλέως τῶν Βιθυνῶν, πολιορκηθεῖσα στενωπῶς· ἀλλ' ὁ μέγας Ἀντίγονος ἀπήλλαξεν αὐτὴν (Διοδ. Σικελ. βιβλ. 19. κεφ. 60)· εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι ἔκτοτε ἐκ τῶν διαφόρων ἐπιδρομῶν γενομένων οὐχὶ μόνον ἐπὶ Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Βυζαντινῶν ὑφίστατο κατὰ διαφόρους καιροὺς πολλὰς ζημίας καὶ ἰδίως ἐκ τῶν Βορειῶν Σκυθῶν καὶ Γόθων. Καίτοι οὖν ὑφίστατο ταῦτα, οὐχ' ἦντων ὁμως ἡ ἀκμαία ἤδη ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων· διὸ καὶ Μαρκιανὸς ὁ αὐτοκράτωρ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Εὐτυχοῦς (451) συνεκρότησεν ἐνταῦθα τὴν τετάρτην Οἰκουμένην Σύνοδον, ὅτε προὔβιθασεν αὐτὴν τιμητικῶς εἰς μητρόπολιν· ἐκ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς οὐδὲν ἐσώθη, παρὰ λείψανα τάφων καὶ ἐρείπια ὑδραγωγείου τινος· ὁ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ναὸς ὁ μεταβληθεὶς ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων εἰς ναὸν τῆς ἐνταῦθα μαρτυρησάσης Ἀγίας Εὐφρῆμίας ἐκρημίσθη ἐπὶ Σουλτάν Σουλεϊμάνου, ἐκ τῶν λίθων τοῦ ὁποῦ αὐτὸς ἐκόσμησε τὸ ὁμώνυμον αὐτοῦ ἐν Κων[σταντινί] ὑπάρχον τέμενος· ἐξ αὐτῆς δὲ ἐγεννήθησαν ἐπὶ παιδείᾳ διάσημοι ἄνδρες, ἐξ ὧν εἶναι ὁ Ξενοκράτης. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν ἐρημωθεῖσα ἀπέβη ἀσήμαντος, σχηματίζουσα μικρὰν κώμην κατοικομένην ἀπὸ ὀλίγων χριστιανῶν καὶ ὀθωμανῶν· ἀλλὰ, προϊόντος τοῦ καιροῦ, κῦξήθη ὑπὸ πολλῶν εὐπορωτέρων ἐκ τῆς πρωτευούσης εἰς αὐτὴν μεταβάλλον· διὸ κατὰ τὰς νεωτέρας στατιστικὰς πληροφορίας (1) οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται Ὄθωμανοὶ μὲν 900, Ἕλληνας δὲ Ὀρθόδοξοι 1500· ἐν ἧ εὐρηναὶ καὶ πολλοὶ καθολικοὶ Ἀρμένιοι καὶ Εὐρωπαῖοι. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἡ κωμόπολις αὕτη κατεμαστίζετο ὑπὸ σφοδρῶν διαλείποντα πυρετῶν, προσερχόμενον ἐκ τῶν παρ' αὐτῇ τελματωδῶν ἰλῶν (2) ἀλλ' ἔχει καὶ εὐαρέστους ἐξοχὰς κατὰ τὸ ἔαρ καὶ θέρος· ἐν αὐτῇ ἐδρεύει ὁ κατὰ καιρὸν μητροπολίτης παρ' αὐτῇ δὲ κεῖται καὶ ὁ τοῦ

(1) *I*z G. Lejean Ethnographie de la Turquie Gotta 1861.

(2) Ἀλ. Γ. Πασπάτη ὑπόμνημα Γρακικοῦ Νοσοκομείου τῶν ἐπὶ τὰ πύργων σελ. 98—99.

Εὐτροπίου λιμῆν (Καλαμίσις τανῦν καλούμενος), μεθ' οὗ συνέχεται καὶ τὸ ἀδόμητον ἀμπέλιον τῆς χήρας, ἐνθα ὑπάρχει καὶ ἀγίασμα τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐν θέσει τερπνῇ.

Χάραξ, τουρκιστὶ Χέρεκε, φρούριον, οὗ σώζονται τὰ ἐρείπια· ἠλώθη ὡς καὶ τὸ Ἄγκυρον ὑπὸ Ὀρχάν. Σημειωτέον δὲ ὅτι Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ἐνταῦθα ἐν λαμπρᾷ μάχῃ κατενίκησε τοὺς Φράγκους· μετὰ ταῦτα ἔκτισαν κώμην τινὰ οἱ ὀθωμανοὶ, οἵτινες ἤδη πρὸ εἰκοσι περὶ τοῦ ἐτῶν ἦσαν τρομεροὶ λησταί, ληστεύοντες τοὺς ἐκεῖθεν διαβαίνοντας· τανῦν ἐξημερωθέντες ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἀμπελοφυγίαν καὶ γεωργίαν. Πρὸ τινων ἐτῶν ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Σουλτάν Μετζίτ ιδρύθη ἐργοστάσιον τῶν μεταξωτῶν καὶ χρυσῶν ὑφασμάτων, καὶ ἰδίως τῶν πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνακτόρων. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἀπεβίωσεν ἐν αὐτῇ ὁ Μ. Κωνσταντῖνος, καὶ ἐγένετο λόγος περὶ βαπτίσματος, ἐπιτραπήτω ἡμῖν, ὅπως ἐκθέσωμεν τὰ περὶ αὐτοῦ σαφέστερον. Ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν ἐκκλησία παραδέχεται ὅτι οὗτος ἐβαπτίσθη ὑπὸ Σιλβέστρου Πάπα Ῥώμης ἤδη κατὰ τὸ 312 μ. Χ. Φώτιος δὲ ἐν κώδικι 67 τῆς μυριοβίβλου ἀναφέρει, ὅτι ἐξεπαίδεύθη ἐν Νικομηδείᾳ, ἐν ἧ παρ' ὀλίγον ἐδέησεν ὅπως δολοφονηθῆ ὑπὸ τοῦ Μάξιμιανου. Τὸ περίεργον εἶναι, ὅτι καὶ Μωάμεθ ὁ Βος ἡ πορθητὴς ἀπερχόμενος εἰς ἐκστρατεῖαν τοῦ Καῖρου ἐτελεύτησεν ἐν Νικομηδείᾳ.

Χηλή ἢ Χηλαί· κώμη κειμένη κατὰ τὴν Ῥηθαντιάν γῶραν, περὶ ἧς ὅτε Ἀρριανὸς ἐν τῷ περίπλω καὶ ὁ Ἀνώνυμος γεωγράφος ἀναφέρουσιν ἐν ταύτῃ εὐρηται καὶ τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων· οἱ κάτοικοι ταύτης τῆς κώμης, ὡς καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ κειμένου Νεοχωρίου ἐνασχολοῦνται περὶ τὴν ποιμενικὴν, γεωργίαν καὶ ἀλιεῖαν τῶν θύνων ἢ λαμίδων.

Χρυσούπολις. ἦτον ἐμπορεῖον τῆς πάλαι Χαλκηδόνος, κτισθεῖσα κατὰ τινὰς μὲν ὑπὸ Χρῦσου υἱοῦ Χρυσήδος καὶ Ἀγαμέμνωνος, ἐξ οὗ ἐκλήθη Χρυσούπολις, κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ τῶν Χαλκηδονίων· μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Πέρσαι κυριεύσαντες αὐτὴν κατέστη-

ΜΕΡΟΣ Β.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΩΝ ΑΝΗΚΟΝΤΩΝ ΤΗ ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ, ΩΣ ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΤΩ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΝΙΚΑΙΑΣ.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω τοπογραφικῆς περιγραφῆς τῶν χωρίων, κρίνομεν ἄλλως τε καλὸν ὅπως παραθέσωμεν καταλεπτῶς καὶ ἐπὶ τὸ ἱστορικώτερον τὴν περιγραφὴν τῶν χωρίων τῶν ἀνακόντων τῷ Μητροπολίτῃ Νικομηδείας, ὡς καὶ τινων τῷ Νικαίας. Ὁμολογητέον, ὅτι πολλὰ τῶν χωρίων τούτων βραδύτερον κατακτήθησαν, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Βιθυνίας, ὑπὸ ὀθωμανῶν, ὡς καὶ ἐκ κατοίκων μεταναστευσάντων ἐκ τε Πελοποννήσου, Ἡπείρου, Θράκης καὶ ἐκ τινων νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὅπερ ἄλλως τρανῶς καταφαίνεται εἰσέτι ἐκ τῶν διαφόρων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ὡς καὶ ἐκ τῆς προφορᾶς τῆς γλώσσης αὐτῶν. Ἐκτὸς τούτων καὶ πολλοὶ δουλοπάροικοι μετηνέχθησαν ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν ἐν αὐτοῖς ἐκ τῆς εὐρωπαϊκῆς χερσονήσου. Ἐπὶ Βαγιαζήτ τοῦ Α΄ ἀναφέρει ὁ Ἄμμερ (1) ὅτι ἐξ Εὐρώπης 30,000 Ἕλληνες χριστιανοὶ μετηνέχθησαν εἰς Ἀσίαν. Ἐκτοτε οἱ κατὰ καιρὸν τοῦ στρατοῦ ἀρχηγοὶ (Τιμαριῶται ἢ Σιπαχίδες) μεταφέροντες πολλοὺς αἰχμαλώτους ἐκ τῆς εὐρωπαϊκῆς Χερσονήσου, Ἕλληνας, Θράκας, Ἀλβανούς, Μοισούς καὶ Αἰγαιοπελαγίτας τοῖς ἐπέβαλον τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων αὐτῶν (τζιφλικίων). Ὄθεν προϊόντος τοῦ χρόνου, οὕτως ἐσχηματίσθησαν τὰ διάφορα χωρία ἅρ' οὐ μάλιστα ἤρξαντο νὰ ἐρχονται καὶ ἐκ τῶν ἐνδοτέρω τῆς Ἀσίας ἄλλοι πολλοί, οἵτινες μετήρχοντο καὶ ἄλλας βαναύσους τέχνας. Ἀπόδειξις δὲ τρανῆ τῆς μετοικησεως αὐτῶν εἶναι, διότι εἰσέτι ὁμιλοῦσιν οἱ πλείοτεροι τῶν κατοίκων αὐτῶν τὴν ὀθωμανικὴν καὶ Ἀρμενικὴν γλῶσσαν.

(1) Ἱστορία τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους τομ. α, σελ. 345—350.

Ἄδ-Παζάριον, ἡ νῆσος ἀγορᾶς. Θεωρουμένη ὡς ἐν τῶν καλύτερων πολυγώνων ἐκλήθη οὕτως, διότι περικλύζεται ὑπὸ ποταμίου συμβάλλοντος τῷ Σαγγαρίῳ ὡς ἐκ τῆς κεντρικῆς δὲ θέσεώς της διενεργεῖται ἀξιόλογον ἐν αὐτῇ ἐμπόριον, καὶ ἰδίως τῆς μετᾶξης, λινοσπόρου, δερμάτων, γεννημάτων καὶ πολλῶν ἄλλων ἐμπορευμάτων ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος κατὰ πᾶσαν δευτέραν συγκροτεῖται ἀγορὰ (παζάρι), ἐν ἣ ἐκ τῶν διαφόρων πέριξ χωρίων συρρέει ἄπειρον πλῆθος οἱ κάτοικοι τούτου συμποσούμενοι εἰς 5,000 εὐποροῦσι κατὰ συνέπειαν τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐμπορικῆς κληρονομίας τῶν. Ἐκτὸς τῶν ὀθωμανῶν κατοικοῦσιν Ἕλληνες Ὀρθόδοξοι, Ἀρμένιοι, οἵτινες γενικῶς ὁμιλοῦσι τὴν ὀθωμανικὴν γλῶσσαν. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὑποδιοικητῆς (μουδύρης) ὅστις ὑπάγεται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ διοικητοῦ τῆς Νικομηδείας ἢ Ἑλληνικῆς κοινότης διατηρεῖ ἰδίαν δαπάνην δῶο δημοτικᾶς σχολᾶς, εἰς τὰς ὁποίας δυστυχῶς δὲν εἰσῆχθη ἡ ὁμιλουμένη Ἑλληνικὴ γλῶσσα τὸ κακὸν τοῦτο οἱ κάτοικοι δύνανται νὰ θεραπεύσωσι διὰ τῆς συστάσεως παρθεναγωγείου καὶ τῆς ἀναμειρώσεως τῶν μητέρων διὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης χάριν ἐμπορίου μεταβαίνοντες πολλοὶ ὁμογενεῖς καὶ Εὐρωπαῖοι συνέστησαν ἐργοστάσια ξυλικῆς καὶ μετᾶξης ὑπάρχει ἐν αὐτῇ καὶ θέσις τις καλουμένη Τζάρκη, ἐν ἣ χάριν διαχύσεως πολλοὶ συχνάζουσι.

Ἡ ἑλληνικὴ κοινότης ἔχει δύο συνοικίας, ἐξ ὧν ἡ μὲν εἶναι ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἠλία, ἡ δὲ τῆς Κοιμησεως ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ προφήτου Ἠλία ὑπάρχει ἀγίασμα τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, ὑπερ ἀνεγείρας οὐγενῆς Κ. Α. Λεβέντης, χάριν μνήμης διηνεκοῦς τῆς ἀποθανούσης συζύγου του Σουσάννης, ἐκαλλώπισε μεθ' ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης κομψότητος. Ἐκτὸς τούτων σώζεται καὶ γέφυρά τις λίθινος μετὰ 25 θόλων φαίνεται, ὅτι ἡ κατασκευὴ εἶναι ἀρχαία καὶ ἔχει περὶ αὐτὴν καὶ τινα λουτρῶνα καὶ ἐκκλησίαν.

Φουντουκλίαν κώμην κειμένη οὐ μακρὰν τῆς ἀνωτέρω ὑπόκειται τῷ ὑποδιοικητῇ τῆς Ἀφορῆς (1) καὶ ἐκκλησιαστικῶς

(1) Ἐνταῦθα ὑπῆρχε φρούριον ἰσχυρὸν καλούμενον Ἰψου ἀλωθέν ὑπὸ

τῶ μητροπολίτη Χαλκηδόνος· πάντες οἱ κάτοικοι τούτου εἶναι γεωργοὶ ὁμιλοῦντες τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν, ἐξ ἧς φαίνεται, ὅτι εἶναι ἀποικοὶ ἐκ τῶν ἐνδοτέρων χωρῶν τῆς Ἀσίας.

Σαριδογάνιον· χωρίον κείμενον ἐγγὺς τοῦ Ἀδαπαζαρίου, συνίσταται ἐκ 250 οἰκιῶν τῶν πάντων Ἑλλήνων χριστιανῶν· ὑπάρχει ἀνεκαθεν ἐπιτόπιος παράδοσις διασωθεῖσα μέχρι τῶν νῦν ζώντων, ὅτι πρὸ 300 ἐτῶν μετηνέχθησαν ἐκ τῶν μερῶν τῆς ἠπειρο-Θεσσαλίας ὑπὸ τῶν Σιπαχίδων τοῦ Καϊμασίου, πρὸς καλλιέργειαν τῶν γαιῶν αὐτῶν. Ἡ κυρίως ἐνασχόλησις αὐτῶν συνίσταται περὶ τὴν γεωργίαν, μεταξουργίαν, ποιμενικὴν καὶ ζυλείαν.

Ἐσμέζ· χωρίον μικρὸν κείμενον περὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Βοάκης λίμνης· οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ὀθωμανοὶ μετὰ ὀλίγων πτωχῶν χριστιανῶν ἐχόντων σχεδὸν τὰς αὐτὰς ἐργασίας τοῦ ἀνωτέρου χωρίου, αὐτόθεν ἐξάγονται πολλὰ μύλα καὶ ἀπιδία.

Σαπάντζα· ἴδ. ἀνωτέρω.

Κεῖθβε ἢ Κύβα τὸ πρὶν καλουμένη, κωμόπολις κεντρικὴ καὶ σταθμὸς ταχυδρομικὸς ἀλωθεῖσα ὑπὸ Ὀσμάνου τῷ 1317 μ. Χ. (Ἄμμερ Τομ. Α΄) ἡ κλησις Κεῖθβε πιθανὸν νὰ προήλθεν ἐκ τῆς Κυβέλης θεᾶς λατρευομένης αὐτόθι, καθὰ ἀναφέρει ἡ Μυθολογία λέγουσα, ὅτι ἡ θεὰ ἤρατο τὸν Ἄττιν, οὗ τὰ αἰδοῖα κόψασα ἐξέβλεψεν ἐντὸς τοῦ Γάλλου ποταμοῦ, τοῦ συμβάλοντος τῷ Σαγγαρίῳ· εὗρηται δὲ (προστίθισιν ἡ αὐτὴ) καὶ πόλις Κύβη πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς καὶ ὄρος Κύβαλα (1). Ἐν τῇ κώμῃ αὐτῇ ἀπὸ τῆς ἐβδομάδος συγκροτεῖται ἀγορὰ (παζαρί), καθ' ἣν ἐκ τῶν περὶ σφῆρις πολὺ πλῆθος καὶ διενεργεῖται σημαντικὸν ἐμπόριον· τὰ προϊόντα ταύτης εἶναι κυρίως ἡ μέταξα, τὸ βυμβάκιον, ὄπιον, ὡς καὶ πολλοὶ φαγώσιμοι καρποὶ· ὑπάρχουσι δὲ εἰσέτι ἐν αὐτῇ καὶ ἐργασάσια πρὸς βαρὴν βαμβακίου καὶ κα-

¹ Ὀσμάνου ἴδ. Ἄμμερ. Ἱστορ. τοῦ ὅθ. Κρ. τμή. α. σελ. ἐνθ. ἀν. Πρωτὸν τὰ ἐν τῷ Ἐκίσκῳ μικρῷ χωρίῳ ἐγγὺς κειμένῳ εὐρισκόμενα εἰσέτια νὰ ἴσται τοῦ ἐν λόγῳ φρουρίου.

(1) ἴδ. Ἀθναίου Στρατηγίου Ὁμήρου ἢ ἀρχαιολ. τόμ. Δ σελ. 442.

τασκευὴν ὑρασιμάτων. Ἐπὶ λόφῳ ἐγγὺς ταύτης κεῖνται ἑτέραὶ δύο κῶμαι κατοικούμεναι ὑπὸ Ἑλλήνων χριστιανῶν ὁμιλοῦντων τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν, ἐξ ἧς καταφαίνεται, ὡς ἄνω εἰρηται, ὅτι εἶναι μεταναστάται ἐκ τῶν ἐνδοτέρω τῆς Ἀσίας· ἔχουσι δὲ κύριον ἔργον τὴν μεταξουργίαν, βαμβακοφυτείαν καὶ ἄλλας διαφοροὺς βαναύσους τέχνας· τινὲς ἐξ αὐτῶν μεταβαίνοντες εἰς τὴν Κωνσταν]πολιν μετέρχονται τὴν πλινθουργίαν. Οἱ κάτοικοι τούτου ἔρωτι παιδείας φλεγόμενοι πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἑαυτῶν τέκνων ἀπεφάσισαν νὰ συστήσωσιν ἑλληνικὴν καὶ δημοτικὴν σχολὴν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς· τοῦτο μάλιστα προϊόντος τοῦ χρόνου ἤρχισε νὰ ἐπιτυγχάνηται καὶ διὰ τῆς συστάσεως παρθεναγωγείου. Αὕτη πολιτικῶς ὑπόκειται εἰς τὸν ὑποδιοικητὴν τῆς Κεῖθβης, ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μητροπολίτου Νικαίας. Σώζονται περὶ αὐτῆς εἰσέτι πολλὰ εἰρηπία, ἅτινα δεικνύουσι τὴν ἀρχαιότητα αὐτῆς.

Καρατεπές, ἴδε ἀνωτέρω.

Μηχαηλίτσιον, ἀνωτέρω καὶ Α. Κίερος.

Νεοχώριον, ἴδε ἀνωτέρω ἐν τέλει Νικομηδείας.

Κοντζές, ἡ κώμη αὕτη, κατὰ τὸν γεωγράφον Μελέτιον ἐπίσκοπον Ἀθηνῶν, κεῖται μετὰ τὴν μύλιον ἄκραν· ὁ αὐτὸς ἀποκαλεῖ τὸν ὄρμον τοῦτον καὶ λιμένα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου· ἡ μέχρι τοῦδε διατηρουμένη ἐπιτόπιος παράδοσις βεβαίω ἡμῖν, ὅτι ἐπὶ τοῦ λόφου κειμένου ὑπεράνω τοῦ χωρίου ἐσώζετο καὶ τοῦ Ἁγίου, ἐνθα φαίνονται εἰσέτι εἰρηπία περιοχῆς τείχους καὶ στέφαναι· ἐπὶ παλαιᾷς τινος κρήνης ὑπάρχει τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα:

« Κρήνη στήσατο Μητροπολίτης Νεόφυτος Ἰωαννῆσθεν Νικομηδείας περικαλλῆ Δευρὶ θεοπέσιον ποτὶ ναὸν τοῦ ἐν ἁγίους Γρηγορίου Νεοκαισαρείας εἰοῖσι καράτοισι. »

ἐν ἔτι ἀρχῶν. Ἰωνῶν.

Ἡ κώμη αὕτη συνιστάμενη ἐκ 250 οἰκιῶν κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων χριστιανῶν, οἵτινες ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἀμπελοφυργίαν καὶ ναυτηλίαν· τινὲς τούτων μετερχόμενοι τὴν ἀρτοποιίαν, μεταβαίνουσιν εἰς τὴν Νικομηδεῖαν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις καὶ νήσους τῆς Προποντίδος· πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐνταῦθα ὑπῆρχε καὶ ναυ-

Ἰε' ΧϞ
ΝΙ' ΚΔ

ΤΙΝ' Κ

πηγείον, ἐν ᾧ κατεσκευάζοντο πολλὰ πλοῖα φορηγὰ καὶ μικρὰ ἀκάτια ὑπάρχει ἐν αὐτῇ δημοτικῇ Σχολῇ διατηρουμένη ἰδίᾳ δαπάνῃ τῶν κατοίκων. Φαίνεται ἐκ τῆς προφορᾶς τῆς ὁμιλίας αὐτῶν καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων ἐθίμων, ὅτι ἀπεκίσθησαν ἐκ τῶν μερῶν τῆς Μιτυλήνης καὶ ἰδίως τῆς Λέσβου προφέρουσι δὲ τὰ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους ὀνόματα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ θηλυκοῦ ἄρθρου ὡς ἡ Κοῦρος, ἡ Γεώργης, ἡ Πέτρος, κτλ.

Ἡράκλειον, φρούριον ἰσχυρὸν χρησιμεῖον πρὸς ἄμυνιν τῆς Νικαίας, ἀλλ' ἄλωθεν ὑπ' ὀθωμανῶν ὑπέκειτο τῷ τότε διοικητῇ αὐτῆς τὰ διασωζόμενα εἰσέτι ἐγγράφα καὶ ἱστορικὰ συμβῆντα ἀπὸ 1338 μ. Χ. κατὰ τὴν ἐπιτόπιον παράδοσιν, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐπὶ Σουλεϊμάνου ἐδρεύοντος ἐν Νικαίᾳ τὸ Ἡράκλειον ὑπέκρινε αὐτὴν ἡ κλησις τούτου πιθανὸν νὰ προῆλθεν ἐκ τῆς ἐρημικῆς καὶ ὄχυρωτάτης θέσεώς του, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖται ἐκ τῶν σωζομένων εἰσέτι ἐρείπιων τῶν τείχων καὶ κιστερῶν, ἐφ' ὧν εἶναι ἐκτισμένοι αἱ οἰκίαι τῶν νῦν κατοίκων.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν εἶχε καὶ ὀλίγους κατοίκους ὀθωμανοὺς συγκατοικοῦντας μετὰ τῶν διασωθέντων Ἑλλήνων χριστιανῶν ἀλλ' ἤδη πρὸ μιᾶς ἢ δύο ἑκατονταετηρίδων οἱ ὀθωμανοὶ ἐλθόντες εἰς διενέξεις, καὶ κατὰ συνέπειαν τούτων μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ συγκατοικῶσι μετὰ τῶν Ἑλλήνων, κατέβησαν εἰς τὴν παραλίαν συστήσαντες ἰδίαν συνοικίαν, ἣν τινα ἐκάλεσαν *Ερέγλι*, τὸδ' Ἡράκλειον *Τεπέ-κιοῦ* οἱ κάτοικοι ταύτης τῆς κώμης ἀποτελοῦντες ἰδίαν συνοικίαν, κειμένη ἐπὶ λόφου εὐθεάτου, ἔχουσι 120 οἰκίας ἐνασχολούμενοι περὶ τὴν ἀμπελοουργίαν καὶ μεταξουργίαν, ὡς καὶ τινες ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἀλιεῖαν. Οἱ ὀθωμανοὶ ἔχουσι τὰς αὐτὰς ἀσχολίας ὅτι μὲν αὐτόθεν, ὡς καὶ ἐκ τῶν περὶ ἐξάγονται περίφημοι τρωκοὶ καρποὶ, εἴρηται ἀνωτέρω ἐν αὐτῇ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως ἐκτίσθη δημοτικὴ σχολὴ ὑπὸ τοῦ αἰμνήστου Νεοφύτου, ὅστις κατέλιπε καὶ οὐκ εὐκαταφρόνητον βιβλιοθήκην, ἣτις περιελθοῦσα εἰς χεῖρας τῶν ἀμαθῶν συγγενῶν του διεσκορπίσθη. Οὗτος καλόγηρος ὢν, ὡς λόγιος τῆς ἐποχῆς του ἦν καὶ Ἱεροκλήρυξ ὄλων τῶν περὶ χωρίων οἱ κάτοικοι πρὸ ἐνὸς ἔτους ἤρξαντο νὰ κτίζωσιν ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ συνδρομῇ

τῶν ὁμογενῶν περικαλλῆ ναὸν, ἅτε ἐτοιμορόπου ὄντος τοῦ παλαιοῦ πρὸ τινων ἐτῶν ἀρμένιος τις ἔκτισε καὶ ἐργαστάσιον πρὸς ἐπεξεργασίαν τῆς μετάξης.

Καράμουσα, ἴδε ἀνωτέρω καὶ Ἄμμερ. τόμ. Α'. σελ. 113. Ἐκείθεν πρὸς δυσμὰς τῆς Καραμούσης ὑπῆρχε χωρίον τι, οὕτινος οἱ κάτοικοι, κατὰ συνέπειαν ἄλλων μετοικήσεων, διασκορπίσθέντες κατέφυγον οἱ μὲν εἰς Ἡράκλειον, οἱ δὲ εἰς τὰ περὶ χωρία. Καὶ τοῦτο μὲν κατὰ παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων τοῦ χωρίου Ἡρακλείου, οὐχ ἤττον διαβεβαιοῦται καὶ ἐκ τῶν διασωζομένων εἰσέτι ἐρείπιων. Σημειωτέον, ὅτι ἐν τοῖς περὶ μέρεσιν ὑπάρχουσι πολλὰ ἀρχαῖα ἐρείπια, ὡς καὶ ναὸς τις ἡρειπωμένος, ὅστις τουρκιστὶ καλεῖται **Καρά ἐκκλήση** καθ' ὅλην τὴν παραλίαν τῆς Γιάλουβας ὑπάρχουσι τοιαῦτα οὐκ ὀλίγα ἐρείπια, ὡς καὶ ἐν τῷ Τζισφλικίῳ τοῦ Βαλτατζῆ.

Φουλατζίκ, χωρίον κειμένον πρὸς μεσημβρ. τοῦ ἀνωτέρω μεσογείου κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων χριστιανῶν ἐχόντων βιοπορισμὸν κυρίως τὴν γεωργίαν καὶ ποιμενικὴν συνίσταται ἀπὸ 150 οἰκογενείας ὁμιλοῦσι πάντες οἱ κάτοικοι τὴν ὀθωμανικὴν, εἶναι δὲ, ὡς ἐκ τῆς ὀρεινῆς θέσεώς των ἀνδρεῖοι ὀρεσίβιοι ~~καὶ ἀποκαταστάσιν τῶν ἐκ τούτου ἐγεννήθη καὶ ὁ διαβόητος ἀρχιληστής Λευθέρης.~~

Κιζ Δεβρέντ, ἐκλήθη οὕτως, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἀνέκαθεν εἶχον τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ ἐπιτηρεῖν τὰς δημοσίους ὁδοὺς καὶ τὰ μονοπάτια τῶν βουνῶν ἀπὸ ληστείας κατοικεῖται ὑπὸ 250 οἰκογενειῶν Ἑλλήνων χριστιανῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἔργον εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ ποιμενικὴ ὁμιλοῦσι διεσθαρμένην τινα γλῶσσαν συγγενῆ τῇ Ἀλθανο-βουλγαρικῇ, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι μετηνάστευσαν ἐξ ἐκείνων τῶν μερῶν.

Τσαβοῦς Τζιφτιλίχ χωρίον συνιστάμενον ἀπὸ 130 οἰκογενειῶν Ἑλλήνων χριστιανῶν τῶν πάντων γεωργῶν ἐγγὺς τούτου ὑπάρχει καὶ ναὸς ἡρειπωμένος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἐλμαλή ἔχει 170 οἰκογενείας, ὧν τὸ ἔργον εἶναι ἡ γεωργία, ἡ δὲ γλῶσσα αὐτῶν ἡ ὀθωμανικὴ.

Ἅγιος Χαρόλαμπος ἔχει 60 οἰκογενείας, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ὁμιλοῦσι τὴν καθαρὰν ἀπλοελληνικὴν γλῶσσαν ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς.

Σιαφρόνιον· χωρίον μικρὸν κατοικοῦμενον ἀπὸ 25 οἰκογενειῶν ἑλλήνων χριστιανῶν γεωργῶν.

Καδὴ κρισί· οἱ κάτοικοι τούτου ὄντες Ἕλληνες χριστιανοὶ ἔχουσι 90 οἰκίας.

Κουρίον· ἡ τὸ πάλαι Σωτηρούπολις καλούμενη ἔχει 150 οἰκογενείας· οἱ κάτοικοι τούτου εἶναι Ἕλληνες χριστιανοὶ ἐνασχολούμενοι οἱ μὲν εἰς τὴν γεωργίαν, οἱ δὲ εἰς ἄλλας βαναύσους τέχνας. Ἐγγὺς τούτου εἶναι τὰ Πελοπύθαια, ἐνθα πηγάζουσι θερμά ἱαματικά (1). Ἐνταῦθα ἐσυστήθησαν λουτρῶνες, τοὺς ὁποίους ἐπισκέπτονται πολλοὶ πάσχοντες κατὰ μάκρον καὶ λαμβάνουσι θεραπείαν.

Τζινάριον· χωρίον κληθὲν οὕτως ὑπ' ὀθωμανῶν διὰ τὰς αὐτῆς φρονίμους πλατάνους, κατοικεῖται ὑπ' ὀθωμανῶν καὶ ἑλλήνων χριστιανῶν, ὧν ἡ συνοικία συνίσταται ἐξ 70 οἰκιῶν ἐνασχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ναυτιλίαν, ἔχουσι καὶ ἱστιφόρα πλοῖα, δι' ὧν μεταφέρουσι κάρπτοντες ἐκ τῶν περικειμένων θασῶν, ἄφθονον ξυλικὴν εἰς τὴν Κων[σταντινούπολιν] καὶ ἀλλαγοῦ.

Ἄγια Κυριακή· παραλίως καμμένη, ἔχει οἰκίας 150 ἑλλήνων χριστιανῶν, τῶν πλείστων ναυτῶν.

Κατιρλί· κείμενον παραλίως κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων χριστιανῶν, ἀποτελούντων συνοικίαν ἐκ 300 οἰκογενειῶν καὶ ἐνασχολουμένων κατὰ μέγα μέρος περὶ τὴν ναυτιλίαν διὰ βρωκίων καὶ φορτηγῶν πλοίων· ὁ Ἄμμερ ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῆς ἱστορίας τοῦ ποιούμενου λόγον περὶ αὐτοῦτὸ ἀποκαλεῖ Κερμιάν, ὑπερῶν τοῦ ὁποίου ἐκτείνονται καὶ αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἀργανθωνίου (2)

(1) Ἄμμερ ἱστορία τοῦ ὀθωμ. Κράτ. τόμ. 1 σελ. 387.

(2) Σημειωτέον, ὅτι ἐπὶ τούτου ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κορυφῶν τῶν τῆς Βιθυνίας ὄρειων ὑπῆρχον σκοποὶ, ἐφ' ὧν ἐκάλοντο πύργοι καὶ εἰδοποιεῖντο οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ αὐτοκράτορες περὶ τῶν εἰσβαλλόντων ἐχθρῶν εἰς τὴν χώραν. Σώζονται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Τζεν ἐ Δαγῆ τῆς Νικομηδείας ἑρείκια πύργου, συσχετιζομένου μὲ τὸν ἀπέναντι τοῦ κόλπου κείμενον πύργον.

ἄρους ἡ Σαμανλή Δαγῆ, ἐξ οὗ κατὰ τὸ θέρος οἱ Κατιρλιῶται μετακομίζουσιν εἰς Κων[σταντινούπολιν] παγωτὴν χιώνα, ὃ δὲ Ἀθανάσιος μητροπολίτης Νικομηδείας διὰ τὸ εὐαερον τοῦ μέρους μετέφερον ἐν αὐτῇ ἐκ Νικομηδείας τὴν ἑδραν αὐτοῦ, ὡς τοῦτο διαβέβαιαι τὸ εἰσέτι διατηρούμενον Πατριαρχικὸν Σιγγῆλον.

Ἐν αὐτῷ ἀνεφάνη περὶ τὰ 1751, Αὐξέντιος τις διάκονος ἀγύρτης, ὑποκρινόμενος τὴν ἀρετὴν καὶ ἀγιότητα, ἐκήρυτε πρὸς τὸν συτρέχοντα ἐκασταγόθεν λαὸν καὶ ἐδίδασκεν ἀπὸ τινος θυριδὸς δωματίου, ὑποὺ ἐκάθητο τὸν ἀναβαπτισμὸν τῶν προσερχομένων τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἐξ οἷας θήποτε αἱρέσεις, καὶ διήγειρε τὸν ὄχλον κατὰ τοῦ τότε Πατριάρχου Παΐσιου τοῦ Βυζαντίου, ὡς Λατινόφρονος καὶ Ἀρμενόφρονος, παρακινουμένου εἰς τοῦτο ἐκ τοῦ πρώην Πατριάρχου Κων[σταντινῶν] Κυρίλλου τοῦ Πελοποννησίου (1)· ὁ Αὐξέντιος δὲ οὗτος ὠνομόσθη παρὰ τοῦ συβῆροντος πρὸς αὐτὸν πλήθους ὄσιος καὶ προφήτης· διότι ὁ γόνος οὗτος οὐδένα ἐπιχρῆσάζε πρὸς ἑαυτὸν πρὶν ἐξομολογηθῆ πρὸς τὸν πνευματικὸν, ὃν εἶχε πιστὸν συνεργόν· οὗτος ἐγγράφως ἐφάνερον τότε ὄνομα, τὴν πατρίδα, καὶ τὰ πρότερον ἐξομολογηθέντα ἁμαρτήματα· ὁ δὲ ἐξομολογηθεὶς ἀκούων ἐκπληκτικῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὰς ἁμαρτίας παρὰ τούτου τοῦ γόντος κατέβητο ὑπὸ θάμβους· τότε λοιπὸν ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου βλέπων τὴν ἐξαπάτησιν καὶ τὴν συβῆρον τῶν πλήθους εἰς Κατιρλί, καὶ τὸ κακὸν κορυφούμενον, ἐμήνυσαν διατάττοντες τούτῳ τῷ γόντι, ὅπως παύσῃ τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν αὐτοῦ· ἀπειθῶντος δὲ τούτου, τότε ἡ Ἐκκλησία στέλλει τὸν Προυσαεά Κριτιάν (2) ἔμπειρον διδάσκαλον καὶ Τουρκιστῆν, ὅστις ἐλλήνων εἰς Κἄ-

(1) Οὗτος ἐμὸν ἀπὸ ἐξόριστος ἐν τῇ νήσῳ Χάλκη· ἦτο δὲ εἰς τῶν πρώων ἀρχηγῶν τῆς Θεολογίας· ἀποστατίας, κρεμνθείς παρὰ τὴν Πύλιν τοῦ Ἀναστασίου.

(2) Οὗτος ἀκρατής ὑπῆρξεν Ἰακώβου καὶ Ἀντωνίου, πολυμαθὲς φιλόσοφος περιπληκτικὸς καὶ βαθὺς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶσι· ἐσχολάρχησεν ἐν τῇ τοῦ Γένους Σχολῇ δώδεκα ἔτη ἀκαμάτως καὶ ἀόκμως ἀσχολούμενος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ὑψηλῶν μαθημάτων· ἕνεκα τούτου προήχθη εἰς βαθμὸν τοῦ μεγάλου Ἐκκλησιαρχοῦ καὶ ἦτο δεινὸς γραμματεὺς τῶν Πατριαρχείων.

τιμή ὀλίγου ἐδέχθη φρονεῖσθαι, παρὰ τοῦ ὄγλου, πλὴν ἔντρομος διασωθεὶς ἐπανήλθεν εἰς βασιλεύουσαν· εἰδοποιθεῖσα δὲ ἡ Τήνη Πόλις τὰ δρώμενα ὑπὸ τοῦ ἀγύρτου τούτου αὐξάντιου προσεκάλεσεν αὐτὸν πρῶτον μὲν διὰ λόγων· ἀλλ' οἱ σταλέντες κατορθώσαντες δι' ἀπάτης νὰ ἀποσπάσωσιν αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ παρέρρονος ὄγλου, ἐπέβαλον εἰς πλοῖον καὶ καθ' ὄδον πνιζάντες αὐτὸν ἔρριψαν εἰς τὴν Προποντιδα· τότε μαθὼν ὁ ἐν τῇ Πατρὶδι ὄγλος πέμπει πολλοὺς εἰς βασιλεύουσαν, οἱ συνανοηθέντες μετ' ἄλλων ὁμοφρόνων ἐφορμῶσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, καταπατοῦσιν αὐτὰ καὶ δέρουσιν τὸν Πατριάρχην, ὡς αἶτιον τοῦ ὄνους τοῦ αὐτῶν ὄσιου· ἀλλ' ἡ τοῦ Φαναρίου Κουστῶδια προλαβούσα ἀρίστανε τὸν Πατριάρχην ἐκ τῶν χειρῶν τούτων καὶ δίσωσεν αὐτὸν· μετὰ τοῦτο εἰρόντες τὸ πνεῦμα τούτου τοῦ ἀγύρτου οἱ Κατριοῦται ἐνεταρίασαν ἐν τῷ κελλίῳ τῆς Μητροπόλεως τῶν, καὶ εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ ἀπένεμαν Ἀγίου τιμῆς. Ἦδὲ ἀπὸ τοῦ 1751 μέχρι τῆς σήμερον καὶ τὰ ὄστα τοῦ λειψάνου αὐτοῦ ἔχοντες ἐν τῇ Ἀγίῳ ἀσπάζονται ὡς θαυματουργά, τὸν δὲ τάφον μετὰ μεγάλης εὐλαθείας τιμῶσι· πολλὰς οἱ κατὰ καιρὸν Μητροπολίται τῆς Νικομηθείας ἀπέστρεψαν τοὺς κατοίκους διὰ ἐπιτιμιῶν τοιαύτας τυφλῆς καὶ ἀνοσίῳ τιμῆς, ἦν ἀπονέμουσι πρὸς ἓνα ἀγύρτην· ἀλλὰ ἡ δεισιδαιμονία τῶν κατοίκων εἰσέτι διαμένει ἀνεξάλειπτος· περὶ τούτου ἰδ. Κόσμα ἰερο. τῶν ἀνθρ. πράξ. Τομ. Γ'. σελ. 398· καὶ Περιοδικὸν τοῦ ἐν Κ]πόλεϊ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλ. Τεύχος 16'. ἔτος Β'. σελ. 290.

Ἄλθανι το χωρίον ἔχει οἰκίας 80 καὶ κατοίκους Ἑλλήνας χριστιανούς, συνοικισθέντες ἐξ Ἀλθανῶν, οἵτινες ἀνασχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν.

Ἀρμούτλου ἔχει 160 οἰκίας, ὧν οἱ μὲν Ὀθωμανικαὶ, αἰδ' ἄλλαι χριστιανικαὶ, καὶ τούτου οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν· εἰς ἀπόρασιν δὲ μιᾶς ὥρας αὐτῆσι εὐρηνται θερμὰ ὕδατα τὰ καλούμενα, Ἀγίαῖς, ἐν ἧ ὑπάρχει καὶ ἀρχαῖος λουτρῶν καὶ δεξαμενῆ, ἐφ' ἧς ἐπὶ μιᾶς τῶν ἐσωτερικῶν πλευρῶν εἶναι ἀναγεγλυμμένα εἰκὼν τῶν τριῶν Ἀγίων Μηνωδώρας, Νυμφωδώρας, καὶ Μητροδώρας, τῶν μαρτυρησασῶν κατὰ τὸν συναξαριστὴν Νικόδημον.

Καλόλιμνος κληθεῖσα οὕτως ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ σχηματιζομένου, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, καλοῦ λιμένος, ἔχει χωρίον τι ἐμπεριέχον οἰκίας 100, οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοὶ καὶ ναυτικοὶ· ἔξω δὲ τοῦ χωρίου εὐρηνται πολλὰ μέρη ἐξωκκλησια λεγόμενα, ἅπερ εἶναι ἐκ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ὡς καὶ ἡ μονὴ Θεοφάνους τοῦ ὁμολογητοῦ ὅστις, ἐπὶ Λέοντος Εἰκονομάχου ἤκμασεν.

Γιαλί Τσιφ τιλίκ· οἰκίας ἔχει 100 καὶ κατοίκους γεωρούς.

Μελε κλέρ· συνίσταται ἀπὸ 45 οἰκιῶν· οἱ κάτοικοι τούτου εἶναι Ἕλληνας χριστιανοὶ περὶ τὴν γεωργίαν ἀνασχολούμενοι.

Ἄνα χωρίον· τούτο περιέχει οἰκίας 45, οἱ κάτοικοι γεωργοὶ Ἕλληνας.

Τερέ κιοῦ· κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων χριστιανῶν ἔχόντων οἰκίας 250 καὶ ἀσχολουμένων περὶ τὴν γεωργίαν.

Αἰγινεσί· οἱ κάτοικοι εἶναι Ἕλληνας χριστιανοὶ, τὰ δὲ ἐπάγγελμα γεωργοὶ, οἰκίας ἔχει 40.

Γιαλατζικ· ἔχει 63 οἰκίας καὶ κατοίκους χριστιανῶν, ἀνασχολουμένων περὶ τὴν γεωργίαν.

Ταχταλή· ἔχει οἰκίας 40, καὶ κατοίκους μετερχομένους τὴν ζυλουργίαν.

Κουβούκλια· κατοικεῖται ἀπὸ γεωρούς Ἕλληνας, οἵτινες ἔχουσι οἰκίας 250.

Τάνξαρ· οἱ κάτοικοι γεωργοὶ ὄντες, ἔχουσι οἰκίας 50.

ΧΩΡΙΑ ΠΙΣΤΙΚΩΝ.

Πιστικὸς δηλοῖ παρὰ τοῖς ἐκ Μάνης τῆς Πελοποννήσου τὸν ποιμένα· ἐκλήθησαν δὲ ταῦτα τὰ χωρία, ἐνεκα τῶν ποιμένων, οἵτινες πρὸ τῶν περιπόου ἑκατονταετηρίδων ὑπὸ Ὀθωμανῶν μετακίσθησαν κατὰ τὴν περιοχὴν τῆς Ρυνδακίας καὶ Ἀπολλωνιάτιδος χώρας· οὗτοι ἔβασκον πόμηνια ὀθωμανοῦ τινος Βέη διότι μέχρι σήμερον καλοῦσι τὸ μέρος τοῦτο Τζοβάν κρηιτὴν δ' ἐκ Πελοποννήσου ἀποίκισιν μαρτυροῦσιν οὐ μόνον οἱ πρεσβύτεροι τὴν ἡλικίαν πιστικοὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἦθη καὶ ἡ διάλεκτος

τῆς γλώσσης αὐτῶν· προΐοντος δὲ τοῦ καιροῦ πληθυνθέντες συνέστησαν χωρία φόρου ὑποτελῆ ὄντα τῷ κατὰ καιρὸν Βέη μέχρι τοῦ ἀειμνήστου Σουλτάν Μαχμουτ, ἐξ οὗ ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλείου. Ἐκκλησιαστικῶς δ' ἀνήκουσι τῷ Μητροπολίτῃ Νικομηδείας, οὗ καὶ ἀντιπρόσωπος, ὡς εἴρηται, ἐδρεύει ἐν τῇ Ἀπολλωνιάδι· οἱ κάτοικοι τῶν ἐξῆς χωρίων εἶναι ποιμένες τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος.

Βουλγαράτοι ἢ μπάσχοι ἐξ οἰκιῶν	80
Χωροῦδα	25
Κωνσταντινάτοι	60
Καμαριωτάτοι	60
Ἀγινάτοι	60
Κύδια	80
Πελαδάτοι	100
Σιριγιάννη	80
Πριμηκήρι	60
Τῶν δ' ἐξῆς χωρίων οἱ κάτοικοι ἦλθον ἐξ Ἀγραφῶν τῆς Σερειᾶς Ἑλλάδος πάντες δ' ἀσχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν.	
Τὸ Τζαμπάζι οἰκίας	25
Τὸ Τζάμπα	40
Τὸ Τζεϊνεγιρ	80
Τὸ Ἀχτζε Πουνάρ	20
Γούλιος ἀρχαῖον χωρίον ἔχον οἰκίας 80· οἱ κάτοικοι τούτου μετέρχονται τὴν ἀλιεῖαν ἐν τῇ λίμνῃ τῆς Ἀπολλωνιάδος.	
Ἀπολλωνιάς ἰδ. ἀνωτέρω.	
Λωπόδιον ἢ Λουμπάτ ἰδ. ἀνωτέρω.	

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ.

Πρὸς διασάφησιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ Α' τμήματος ἡμῶν σημειωθέντων περὶ τῶν Ἐπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων τῆς Βιθυνίας, ἀναγκαῖον κρίνομεν ἐν τῷ παρόντι, ὅπως ἐκθέσωμεν ἐκτενέστερον καὶ πλατύτερον τὰ περὶ αὐτῶν, τινὰ μὲν ἐρανησθέντες ἐκ τινος ἀξιολόγου βιβλίου καλουμένου **Oriens Christianus**, τινὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν διαφόρων ἀρχαίων Κωδίκων τῶν διατηρουμένων ἐν τοῖς ἀρχεῖσις τῶν μητροπόλεων. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ νομίζομεν, ὅτι ἀρκούντως ικανοποιούμεν τὴν περιέργειαν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν καὶ κινούντες μεγάλως τὸ ἐνδιαφέρον παρέχομεν ἀφορμὴν, ὅπως οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενοι ἀναδιωθῶσιν ἐπισταμένως καὶ μελετῶσιν ἐπὶ μακρὸν τοὺς κώδικας καὶ ὑπομνήματα τῶν διαφόρων μητροπόλεων, ἐν οἷς πολλάκις δύναται τις ν' ἀνεύρη πολλὰς ἱστορικὰς ἀληθείας μὴ συμπεριληφθείσας εἰσέτι εἰς τὴν καθ' ὅλου ἱστορίαν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Γνωστὸν, νομίζομεν, καὶ ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ὅτι ὁ χριστιανισμὸς ἐπέδωκεν εἰς τὴν Βιθυνίαν καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἤρξαντο νὰ ἀναγεῖρωνται ἐκκλησίαι. Περιστὸν ὅπως ἐκθέσωμεν τοὺς πολλοὺς καταδιωγμοὺς καὶ τὰ ἀπειρα βεβηλωτήρια, ἅτινα ὑφίσταντο οἱ χριστιανοὶ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης, στερεῶς δὲ καὶ ἀκραδάντως ἐνθουσιάζοντες ἡμύναντο κατὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἰσαποστόλου Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτε ὁ χριστιανισμὸς ἐθριάμβευσεν καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας καταδιωγμοὶ ἔπαυσαν. Ἀξίως οὖν σεμνύνεται ἅπανα

ἢ Βιθυνία, διότι οὗτος ἐκόσμησε τὰς πόλεις αὐτῆς βασιλικῶς ἐνεκα τῆς αὐτοῦ καταγωγῆς τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἑλένης.

ΚΛΑΥΔΙΟΥΠΟΛΙΣ ἢ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΟΝΩΡΙΑΔΟΣ.

Ὅτι μὲν ἡ Κλαυδιούπολις τὸ πάλαι ἐλέγετο Βιθύνιον, εἴρηται ἐν τοῖς ἀνω. Ἐπειτα δὲ ἐκλήθη οὕτως ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος καὶ ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ νεωτέρου προῦβιβάσθη εἰς βαθμὸν μητροπόλεως κληθεῖσα Ὀνωριάς (1) ταύτης ἐπίσκοποι ἦσαν Ἡράκλεια ἢ ἐν Πόντῳ, ἢ παρὰ τῷ Ἐπίῳ ποταμῷ Προυϊνιάς, Τήιον, Κράτεια ἢ Φλαβιούπολις καὶ Ἀνδριανούπολις.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΑΥΤΗΣ.

- 1) Ἀντώνιος κατ' ἄλλους Κορνήλιος ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἀκράσεως.— 2) Καλλικράτης, ὁπαδὸς τοῦ Μακεδονίου (ἴδ. Σωκράτ. ἱστορ. βιβλ. 3. κεφ. 25).— 3) Γερόντιος, περὶ τὰ 394 μ. Χ. παρευρεθεί, ἐν τῇ τότε συγκροτηθείσῃ ἐν Κ] πόλει Συνόδῳ.— 4) Ὀλύμπιος, ὃν ἀναφέρει τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου.— 5) Καλόγηρος, οὗ ἀντιπρόσωπος ἦτον ἐν τῇ Δη Οἴκ. Συνόδῳ.— 6) Καρτέριος, ἐπὶ Λέοντος σοφοῦ, ὅστις ὑπέγραψε τὴν Συνδικὴν ἀπόφασιν τοῦ Πατριάρχου Γενναδίου.— 7) Ἰπάτιος ὁ κατὰ Σεβήρου ὑπογράφας ἐν τῇ Συνδικῇ ἀναφορᾷ.— 8) Ἐπίκτητος, ὅστις ἦτο πρῶτον ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐπὶ Μηνα Πατριάρχου γενομένῃ.— 9) Βικέντιος, περιού ἀναφέρεται, ὅτι τὸ πρὶν ἦτον ὑποδιάκονος τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας.— 10) Κυπριανὸς ὁ Α', σύνοδος τῆς Γ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου.— 11) Νικήτας, σύνοδος τῆς Ζ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου.— 11) Κυπριανὸς Β', ὅστις παρευρίσκατο ἐν ταῖς συνόδοις, ταῖς γενομέναις ἐπὶ Ἰγνατίου καὶ Φωτίου τῶν Πατριαρχῶν.— 13) Ἰγνάτιος, πρὸς ὃν ὁ Φώτιος ἀπέστειλε δύο ἐπιστολάς.— 14) Ἰωάννης Α', περὶ τὰ 1027.— 15) Ἄγνωστος, περὶ τὰ 1066.— 16) Ἰωάννης ὁ Β', περὶ τὰ 1082 ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ.—

(1) Ἰδ. Μακλᾶ χρονικὸν Μερ. Β. σελ. 694.

- 17) Γρηγόριος, περὶ τὰ 1156.— 18) Ἰωάννης ὁ Γ', περὶ τὰ 1166.— 19) Ἰωάννης ὁ Δ', περὶ τὰ 1192.— 20) Ἄγνωστος περὶ τὰ 1221.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΝ ΠΟΝΤῳ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ.

- 1) Εὐσέβιος, σύνοδος τῆς ἐν Ἐφέσῳ οἰκουμενικῆς Συνόδου.— 2) Θεόδωρος ὁ Α', ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ Δ'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.— 3) Ἐπιφάνιος σύνοδος εἰς τὴν ἐπὶ Μηνα Πατριάρχου γενομένην Σύνοδον.— 4) Στέφανος σύνοδος τῆς Γ'. οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅστις καὶ ὑπέγραψεν αὐτήν.— 5) Ἰωάννης ὁ Α'. σύνοδος τῆς Ζ'. οἰκουμενικῆς Συνόδου.— 6) Παῦλος, ὃν ὁ Πάπας Νικόλαος ἐν τῇ πρὸς Αὐτοκράτορα Μιχαὴλ ἐπιστολῇ ἀναφέρει μετὰ τῶν διασήμων ἐπισκόπων, τῶν ἐπὶ Ἰγνατίου Πατριάρχου, κατὰ τὸν Φώτιον, συνελθόντων.— 7) Μελέτιος, ὁ παρευρεθείς εἰς τὴν ἐπὶ Φωτίου γενομένην Σύνοδον, ἣν ἀσεβῶς οἱ τῆς Δύσεως ψευδοσύνοδον καλοῦσι.— 8) Νικηφόρος ἐπὶ Πατριαρχείας Μιχαὴλ Κριτοπούλου, ὅστις ἦτον ἀντιπρόσωπος τοῦ Κλαυδιούπολεως κατὰ τὴν τότε ἐν Κων[σταντινουπόλει] Συνόδῳ.— 9) Θεόδωρος ὁ Β'. ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου, περὶ οὗ (ἴδ. Παχυμερ. βιβλ. Δ'. κεφ. 6) ὑπῆρχε δὲ οὗτος καὶ εἰς τῶν ἀντιστάντων Ἰωσήφ τὸν Γαλέσιον Πατριάρχην.— 10) (τὸ ὄνομα τούτου ἄγνωστον) ἀναφέρεται δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου, τῇ πρὸς Ἰων Γρηγόριον τὸν Πάπαν σταλείσῃ περὶ ἐνώσεως ἐκκλησιῶν.— 11) Ἰωάννης ὁ Β'. ἀνὴρ ἐπίσημος κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν. περὶ οὗ Γρηγορᾶς ὁ Νικηφόρος (βιβλ. θ'. κεφ. 17 σελ. 300) ἀναφέρει λέγων αὐτῷ καὶ Ἰωάννης ὁ θεὸς μου εἰς βαθύ γῆρας ἐληλακῶς καταλείπει τὸν βίον ἐν τῇ λαχοῦσῃ Μητροπόλει (ἦν δὲ ἡ λαχοῦσα Μητρόπολις ἡ κατὰ Πόντον Ἡράκλεια)·— 12) Μεθόδιος, ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ γενομένῃ ἐπὶ Γαλιλίστου Πατριάρχου.— 13) Γεώργιος περὶ τὰ 1143.— 14) Ἄγνωστον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, περὶ οὗ ἴδ. Ἑλληνο-Ῥωμαϊκὸν δίκαιον σελ. 282.— 15) Μιχαὴλ.— 16) Ἰωάννης ὁ Γ'.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΤΕΙΟΥ Η ΤΗΙΟΥ.

Αὕτη, ὡς εἶρηται, ἦτον ἀποικία Ἑρακλειωτῶν, ἣν μετὰ ταῦτα ἐπολέμησε Προυσίας ὁ Α'. ἐξ αὐτῆς κατήγετο ὁ ἰδρυτὴς τοῦ κράτους τῆς Περγάμου Φιλαίτερος· Ἀββιανὸς δὲ ὁ Νικομηθεὺς βεβαίῳ, ὅτι ἦτον ἀποικὸς Μελησίῳν, κειμένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Παρθενίου ποταμοῦ· ταύτης ἐπίσκοποι ἀναφέρονται οἱ ἐξῆς: 1) Ἀπραγιμῶνιος σύνοδος τῆς ἐν Ἐρέσω Συνόδου καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι.—2) Ἀνδρέας, ὅστις ὑπέγραψεν ἐν τῇ ἀναφορᾷ τῆς ἐν Κων[σταντίνου] Συνόδου, τῇ γενομένῃ πρὸς Ἰωάννην τὸν Πατριάρχην κατὰ Ἀντιοχέως Σεβήρου καὶ λοιπῶν αἰρετικῶν.—3) Εὐγένιος σύνοδος τῆς ἐπὶ Μηνᾷ Πατριάρχου γενομένης ἐν Κων[σταντίνου] συνόδου.—4) Λογγίνος σύνοδος τῆς Σ'. οἰκουμενικῆς Συνόδου.—5) Μιχαὴλ ὁ παρευρεθεὶς ἐν τῇ Ζ'. οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.—6) Κωνσταντίνος σύνοδος τῆς ἐπὶ Φωτίου γενομένης Συνόδου.

ΚΡΑΤΕΙΑΣ Η ΦΛΑΒΙΟΥΠΟΛΕΩΣ.

1) Φίλιππος, ὅστις ἦτον εἰς τῶν συστησάντων σύνοδον ἐν Σάρδεσι, καὶ τῶν εἰς Φιλιππούπολιν τῆς Θράκης μεταβάντων.—2) Παῦλος ἤκμασεν ἐπὶ βασιλείᾳς Εὐδοξίας ὡν ὑπερασπιστὴς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ εἰς ἐκ τῶν τεσσαράκοντα ἐπισκόπων τῶν ἀντιστάντων τὸν Θεόφιλον ἐν τῇ Ἀλεξανδρινῇ Συνόδῳ.—3) Ἐπιφάνιος σύνοδος τῆς ἐν Ἐρέσω Συνόδου.—4) Γενέθλιος, ὄντινα ἐν τῇ Δ'. οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἀντεπροσώπευεν ὁ πρεσβύτερος Εὐλόγιος.—5) Πλάτων, ὁ ὑπογράψας ἐν τῇ ἀναφορᾷ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου, τὴν γενομένην πρὸς Ἰωάννην τὸν Πατριάρχην κατὰ Σεβήρου τοῦ Ἀντιοχέως.—6) Ἀθράμιος, ὡν Ἀρχιμανδρίτης ἐν Παλαιστίνῃ, προὔβιβάσθη εἰς βαθμὸν ἐπισκόπου, ὡς ἀναφέρει ὁ βίος τοῦ Ὁσίου Σάββα.—7) Διογένης σύνοδος τῆς Ε'. οἰκουμενικῆς Συνόδου.—8) Γεώργιος ὁ παρευρεθεὶς εἰς τὴν Σ'. οἰκουμενικὴν Σύνοδον.—9) Κωνσταντίνος, ὅστις παρῆν ἐν τῇ Ζ'. οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.—10) Βασίλειος σύνοδος τῆς ἐπὶ Φωτίου γενομένης Συνόδου.

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ἡ πόλις αὕτη ἐγγὺς Βιθυνίου ἢ Κλαυδιουπόλεως οὔσα ἐκτίσθη ὑπὸ Ἀδριανοῦ, χάριν τοῦ εὐνοουμένου Ἀντινόου, ὡς ἂν εἶρηται συμπεριελήφθη δὲ ὑπὸ νεωτέρου Θεοδοσίου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ὀνωριάδος, ἧς ἐπίσκοποι ἦσαν οἱ ἐξῆς:

1) Εὐέθιος, περὶ οὗ γίνεται μνεία ἐν τῷ κώδικι τῶν ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων θεορῶν ἁγίων Πατέρων.—2) Θεόφιλος, ὃν ἀντιπροσώπευεν ὁ πρεσβύτερος Πελάγιος ἐν τῇ τῆς Χαλκηδόνος Συνόδῳ.—3) Θεόδωρος ὁ ὑπογράψας ἐν τῇ ἀναφορᾷ τῆς Συνόδου πρὸς Ἰωάννην Πατριάρχην κατὰ Σεβήρου.—4) Πλάτων ὁ σύνοδος τῆς Σ'. οἰκουμενικῆς.—5) Νικήτας ὁ σύνοδος τῆς Ζ'. οἰκουμενικῆς Συνόδου.—6) Σωφρόνιος, ὁ παρευρεθεὶς ἐν τῇ ἐπὶ Φωτίου γενομένῃ Συνόδῳ.

ΤΗΣ ΕΝ ΠΟΝΤῳ ΠΡΟΥΣΙΑΔΟΣ.

(ἢ Κιέρου τὸ πρότερον καλουμένης.)

1) Πύχιος σύνοδος τῆς ἐν Νικαίᾳ Α'. οἰκουμενικῆς Συνόδου.—2) Ὀλύμπιος, οὗτινος ἀντιπρόσωπος ἦτο Μάδεδτος ὁ πρεσβύτερος ἐν τῇ κατὰ Χαλκηδόνι Συνόδῳ.—3) Δομέτιος σύνοδος τῆς Σ'. οἰκουμενικῆς Συνόδου.—4) Θεόφιλος ὁ σύνοδος τῆς Ζ'. οἰκουμενικῆς συνόδου.—5) Παῦλος, ἤκμασεν, ἐπὶ εἰκονομαχίας ὅτε μετὰ πολλὰς βασάνους ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν εἰκονομάχων.—6) Κωνσταντίνος (;) σύνοδος ἐν τῇ Η'. (1) Συνόδῳ.—7) Λέων.

ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ.

Ἐν ταύτῃ ἀνήκον αἱ ἐξῆς ἐπισκοπαί: Ἀπολωνιάς, Προῦσα, Σωρεάς, Πραίνετος, Ἐλενούπολις, Βασιλεινούπολις, Ἀδριανοί, Και-

(1) Ταύτην οἱ Λατῖνοι θεωροῦσιν ὡς ἀληθὴ καὶ κυρίαν Σύνοδον, καθ' ἣν ἐπανῆλθεν ἡ εἰρήνη μεταξύ τῶν δύο ἐκκλησιῶν, ὅτε Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἐξώσας τὸν Φώτιον, ἀπεκατέστησε τὸν Ἰγνάτιον· ἀλλ' αὕτη ἡ Σύνοδος ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας θεωρεῖται ψευδής καὶ ἀνίσχυρος.

σάρεια, Νεοκαισάρεια, Ασκούλιον, Λαρουσία, Καδυσία, Λόφοι, Κίος, Μελαγγία, Ρυνδακία, και Χαλκηδών, ἧτις ἐν τῇ Δ'. οἰκουμένηκῃ συνόδῳ προῦδιδάχθη εἰς βαθμὸν Μητροπόλεως, πρῶτοι δὲ οἱ κηρύξαντες και διαδόσαντες ἐν Νικομηδείᾳ τὸν χριστιανισμὸν ἦσαν οἱ πρωτόκλητοι ἀπόστολοι Πέτρος τε και Ἀνδρέας, ἐξ ὧν ὁ πρῶτος ἐξ Ἀντιοχείας διελθὼν Καππαδοκίαν και Γαλατίαν κατήνησεν εἰς Βιθυνίαν και Πόντον, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν καθολικῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν. Παῦλος δὲ θέλων νὰ ἔλθῃ ἐκωλύθη ὑπὸ θείας ὀπτασίας (Λουκ. Πραξ. Ἀποστ. κερ. σ' 7) ὁ δ' Ἀνδρέας εὐαγγελισμένος ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Βιθυνίας τὸν Χριστὸν, μετέβη ἐκ Νικομηδείας εἰς Θράκην τὴν δ' ἀρχαίαν σύστασιν τῆς ἐκκλησίας τῆς Νικομηδείας βεβαίῳ και ὁ ἐπίσκοπος Κορίνθου Διονύσιος, ὅστις κατὰ τὸν Β'. μ. Χ. αἰῶνα γράφων πρὸς τὴν τῶν Νικομηδεῶν ἐκκλησίαν κατεπολέμει τὴν αὐτοῦ διαδοθεῖσαν εὐρεσιν τοῦ Μαρκίου. Ἐπὶ δὲ Διοκλητιανοῦ ἦδη ἀναφέρεται, ὅτι ἡ τῶν Νικομηδεῶν ἐκκλησία ἦτο πολυπληθεστάτη ἀπασῶν τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ὅτε, ὡς ἄνω εἴρηται, και διωγμὸς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἠγέρθη δεινός ὁμοίως δὲ και ἐπὶ Μαξιμιανοῦ και Μαξιμίνου και Δικινίου, περὶ ὧν ἀναφέρουσι τὰ Ἀγιογραφικὰ βιβλία. Ὅθεν ὑπὸ τούτων διαδοθέντος τοῦ Χριστιανισμοῦ, πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Νικομηδείας ἀναφέρεται ὁ Πρόχωρος εἰς τῶν ἐπτὰ διακόνων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν ἰβ'. Ἀποστόλων διορισθέντων οὗτος ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἑλληνιστὶ γεγραμμένος λόγος τῶν περιηγήσεων τῶν Ἀποστόλων Πέτρου και Παύλου, και Δωρόθεος ὁ Θηβαῖος και Ἰππόλυτος.—2) Εὐάνδρος περὶ οὗ ἀναφέρει ὁ Πριμάσιος, ὅτι κατὰ τὸν Β'. αἰῶνα κατεπολέμησε μετὰ τοῦ Θεοκρίτου Ἐπισκόπου Χαλκηδόνος τὴν αἵρεσιν τῶν Ὀριτῶν(1) λεγομένων, ὅτι-

(1) Οὗτοι ἦσαν ἐκ τῆς αἵρέσεως τῶν Γνωστικῶν, περὶ ἧς ἴδ. Ὅριγεν κατὰ Κελεστίνου I. 6. σελ. 294—294 και I. 7. σελ. 358 Ἐπιφαν. περὶ αἵρεσ. 39 και Φιλόστρου. κερ. I. ἐπίστευον δὲ ὅτι τὸ Δαιμόνιον μετασχηματισθὲν εἰς ὄφιν ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους τὴν γνώσιν τοῦ καλοῦ και κακοῦ ὅθεν ὄφιν κλειστὸν ἐντὸς κλωβίου τηροῦντες κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἐπὶ τραπέζης, ἐφ' ἧς ἦτον ἄρτος τεθειμένος, ἄφιναν αὐτὸν τούτου

ως διὰ πανουργιῶν εἴλικσαν εἰς τὴν ἐκκεῖν αἵρεσιν τὸν λαὸν ἄλλ' οὗτοι οἱ Ἐπίσκοποι διαλύσαντες τὴν πλάνην και ματαιώσαντες τοὺς αἱρετικούς, ἐστερέωσαν τὸν λαὸν ἐπὶ τὴν ἀληθῆ πίστιν.—3) Ἄγνωστος.—4) Ἀνθιμος ὁ Ἰερσαμάρτιος, ἀλλὰ τὰ περὶ Σουρίου σοφώμενα πρακτικὰ τῶν Ἁγίων Ἰνδου, Εὐνούχου τοῦ Μαξιμιανοῦ, και τῆς Δόμνας Ἰσραήλ, ἀναφέρουσι ὅτι ὁ κατηγήσας τούτους τοὺς Ἁγίους και βαπτίσας δὲν ἦτον Ἀνθιμος, ἀλλὰ Κύριλλος ἀνίσταται ὁμοίως εἰς ταῦτα Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας βεβαίῳ, ὅτι ὁ Ἀνθιμος ὑπῆρξεν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ πρὶν τοῦ Κυρίλλου λέγει (ἐν βιβλ. ἡ κερ. 8), ὅτι «ἐν τούτῳ τῆς κατὰ Νικομηδείαν ἐκκλησίας ὁ πνευμαῦτα προσεως διὰ τὴν εἰς Χριστὸν μαρτυρίαν ἀποτέμενεται κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ διαγωγῆ» ὁμοίως δὲ και τὸ Χρονικὸν Πασχάλιον ἀναφέρει ἐπιστολὴν τοῦ Ἁγίου μάρτυρος Λουκιανοῦ πρὸς Ἀντιοχείας, ἐν ἧ λέγει «Εὐαγγελίζομαι δὲ ἡμᾶς, ὡς Ἀνθιμος ὁ πάπας τῷ τοῦ μαρτυρίου δρόμῳ ἐτελειώθη.»—5) Εὐστόλιος, περὶ τὰ 314 ὁ παρεμβεβίς ἐν τῇ κατ' Ἀγκυραν Συνόδῳ.—6) Εὐσέβιος οὗτος ἐπὶ Δικινίου ἐκ τῆς ἐκκλησίας Βηρυτοῦ μετέβη εἰς Νικομηδείαν δι' ἐπιστολῆς συστατικῆς δοθείσης παρὰ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν Ἀντιοχείᾳ σὺν τῷ Ἀρείῳ τῷ δυσσεβεῖ ἦν μαθητὴς τοῦ μάρτυρος Λουκιανοῦ, περὶ οὗ ἄνω εἴρηται ὧν δὲ ὁ Εὐσέβιος ἀπαδὸς τῶν φρονιμάτων τοῦ Ἀρείου ἐν τῇ Αἴ τῆς Νικαίας οἰκουμένηκῃ Συνόδῳ ἐξώσθη τοῦ θρόνου σὺν Θεόγνιδι τῷ τῆς Νικαίας Μητροπολίτῃ, και ἐξωρίσθησαν εἰς Γαλλίας, περὶ ὧν και ἡ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐπιστολὴ ἀναφέρει.—7) Ἀμφίον, μετὰ τὸν Εὐσέβιον κατέστη ὑπὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Αἴς Συνόδου ὁ δὲ Χρῆστος ἐν Νικαίᾳ.—8) Εὐσέβιος, δευτέραν φορὰν μετὰ τοῦ Θεόγνιδος κατάρθρωσε συνερ-

εἰς τὸν ἄρτον ἐγγίζοντας, ἐξ ἄλλοι αὐτοῦ ὕμνους εἰς ἀκατάληπτον γλώσσαν αἶνον ἀποδοῦντες εἰς τὸν οὐράνιον πατέρα ἔμισον δὲ τοὺς χριστιανούς και τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς ἐλθόντα εἰν τὸν κόσμον, ἵνα συντρέψῃ τὴν κερφήν τοῦ ὄψεως ἀρχηγός δὲ ταύτης τῆς αἵρέσεως ἀναφέρεται Εὐφάτης τις.

γεία τῆς ἀδελφῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίας καὶ ἀναλαβάνει τὸν θρόνον ὡς μεταμεληθεὶς καὶ ἀσπασθεὶς τὸ ἐν Νικαίᾳ Ἱερὸν Σύμβολον· ἀλλ' ὑποκριτικῶς φερόμενος, πάλιν κινεῖ ταραχάς, καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ Μ. Ἀναστασίου· μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου κατέπεισε τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ διάδοχον νὰ ἀσπασθῆ τὰ δόγματα τοῦ Ἀρείου καὶ νὰ συγκροτήσῃ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐν Νικομηδείᾳ ὑπὲρ τῶν Ἀρειανῶν· ἀλλὰ γινῶς τὴν δολιότητα αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεόγνητος ὁ Αὐτοκράτωρ ἐξώρισεν ἀμφοτέρους εἰς Κουκουσὶν τῆς Ἀρμενίας.—9) Ἀρμενίων πάλιν τὸ δεύτερον καθίσταται ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς Νικομηδείας περὶ τὰ 347 μ. Χ., ὅστις παρῆν ἐν τῇ κατὰ Σάρδεϊς γενομένῃ Συνόδῳ, ὅτε ἐνωθεὶς μετὰ τῶν Εὐσεβειανῶν καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς Φιλιππούπολιν τῆς Θράκης μεταβὰς ὑπέγραψεν ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν γενομένῃ ἐπιστολῇ.—10) Κεκρόπιος μετ' Ἀρμενίωνα περὶ τὰ 351 μ. Χ., ὅστις ἦτον αἰρετικὸς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Σωζομένου (βιβλ. δ', κεφ. 13 καὶ 23) λέγοντας, ὅτι γενομένης Συνόδου ἐν Νικομηδείᾳ τῶν ἀρειανίζόντων ἐπὶ Κωνσταντίνου Αὐτοκράτορος παρῆν καὶ ὁ Κεκρόπιος ἐναριθμῶς τῶν αἰρετικῶν ἐπισκοπῶν· ὅτε διὰ θαλάττης, σεισμοῦ γενομένου καὶ ἐρημώσαντος πᾶσαν τὴν Νικομηδείαν καὶ τὰς περὶ τὴν κωμοπόλιν, ἀπωλέσθη καὶ ὁ Κεκρόπιος, περὶ τὰ 358, ἀν' οὗ ὁ Ἀέτιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας καθίσταται.—11) Μαζαθώνιος, ἐκ διακόνου ἐγένετο Νικομηδείας ὑπὸ Μακεδονίου τότε ἐν Κωνιπόλει, πατριαρχεύοντος. (1) οὗτος ἦν ἡμέτερος τῶν τοῦ Μακεδονίου δογμάτων, τρυφηλὸς καὶ γυναικαυμανής.—12) Ὀνήσιμος, οὗτος σημαίνεται μετὰ Κεκρόπιον κατὰ τὴν ἐκθεσιν Ἀλακίου Καيسαρέως· ἀλλ' ὁ Φιλοσόργγιος ἱστορικὸς ἀναίρει αὐτόν.—13) Εὐφράσιος, ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ Αἴ τῆς Κ]πόλεως οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, περὶ οὗ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τῇ ιγ'. ἐπιστολῇ λέγει, «τοῦ μακαρίου Εὐφρασίου Ἐπισκόπου δι' ἀπάσης ὁσιότητος αὐτοῦ καὶ ἡμῶν, ὡς σεραῖς τισὶ τῇ ἀγάπῃ τὴν βραχυτήτητα ἡμῶν συνδύσαντος.»—14) Πατρίκιος μετ' Εὐφράσιον, περὶ οὗ ὁ αὐτὸς

(1) Ἰδ. Σωζόμεν. βιβλ. δ' καὶ κεφ. 26. καὶ Σωκράτ. βιβλ. Β. κεφ. 38.

Γ. Νύσσης ἐν τῇ πρὸς Νικομηδείαν ἐπιστολῇ ἀναφέρει.—15) Γερόντιος.—16) Πανσόφιος, περὶ οὗ ἰδ. Σωκράτ. βιβλ. γ'. κεφ. 8 ὅστις διηγείται ὅτι ὁ Γερόντιος ὢν διάκονος τῆς Μεδιολανείου ἐκκλησίας καὶ πεμφθεὶς εἰς Κ]πόλιν δι' ὑποθέσεις τινάς, εἰδὼς δὲ καὶ Ἱατρικὴν, διὰ μέσου αὐτῆς ἐφείλκυσε τὴν εὐνοίαν τοῦ Νεκταρίου Πατριάρχου, ὥστε νὰ γείνη Νικομηδείας· τοῦτον εἰπεῖται ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐξέβαλεν, ἀντικαταστήσας τὸν Πανσόφιον, ὄντα παιδαγωγὸν τῆς Αὐτοκρατείας Εὐδοξίας, συζύγου τοῦ Ἀρχαδίου· ὁ Πανσόφιος οὗτος ἦτον ἠθικός καὶ εὐσεβής, ὅμως δυσάρεστον ὑποδοχὴν ἔλαβε παρὰ τῶν Νικομηδεῶν, ὡς εὐνοούντων τῷ Γεροντίῳ.—17) Διόδωρος μετὰ Πανσόφιον, ὃς ἀντέτεινε κατὰ τῆς αἰρέσεως τῶν δοξαζόντων τὴν μεταψύχωσιν.—18) Ἰμέριος, ἐπὶ Νεστορίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, οὗτος καὶ ζηλωτὴς θεοῦ ἦτον.—19) Εὐνόμιος περὶ τὰ 442, τοῦ ὁποῦ ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἀντιπρόσωπος ἦτον ὁ πρεσβύτερος Ἀρίστων· ἀμφιβάλλεται δὲ περὶ τοῦ Εὐνομίου, ἂν παρευρέθη καὶ ἐν τῇ κατὰ Χαλκηδόνα οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.—20) Στέφανος ὁ Α'. περὶ τὰ 518, ὅστις ὑπέγραψε τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Κ]πόλει γενομένης Συνόδου κατὰ Σεβήρου καὶ ἄλλων αἰρετικῶν.—21) Θαλάσσιος περὶ τὰ 536 σύνοδος τῆς ἐν Κ]πόλει ὑπὸ Μηνᾶ Πατριάρχου συγκροτηθείσης Συνόδου.—22) Ἰωάννης ὁ Β'. σύνοδος τῆς Εἰς οἰκουμενικῆς Συνόδου.—23) Ἰωσήφ, ὅστις ἤμασε μετὰ τὴν Εἰς οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος Ἰσαύρου, ὑπ' οὗ ὑπέστη πολλοὺς διωγμούς.—24) Πέτρος ὁ Α'. ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ σ'. οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.—25) Ἰωάννης ὁ Β'. ἤμας ἐν ἐπὶ Κωνσταντίνου Κοπρωνύμου, ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ Συνόδῳ τῶν Εἰκονομάχων.—26) Κωνσταντίνος ὁ Α'. ὁμοίως ἐπὶ Κοπρωνύμου ἤμασεν, ὑπ' οὗ ἐξωρίσθη, ὡς νεωτερίζων.—27) Πέτρος ὁ Β'. ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ Ζ'. οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.—28) Ἄγνωστον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.—29) Θεοφύλακτος ὁ Α', ὅστις ἤμασεν ἐπὶ Λέοντος Ἀρμενίου, ὑπ' οὗ ἐξωρίσθη ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον, διότι ἀντέστη κατὰ τοῦ Εἰκονομάχου τούτου Αὐτοκράτορος· πρὸς αὐτὸν τὸν Θεοφύλα-

κτον ὁ Θεόδωρος ἔγραψεν ἐπιστολήν.—30) Ἰωάννης ὁ Γ'. περὶ οὗ Φώτιος ὁ Πατριάρχης ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ἀναφέρει.—31) Γεώργιος, ὅστις ἦτο σύνοδος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τῆς συγκροτηθείσης ὑπὸ Φωτίου Πατριάρχου μετὰ τὴν τελευταίην Ἰγνατίου ὑπάρχουσι καὶ δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Φωτίου πρὸς αὐτὸν τὸν Γεώργιον, ὅστις ἐποίησε καὶ ἰδιόμελα πρὸς τὴν Θεομήτορα καὶ δεσποτικὰς ἐορτὰς καὶ πρὸς τινὰς Ἁγίους, σωζόμενα ἐν τοῖς Μηνολογίοις.—32) Στέφανος ὁ Β'. ὁ καὶ Σύγκελος ἐπὶ Σισινίου Πατριάρχου περὶ τὰ 997 ἀκμάσας, ὅστις διὰ τὰς ἀστρονομικὰς αὐτοῦ γνώσεις ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου προσεκλήθη εἰς Κων[σταντι]νὴν, ὅπως ἐξηγήσῃ τὸ ἀποτέλεσμα κομήτου τινος τότε φανέντος.—33) Ἀντώνιος ἐπὶ Μιχαὴλ Παφλαγῶνος (1035), οὗτινος κατὰ τὸν Κεδρηνὸν ὑπῆρξε συγγενής.—34) Βασίλειος ὁ Β'. ὁ ἀκμάσας ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ.—35) Κωνσταντῖνος ὁ Β'. ὁμοίως ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ (1082).—36) Νικήτας.—37) Ἰωάννης ὁ Α'.—38) Θεοφύλακτος ὁ Β'. ἐπὶ Καλογιάννου υἱοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ περὶ τὰ 1146.—39) Μιχαὴλ περὶ τὰ 1166, ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐν Κ]πόλει γενομένη κατὰ τῆς αἰρέσεως τῶν Ἀλαμανῶν.—40) Ἰωάννης ὁ Ε'. ἐπὶ πατριαρχείας Γερμανοῦ τοῦ Β' περὶ τὰ 1232.—41) Τὸ ὄνομα τούτου ἄγνωστον ἀναφέρεται δὲ, ὅτι ἐπὶ Παλαιολόγου Μιχαὴλ ἦτον εἰς τῶν πεμφθέντων παρ' αὐτοῦ πρὸς Γρηγόριον Ἴον Πάπαν περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.—42) Καρακάλλος ἐπὶ πρεσβυτέρου Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, περὶ οὗ Γεώργιος ὁ Παχυμέρης (ἐν βιβλ. ἀ. κεφ. 15) λέγει αὖς δὲ ὁ Νικομηδείας τὸν ζυγὸν τοῦ Εὐαγγελίου ἐπίθειν —43) (*Ἄγνωστος καὶ οὗτος), ὅστις μετὰ τοῦ Μιτυλήτης ἐξήλεγξεν ἐν Κ]πόλει ἐνώπιον τῆς Συνόδου Νήφωνα, τὸν κακῶς πατριαρχεύσαντα.—44) Μακάριος, οὗτος μετέβη εἰς Φεράραν καὶ εἰς Φλωρεντίαν, ἐνθα ὑπέγραψε τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκεῖ ψευδοσυνόδου ἄλλα Νικηφόρος ὁ Πρωτοσύγκελος ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐπιστολήν Μάρκου τοῦ Ἐφέσου λέγει, ὅτι ὁ Μακάριος οὗτος ἦλθεν εἰς Ῥώμην σὺν τῷ Εὐθυμίῳ, τῷ μετὰ ταῦτα πατριαρχεύσαντι.—45) Διογύσιος ὁ Αὐός, ὅστις μετὰ Ἰε-

ρεμίαν τὸν Λον Πατριάρχην περὶ τὰ μέσα τοῦ 15'. αἰῶνος ἔγεινε πατριάρχης, ὡς σημειοῖ ὁ Crusius Tarcegraeca (βιβλ. Β'. σελ. 464) προστιθείς, ὅτι τότε ἠλώθη ὑπὸ Ὀθωμανῶν ἡ Νικομηδεία, ἐν ᾧ ἡ ἄλωσις ταύτης, ὡς προεῖρηται, ἐγένετο ἐπὶ Ἀνδρονίκου νεωτέρου τοῦ Παλαιολόγου περὶ τὰ 1332 μ. Χ. οὗτος ὁ Διονύσιος ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῶν Γαλατιανῶν καὶ Καρχαμιανῶν ἀνέβη ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, ἐφ' οὗ οἱ Ὀθωμανοὶ κατεβίβασαν ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Παμμακαρίστου τὸν Τίμιον Σταυρόν. (1)—46) Ἄγνωστον καὶ τούτου τὸ ὄνομα πῖθανόν νὰ ἐλέγετο Τιμόθεος, ὡς ἀναφέρουσι τὰ παλαιὰ δίπτυχα τῆς ἐν Νικομηδείᾳ Μητροπολιτικῆς Ἐκκλησίας (2) οὗτος δὲ ὁ Μητροπολίτης ὁποῖος ἦτο, καὶ τοι ἄγνωστος τὴν κλήσιν, ὑπῆρξεν ὀλίμως ἐπὶ πατριαρχείας Ἰερεμίου τοῦ Βου (1504), παρευρέθεις καὶ ἐν τῇ τότε γενομένῃ Συνόδῳ κατὰ τῶν Σιμωνιακῶν, περὶ οὗ (ἰδ. Τουρκο-γραικ. βιβλ. Β'. σελ. 179.—47) Σισίνιος περὶ τὰ 1574 ἦτον εἰς τῶν ὑπογραψάντων τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστολήν, τὴν σταλεῖσαν πρὸς Αὐτοκράτορα τῆς Μόσχας περὶ Ἰερεμίου Πατριάρχου. (ἰδ. Τουρκο-γραικ. βιβλ. Ζ'. σελ. 507) —48) Κύριλλος περὶ τὰ 1641 ἐπὶ πατριαρχείας Παρθενίου τοῦ Α'. σύνοδος ὑπάρχων τῆς τότε γενομένης Συνόδου περὶ τῆς λέξεως (Μετουσίωσις) ἐν τῇ θείᾳ εὐχαριστείᾳ.—49) Νεόφυτος περὶ τὰ 1641 εἰς τῶν ἐναντιωθέντων κατὰ τῶν Καλθινικῶν δογματῶν.—50) Γαβριὴλ ἐπὶ Καλλινίκου πατριαρχείας (1696).—51) Μελέτιος περὶ τὰ 1707.—52) Παῖσιος (1721) περὶ δὲ 1726 ἐγένετο Πατριάρχης Οἰκουμενικός ἀνὴρ εὐπαιδευτος, ἡμερος καὶ ἀστυκὸς καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ ἀρέσκειν γυμνασμένος.—53) Σεραφείμ (1734) Ἀκχαρὴν ἐστολισμένος παιδείᾳ τε καὶ πραότητι καὶ σεμνότητι πολιτείας μοναδικῆς.—54) Κύριλλος ὁ Β'. (1751) λόγως μὲν ἀλλὰ ψευδευλαβής, ἀγέρωχός τε καὶ πολυ-

(1) Ζ. Μαθὰ κατάλογον ἱστορικῶν ἐπισκόπων καὶ Πατριαρχῶν σελ. 179. Οὗτος μεταξύ ἄλλων ἀναφέρεται ὡς ταραξίας καὶ ἀσυνείδητος ἄνθρωπος.

(2) Ταῦτα ἀπωλέσθησαν ἔτι τοῖς ἔσχατοις ἐποχῆς τῆς ἐπὶ Σουλτὰν Μουράτ, ὅτε ἐκρημνίσθη ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Νικ. μηδείας, ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ὡς ἀνω εἰρηται.

δάπανος καὶ ὑποκριτής.—55) Νικηφόρος (1769) (1).—56) Ἀθανάσιος (ἀπὸ τὰ 1796—1821) ὅστις ἦγον εἰς τῶν χρημασθέντων Ἀρχιερέων.—57) Παῖσιος ἀπὸ τοῦ 1821—1837.—58) Ἀνθίμος Βος. ὁ Βυζάντιος ἀπὸ τὰ 1837—1839, ὅστις ἐγένετο Πατριάρχης Οἰκουμενικός.—59) Διονύσιος ὁ ἐξ Ἄνδρου ὁ μέχρι τοῦδε ἀρχιερατεύων, ἀνὴρ σεβάσμιος καὶ ἀριπρεπής.

ΑΠΟΔΑΩΝΙΑΔΟΣ.

1) Μάρκος, ὅστις καὶ ἐμαρτύρησε.—2) Γοργώνιος.—3) Εὐγένιος ὁ παρευρεθείς ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Ἐρέσου.—4) Παῦλος, ὅστις παρῆν ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ συγκροτηθείσῃ κατὰ τοῦ Εὐτυχοῦς ἐν Κων(πόλει).—5) Κυριακός.—6) Ἀναστάσιος.—7) Συμεών.—8) Θεοφύλακτος.—9) Νικήτας.—10) Μιχαήλ.—11) Τὸ ὄνομα τούτου ἀγνωστον ἐπὶ Ἀνδρονίου τοῦ νεωτέρου, οὗ ἐζώρυξε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Αὐτοκράτωρ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Προύσης ὑπ' ὀθωμανῶν.

ΠΡΟΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑ Τῷ ΟΛΥΜΠῷ ΚΕΙΜΕΝΗΣ.

1) Ἀλέξανδρος ὁ ἱερομάρτυς.—2) Πατρίκιος ὁ ἱερομάρτυς, ἠθίνος. τὸ ἱερόν λείψανον μετὰ τῶν Ἁγίων Ἀκακίου τε Μενάνδρου καὶ Πόλυτινου ἐβρίθθη εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα τῶν λουτρῶν. 3) Γεώργιος.—4) Τιμόθεος ὁ ἱερομάρτυς, ὅστις διὰ τῶν δεήσεων αὐτοῦ πρὸς Κύριον ἤρξινε τρομερὸν δράκοντα, ἀναφανέντα παρὰ ταῖς λουτροῖς, καὶ φρονούντα τοὺς διαβαίνοντας, ὕπερ μαθίων Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης παρέδωκεν αὐτὸν εἰς βασανισμοὺς.—5) Εὐστάθιος.—6) Πέτρος.—7) Στέφανος.—8) Θεόκτιστος.—9) Παλυγράγιος.—10) Θεόδωρος.—11) Νικήτας.—12) Πατρίκιος

(1) Ἐβρηται δὲ σερβίλιον πατριαρχικὸν ἐν τῇ Ἀρχιλογικῇ ἡμερησίῃ τοῦ ἔτους 1854, φυλλάδ. 38 ἔτι σημαύεται Νικομηθεῖας Ἰωάσαφ καὶ Χακιδῶνος Παθελίος εἰς τὰ 1785.

(2) Ὁ Ἅγιος οὗτος ἐκοιτάζετο τὴν ἰθ. Μαίαν ὑπὸ τῶν Προυσέων ὄψινες πρὸς τιμὴν αὐτοῦ πνευματικῶς.

Βος, περὶ τὸν 16^{ον} αἰῶνα, ὅστις συνέγραψε περὶ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων τῆς Προύσης, ὃν ἐπαινεῖ Μιχαήλ ὁ Γλυκάς ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ.—13) Λέων περὶ τὰ 1232.—14) Τούτου τὸ ὄνομα ἀγνωστον ἐπὶ Μιχαήλ Παλαιολόγου.—15) Νεόφυτος ἐπὶ Ἀνδρονίου τοῦ πρεσβυτέρου.—16) Ἄγνωστον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ Πατριαρχεῖας Ἰωάσαφ' ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου ἀναφέρεται ἕτερος Προύσης ἦγον Γρηγόριος.—17) Νεόφυτος ὁ Βος. περὶ τὰ 1580. 18) Χρυσάνθος εἰς τὰ 1642.—19) Γαβριήλ.—20) Παρθένιος ὁ Μογγιλάλος (1) περὶ τὰ 1660.—21) Καλλίνικος Βος. περὶ τὰ 1690* οὗτος ἀδίκως ἐξώσας ἀπὸ τῆς Ἀνδριανουπόλεως τὸν κανονικὸν ποιμένα Νεόφυτον ἀντεκατέστησεν ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ τὸν Κλήμεντα.

22) Ἄγνωστον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.—23) Μελέτιος περὶ τὰ 1780.—24) Νεόφυτος ὁ Γος. περὶ τὰ 1800.—25) Ἀνθίμος περὶ τὰ 1807.—26) Ἰωαννίκιος περὶ τὰ 1817.—27) Πανάρετος περὶ τὰ 1821.—28) Γεράσιμος περὶ τὰ 1824.—29) Νικόδημος περὶ τὰ 1833.—30) Ἀνθίμος περὶ τὸ 1837.—31) Χρυσάνθος ὁ ἐκ Μαδύτου, εἰς τῶν τῆς νέας Μουσικῆς ἐφευρετῶν περὶ τὰ 1846.—32) Κωνστάντιος ὁ ἐξ Ἄνδρου ὁ καὶ νῦν ἀρχιερατεύων, ἀνὴρ εὐπαιδευτος καὶ φιλόμουσος.

ΣΩΡΕΟΣ.

Αὕτη ἦτο πολίγειον, ἧς ἡ τοποθεσία ἀγνωστος τὰ δὲ πρακτικὰ τοῦ Αὐτονόμου ἀναφέρουσι περὶ αὐτῆς ὡς ἐφεξῆς ἀπλέοντι πρὸς δεξιὰν τὸν κόλπον τῆς Νικομηθεῖας κεῖται ἡ Σωρός* καὶ ξενίζεται ὁ Αὐτόνομος παρ' ἀνδρὶ Κορνάλιῳ, παρ' ᾧ διατρίψας χρόνον ἰκανόν, καὶ αὐτὸν διδασκαλίαις καταρτίσας, καὶ οἶκον Θεοῦ οἰκοδομήσας εὐκτήριον τὸ τῶν Ἀγγέλων ἀρχιερω καθοσιωμένον, χειροτονεῖ τὸν Κορνάλιον ἐν αὐτῷ τῷ τῆς διακονίας ἀ-

(1) Οὗτος ἔλαβε τὸ ἐπίθετον τοῦτο διότι ἦτο χοιμωμῆς ἐπατριαρχευσε δὲ ἐπὶ 3 ἔτη καὶ 7 μῆνας ἔθλα παρατηθεῖς ἀναλαμβάνει τὴν Προύσαν ποθούμενος παρὰ τῶν χριστιανῶν. Ζ. Μαθᾶ Ἱστορ. Κατάλ. ἱπισκ. καὶ Πατρ. σελ. 216.

ξιώματι... εἶτα ἐπανελθὼν πρὸς Κορνήλιον, καὶ τὸν καταβλή-
θέντα σπόρον αὐτῷ τῆς θεογνωσίας πολύχρον βλαστήσαντα καρ-
πὸν εὐρηκῶς ἐπὶ τὸν πρεσβύτερον βαθμὸν εὐθέως ἀνάγει.. καὶ
αὐθις ἐπὶ Σωρὸν ἀναστρέφει πρὸς Κορνήλιον καὶ τὴν καθ' αὐτὸν
ἐκκλησίαν ἐπισκεψάμενος, ἣν πολυπλασιασθεῖσαν πάλιν εὐρώων, τὸν
μὲν Κορνήλιον τῷ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξιώματι τελειῶσιν, αὐτὸς δὲ τὴν
Ἀσίαν ἐπέργεται χώραν κτλ.»

ΠΡΑΙΝΕΤΟΣ.

Οἱ ἐπίσκοποι ταύτης εἶναι οἱ ἐξῆς: 1) Σισίνιος.—2) Θεό-
δωρος.—3) Κοσμάς.—4) Ἰωάννης Εὐγένιος.

ΕΛΕΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Περὶ ταύτης ἰδ. ἀνωτέρω ἐν τῇ Α. Δρέπανον.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΑΥΤΗΣ.

1) Μακρίνος.—2) Παλλάδιος.—3) Ἀλέξανδρος.—4) Λέον-
τιος ὁ Α'. περὶ τὰ 536.—5) Θεόδωρος.—Λέοντιος ὁ Β'.—
7) Ἰωάννης.—8) Δαβίδ.—9) Λέων.

ΒΑΣΙΛΕΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ἀνήκουσα εἶτα τῷ Μητροπολίτῃ Νικαίας,
προϋβιβάσθη εἰς βαθμὸν Μητροπόλεως.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΑΥΤΗΣ.

1) Ἀλέξανδρος ἐπὶ Ἰωάννου Χρυσοστόμου.—2) Γερόντιος
περὶ τὰ 448, ὁμόφρων τῶν Εὐτυχιανῶν.—3) Κυριακὸς περὶ τὰ 518.
4) Σισίνιος, ὁ παρευρεθεὶς ἐν τῇ Γ'. οἰκουμένης Συνόδῳ.—5)
Γεώργιος σύνοδος τῆς Ζ'. οἰκουμένης Συνόδου.—6) Ἄνθιμος.

ΑΔΡΙΑΡΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑ Τῷ ΜΥΣΙῷ ΟΛΥΜΠῶ.

Τούτων Ἐπίσκοποι ἀναφέρονται οἱ ἐξῆς: 1) Εὐθέλιος σύνοδος
τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἀπ. οἰκουμένης Συνόδου.—2) Ἀλέξανδρος (ἰδ.
Σακράτ. βιβλ. κεφ. 27).—3) Δαβὶδ σύνοδος τῆς ἐν Χαλκηδόνε
Συνόδου.—4) Ἠλίας.—5) Ἰωάννης σύνοδος τῆς Γ'. οἰκουμένης
Συνόδου.—6) Νικηφόρος σύνοδος τῆς Ζ'. οἰκουμένης Συνόδου.—
7) Βασίλειος.

ΤΗΣ ΕΝ ΒΙΘΥΝΙΑ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ.

Αὕτη ἔκειτο, κατὰ τὸν γεωγράφον Πτολεμαῖον, μεταξύ τοῦ
Ἰνδακῦ καὶ Ὀλύμπου, καλουμένης Συμυδιανῆ ἢ Συμράλεια.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΑΥΤΗΣ.

1) Ῥούφος, ὁ παρευρεθεὶς ἐν τῇ Α'. κατὰ Νικαίαν οἰκουμε-
ν. Συνόδῳ.—Παῦλος, ὃς ἐθεωρεῖτο αἰρετικός.—3) Ἰωάννης.—4)
Θεοδόσιος.—5) Θεόδωρος ὢν σύνοδος τῆς Γης οἰκουμένης
Συνόδου.—6) Κώνστας.—7) Θεόπιστος.

ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ.

Αὕτη ἐλέγετο Ἀρίστη ἢ Ἀρίσθη, ὡς ἀναφέρουσι τὰ πρακτι-
κὰ τῆς Ζ'. οἰκουμένης Συνόδου καὶ τὰ ὑπομνήματα τοῦ σεροῦ
Λέοντος, προϋβιβάσθη εἰς βαθμὸν Μητροπόλεως, ἧς ἐπίσκοποι
εἶναι οἱ ἐξῆς: 1) Ὀλύμπιος σύνοδος τῆς ἐν Κων. πόλει οἰκου-
μένης Συνόδου.—2) Κυριακός.—3) Ἰωάννης ὁ ὑπογράφας τοὺς
κανόνας τῆς Ε'. οἰκουμένης Συνόδου.—4) Λέων σύνοδος τῆς
Ζ'. οἰκουμένης Συνόδου.—5) Ταράσιος.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΔΑΣΚΥΛΙΟΥ.

1. Ἰωάννης, ὅστις παρῆν ἐν τῇ Γ'. οἰκουμ. Συνόδῳ.—2)
Τούτου τὸ ὄνομα ἄγνωστον, ὃν ἀντιπροσώπευε, Βασίλειος ὁ

πρεσβύτερος ἐν τῇ Ζ'. οἰκουμέν. Συνόδῳ.—3) Γεώργιος ἢ κατ' ἄλλους Γρηγόριος, ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ Η'. Συνόδῳ τῇ γενομένῃ ἐν Κων[σταντι]νίῳ.

ΔΑΦΝΟΥΣΙΑ. (1)

—Ἐπὶ Ὀλύμπου κεῖται, παρ' ᾧ καὶ λίμνη ὁμώνυμος ἀναφέρονται δὲ ἐπίσκοποι αὐτῆς οἱ ἐξῆς: 1) Σάββας.—2) Λέων. 3) Ἀντώνιος.

ΚΑΔΩΣΙΑ.

Καὶ αὕτη ἀναφέρεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ΣΤ'. οἰκουμέν. Συνόδου, ὅτι ἦν πόλις τῆς Βιθυνίας, ἧς οἱ ἐπίσκοποι εἶναι οἱ ἐξῆς: 1) Ἄγνωστον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.—2) Γεώργιος, ὅστις παρῆν ἐν τῇ Γ'. οἰκουμέν. συνόδῳ.—3) Κωνσταντῖνος.

ΛΟΦΟΙ.

Περὶ τῆς θέσεως ταύτης ὑπάρχει ἀγνοία, καλεῖται δὲ καὶ Γάλλος.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΑΥΤΩΝ.

1) Κυρίων, ὁ παρευρέθει ἐν τῇ Ζ'. οἰκουμέν. Συνόδῳ.—2) Ἰγνάτιος, πρὸς ὃν Φώτιος ὁ Πατριάρχης ἔγραψε δύο ἐπιστολάς.

ΚΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ.

1) Κύριλλος, ὅστις παρῆν ἐν τῇ Α'. οἰκουμέν. Συνόδῳ.—2) Ἀδαμάντιος.—3) Θεοσέβιος.—4) Βάσσιος.—5) Ἰηδιστος οὐ.

(1) Ὁ Ἄνωνυμος γεωγράφος ἐν τῷ Περιήλῳ τοῦ Εὐξείνου Πόντου τὴν θινάδα νῆσον ἀπέκρινε τῆς ἡλπίδος κειμένην καλεῖ Δαφνουσίαν. Ἰδ. τὴν Β. σελ. 260. τῆς συλλογῆς τῶν Ἀρχαίων Γεωγραφηθέντων ἔκδοσ. Βόννης.—

νεδρος τῆς ἐπὶ Μηνᾶ Πατριάρχου γενομένης συνόδου.—6) Θεόγνιος σύνοδος τῆς ΣΤ'. οἰκουμέν. Συνόδου.—7) Ἰωάννης, ὅστις ὑπέγραψε τοὺς κανόνας τῆς Ε'. οἰκουμέν. συνόδου.—8) Λέων σύνοδος τῆς Ζ'. οἰκουμέν. συνόδου.—9. Εὐστάθιος ἀνὴρ εὐσεβέστατος, ὅστις ἀγωνισθεὶς κατὰ τῶν εἰκονομάχων καὶ ἐξορισθεὶς, ἐτελεύτησεν ἐν Κυρίῳ.—10) Ἰωάννης ὁ Βος. σύνοδος τῆς Η'. Συνόδου, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης.—11) Ἐπιφάνιος.—12) Κωνσταντῖνος περὶ τὰ 997.—13) Γεώργιος περὶ τὰ 1143.—14) Τούτου τὸ ὄνομα ἄγνωστον (ἰδ. Ἑλληνο-Ρωμαϊκὸν κώδικα βιβλ. 4' σελ. 272.—15) Μιχαήλ.—16) Ἰωάννης ὁ Γος.

ΜΕΛΑΓΓΕΙΑΣ.

Περὶ ταύτης ὁ Πασανίας ἐν τοῖς Ἀρκαδικοῖς, λόγον ποιεῖται ὅτι ἦτον ἀποικὸς Ἀρχαίων ἀναφέρεται μόνον εἰς Ἐπίσκοπος ταύτης Κωνσταντῖνος, ὁ ἀκμάσας ἐπὶ Μιχαήλ Παλαιολόγου.

ΡΥΝΔΑΚΙΑΣ.

Ταύτης Ἐπίσκοποι ἀναφέρονται οἱ ἐξῆς: 1) Ἰωάννης.—2) Λέων ὁ πονηρὸς καὶ κακός.

ΝΙΚΑΙΑ.

Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἀναφέρεται, ὅτι πρῶτος ἐδίδαξε τὸν χριστιανισμὸν ὁ πρωτόκλητος Ἀνδρέας μετ' αὐτὸν δὲ καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος μετέβησαν δὲ οἱ Ἀπόστολοι οὗτοι εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τὰς πρωτεύουσας τῆς Βιθυνίας, Νικομήδειάν τε καὶ Ποντοπράκλειαν, ἐπειδὴ ἐν αὐταῖς ἤκμαζεν ὁ εἰδωλολατρισμὸς, ὡς ἀναφέρουσι τὰ Ἀγιογραφικὰ ἡμῶν βιβλία, μετὰ δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ θεῖαν πρόνοιαν, ὁ θεόστετος καὶ ἰσαπόστολος Μ. Κωνσταντῖνος παρέσχεν ἐν τῇ γενομένῃ κατὰ ταύτην τὴν πόλιν Ἀγ. οἰκουμ. Συνόδῳ, ὅπως ἀναγνωρισθῆ ἡ Νίκαια τμητικῶς Μητροπόλις ταύτης ἐπισκοπαὶ ὑπῆρξαν: ἡ Ἀπάμεια, ἡ Μύρλεια, ἡ Μελιτούπολις,

ἡ Αἰνόν, τὸ Γορδισέρον, τὰ Μωδρενά, καὶ τὸ Νουμεικόν. Μητροπολίται δὲ τῆς Νικαίας ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς:

1) Θεόγνης ὁ ἄρειανίζων, ὁ σύντροφος καὶ ἡμόφρων Εὐσεβίου τῆς Νικομηδείας.—2) Χρῆστος.—3) Ὁ ῥηθεις Θεόγνης ἐπανεληθὼν μετὰ τοῦ Εὐσεβίου Νικομηδείας, ὡς ἄνω εἶρηται, καὶ παραχᾶς τῆ ἐκκλησία παρασχών ἐξωρίσθη.—4) Εὐγένιο ἄρειανόφρων περὶ τὰ 355.—5) Ὑπάτιος ὁ Α'. ὁμοίως Ἀρειανίζων περὶ τὰ 389.—6) Δωρόθεος σύνεδρος τῆς ἐν Κων[πόλει Β'. Οἰκουμένης Συνόδου.—7) Ἀναστάσιος ὁ Α', ὃν Εὐσεβίος ὁ πρεσβύτερος καὶ Κωνσταντίνος ἀντεπροσώπων κατὰ τὴν ἐν Χαλικηδόνι Δ'. οἰκουμ. Σύνοδον, ὅτε διεφρονέεικε περὶ τοῦ προνομίου καὶ βαθμοῦ μετὰ τὸν Μητροπολίτην Νικομηδείας.—8) Πέτρος σύνεδρος τῆς ἐν Κ[πόλει συνόδου, τῆς ἐπὶ Γενναδίου συγκροτηθείσης κατὰ Σιμωνιακῶν, εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ὑποίας καὶ ὑπέγραψε.—9) Ἀππίων, περὶ οὗ Θεοφάνης ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὸ Α'. ἔτος τοῦ Αυτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α'. ἤκμασε, καὶ ὅτι Ἀναστάσιος ὁ Αυτοκράτωρ πατρίκιον αὐτοῦ ὄντα εἰς ἐπίσκοπον Νικαίας προῦβίβασεν.—10) Ἀναστάσιος ὁ Β'. περὶ τὰ 518, ὅστις ὑπέγραψεν ἐν τῇ ἀναφορᾷ τῆς Συνόδου τῆς ἐν Κων[πόλει γενομένης πρὸς Ἰωάννην τὸν Πατριάρχην κατὰ Σεβήρου καὶ ἄλλων αἰρετικῶν.—11) Στέφανος μετ' Ἀναστάσιον, ὅστις ὑπέγραψε τὰ πρακτικὰ τῆς Ε'. οἰκουμένης Συνόδου.—12) Θεόφιλος ἐπὶ Μαυρικίου καὶ Φωκά.—13) Φώτιος σύνεδρος τῆς ΣΓης. οἰκουμ. Συνόδου.—14) Γεώργιος, ὅστις ὑπέγραψε τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου.—15) Ἀναστάσιος Γ'. κατὰ τὸν Ζ'. ἢ Η'. αἰῶνα, ὅστις συνέγραψεν ὑπομνήματά τινα εἰς τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ.—16) Ὑπάτιος Β'. ὅστις ἦτο σύνεδρος τῆς Ζ'. οἰκουμένης Συνόδου.—17) Ἰγνάτιος, ὅστις συνέθεσε καὶ τοὺς βίους τῶν Πατριαρχῶν Ταρσίου καὶ Νικηφόρου· πρὶν δὲ γεῖνη Νικαίας ἦτο σκευοφύλαξ τῆς ἐν Κων[πόλει Μ. Ἐκκλησίας.—18) Ἰγgers ὁ εἰκονομάχος, ὅστις ἤκμασεν ἐπὶ Λέοντος Ἀρμενίου καὶ Μιχαὴλ Τρυφου.—19) Πέτρος Β'. καὶ αὐτὸς ἐπὶ Λέοντος Ἀρμενίου, ὅστις ἐφόνη ἐνθερμὸς ὑπερασπιστὴς τῆς τῶν εἰκόνων προσκυνήσεως σὺν τῷ Νικηφόρῳ Πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως

καὶ Αἰμιλιανῷ τῷ Κυζίκῳ καὶ Θεοφυλάκτῳ τῷ Νικομηδείας, καὶ Εὐθυμῳ τῶν Σάρδων, καὶ Μιχαὴλ τῷ Συνάδων, καθὰ Νικητας ἀναφέρει.—20) Θεοφάνης, ὅστις ὑπέμεινε πολλὰς βασάνους ὑπ' Αυτοκράτορος Θεοφίλου.—21) Νικηφόρος.—22) Ἀμφιλόχιος.—23) Γρηγόριος ὁ ἐκ Συρακουσῶν, ὅστις ὑπὸ Φωτίου Πατριάρχου ἀπεβλήθη, καὶ ἀντ' αὐτοῦ κατέστη Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ Κυζίκου ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς Νικαίας. (Ἰδ. Κάλλιστον βιβλ. δ'.) κεφ. 39) περὶ δὲ τοῦ Γρηγορίου αὐτοῦ ὑπάρχει ἀμφιβολία.—24) Ἰωάννης κατὰ τὸ τέλος τοῦ Θ'. αἰῶνος, ὅστις ἔγραψε πρὸς Ζαχαρίαν τὸν καθολικὸν ἐπίσκοπον τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας.—25) Ἀλέξανδρος ἐπὶ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, ὅστις ἠγάπα αὐτὸν διὰ τὴν παιδείαν, ἣ εἶχε περὶ τὰ ἐλευθέρια μαθήματα καὶ τὴν φιλοσοφίαν· διὸ καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπιστάτην τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ οἰκογενείας (Ἰδ. Πορφυρογέννητ. 14' σελ. 1278.—26) Δανιὴλ.—27) Κωνσταντίνος περὶ τὰ 1022.—28) Θεόδωρος.—29) Εὐστράτιος, ὅστις συνέγραψεν ὑπομνήματα τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους· ὁ αὐτὸς ἐπὶ αυτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ διελέχθη καὶ πρὸς τινὰ καθολικὸν Ἀρμένιον περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ πρὸς τὸν Αυτοκράτορα Ἀλέξιον.—30) Νικητας ὁ ὢν τὸ πρότερον χαρτοφύλαξ τῆς ἐν Κων[πόλει Μεγάλῃς Ἐκκλησίας.—31) Λέων περὶ τὰ 1151.—32) Γεώργιος περὶ τὰ 1166.—33) Γεράσιμος ὁ Α'.—34) Νικόλαος ἐπὶ Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ.—35) Θεοφάνης ὁ Β'. ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου, ὅστις ἐστάλη περὶ τὰ 1276 εἰς Ρώμην πρὸς Νικόλαον τὸν Πάπαν, ὅπως ἐνεργήσῃ τὴν ἑνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.—36) Τοῦτου τὸ ὄνομα ἄγνωστον, ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου.—37) Θεοφάνης ὁ Γ'. περὶ τὰ 1347, οὗ σώζονται δύο ἐπιστολαί, ὧν ἡ μίξ ἀποτεινεται πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐπαρχίας περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ἡ δ' ἕτερα πρὸς Νικητας, προτρέπουσαι ὅπως ἀποφεύγῃσι τὴν τῶν Ἀκινδυνιστῶν αἵρεσιν.—38) Ἀλέξιος, ὅστις ἐπόνθησεν πόνημα πρὸς τὸν Ἅγιον Διμήτριον τὸν Μυροβλήτην.—39) Βησσαρίων ὁ Τραπεζούντιος, ὅστις παρῆν κατὰ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ γενομένην σύνοδον, ἀσπα-

σθεις τὰ δόγματα τῆς Δύσεως, καὶ προβίβασθεις εἰς βαθμὴν Καρδηνάλιου (1) ὑπὸ Εὐγενίου Πάπα.—40) Νεόφυτος.—41) Σταυράκιος εἰς τὰ 1452.—42) Κύριλλος περὶ τὰ 1572 ἀκμάσας ἐπὶ τούτου δὲ ἀρχιερατεύοντος ἀναφέρεται, ὅτι ἐν Νικαίᾳ ἦσαν τρεῖς ναοὶ, ὁ τῆς Θεοτοκου, ἐγγὺς τοῦ ὁποίου ἔκειτο ὁ εὐρυχωρότατος τόπος, ἐνθα συνεκροτήθη ἡ σύνοδος, ὁ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, καὶ ὁ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.—43) Πορφύριος περὶ τὰ 1640.—44) Ναθαναὴλ φίλος καὶ συμπολίτης Νεκταρίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.—45) Μεθόδιος περὶ τὰ 1672.—46) Ἰωαννίκιος περὶ τὰ 1680.—47) Γεννάδιος ὁ πρῶτον Δρύστρας περὶ τὰ 1691.—48) Ἄνθιμος περὶ τὰ 1710.—49) Γεράσιμος περὶ τὰ 1730.—50) Γαβριὴλ περὶ τὰ 1780.—51) Καλλίνικος περὶ τὰ 1792.—52) Δανιὴλ περὶ τὰ 1801 κατὰ Ἰούνιον.—53) Ἰωαννίκιος περὶ τὰ 1801 ἀπελαθέντος δι' ὑψηλοῦ αὐτοκρατορικοῦ ὀρισμοῦ τοῦ Δανιὴλ ἐπονομασθέντος κακοδχνιήλ.—54) Μακάριος περὶ τὰ 1817.—55) Ἰερόθεος περὶ τὰ 1821.—56) Ἰωσήφ ὁ πρῶτον Πελαγονείας περὶ τὰ 1825.—57) Ἰωαννίκιος ὁ πρῶτον Νύσσης ὁ καὶ νῦν ἀρχιερατέων ἀνὴρ φιλόμουσος καὶ βέλτης συντελέσας μεγάλως διὰ τὴν σύστασιν τῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείου πρὸς μόρφωσιν τοῦ γυναικείου φύλου.

Καταπαύοντες μέχρις ἐνταῦθα τὸν κατάλογον τῶν μητροπολιτῶν Νικαίας δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ εἰπωμεν ὅτι τὰ ὀνόματα τοῦ ἀπὸ τοῦ 1680 μέχρι τοῦδε μητροπολιτῶν συνεπληρώσαμεν ἐκ τῶν ἀρχαίων κωδίκων τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων. Καθῆκον εὐγνωμοσύνης ἐκπληροῦντες ἐκφράζομεν δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστήσεις ἡμῶν πρὸς τε τὸν πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγ. Κ. Μεθόδιον Ἀρώνην, ὡς

(1) Καρδηνάλιος εἶναι λέξις λατινικῆ, σημαίνει τὸν κατέγοντα τὸν Δουβερνὸν ἀρχιεπίσκοπὸν παρὰ τῆ ἀλλῆ τοῦ Πάπα. ἦτοι ἐν τῇ Βατικανῇ παλατίῳ ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ λατινικοῦ *Cardo* ὅπερ σημαίνει πρῶτον τὸν γόμφον καὶ τὸν πύλον. Βον. τὸν ἄξονα καὶ τὴν ἀκροτάτην τάξιν οἱ Καρδηνάλιοι δὲ ἀποτελοῦσι τὸ ἀνώτατον συμβούλιον τοῦ Πάπα διαχειρίζοντες τὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ὑποθέσεις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κράτους τοῦ Πάπα.

καὶ εἰς τοὺς ΚΚ. Μιχαὴλ Ἀφθονίδην καὶ Δημ. Ξανθοπούλου, γραμματεῖς τῶν Πατριαρχείων.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΑΠΑΜΕΙΑΣ Η ΜΥΡΑΕΙΑΣ.

1) Θεόφιλος.—2) Εὐλύσιος ἐπὶ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, οὗ ὑπερασπιστῆς ὑπάρχων ἐξωρίσθη εἰς Ῥώμην.—3) Φίλιππος.—4) Καλλίνικος περὶ τὰ 448, συγκάθεδρος τῆς κατὰ τοῦ Εὐτυχῶς γενομένης ἐν Κων[πόλει] συνόδου.—5) Μάρκιος περὶ τὰ 556.—6) Θεόπεμπος, ὅστις συνέγραψε τοὺς κανόνας τῆς Ε'. οἰκουμ. Συνόδου.—7) Εὐστράτιος συγκάθεδρος τῆς Ζ'. οἰκουμ. Συνόδου.—Εὐλάμπιος, ὅστις ἀνεθεματίσθη, ὡς ὢν σχισματικὸς ὑπὸ Πατριάρχου Ἰγνατίου τοῦ Α'.—9) Παῦλος.—10.—Σωφρόνιος.—11) Γεώργιος περὶ τὰ 1146.—12) Ἰσάκιος περὶ τὰ 1166.—13) Τούτου τὸ ὄνομα ἀγνωστον ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου.

ΜΕΛΙΤΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Αὕτη τὸ πρὶν ἀνῆκεν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Κυζικίου, ἀλλ' εἶτα ἐνώθησα μετὰ τοῦ Λοσιωδίου προβιβάσθη εἰς Μητρόπολιν, ἧς ἐπίσκοποι εἶναι οἱ ἑξῆς: 1) Φιληπτός.—2) Ἄγνωστον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 3) Γέμελλος σύνοδος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ'. οἰκουμ. Συνόδου.—4) Σωζόμενος, ὅστις ὑπέγραψεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πεμφθείσῃ ἐκ Κυζικίου πρὸς Αὐτοκράτορα τὸν Λέοντα περὶ τοῦ Πρωτερίου Ἀλεξανδρέως.—5) Ἰωάννης ὁ Α'. ὅστις συνέγραψεν εἰς τὰς ἐπιστολάς, τὰς περὶ ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν γενομένης πρὸς τὸν Hormisdam Πάπαν.—Ἰωάννης ὁ Β'. σύνοδος τῆς Γ'. οἰκουμ. Συνόδου.—7) Ἀνδρέας ὁ συνυπογράφας τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου.—8) Μιχαὴλ σύνοδος τῆς Ζ'. οἰκουμ. Συνόδου.—9) Δαμιανὸς σύνοδος τῆς Η. ἐν Κων[πόλει] Συνόδου.—10) Θεοφάνης (ἢ Θεόφιλος), ὅστις ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐπὶ Φωτίου γενομένῃ συνόδῳ, ὄντος συνάμα τότε Πάπα Ἰωάννου τοῦ Η.—11) Ἀγαπητὸς ἐπὶ Πατριαρχίας Β. Γερμανοῦ, ἐφ' οὗ ἠλώθη ὑπὸ Φράγκων ἢ Κων[πόλις].—12) Ἰερόθεος περὶ τὰ 1346.

ΑΙΝΟΗΣ.

Ταύτης ἡ θέσις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀγνοεῖται· ἀναφέρονται δὲ οἱ ἐξῆς αὐτῆς ἐπίσκοποι: 4) Ἀναστάσιος σύνοδρος τῆς ΣΤ. οἰκουμένης. Συνόδου.—2) Λέων σύνοδρος τῆς Ε. Οἰκουμένης. Συνόδου.—3) Βασίλειος.—4) Κύριλλος.

ΓΟΡΔΟΣΕΡΒΟΥ.

Καὶ περὶ ταύτης οὐδεμίαν μνημεῖα γίνεται, ἐκτὸς μόνον ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν συνόδων. Στράβων δὲ ἐν βιβλίῳ β. λέγει, ὅτι ἦν πόλις Γοργόκωμα, ἣτις ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος ἐπωνομάσθη Ἰουλιούπολις καὶ ὁ Πλίνιος ἐν βιβλ. β. κεφ. 23 προστίθεισιν, ὅτι κεῖται ἐν τῇ περιούχῃ τῆς Ὀλυμπικῆς Μυσίας· ταύτης ἐπίσκοποι ἀναφέρονται. 1) Ἰσιδώρος ἢ Θεόδωρος κατ' ἄλλους, ὅστις ἦτο σύνοδρος τῆς ΣΤ. οἰκουμένης. Συνόδου.—2) Νεόφυτος.—3) Στράβωνος.

ΜΩΔΡΕΝΩΝ.

Ὁ Στράβων ἐν βιβλ. Ι. ἀναφέρει περὶ τῶν Μώδρων λέγων, ὅτι ἐκεῖτο κατὰ τὴν θέσιν, ἐνθα συμβάλλει ὁ Γάλλος ποταμὸς τῷ Σαγγαρίῳ· ἀναφέρεται δὲ ἐπίκλησις ταύτης Μελαι, ἣτις ἦτον ὄλως ἀγνωστος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ἐκτὸς μόνον ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ΣΤ. οἰκουμένης. Συνόδου, τὰ ἅποια ὀνομάζουσιν αὐτὴν Ἰουστινιανὴν ἢ Ἰουλιανόπολιν. Ἐπίσκοποι δὲ εἶναι οἱ ἐξῆς: 1) Μακεδόνιος σύνοδρος τῆς Ε. οἰκουμένης Συνόδου.—2) Θεόδωρος σύνοδρος τῆς ΣΤ. οἰκουμένης. Συνόδου.—3) Νικήτας σύνοδρος τῆς Ζ'. οἰκουμένης. Συνόδου.—4) Κωνσταντῖνος.—5) Παῦλος ἐπὶ πατριαρχείας Ἰγνατίου καὶ Φωτίου.

ΝΟΥΜΕΡΙΚΟΥ.

Περὶ τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης οὐδεμίαν μνημεῖα γίνεται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· μόνον εἰς ἐπίσκοπος ἀναφέρεται καλούμενος Κωνσταντῖνος.

ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ.

Ἡ πόλις αὕτη ἦτον Ἐπισκοπή, ἀνέκουσα εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ Ἁγίου Νικομηδείας· ἀλλὰ διὰ τὴν γενομένην ἐν αὐτῇ ἀπὸ οἰκουμένης Συνόδου τμητικῶς προὐβιάσθη εἰς βαθμὸν Μητροπόλεως· Μητροπολίται ταύτης εἶναι οἱ ἐξῆς: 1) Θεόκριτος σύγχρονος Εὐάνδρου τῆς Νικομηδείας.—2) Μάρης, ὁ ἀκμάσας περὶ τὰ 342· ἦτον ἀρειανόφρων (ἰδ. Σωκράτ. βιβλ. α. κεφ. 8. καὶ Σωζόμεν. βιβλ. α. κεφ. 20. καὶ Φιλοστόργιον βιβλ. β. κεφ. 15.)—3) Θεόδουλος σύνοδρος ὧν τῆς α. ἐν Κ]πόλει οἰκουμένης. Συνόδου περὶ τὰ 381.—4) Φιλόθεος, περὶ οὗ ἰδ. τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Ὑπατίου.—5) Κυρίνος εἰς τῶν ἐνεργησάντων κατὰ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.—6) Εὐλάλιος ἐπὶ Νεστορίου Πατριάρχου τοῦ Αἰρετικοῦ.—7) Ἐλεμθέριος, ἐφ' οὗ συνεκροτήθη ἡ Δ'. οἰκουμένης ἐν Χαλκηδόνι.—8) Ἡρακλειανὸς ἤμασεν ἐπὶ βασιλείας Ἀναστασίου, συγγράψας κατὰ Σεβηριανῶν καὶ Μανιχαίων (ἰδ. Φωτίου κωδικ. 85 καὶ 231.)—9) Μαρκιανὸς, ὁ ὑπογράφας ἐν τῇ ἀναφορᾷ τῆς Συνόδου πρὸς Ἰωάννην τὸν Πατριάρχην κατὰ Σεβήρου.—10) Φωτεινός, ὅστις ἦτο σύνοδρος τῆς ἐπὶ Μηνᾶ Πατριάρχου γενομένης Συνόδου.—11) Κωνσταντῖνος σύνοδρος τῆς Ε. οἰκουμένης Συνόδου.—12) Νικήτας ὁ Α'. ἀγνωστον πότε ὑπῆρξε.—13) Πρόβος, περὶ οὗ Διονύσιος ὁ Πατριάρχης ἐν τῇ περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ Ἰακωβιτῶν ἱστορίᾳ αὐτοῦ ἀναφέρει.—14) Ἰωάννης ὁ Α'. ὁ παρευρεθείς ἐν τῇ Γ'. οἰκουμένης Συνόδου.—15) Σταυράκιος σύνοδρος τῆς Ζ'. οἰκουμένης Συνόδου.—16) Κοσμᾶς ὁ ἅγιος ἀκμάσας ἐπὶ Ἀρμενίου Λέοντος, ὅφ' οὗ ἐξορισθείς καὶ δεινῶς βασανισθείς ἐν Κυρίῳ ἐτελειώθη.—17) Ἰωάννης ὁ Β'. ὁ διαδεχθείς τὸν Κοσμᾶν.—18) Βασίλειος τὸ πρῶτον ἐπιθᾶς τοῦ θρόνου τῆς Χαλκηδόνος.—19) Ζαχαρίας ὁ κωφὸς ἐπικαλούμενος τὸ πρῶτον ἐπιθᾶς τοῦ θρόνου αὐτῆς.—20) Βασίλειος τὸ Βον.—21) Ζαχαρίας τὸ Βον.—22) Νίκων.—23) Δανιὴλ ἐπὶ πατριαρχείας Σιαινίου τοῦ Βου περὶ τὰ 997.—24) Ἰωάννης ὁ Γ'. ὃν Κωνσταντῖνος ὁ Βαρίνος ἀναφέρει ὡς συγγραφεῖα.—25) Θεόδωρος

περὶ τὰ 1023. — 26) Νικήτας ὁ Βος ἐπὶ πατριαρχείας Μιχαὴλ Κουριλαρίου. — 27) Τούτου τὸ ὄνομα ἀγνωστον' ἐπὶ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Δούκα. — 28) Λέων ἤκμασεν ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, ὑφ' οὗ ἐξωρίσθη, ὡς ἀντιστάς εἰς τὴν προσκύνῃσιν τῶν εἰκόνων. — 29) Μιχαὴλ. — 30) Κωνσταντῖνος ὁ Β' περὶ τὰ 1156, ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ Συνόδῳ, ἐν ἣ παρῆν καὶ ὁ Παντευγενὴς Σωτήριχος. — 31) Νικόλαος ἐπὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγου (ἰδ. Παχυμέρ. βιβλ. ἐκφ. 22). — 32) Τούτου τὸ ὄνομα ἀγνωστον, ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου. — 33) Ἰάκωβος ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου καὶ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ περὶ τὰ 1351. — 34) Ὑπέριος ἀγνωστον πότε ἤκμασεν. — 35) Εὐθύμιος ἐπὶ πατριαρχείας Ἰωσαφ περὶ τὰ 1564. — 36) Τούτου τὸ ὄνομα ἀγνωστον ἐπὶ πατριαρχείας Ἰερεμίου τοῦ Βου περὶ τὰ 1572. — 37) Τούτου τὸ ὄνομα ἀγνωστον ἐπὶ πατριαρχείας τοῦ αὐτοῦ Ἰερεμίου. — 38) Ἰωσαφάτ ἐπὶ Λουκάρεως Κυρίλλου περὶ τὰ 1620. — 39) Ἰσαὰκ περὶ τὰ 1634. — 40) Διονύσιος ὁ Α' ὅστις παρευρέθη ἐν τῇ συνόδῳ τῇ κατὰ Καλδίνων συγκροτήθεισῃ ἐπὶ Κυρίλλου Λουκάρεως. — 41) Παχώμιος περὶ τὰ 1642. — 42) Ἰερεμίας περὶ τὰ 1672. — 43) Διονύσιος ὁ Βος. — 44) Κλήμης περὶ τὰ 1687. — 45) Γαβριὴλ περὶ τὰ 1702. — 46) Παρθένιος περὶ τὰ 1721. — 47) Ἰωάννης περὶ τὰ 1764. — 48) Γεράσιμος περὶ τὰ 1812. — 49) Ἄνθιμος περὶ τὰ 1816. — 50) Ἀγαθάγγελος περὶ τὰ 1825. — 51) Ζαχαρίας περὶ τὰ 1826. — 52) Ἰερόθεος περὶ τὰ 1830. — 53) Γεράσιμος ὁ νῦν Ἀρχιερατεύων ἀνὴρ παιδείας καὶ ἱκανότατος πολλῆς κάτοχος.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΝ ΒΙΘΥΝΙΑ,
ΚΑΙ ΟΙ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ἄΝΔΡΕΣ.

Προτιθέμενοι ὅπως ἐκθέσωμεν ἐν ὀλίγοις τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἐν Βιθυνίᾳ δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ μὴ ὁμολογήσωμεν, ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Βιθυνῶν Ὁρακῶν εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν κληθεῖσαν χώραν βραδύτερον ἤρξατο νὰ

διαδιδῶται ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ νὰ καλλιεργῶνται τὰ γράμματα. Ἄλλ' ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὑπ' Ἑλλήνων ἀποίκων ἰδρυθείσαις κατὰ τὰς ἀκτὰς τῶν δύο κόλπων Κιανοῦ καὶ Ἀστακηνοῦ, φαίνεται ὅτι ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς διετηρεῖτο ἀμυγῆς ἐκ τούτων μετέπειτα διεδόθη καὶ εἰς τοὺς Βιθυνούς, ὅτε οὗτοι, διὰ τῆς ἐπιμιξίας των πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἤρξαντο ἤδη ἀπὸ τῶν Περσικῶν πολέμων νὰ δεικνύωσι τάσιν εἰς τε τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ γράμματα, ἅπερ, προϊόντος τοῦ χρόνου ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκαλλιέργησαν καὶ μεγάλως ἐπέδωκαν μετὰ τὴν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείαν, ὅτε καὶ ἰδιορρυθμὸν βασιλεῖον συνέστησαν ἐν δὲ ταῖς ἐπιστήμοις πόλεσιν Ἑρακλεία τῆς ἐν Πόντῳ, Χαλκιδόνι καὶ Κίῳ ἤδη ἀπὸ τὰ 450 π. Χ. ἀναφαίνεται ὁ ἑλληνισμὸς καὶ τὰ γράμματα ἀκμαζόντα, μάλιστα δὲ ἐν Πόντῳ Ἑρακλεία, ἥτις μεταξύ ἄλλων καὶ ἐπίσημον βιβλιοθήκην εἶχε συστήθεισαν ἐπὶ τυράννου Κλεάρχου Αἰ δὲ μετὰ ταῦτα ἐν Βιθυνίᾳ κτισθεῖσαι πόλεις Προῦσα, Νίκαια καὶ Νικομήδεια, ὡς καὶ ἄλλαι, ἤκμαζον ἐπὶ τε τῷ ἑλληνισμῷ καὶ τοῖς γράμμασιν οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Βιθυνίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων. Κατὰ δὲ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων[σταντινουπόλεως, ἡ Βιθυνία ἐγένετο ἡ ἐστία τῶν φώτων, ὁ πυρὴν τῶν γραμμάτων καὶ τὸ ἄσυλον τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὅστις περιεθάλπετο παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων τῶν συστησάντων ἐν αὐτῇ ἰδίῳ κράτος ὁμολογητέον ὅτι τούτοις ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἡ διατήρησις τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν γραμμάτων ἐκ τοῦ ἐπικρατήσαντος γενικοῦ ναυαγίου τῆς βαρβαρότητος.

Ὁ ἐπικρατέστερος χαρακτήρ, καθὰ βεβαιούται, τῆς ἐν Βιθυνίᾳ διαλέκτου ἦτον ἀρχαῖος σύμμικτος ἐκ τῆς Διοικητῆς καὶ Ἰωνικῆς, τοῦθ' ὅπερ φαίνεται ἐκ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντων καὶ συγγραψάντων ὡς ἐκ τοῦ Ἀρρίκανοῦ, Αἰλίου Ἀριστέδου, τῶν δύο Διδόνων, ὡς καὶ ἐκ τῆς σωζομένης εἰσέτι προφορᾶς (1) περὶ ἧς ἐν τῷ περὶ Μελέτης τῆς κοινῆς διαλέκου συγ-

(1) Ἀναγγέλλομεν, ὅτι παρ' ἡμῶν ὑπάρχει πόνημά τι ἐπιγραφόμενον Βιθυνικὸν Γλωσσάριον, ἐνῶ ἐν ἐκτάτῃ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐν Βιθυνίᾳ διαλέκου καὶ τῆς προφορᾶς. Ἐπιφυλασσόμεθα προσεχῶς διὰ τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ.

γράμματι αὐτοῦ Ὁ Παναγ. Κοδρικῆς ἀναφέρει. Πρὸς τούτοις μαρτύρια τῶν λεγομένων ὑπάρχουσι καὶ τὰ σωζόμενα εἰσέτι διάφορα λείψανα καὶ ἐρεῖπια ἀρχαιοτήτων τῶν πόλεων, ἐν αἷς φαίνεται καὶ ἐν τῇ οἰκοδομῇ αὐτῶν ὁ ἑλληνικὸς ρυθμὸς, ὡς καὶ σὶ διαφοραὶ ἐπιγραφαί.

Περιοριζόμενοι δ' ἤδη ἐν ὁλίγοις εἰς τὴν ἀφήγησιν τῆς καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἐν Βιθυνίᾳ, μεταβαίνομεν ὅπως ἐκθέσωμεν καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς γεννηθέντας ἐπιφανεῖς ἀνδρας.

Ἄβριανὸς Φλάβιος ὁ Νικομηθεὺς (περὶ τὰ 135 μ. Χ.) μαθητὴς τοῦ Ἐπικτήτου, ὑφ' οὗ ἠγαπάτο ἐπὶ τῇ ἀγχινίᾳ, μεταβὰς εἰς Ῥώμην, εἴλκυσε τὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ εὐνοίαν, ὅστις δοὺς αὐτῷ πολίτου Ῥωμαίου ἀξίωμα κατέστησε διοικητὴν Καππαδοκίας, ἐνθα εὐδοκίμως προὐβιβάσθη εἰς βαθμὸν τῆς ἐν Ῥώμῃ Ὑπατείας· ἐκείθεν δὲ μετὰ πολλῶν ἐτῶν διατρίβῃ ἐπανήλθεν εἰς τὴν αὐτοῦ πατρίδα, ὅπου γενόμενος μέγας ἀρχιερεὺς τοῦ αὐτοῦ βασιλεῦς τῶν θεῶν Διμήτρος καὶ Περσεφόνης παρέτεινε τὸν βίον μέχρι Ἀντωνίνου Αὐρηλίου· συνέγραψε δὲ διατριβὰς τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ εἰς δ' βιβλία, ἅπερ ἀποκαλοῦνται ἑγχειρίδιον Ἐπικτήτου, ἅτε περιέχοντα διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ἀνάβασιν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἐπιστολὰς πρὸς Αὐτοκράτορα Ἀδριανόν. Περίπλου τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ ἐρυθρᾶς θαλάσσης περὶ Κυνηγετικῆς τέχνης, Βιθυνικά, ἅπερ ἀπωλέσθησαν· διὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ ὕφους καὶ τὴν ἀφέλειαν τῆς γλώσσης, ἦν φέρουσι αἱ συγγραφαὶ αὐτοῦ, ἐπωνομάσθη Νέος Ξενοφῶν. (1)

Ἀσκληπιάδης ὁ Κιανὸς ἦ κατ' ἄλλους Προυσαεὺς περὶ τὰ 60 π. Χ. φυγὼν ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ μετέβη εἰς Ῥώμην, ὅπου ἐπηγγέλλετο τὴν ῥητορικὴν, ἔπειτα ἐπίδοθαι καὶ εἰς τὴν ἱατρικὴν παρήγαγε πολλοὺς νεωτερισμοὺς, διδοὺς περὶ ὑγείας τε καὶ μακροβιότητος τοῖς Ῥωμαίοις πολλὰ παραγγέλματα, καὶ οὐδέποτε περιπεσὼν εἰς ἀσθενείας· αἱ περὶ τούτου κρίσεις παρὰ τῶν σοφῶν εἶναι διάφοροι· οὗτος ἦτο φίλος τοῦ Κικέρωνος· ὁ Πλίνιος ἀπακαλεῖ αὐτὸν ἀπατεῶνα.

(1) Φωτίου κώδ. νή, καὶ φγ.

Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς, ἦτο κωμικός, ἦ κατ' ἄλλους γραμματικὸς· ἀναφέρονται πονήματα Βιθυνικά, Γραμματικά, ὑπόμνημα περὶ Ὀδυσσεΐας, καὶ περιήγησις τῶν ἐθνῶν.

Ἄριστόναϊτος ὁ Νικαεὺς, ἤκμασεν ἐπὶ Κωνσταντίου υἱοῦ Κωνσταντίνου, ὑφ' οὗ καὶ ἐπίτροπος τῆς Βιθυνίας ἐγένετο· σεισμοῦ δὲ γενομένου ἐν Νικομηθείᾳ, ἐφρονεῖται περὶ τὰ 352· φέρονται δ' αὐτοῦ συγγράμματα δύο ἐπιστολαὶ ἐρωτικαί, καὶ ἐπιτάφιος περὶ τῶν πάλαι Ἡρώων, γεγραμμένα μὲ ὕψος σοφιστικόν.

Ἄριστείδης Ἀἴλιος, κατήγετο ἐξ Ἀδριανῶν τῆς Βιθυνίας· ἠκράσατο δὲ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, καὶ Ἀριστοκλέους τοῦ Περγαμινοῦ, καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Κορυαίου καὶ Πολέμωνος· ἐπέδωκε πλείστον εἰς ῥητορικὴν, ἣν ἐδίδασκε ἐν Σμύρνῃ, μετὰ ταῦτα εὐφραδῶς καὶ πολυμαθῶς ἀπολύσας δὲ τὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Αὐρηλίου εὐνοίαν συνήργησεν, ὅπως ἀνακινήσῃ ὁ Αὐτοκράτωρ τὴν ἐκ σεισμοῦ βλαφθεῖσαν Σμύρνην· διὰ καὶ οἱ Σμυρναῖοι πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐστῆσαν ἀνδριάντα· περιήλθε τετρακίς τὴν Αἴγυπτον καὶ Αἰθιοπίαν, παρατείνας τὸν βίον μέχρι τῶν 70 ἐτῶν· ἀπέθανε δ' ἐν Σμύρνῃ περὶ τὰ 180 μ. Χ. καταλιπὼν συγγράμματα περὶ ῥητορικῆς καὶ διαφόρων λόγων, ἐν οἷς φαίνεται ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐμιμήθη τὸν Θουκυδίδην, Πλάτωνα καὶ Δημοσθένην.

Βιάνωρ ὁ Βιθυνὸς ἦτο ἐπιγραμματοποιὸς ἀκμάσας ἐπὶ Τιβερίου Αὐγούστου.

Γεώργιος ὁ Παχυμέρης, γεννηθεὶς ἐν Νικαίᾳ ἐκ γονέων μετοίκων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Λατινοκρατίας μετοικησάντων· ἐφηβὸς δὲ γενόμενος μετέβη εἰς βασιλεύσαν καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐτιμήθη ἕνεκα τῆς παιδείας καὶ φρονήσεως, ἣν ἐκέκτητο καὶ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπίσης, ὥστε παρ' αὐτοῖς μὲν ἔλαβε τὸ τοῦ διακόνου καὶ πρωτερχαίου ἀξίωμα, παρὰ δὲ τοῦ Αὐτοκράτορος τὸ τοῦ δικαιοφύλακος τῆς αὐλῆς. Οὗτος ἦτο ἐνάντιος πολὺ κατὰ τῆς μελετωμένης ἐνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν· περὶ τῆς τελευτῆς τούτου ὑπάρχει ἀγνοία· ἄλλ' ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ἐτελεύτησε περὶ

τὰ 1340 ἦτον ὀπαδὸς τῆς Ἀριστοτελείου φιλοσοφίας, ἧς παράφρασιν ἐποίησε καὶ ἐπιτομὴν λογικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, συνέγραψε δὲ ἐν ἑγ' βιβλίῳ ἱστορίαν Βυζαντινὴν, καὶ παράφρασιν Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου, καὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ περιγραφὴν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Γεώργιος Μητροπολίτης Νικομηδείας, οὐ ἀναφέρονται πανηγυρικοὶ λόγοι καὶ τροπάρια πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

Γεώργιος Σύγκελος Νικομηδεύς, ἐπίσημος διὰ τὴν πολυμαθειαν αὐτοῦ, ὅστις ἤκμασεν ἐπὶ Σκληροῦ.

Δίων ὁ Χρυσόστομος, ἐπικλοῦμενος οὕτω διὰ τὴν εὐφράδειαν αὐτοῦ, ὅστις ἦτον ἐν Προύσῃς, ἔχων μητρίθεν πάππον τὸν ἱστορικὸν Δίωνα Κάσσιον καὶ συγγενεῖς πλουσίους καὶ ἐνδόξους· ἀλλ' ἄπερ ἐκληρονόμησε πατρίθεν κατηνάλωσεν, ὡς αὐτὸς ὁ Δίων μαρτυρεῖ ἐν λόγῳ μς'. αἰμὴν γὰρ ὁ πατήρ ἀπέλιπε τὴν οὐσίαν τῇ μὲν δόξῃ μεγάλη, δυνάμει δὲ μικρὰν καὶ πολλῶ ἐλάττονα ἐτέρων... ὁ λαβὼν δὲ ὁ Δίων πλουσίαν γυναῖκα πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ὅσα ἀπόλεσε, πῶλον περιέστη εἰς τὰς αὐτὰς ἀνάγκας, θαπνήσας τὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ χρήματα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα· ἀλλ' οἱ Προύσαεῖς καίτοι εὐεργετηθέντες, ὅμως ἐβίασαν αὐτὸν νὰ φύγῃ εἰς Ῥώμην· ἐκεῖ δὲ διατελῶν εὐδοκίμει ὡς ῥήτωρ καὶ σοφιστής· διαβληθεὶς εἶτα πρὸς Δομετιανὸν ἐφυγεν εἰς τὴν χώραν τῶν Γετῶν, ἔνθα ἀντλῶν ὕδωρ εἰς βαλαντεῖον καὶ γεωργῶν ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν· μετὰ δὲ τὴν τελευταίην τοῦ Δομετιανοῦ ἐπανελθὼν εἰς Ῥώμην ἐκήσαστο τὴν εὐνοίαν τοῦ Νέρβα καὶ Τραϊανῶ, ὅστις ἀπέστειλεν αὐτὸν οἰκαδὲ· ἀλλ' οἱ συμπολιταὶ αὐτοῦ δυστρόπως φερόμενοι μέσῳ τοῦ Πλινίου διεβίβασαν πρὸς Τραϊανὸν διαβολὰς καὶ κατηγορίας κατ' αὐτοῦ· ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἀπεκρίνατο γενναίως καὶ εὐγενῶς (1) τυγῶν δὲ ἀφέσεως παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἀηδιάσας ἐκ τῆς δυστροπίας τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ μετέβη αὐθις εἰς Ῥώμην, ὅπου τιμώμενος ὑπὸ τοῦ Τραϊανῶ ἐτελεύτησε περὶ τὰ 117 μ. Χ. καταλιπὼν συγγράμματα, ἐξ ὧν, 80 λόγοι σώζονται.

(1) Πλίνιου Νεωτέρου ἐπιστολ. 85.

Δίων Κάσσιος ἢ Κοκκηϊανός, (1) ἦτον υἱὸς Ἀπρωνιανοῦ Καστίου, ἀκμάσας ἐπὶ Εὐσεβοῦς Ἀντωνίνου (155 μ. Χ.) μορφωθείς δ' ἐκ παιδῶν καὶ ἐρῆθός γενόμενος ἠκολούθησε τὸν πατέρα αὐτοῦ ὄντα τῆς Κιλικίας ἀρχόντα, παρ' οὗ καὶ τὸ διοικεῖν ἔμαθεν· ἐπὶ δὲ Περτίνακος ἐλθὼν εἰς Ῥώμην ἐγένετο Πραίτωρ· μετὰ τὰυτα δὲ ἐπὶ Σεπτιμίου Σεβήρου διατέλει ἰδιωτεύων· ἔπειτα ἠκολούθησεν ἐν ταῖς περιουδείαις τὸν Καρκαλλαν καὶ ἐπὶ Μακρίου ἐγένετο τοπάρχης τῆς Περγάμου καὶ Σμύρνης· ἀλλ' ἐκεῖ ἀσθενήσας μετέβη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ ἀναρρώσας ἐπανακάμπτει εἰς Ῥώμην, ὅπου κατέστη ὕπατος ἐπὶ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, ἀκολούθως καὶ αὐθύπατος τῆς Ἀφρικῆς, Πανονίας, καὶ Δαλματίας· ἐπανιὼν δὲ εἰς Ῥώμην καὶ μισήθεις ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος μεταβαίνει εἰς Καμπανίαν τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἔνθα ἐτελεύτησε· συνέγραψε τὰ περὶ Κομμοδου, περὶ Ὀνειρών, καὶ τὰ κατὰ Τραϊανόν, Περσικὰ, Ἐνώτια, βίον Ἀρρίανου, Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν, ὧν τὸ μὲν ὕψος εἶναι σοφιστικόν, τὸ δὲ πραγματικόν ἀληθές.

Διοφάνης ὁ Νικαεὺς, ἰατρός ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ Κικέρωνος.

Δημοσθένης ὁ Βιθυνός, ὅστις, κατὰ Στέφ. τὸν Βυζαντινόν, συνέγραψε Βιθυνικά.

Ἐπιθέρτης Νικαεὺς, ὅστις ἦτο γραμματικὸς, συγγράψας περὶ Ἰατρικῶν λέξεων καὶ κωμικῶν (ἴδ. Στέφ. ἐν Α. Νίκαια.)

Εὐστράτιος Μητροπολίτης Νικαίας, ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ. (2)

Θρασύμαχος, ὅστις ἠκράσατο Πλάτωνος τοῦ σοφοῦ καὶ Ἰσοκράτους, συγγράψας περὶ ῥητορικῆς τέχνης.

Ἰππαρχος ὁ ἐκ Νικαίας, ἦτον ἐπίσημος ἀστρονόμος διὰ τὰς πολλὰς ἀστρονομικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις, ἃς ἐποίησεν ἐν

(1) Ἐλήθη οὕτως παρὰ τοῦ μεγάλως ἀγαπῶντος αὐτὸν Νέρβα, ὅστις εἶχεν ἐπώνυμον Coccejus.

(2) Oriens Christianus, ὡς καὶ τὰ Νικομήχεια ἐν τοῖς προλεγόμενοις ἐκδ. Παρισίων ὑπὸ Κοραῆ.

τε Βιθυνία καὶ ἀλλαγῶσε, καὶ ὁ πρῶτος, ὅστις ἔδωκε τὰ στοιχεῖα τῆς Ἀστρονομίας περὶ τὰ 150 π. Χ. ἀκμάσας· σώζεται δὲ τοῦτου ὑπόμνημα ἐν τοῖς φαινομένοις τοῦ τε Εὐδοξίου καὶ Ἀράτου, καὶ κατάλογος ἀστερισμῶν.

Ἰμμέριος Προυσαεὺς, οὗτος ἤκμασεν ἐπὶ Κωνσταντίου καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, οὗ καὶ φίλος ἦτο· μεταβὰς δὲ εἰς Ἀθήνας ἐδίδασκε τὴν ῥητορικὴν μέχρι βαθέως γήρατος τελευτήσας ἐκ λώβης· ὁ Φώτιος διασώζει λόγους τινάς.

Ἰεροκλῆς ὁ Νικομηθεὺς, ἀκμάσας περὶ τὰ 500 μ. Χ. ὅστις καὶ δικαστὴς τῆς Βιθυνίας ὑπῆρξε· συνέγραψε δύο λόγους κατὰ χριστιανῶν, πειρώμενος τὴν ἀνατροπὴν τῆς θρησκείας αὐτῶν, διότι ἠσπάζετο μᾶλλον Ἀπολλώνιον τὸν Τυανέα παρά τὸν θεάνθρωπον σωτῆρα ἡμῶν· τοῦτον δ' Εὐσέβιος ἀνήρκεσεν ἐκ τῶν λόγων τοῦ ὁποίου σώζονται τινὰ ἀποσπάσματα.

Μένιπκος ὁ Νικαεὺς, ὅστις συνέγραψε Βιθυνικά, περὶ οὗ Στέφ. ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει καὶ Πλούταρχ. ἐν βίῳ Θησεῶς.

Νικοκλῆς ὁ Νικομηθεὺς, ἦτον ἱστορικός. (1)

Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος, ὅστις ἦτον εἰς τῶν διασημῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος, καὶ μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος ἀνῆκολούθησεν εἰς Σικελίαν μεταβάντα· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐδίδασκεν ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ 25 ἔτη τὴν φιλοσοφίαν, γραμματικὰς διδάσκαλος πολλῶν ἐπιστῶν ἀνδρῶν, ὡς καὶ τοῦ ῥιθεντιος Δημοσθένους· ἦτο δὲ ὀλιγαρχέστατος τὴν τροφήν, καὶ τὸσον ἐγκρατῆς, ὥστε τὰς ἐκ πολλοῦ καιροῦ τρωομένης τροφῆς ἐξέριπτο· διὸ καὶ παροιμία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο περὶ παλαιᾶς τροφῆς »Τυρὸς Ξενοκράτους» καὶ οὐ μόνον τροφῆς ἐγκρατῆς ἦτον, ἀλλὰ καὶ ἡδονῶν καὶ πλοῦτου· τὸ δὲ ἦθος αὐστηρὸς καὶ ἠθοποιὸς ἐπὶ τὰ Χρηστά, διὸ παρέτεινε τὸν βίον μέχρι 82 ἔτους.

Παρθένιος ὁ Νικομηθεὺς, ἤκμασεν ἐπὶ Αὐγούστου Καίσαρος· οὗτος ἦτο ποιητὴς, γράψας περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων πρὸς Κορνήλιον τὸν Γάλλον.

Φρύνιχος Ἀράβιος ἐκ Βιθυνίας ὢν ἐπὶ Κομμόδου συνέ-

[1] ἴδ. Κ. Ἀσωπλου περὶ Ἑλλ. Γραμμάτων,

γράψε μέγα πόνημα συγκείμενον ἐκ 37 βιβλίων, ὧν ἐν μόνον σώζεται παρὰ Φωτίου, ὡς καὶ ἕτερον περὶ ἐκλογῆς Ἀττικῶν ὀνομάτων. Ὁ Στράβων ἐν βιβλ. 15^ῃ σελ. 566, ἀναφέρει καὶ περὶ τινος *Διονυσίου διαλεκτικοῦ Θεοδοσίου* καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, οἵτινες ἦσαν μαθηματικοί.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω διαφανῶν ἀνδρῶν τῆς Βιθυνίας ἀνεφάνησαν καὶ ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι ἐν ἄλλαις πόλεσι αὐτῆς, ἀλλὰ χάριν συντομίας παραλείπομεν αὐτοὺς, ἃ τε μνημονοούμενων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν Ἑλλήσι τε καὶ Ῥωμαίοις.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΝ ΤΙΣΙ ΠΟΛΕΣΙ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΑΣ ΑΡΧΑΣ ΤΗΣ ΕΝΕ- ΣΤΩΣΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ.

Μετὰ τὴν κατὰκτησιν ἐν γένει τῆς Βιθυνίας, εἶσα τῆς ἀνομάλου ἐκείνης ἐποχῆς ἐξέλιπον αἱ Μοῦσαι, ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων παρεμείληθαι καὶ πάντες διετέλουν ἐν τῇ ἀγλῷ τῆς βερβαρότητος καὶ ἀμαθείας· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ ὀδυνηρᾷ καταστάσει, κατὰ θεῖαν πάντως μοῖραν, οὐ μόνον οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν σωτῆρες, ὁδηγοὶ καὶ ποιμένες τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀγραμμάτου ποιμνίου τῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ Ἰεραὶ μοναὶ ἐγένοντο ἄλλη σωστικὴ κυβωτὸς καὶ τὰ θυσιαστήρια τῆς χάριτος ὑπῆρχον ἢ τῶν δυστυχῶν καταφυγὴ καὶ τὸ αὐτοῦ, καταγωγία ἀρετῆς καὶ ἰκανότητος ἐνίοτε, καὶ τὰ φυτώρια τῶν γραμμάτων, ἀφ' ὧν ἐβλάστησαν ἀγλαοὶ καρποὶ· οἱ Ἰερεῖς ὁσημέραι περιθάλποντες τὰ γράμματα ἐδίδασκον ἐν παραδύστῳ καὶ γωνίᾳ ὄχι μόνον τοὺς παῖδας τὰ κοινὰ λεγόμενα γράμματα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ὄντας ἐμύουσι τῆς παιδείας τῆς τε θύραθεν καὶ Ἰερᾶς καὶ οὕτω διετήρουν ἀλώβητον τὴν παρακαταθήκην καὶ τοὺς πολυτιμῶς μαργαρίτας τῶν ἀρχαίων προγόνων ἡμῶν. (1)

(1) ἴδ. Μαθ. Παρηνία σχεδίασμα σελ 5—7 καὶ Σοφοκλ. ἡ Οἰκονομοῦ ἐν βίῳ Γρηγορ. Μητροπολ. Ἐίργη. κτλ.

Μετὰ ταύτην τὴν παρεμβατικὴν ἴσως καὶ ἐν μίᾳ ἐπεισοδίου γενομένην ἀφήγησιν, ἐπιτραπήτω ἡμῖν, ὅπως ὁμολογήσωμεν διαφροδὴν ὅτι ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Νικομηδείας ὑπῆρξαν καὶ ἐπὶ παιδείᾳ διάσημοι Μητροπολίται, διακριθέντες ἐπὶ φιλομουσίᾳ, ὡς Κύριλλος ὁ Πελοποννήσιος, Νεόφυτος, Παΐσιος καὶ λοιποὶ ἕτεροι, περὶ ὧν γεννῆσεται μνεῖα κατωτέρω. Ὅθεν συντομίας χάριν παρατρέχοντες τὰ ἐν διαφόροις πόλεσιν ἐν γένει συστηθέντα ὑπὸ διαφόρων διάφορα σχολεῖα, ὡς καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἐν αὐτοῖς, περιοριζόμεθα εἰς τὰ ἑξῆς:

Ἐν Προύσῃ εὐσηθήη Ἑλλ. Σχολή τῷ 1804, περὶ τὰ 1812 ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ καὶ Γεώργιος ὁ Δυνάη τῷ δὲ 1817 ἱκανῶς προήχθη ἐπὶ τὸ βέλτιον. Ἐκ ταύτης κατήγετο ὁ Κριτίας (1) ὅστις, ὡς ἄνω εἴρηται, εἰδήμων ὢν τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς καὶ Τουρκικῆς διαλέκτου, ὑπῆρξε διδάσκαλος τῆς Μ. τοῦ Γένους σχολῆς ἦτον ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἐκ τῆς τοῦ περιπάτου λίαν ἐξελκυσμένος καὶ ρήτωρ γλαφυρώτατος μετέφερε τὴν Λογικὴν τοῦ Κορυδαλέως εἰς τὴν ὀθωμανικὴν γλῶσσαν ἐκτὸς τούτου ἐντεῦθεν ἐγεννήθη Χρυσάνθος ὁ Καμαράσης (1787), συντάκτης τοῦ Προσκυνηταρίου τῆς Ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ. (2) Ἐκ Πελαγονίου κόμης τινος τῆς Προύσης κατάγεται καὶ ὁ νῦν Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Εὐστάθιος Κλεοβούλος, ἀνὴρ παιδείας συστηματικῆς καὶ εὐρωπαϊκῆς κάτοχος. Δὲν δυνάμεθα εἰς ἀλόλου πατριωτικοῦ αἰσθήματος κινούμενοι ὅπως μὴ γύσωμεν δάκρυα διὰ τὸν ἄωρον θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικολάου Κλεοβούλου, ὅστις καὶ τὸν λόγιον καὶ κερδῶν Ἐρμηῖν μεπερχόμενος εὐηργετῆ τὴν πατρίδα αὐτοῦ.

Ἐν Μουδανίσις ὑπῆρχε προκαταρκτικὴ Σχολὴ περὶ ἧς ἀναφέρει ὁ Hammer's Reise von Constantinopel nach Brussa, Pesth, 1818 σελ. 3· ὁ αὐτὸς λέγει καὶ τὰ περὶ Προύσης· αὐτὸ-

(1) Ματθ. Κ. Παράλληλα σχεδιάσματ. σελ. 28 σημ. 1· κα Μελισσίου ἐκκλησι. ἱστορ. Δ. 122 146.

(2) Ἀνδρέου Παπαδοπούλου Βρετοῦ Νελλην. Φιλολογ. ἦτοι Κεφάλαιον τῶν ἀπὸ πείσεως τῆς Ριζ. Ἀυτοκρατ. τυπωθέντων βιβλ. περὶ Ἑλλήνων καὶ ἐν Ἀθήναις 1854—1857 Μερ. ἀ. σελ. 242.

θεν κατήγετο ὁ Ἀθανάσιος ὁ Ρώμπαπας, λόγιος περὶ τὰ 1826. (1)

Ἐν Ρύσιῳ (Ἀριζοῦ) τῇ πατρίδι Ἀδαμαντίου Ρύσιου περὶ τὰ μέσα τῆς III. ἑκατονταετ. συνέστη Ἑλλην. Σχολὴ περὶ ἧς (ἰδ. ἐν Λ. Ἀριζοῦ ἀνωτέρω) Ἄλλ' ἀκολούθως ἐπὶ 30 ἔτη ἡ Ἑλλ. Σχολὴ ἦτο χρηρῶσα διδασκάλου εἰς τὰ 1857 ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς ὁ Τεροδιδ. Ἀμβρόσιος Χρηστίδης Νικομηδεὺς, ὅστις ἐδίδαξεν ἐπὶ 4 ἔτη διαρκῶς ἐκπληρῶν καὶ χρεῖα Ἱεροκήρυκος. Διαδέχεται τούτων Βασιλείος τις Βενδούρης Σίφνιος, ὅστις καὶ μέχρι τούδε διατελεῖ διδάσκων. Αὐτόθεν κατήγετο καὶ Γεώργιος Χρυσοβέργης ὁ ἐν διαφόροις διδασκαλικοῖς θέσεσι διαπρέψας· οἱ ἐν Ἀριζοῦ κατοικοῦντες Ἑλληνες χριστιανοὶ συμποσούνται εἰς 600 οἰκογενείας, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ὡς 50 οἰογενεῖαι ὀθωμανικαί.

Ἐν Νικομηδείᾳ ἐπὶ τοῦ ἡμιμῆστου Ἀθανασίου Κυπρίου μητροπολίτου Νικομηδείας περὶ τὰ 1795 συνέστη ἑλληνικὴ Σχολὴ. Οὗτος φιλόμουσος ὢν ἅμα τῇ ἐνδημίῃσει αὐτοῦ εἰς τὴν Νικομηδείαν, πρώτιστον μέλητῶν καὶ φροντίδα ἔσχεν ὅπως ἐκπαιδύσῃ ὄχι μόνον τὴν νεολαίαν τῆς Νικομηδείας, ἀλλὰ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ συστήσῃ Σχολεῖα πρὸς ἐξάπλωσιν καὶ διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ἐλάβε συνεργὸν πρὸς διεκπεραίωσιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ τὸν ἐκ Νικομηδείας Δημήτριον, ἔλκοντα τὸ γένος ἐκ τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν Σαμουρασῶν (2) ἀνδρα παιδείας καὶ ἱκανότητος κάτοχον. Πρὸς συντήρησιν λοιπὸν τῆς ἀνωτέρω σχολῆς ὁ Μητροπολίτης Ἀθανάσιος μετὰ τοῦ Δημητρίου, ὅστις ἐκαλεῖτο ἰδίως Λογιώτατος συνέλεξαν ἱκανὴν χρηματικὴν ποσότητα, ἣν τινα διέθεσαν πρὸς ἀσφάλειαν εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν περὶ τῶν χωρίων καὶ διὰ τοῦ τόκου τούτων τῶν χρημάτων ἐπλήρουν τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου. Ἐκτὸς τούτου πρὸς μόνιμον καὶ διηνεκῆ διατήρησιν τῆς ἀνωτέρω συστηθείσης Ἑλλ. Σχολῆς διὰ κοινῆς ἀναφορᾶς

(1) Ἰδ. Βρετοῦ Νοελλ. Φιλολογ. Μέρος β'. σελ. 144.

(2) Ἡ οἰκογένεια τῶν Σαμουρασῶν ἀνέδειξεν ἄνδρας πολλοὺς διαπρέψαντας ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐν διαφόροις πολιτικοῖς θέσεσι τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως.

των Νικομηδεών ἐζητήθη ἐκ τοῦ τότε Πατριάρχου συγγιλιώδης ἔγγραφοι, ἐπικυροῦν μὲν τὴν ἀξίαν ζήλου καὶ παντός ἐπαίνου πρόθεσιν τοῦ τε Ἱεράρχου τῆς Νικομηδείας καὶ τῶν Νικομηδεών, ἐπὶ τῇ συστάσει Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἀφορίζον δὲ συνοδικῶς τοὺς ἀπέποτε θελήσαντας ἐκ μισοκαλίας συνεργῆσαι εἰς τὴν τῆς Σχολῆς ταύτης διάλυσιν. Τὰ ἀνταλλαχθέντα ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἔγγραφα, ὡς καὶ τὸ Πατριαρχικὸν Συγγίλιον σώζονται ἐν τῷ ἀρχαίῳ μητροπολιτικῷ ἡμῶν κώδικι. (1)

Αὐτὸς δὲ ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διδάξας ἀναφέρεται Γεώργιος τις. Τότε δύο νέοι ἐκ τῶν μαθητευόντων Νικομηδεών ἐπὶ εὐφυίᾳ διακρινόμενοι καὶ εὐδοκμήσαντες ἐν ταῖς σπουδαῖς αὐτῶν ἀπεστάλησαν τῷ 1807 παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθανασίου εἰς τὴν Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολὴν πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν ἀνωτέρων ἐπιστημονικῶν μαθημάτων παρὰ τῷ τότε σχολαρχοῦντι Πρωτῷ τῷ Χίῳ· μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν οἱ νέοι ἐπανακάμψαντες οἰκαδὲ ἀπεκδύθησαν εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα. Εἰς μὲν τούτων Σταῦρος καλούμενος κατήγετο ἐκ τῆς οἰκογενείας τῆς ἐπιλεγομένης τῶν Γιακουμίδων (2) καὶ μετέβη εἰς ἀλλοδαπήν, ἔνθα διὰ τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος (3) ἀπέκτησεν ὄχι εὐκαταφρόνητον περιουσίαν, ἧς μετὰ θάνατον μέρος μὲν διέθεσεν ὑπὲρ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, μέρος δὲ διὰ τὴν ἐν Νικομηδείᾳ Ἑλλ. Σχολὴν (4) ὁ δ' ἕτερος ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ ἰσορικής οἰκογενείας τοῦ Τζανῆ (5) καλούμενος Μάρκος, ὅστις εἶτα

(1) Ὁ ἀρχαῖος οὗτος κώδιξ τῆς ἡμετέρας Μητροπόλεως διατηρούμενος ἐν τοῖς ἀρχαίοις αὐτῆς ἀρχειαῖ ἀπὸ τοῦ 1600.

(2) Ἡ οἰκογένεια αὕτη θεωροῦμαι μίξ τῶν ἀρχαίων διατρεφῆ ἀξίους βλαστῶν, ὅτινες ἐν τῷ μέλλοντι ὑπόσχονται μεγάλας ὠφελείας τῇ πατρίδι· οἱ ἀπόγονοι ταύτης τῆς οἰκογενείας μετονομάστησαν Ἰακωβίδαι.

(3) Οὗτος ἔνεκα τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ εἰς πολλὰ μέρη διδάξας ἀπεκατέστη εἰς Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας, ἔνθα ἐδίδασκε μέχρι τοῦ 1840.

(4) Τὴν περιουσίαν ταύτην τῆς Σχολῆς ὁ νῦν Μητροπολίτης Κ. Διονύσιος κατώρθωσε δυνάμει τῶν ἐκεῖσε φίλων αὐτοῦ νὰ ἀποσπῆσθαι αὐτὴν καὶ νὰ διαθέσθαι κατὰ τὴν διαθέτην τοῦ μακαρίτου.

(5) Ἡ οἰκογένεια αὕτη δικαίως δύναται νὰ συγκαταριθμηθῆ μετὰ τῶν πρώτων ἱστορικῶν οἰκογενειῶν τῆς Νικομηδείας, διότι ἐγέννησεν ἄνδρα

τὸ μοναχικὸν σχῆμα μετενδυθεὶς καὶ ἔργον ἱεροκήρυκος ἀναλαβῶν ἐπεκλήθη Μεθόδιος· οὗτος ὢν ὑπότροφος τοῦ μουσοτραφεῦς ἱεράρχου Ἀθανασίου μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἀπεκατέστη διδάσκαλος τῆς Ἑλλ. Σχολῆς ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος Γεωργίου, καὶ ἐδίδασκε μέχρι τοῦ 1822, ὅτε ἔνεκα τῆς τότε ἐνσκηψάσης πανώλους, προσβλήθεις ἀπέβησεν ἀώρως ἐγκαταλείψας μέγα κενὸν οὐ μόνον τῇ πατρίδι Νικομηδείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Βιθυνίας, διότι ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον ἐξεπλήρου διδασκάλου χρέη, ἀλλὰ καὶ μεγάλου γενικοῦ ἱεροκήρυκος.

Μετὰ τὸν θάνατον τούτου ὡς καὶ τοῦ αἰοδίδμου Ἀθανασίου, ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ ἐτέλει χηρεῖουσα, ἔνεκα τῆς τότε ἀνωμάλου καὶ δεινῆς ἐκείνης ἐποχῆς· ἀκολούθως οἱ Νικομηδεῖς ἔρωτι παιδείας σλεγόμενοι προσεκάλεσαν Κωνσταντῖνον τινὰ ἐκ Τουζλων, ὡς διδόντα αὐτοῦ τῆς αὐτῶν Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ οὗτος ὀλίγον διαμείνας παρήτησεν. Τούτον διαδέχεται ἕτερος, ὅστις μὴ εὐδοκμήσας ἐπαύθη· μετὰ τὴν παύσιν τούτου προσκαλεῖται Ἀγιορείτης τις Ἱερομόναχος Παΐσιος ὁ καὶ ἐν τῇ Ρωσίᾳ Σχολὴν διδάξας· ἀναχωρήσαντος δὲ καὶ τούτου ἡ Σχολὴ ἐστερεῖται διδασκάλου.

Περὶ δὲ τῷ 1828 διατελοῦντος ἐν ταῦθα ἐν ὑπερορίᾳ τοῦ Ἀρχοντος Στεφάνου Βογορίδου, καὶ ἔχοντος πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων αὐτοῦ διδασκάλον τινὰ καλούμενον Ἰωάννην, διώρισεν κατ' ἐπίμονον παράκλησιν τῶν προκρίτων Νικομηδείας διδασκάλον τῆς χηρευούσης Ἑλλ. Σχολῆς· οὗτος ἀκολούθως ἔνεκα τῆς παιδείας αὐτοῦ χαίρων τὴν εὐνοίαν τοῦ ἀρχοντος Βογορίδου προήχθη εἰς βαθμὴν ἀρχιερέως γενόμενος Μητροπολίτης Μεθύμνης (1).

Διαπρέψαντας ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ καὶ μορφώσαντας αὐτὴν. Τοιοῦτοι δ' ἀνεφάνθησαν Θεόδωρος ὁ Ἱερεὺς ἀδελφίδου πατρόςθεν τοῦ Μεθοδίου, Μακάριος Ἱερομόναχος, ὅστις ἐν τῷ ὄρει Ἀθῶν ἱερωθεὶς διετέλει διδάσκων καὶ ἦτον ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πολυχρόνιος Ἱερεὺς, οὗ ἔργονος τιγγάνει ὁ ἱερολογιώτατος Κωνσταντῖνος Σταυρίδης, ὁ νῦν διδάσκων ἐν τῇ Ἑλλ. Σχολῇ τῆς νήσου Χάλκης, Ἰωάννης Ἱερεὺς ἀνεψιὸς ἐξ ἀδελφῆς Μεθοδίου καὶ Μάρκος, ὁ νῦν διδάσκων ἐν τῇ Ἑλλ. Σχολῇ πατρόςθεν ἀνεψιὸς τοῦ Μεθοδίου.

(1) Οὗτος ἐγκράτης ὢν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης συνέγραψεν ἀνεκδοτὰ

παρ' αὐτῷ ἐμαθήτευσαν πολλοὶ νέοι Νικομηθεῖς, ἐν οἷς ὁ φιλογενής συμπολίτης ἡμῶν Νικόλαος Ἰατρόπουλος καὶ ἕτεροι πολλοὶ. Σημειωτέον, ὅτι καὶ ἕτερος καλὸς καγαθὸς συμπολίτης, τοῦνομα Παντολέον Εὐταξιάδης, μαθητεύσας παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆ, παρ' ἣ τότε ἐσχολάζει ὁ Βιθυνὸς Νικόλαος Λογάδης.

Μετὰ τὸν Ἰωάννην καὶ αὐθις ἡ Σχολὴ ἐπὶ τινα καιρὸν διέτελει ἄνευ διδασκάλου· ἐπὶ Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου Μητροπολίτου Νικομηθείας καὶ αὐθις κατὰ κοινὴν αἴτησιν τῶν Νικομηδέων καὶ συνδρομῇ αὐτῶν προσκαλεῖται ἐν τῇ σχολῇ ὁ Σεβαστιανὸς Μερκούριος Ἱερομόναχος, ὅστις ἐπὶ 20 μῆνας διδάξας ἐν αὐτῇ, παρητήθη· ἐκ τότε ἡ σχολὴ ἀπὸ τοῦ 1837—1846 διέτελει χρεώσασα διδασκαλίαν.

Τοῦ δὲ Ἀνθίμου Βυζαντίου διορισθέντος οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐξελέγη Μητροπολίτης Νικομηθείας ὁ ἐξ Ἄνδρου Διονύσιος, ὅστις, ἅμα τῇ ἐνδημήσει αὐτοῦ, κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς σύστασιν ἰδιαιτέρου καταστήματος ὑπὲρ τῆς Σχολῆς, διὸ καὶ ἐπὶ τούτῳ μετέβαλε τὴν μὲν ἀρχαίαν Μητρόπολιν εἰς Ἑλληνικὴν Σχολὴν ἀνοικοδομήσας νέαν Μητρόπολιν ἐν τῇ παλαιᾷ θέσει τῆς Ἑλλην. Σχολῆς, ἣτις κατὰ τὸ 1840 ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός· τότε περὶ τὸ 1846 κατὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ νέου Μητροπολίτου ἐδίδαξεν ἐπ' ὀλίγον καὶ Γεώργιος Στεφανίδης ὁ Ρύσιος καθ' ὁδηγίαν τοῦ ὁποίου ἐκτίσθη ἐν Νικομηθείᾳ ἡ Α'. δημοτικὴ Σχολή.

Λοιπὸν ὁ Μητροπολίτης Διονύσιος παραλαβὼν εἰς Κ[ο]πολιν δύο νέους Νικομηθεῖς καλουμένους τὸν μὲν Βασίλειον τὸν δὲ Μάρκον ἀνεψιὸν, ὡς εἴρηται, τοῦ Μεθιδίου, ἐξεπαίδευσεν αὐτοὺς διὰ τῆς προστασίας του εἰς τὴν Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολήν· καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν, τὸν μὲν Μάρκον λαβόντα καὶ ἐκ τῆ Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἐπίθετον Κλεώνυμος, διώρισεν διδασκαλον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Σχολῇ, ἐν ἣ ἀπὸ τοῦ 1846 μέχρι

τροπάρια ὑπὲρ τῶν Ἀγίων Δυσμυρίων, ἁγίου Χαλαζέμους καὶ λοιπῶν, ὡς καὶ τινα ὑπομνήματα καὶ ἱστορικὰ σημαῖωσις. Ταῦτα πάντα δεθέντα εἰς ἓνα τόμον σώζονται ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Μητροπόλεως ἡμῶν.

τοῦδε διατελεῖ διδάσκων· ὁ δὲ Βασίλειος ἐπικληθεὶς Ἀρχικλῆς ἐτρέπη ἐπὶ τινα καιρὸν εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, σχολαρχήσας ἐν Βάρνῃ ὡς καὶ ἀλλαχοῦ· ἀλλ' ἤδη ἀπεκδυθεὶς τούτου ἐπεδόθη εἰς τὸν κερδῶν Ἑρμῖν παρὰ τῷ Μάρκῳ ἐν τῷ διαστήματι τῆς μακρᾶς διδασκαλίας του ἐμαθήτευσαν ὑπὲρ τοὺς 400. Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς ταύτης ἐξῆλθον οὐκ ὀλίγοι νέοι, οἵτινες μετὰ τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐγένοντο οἱ μὲν δημοδιδάσκαλοι ἐν τοῖς πέριξ χωρίοις, οἱ δὲ καὶ εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν μεταβάλλαντες καὶ συμπληρώσαντες τὰς σπουδὰς αὐτῶν, ἐπεδόθησαν εἰς ἀνωτέρας θέσεις. Σημειωτέον, ὅτι ταῦτα ἐγράφησαν οὐχὶ ἐκ φιλαυτίας, ἀλλὰ κατ' ἐγκρισιν καὶ προτροπῇ σπουδαίων φίλων, οἵτινες ἀπήτησαν ταῦτα παρ' ἡμῶν θεωροῦντες αὐτὰ ὑπ' ἀμερόληπτον ἔποψιν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἐπιτραπήτω ἡμῖν, ὅπως ὁμολογήσωμεν καὶ τούτο, κατὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐν Βιθυνίᾳ Σχολῶν ἀπ' ἀρχῆς τοῦλάχιστον τῆς παρουσίας ἐκατονταετηρίδος ἡ ἐν Νικομηθείᾳ ἀνέκαθεν Ἑλλην. Σχολὴ ἐξυπρέτησε τὰ γράμματα.

Ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ εἶχεν ἀνέκαθεν πλουσίαν καὶ λαμπρὰν βιβλιοθήκην περιέχουσαν ἰδίως ἅπαντας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς, ὡς καὶ πολλὰ χειρόγραφα ἀρχαίων καὶ νεωτέρων Ἑλλήνων συγγραφέων, ὧν ὁ κατάλογος εἰσέτι σώζεται ἐν τῷ παλαιῷ κώδικι τῆς μητροπόλεως, ἀλλὰ δυστυχῶς κατὰ τὴν πυρκαϊάν τὴν συμβᾶσαν τῷ 1840, ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός ἢ τε βιβλιοθήκη καὶ μητρόπολις μετὰ πολλῶν οἰκιῶν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς συνοικίας· ἡ νῦν δὲ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν συστηθεῖσα βιβλιοθήκη ἤρξατο ἡμέρῃ νὰ πλουτίζηται καὶ διὰ προσφορῶν τοῦ νῦν Μητροπολίτου Νικομηθείας, ὡς καὶ ἄλλων φιλομούσων συμπολιτῶν. Ἐσχάτως μάλιστα ὁ καλὸς καγαθὸς συμπολίτης ἡμῶν Κ. Βασίλειος Ἀρχικλῆς προσήνεγκε τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Σχολήν. Ἐκτὸς τούτων εὐρηγνται ἐν αὐτῇ καὶ δύο ἀρχαῖα εὐαγγέλια ἐπὶ μεμβράνης, ἅτινα, ὡς ἄνω εἴρηται, εἶναι τοῦ ιβ'. ἢ ιγ'. αἰῶνος, ὡς καὶ τινες ἀρχαῖαι ἐκδόσεις δυσεύρετοι.

Ἐν Χαλκηδόνι συνέστη περὶ τὰ 1830 Ἑλληνικὴ Σχολή,

ἐν τῇ Ἀοσ ἐδίδαξε Ἀσόντιος Ἱεροδιάκονος Καμπάνης Ἄνδριος ἐπὶ 4 ἔτη· μετὰ τὴν φυγὴν τούτου ἐκτίσθη καλλιτέρα Ἑλλ. Σχολή (1840) εἰς τὴν προσεκληθὴ διδάσκαλος ὁ Ἱερομόναχος Ἱερθεός Κρής, ὅστις καὶ διετέριψε δύο ἔτη· διαδέχεται τούτον Χρυσανθος ὁ Βυζάντιος ὁ καὶ ἀρχιερατεύσας, μετὰ τούτον Μεθέδιος Καθάκος Χίος ὁ ἐπ' ὀλίγον διδάξας· ἔπειτα Ἰωάννης Βρανᾶς, Βενιαμὴν δὲ περὶ τὸ 1848 ὁ καὶ ἐξεμύσας, διὰ ὄχου τούτου Δεσφύθιος Βυζάντιος (ὁ πράσιος) διδάξας ἐπὶ 3 ἔτη, ἐγένετο δὲ ἀκολούθως Μητροπολίτης Ρόδου· Ἰωάννης Καρατζᾶς 3 ἔτη διαμείνας. Ἐπὶ τούτου ἐγένετο γενικὴ πυρκαϊὰ περὶ τὰ 1855, ὅτε μετὰ τῆς πόλεως ἀπετεφρώθη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Σχολή· περὶ τὰ 1861 αὐθις ἐκ νέου ἤρξατο ἡ Ἑλλ. Σχολή, ἐν ἣ προσεκληθὴ Ἀμβρόσιος Χρηστίδης Νικομηθεὺς ὁ μέχρι τούδε καρπύμιος διδάσκων. Ἀοσ δὲ ὁ συστήσας δημοτικὴν Σχολὴν περὶ τὰ 1848 εἶναι ὁ Παντολέων Καλόγνωμος Βυζάντιος, ὁ καὶ μέχρι τούδε καλῶς διευθύνων τὴν σχολὴν αὐτήν.

Προσθετέον ὅτι ἡ Χαλκηδὼν ἐκλήθη τουρκιστὶ *Kadî kioi* ἐκ τινος Μολᾶ δικαστοῦ διατελέσαντος ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ Β'· κατὰ τὸν Ἄμμερ· περὶ τῆς κλήσεως ταύτης ἀναφέρει καὶ ὁ *Tournef II. p. 415. Lettre X.L III. of Lady Montague et Hobhous p. 881.*

Ἐν Κίῳ συνέστη Ἀη. Ἑλλ. Σχολή ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεστώσης ἑκατοντ. ἀπὸ τὸ 1803 ἐδίδαξεν ἐπὶ Δανιὴλ Μητροπολίτου Νικαίας Φιλόθεος Ἰθακήσιος Ἱερομόναχος· περὶ τὰ 1810 Ζαχαρίας ἱερεὺς Οἰκονόμος Αἰνιᾶν (1) ἐπὶ 4 ἔτη· ἀπὸ τὰ 1814—1820 ἐδίδαξε Ἀναίας τις Ἱερομόναχος μαθητὴς τῶν Κυθωνίων· τούτον διεδέχθη καὶ Βον ὁ Ζαχαρίας Αἰνιᾶν ἀπὸ 1820—1824· διάδοχος τούτου ἐπὶ 2 1/2 ἔτη Χρ. Κ. Κοκκινάκης· παραιτηθέντος δὲ τούτου καὶ μεταβάνας εἰς τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολὴν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ διορίζεται

Ἐπι. (1) τῆ οἰκογένεια τῶν Αἰνιῶν ἦσαν ἐξ Ἀγράφων ἀδελφοὶ ταῦτης ἀναφέρονται ἐπὶ παλαιὰ διακριθέντες Γεώργιος, Χριστόδουλος, Δημήτριος, Ζαχαρίας καὶ Κωνσταντῖνος.

Κουρτίος τις ἐξ Ἰωαννίνων διδάξας ἐπὶ 3 ἔτη· διαδέχεται τούτον μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐπὶ πενταετίαν Χρ. Κοκκινάκης· ἀπὸ τοῦ 1838 Δημήτριος Χρυσστόμου ἐκ Τριγλείας διδάξας ἐπὶ 6 ἔτη· αὐθις διαδέχεται τούτον ἀπὸ τὸ 1844—1848 Χρ. Κοκκινάκης· Κωνσταντῖνος Λεσφάκης ἐπὶ 2 ἔτη· Ζαχαριάδης Μακεδὼν 1 ἔτος· διαδέχεται τούτον Γεώργιος Πολυχρονιάδης ἐκ Τριγλείας μέχρι τοῦ 1856, ὅτε, κατὰ τὴν τότε πυρκαϊάν, τὴν ἀποτεφρώσασαν ἅπασαν τὴν πόλιν, καὶ ἡ Ἑλλ. Σχολή ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός. Μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν ἀνεκτίσθη ἡ Ἑλλ. Σχολή κομψότερον καὶ ἐδίδαξεν ἐπ' αὐτῇ ἐπὶ 1 ἔτος, Καλλίας τις ἐκ Σιγῆς διάδοχος τούτου, Θεόδωρος Νεστορίδης Βυζάντιος ἐπὶ 1 ἔτος· Κωνστ. Βάληνδας Κύθιος διδάξας ἐπὶ 3 ἔτη. Ἀντώνιος Φιλαλήθης ἐπὶ 2 μῆνας, διάδοχος τούτου Γρηγόριος Ζιγαβηνὸς ἱεροδιάκονος Χίος, ὁ πρὸ 3 ἐτῶν μέχρι τοῦ νῦν διδάσκων.

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ Ἑλλ. Σχολῇ ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη εὐδοκίμως διδάξας φαίνεται Χριστ. Κ. Κοκκινάκης ὁ ἐπὶ γοσμμασι γηράσας.

Παρθεναγωγεῖον ἐκτίσθη ἐν αὐτῇ ἀπὸ τὸ 1855· αἱ ἐν αὐτῷ διδάξασαι κυραὶ εἶναι Ἐλένη Σαβούρη ἐκ Κέας, Μαριγῶ Κοτάκη Πηνελόπη Κοκκινάκη ἀνὰ 1. ἔτος· Αἰκατερίνη ἐκ Μιτυλήνης ἐπὶ δύο ἔτη.

Βιβλιοθήκη ἐν τῇ Κίῳ δὲν ὑπάρχει· διασώζονται ὅμως δύο ἀρχαῖοι κώδικες χρονολογούμενοι ἀπὸ τῆς 137 ἑκατονταετηρίδος καὶ διατηρούμενοι ἐν τῇ μητροπόλει αὐτῆς. Σημειωτέον ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐν εἴδει κεμηλίου δύναται τις ἄπαντίση πολλὰ ἱστορικὰ κἀπως ὑπομνήματα, ἅτινα ἀφορῶσι τὸν τόπον αὐτῆς.

Ἐν Χρυσουπόλει συνέστη Ἑλλ. Σχολή ἀπὸ τὰ 1830· παραλείποντες τοὺς ἐκ διαλειμμάτων διδασκάλους χρηματίσαντας, ἀναφέροντες τοὺς μᾶλλον καρπύμιος καὶ εὐδοκίμως διδάξαντας, οἱ εἰσὶν Ἀναστάσιος Μιχαηλίδης ἐκ Σηλυβρίας, καὶ ὁ νῦν διδάσκων Χρ. Παπαδόπουλος.

Γενομένου λόγου ἐν τῇ ἱστορ. Νικομηδείας περὶ τε τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ὡς καὶ τοῦ νέου Ἁγίου Πα-

τελεσημονος, παραθετομεν προς γνωσιν του χρόνου της οικοδομης αυτων, και τα επι τούτων επιγράμματα, ὡν τὰ διὰ τὸν Ἅγιον Παντελεήμονα ἐποίησεν ὁ γνωστός μουσοληπτος ποιητής Ἡ. Τανταλίδης.

Α'.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΤΟΥ ΕΠΙ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΥΛΗΣ.

Πρώτη ἄμοιρος ἐνθέου πέλω λόγων
Νῦν ἐμπέλησμαι μυστικῆς εὐωδίας
Νεὸς ἀνωχθεὶς Βασιλείου Ἐνθέου
Ἐρ χιλιοσιῶ ὀκτακοσιοσιῶ τρίτῳ
Σωτηριῶδει θειογονίας ἔτει
Κεῖμαι προθυμίας δὲ μάρτυς
Συντόνου Ἀθανασίου Νικομηδείας
Πάσης ἀρχιερέως Κυρίου Εὐπατρίδου,
Ὅς μ' ἐκ βάθρων ἤγειρεν εὐπρεπῶς μάλα,
Χριστοῦ λατρευτῶν συνδρομῇ καὶ δαπάνῃ
Ἀυτοχθόνων τε ὀρθοδόξων καὶ ξένων,
Ὅθεν τῆς ἐπιρείας Θεὸς σώζοι πάσης.

αωγ'.

Β'.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΕΝΔΟΣΟΥ ΜΕΓΑΤΑΔΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΑΙ ΙΑΜΑ
ΤΙΚΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ. (1)

Ὁ γὰρ οὗτος, πρέσβιστον τῶν πάλαι μαρτυρῶν,
Ψυχῆς καὶ σώματος κοινὸν ἠρέωκτ' ἱατρίων.
Πηγὴν γὰρ ἔχει βλύζουσαν ἰάσεις ἀναργύρων

(1) Ἡλ. Τανταλίδου ἰδιωτικὰ Στοιχογραφήματα σελ. 322—323, ἐπιγράμ-
μ. 0. καὶ 0 Δ.

Τὸν χρόν τὸν αἱματόφυρτον τοῦ ζῶντος ἱατῆρος.
Τούτου εἰς κίλλος καιουργεῖ ἐν πεδαρσίοις θέλοις,
Ἡ πολυμάρτυς ἤγειρε καὶ φιλομάρτυς πόλις.
Μιᾶ βουλῇ, πολλῇ χειρὶ, καὶ συμπροθυμουμένη,
Τῷ φιλοπάτριδι αὐτῆς καὶ θερμορρηγῷ ποιμένι.
Ἄλλ' ὧ γαοῦχε πάνσεπτε, σοφὲ Παντελεήμον,
Προσδέχου τὴν εὐλάβειαν καὶ φριδρεῖ τὸν σὸν δῆμον.

Γ'.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝ ΑΥΤῳ ΙΕΡΟΝ ΤΑΦΟΝ ΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ.

Τῷ δ' ἐν τμήνῃ τάφῳ ποτὲ φαιδμος ἦρας,
Αἵματος φοιτηθεὶς ἀμπαύετο, Παντελεήμων.
Νῦν δ' αὖ γυῖα μὲν οὐκέτ' ἀκράσια ἐνδοθὶ μίμνει,
Ἄλλὰ καὶ ὡς χαρίτων οὐ δεύεται οἶκος ὁ κείνου.

Σὺν τούτοις ἐπιτραπήτω ἡμῖν ὅπως, χάριν διηνεκοῦς μνήμης,
παραθέσωμεν καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ ἀειμνήστου Παναρέτου Μητρο-
πολίτου Νικομηδείας ἐπιτύμβιον ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Σιμουὴλ δι-
ευθυντοῦ τῆς ἐν Ξηροκρήνη Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς.

Δ'.

Τίς; πόθεν ἐνθάδε κεῖται ἀνήρ; πῶς δὴτ' ἐβίωσεν;
Οἶνομα Πανάρετος πάτρα δὲ τῷ δε Κύπρος.
Ζήσας πάντα δ' ἔτη ὀκτώ δεκάσιν πρὸς ἐπτὰ,
Ἐρ δὲ δλοῖς πέντε τριάκοτ' ἀρχιερεῖα.
Μήθυμα πρώτον, Προῦσα δὲ εἶδε βραχὺν
Ἐρ Νικομηδεία δὲ ἔλαιψε φαιρινὸς ὄγ' ἀστήρ.
Ἄλλ' ἔδν φεῦ! πάση ἦγε δικαιουμένη
Κάλλιπε δὴ μογῶν, τοῖος ἴδν μόνος Ἀρχιερεὺς
Ἄλλ' εὔχου κάμοι, σῶ Σιμουὴλ πατριώτη.
αωλζ. αὐγούστου κγ'.

ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΝΙΚΑΙΑΣ.

Ὁμολογητέον, ὅτι ἀνωτέρω ἀναφέροντες περὶ τῶν χωρίων τῶν ἀνηκόντων τῷ Μητροπολίτῃ Νικομηδείας, παρελείψαμεν ὅπως παρενείρωμεν ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει καὶ τὰ χωρία τῶν τριῶν ἄλλων Μητροπολιτῶν τῆς Βιθυνίας. Τὴν ἔλλειψιν ἡμῶν θεραπεύοντες, πρὸς συμπλήρωσιν ἐκείνων ἐρχόμεθα, καὶ τοι ἴσως ἐν ἀναρμοδίῳ θέσει, ὅπως ἐκθέσωμεν καὶ τὰ τῶν ἐναπολειφθέντων Μητροπολιτῶν χωρία.

Δὲν δυνάμεθα ἐκθέτοντες τὰ κατωτέρω περὶ Κίου καὶ Νικαίας ὅπως παραλείψωμεν τὸ ὄνομα τοῦ ἀξιολύτου Κ. Π. Γ. Θεοδοῦρου (1) προζένου τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν ἐλλήνων ἐν Κίῳ. Οὗτος πρό τινων ἐτῶν διαμένων ἐν Κίῳ περιηγήθη τὰ περὶ αὐτὴν μέρη, καὶ συνέταξε τοπογραφικὴν ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἣν τινα ἀπέσειλεν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν φιλιὰ φερόμενος ἀπέσπασεν ἐξ αὐτῆς τινα περὶ Κίου καὶ Νικαίας, ἅτινα ἀπέδωκεν ἡμῖν. Ταῦτα λοιπὸν δημοσιεύοντες, ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμασύνην ἡμῶν συνιστῶντες τῇ ἐλληνικῇ Κυβερνήσει τὴν προαγωγὴν τοιούτων ἀξίων καὶ ικανῶν ὑπαλλήλων.

Ἡ Κίος, τουρκιστὶ Γκεμλέκ, ἔχει καταγωγὴν ἀρχαιοτάτην. Ἐκεῖτο καὶ κεῖται ἐπὶ τὴν βορρεινὴν πλευρὰν τοῦ μυχοῦ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου τῆς. Ἐχει γεωγρ. πλ. 40ο καὶ 20' καὶ Ἄντ. Μ. 26ο καὶ 48'. Περὶ τῆς κτήσεως καὶ τῆς ὀνομασίας αὐτῆς διάφοροι γνώμαι εἰσὶ καὶ ἡ μὲν ὅτι Κίος τις Ἀργοναύτης ἐπιστρέφων ἀπὸ τῆς Κολχίδος ἐκτίσεν αὐτήν, δούς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἢ δὲ ὅτι ὁ Ἀργοναύτης Πολύφημος ἐκτίσεν αὐτήν ἢ δὲ ὅτι ἦσαν ἢ εὐρέθησαν πολλοὶ κίονες ἐνταῦθα, ἐξ οὗ ὀνομάσθη Κίος. Τινὲς δὲ τῶν ἀρχαιοτέρων ὀνομάζουσιν αὐτὴν Κίερον. (2)

Περιῆλθεν εἰς χεῖράς του ἐκτυπὸν τι πῆλινον ἀρχαιοτάτον,

(1) Ἐκτὸς τῆς τοπογραφικῆς Ἐκθέσεώς του ὁ Κ. Θ. συνέλεξε καὶ Εὐανὸν Γλωσσάριον, ὅπερ εὐχρῆς ἔργον ἦθελεν εἶσθαι ἐν ἑλλημοσιεύτο.

(2) Περὶ τούτου ἴδ. ἐν Α. Κίος; ἔνθα ἐγένετο λόγος. ἐπικαλύψαμεν ταῦτα πρὸς πιστὴν τήρησιν τοῦ γεωγράφου τοῦ Κ. Π. Γ. Θεοδοῦρου.

ὅπερ μετ' ἄλλων νομισμάτων κτλ. ὁ Κ. Π. Γ. Θ. ἐδωρήσατο τῷ ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπὶ τούτου ἐφαίνοντο δύο ἄνδρες δίδοντες τὴν δεξιὰν ἄνωθεν βωμοῦ. Πέριξ δ' αὐτῶν εἶναι γεγραμμένον ἀρχαίκοις γράμμασι τὸ ἐξῆς: « Κίος καὶ Ἀριάνης ». Τοῦτο, νομίζω, δύναται νὰ διαφορωθῇ τοὺς ἀρχαιολόγους ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τῆς ὀνομασίας τῆς Κίου. Ἀναφέρουσι δὲ τινες ὅτι ἦτον ἀποικία τῶν Μιλησίων.

Περὶ τὸ 232 π. χ. ὀνομάσθη Προυσία ἀπὸ τὸν βασιλεύοντα τότε τῆς Προύσης Προυσιάν, πρὸς δὲ Φίλιππος ὁ τοῦ Δημητρίου ἐδωρήσατο τὴν Κίον, κατεδαφίσας αὐτήν. Σώζονται ἀνὰ στόμα τῶν νῦν κατοίκων ἱστορικὰ τινα καὶ περ μεταβεβλημένα ἴσως, ἢ καὶ περιβεβλημένα διὰ τοῦ μυθικοῦ μανδύου δὲν θεωρῶ ἄσκοπον νὰ σημειώσω. Οὕτω π. χ. λέγουσιν ὅτι πλείστους ὄσους Κίους εἶχον αἰχμαλωτίσει οἱ Προυσαεῖς (ἴσως κατὰ τὴν ὥσιν εἴρηται ἐποχὴν τοῦ Φιλίππου), οὓς καὶ ἐφύλαττον ἐν ταῖς εἰρηκαῖς τῆς Προύσης. Αἱ γυναῖκες τῶν Κίων εἰσῆλθον δι' ἀδείας ἐν ταῖς εἰρηκαῖς, ἐνθα αὐταὶ μὲν ἐνδύθησαν τὰ τῶν ἀνδρῶν φορέματα, παρέμειναν ἐκεῖ, οἱ δὲ ἄνδρες περιβληθέντες τὰ τῶν γυναικῶν καὶ ἀποδράσαντες εἰς Κίον ἀνέλαβον πάλιν τὰ ὄπλα ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. Ἐπὶ ἀλώσεώς τινος τῆς Κίου παρὰ τῶν ἐχθρῶν οἱ μὲν ἄνδρες διεσκορπίσθησαν, αἱ δὲ πρεσβύτεραι τῶν γυναικῶν, κρύψασαι τὰς νέας γυναῖκας καὶ τὰς κόρας ἐν ὑπογείοις (ὧν ἔγνη φαίνονται ἔτι καὶ νῦν), παρέμειναν ἐν τῷ φανερῷ. Οἱ νικηταὶ ὑπεχρέωσαν ταύτας βίαν νὰ χορεύσωσιν ἐν ᾧ δὲ ἀκουσίως τραγουδοῦσαι ἐχόρευον, ἤκουσαν φωνῆς κλαίοντος νηπίου, ἐκ τῶν κάτωθι κεκρυμμένων. Αὗται δὲ, ἵνα μὴ ἐνοήσωσιν οἱ ἐχθροὶ τι περὶ τῶν προπεφυλαγμένων γυναικοπαίδων, καὶ ἵνα ἀκούσῃ ἢ μῆτηρ τοῦ κλαίοντος νηπίου, ἐτραγῶδου ὁμοῦ γεγονυῖα τῇ φωνῇ τὸ ἐξῆς:

« Ἡ σφάζε το, ἢ πνίξε το, ἢ δός το τὸ βυζὶ σου. » Ἐκ τῶν σωζομένων καταφαίνεται ὅτι ἡ ἀρχαία Κίος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς ἐνθα καὶ νῦν, ἀλλ' ἀνοτιλικώτερον. Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Κίου ἐκτείνεται μικρὸν τι πεδίον, περὶ οὗ ἀνωτέρω εἴρηται. Μέρος τοῦ παρὰ τὴν θάλασσαν μῆκους τοῦ ἐπιγεγεννημένου διὰ τῆς

βαθυηδὸν παρὰ τῆς θαλάσσης ἐπιπροσθήκης ἄμμου, τοῦθ' ὅπερ καὶ νῦν παρατηρεῖται παρὰ τῶν κατοίκων καὶ λέγεται « Ὁρέφει ἢ θάλασσα ». Μέχρις ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς νῦν Κίου πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐπὶ τῆς βορρεινῆς πλευρᾶς τῶν πεδίων παρατηροῦνται ἐνθεν κειθὲν ἔχνη ἀρχαίας πόλεως, ὑποστάσης καὶ ἀρχαίουθεν καὶ ὀφιαίτερον παντοίους καταστροφὰς καὶ ἀλλοιώσεις. Οὕτω π. χ. ἐν ᾧ εὐρίσκει τις ἀρχαῖα λατομεῖα, τάφους καὶ ἄλλα τοιαῦτα λελαξευμένους ἐπὶ βράχων, βάσεις ἀρχαίων τειχῶν καὶ οἰκοδομῶν, σαρκοφάγους καὶ διάφορα ἄλλα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἐποχῆς ἔργα διὰ τυχαίας ἀνασκαφῆς, εὐρίσκονται καὶ εἰρήπια νεωτέρων οἰκοδομῶν καὶ εἰρήπια καὶ ὀνομασίαι διαφόρων ἐκκλησιῶν, οἷον Ἀγία Μαρίνας—Ἁῖ Γιάννηδες — Ἀγία Παρασκευῆς κτλ. Ἐκ διαφόρων λειψάνων ἀρχαίων τειχῶν διὰ τετραπλευρῶν λίθων, εἰκάζεται ὅτι ἡ ἀρχαία Κίος ἐτειχιζέτο δι' ἰσχυρῶν τειχῶν. Μέρος τῶν τειχῶν τούτων μεταγενεστέρως ἐπισκευασμένων σώζεται ἔτι καὶ νῦν καὶ ἐντὸς τῆς σημερινῆς πόλεως κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς τριτημόριον αὐτῆς. Ἡ δὲ ὑπερθεὶν τούτου συνοικία ὀνομάζεται νῦν **Καστρί** καὶ οἱ κάτοικοι **Καστρινοί**. Πρὸς τὴν βᾶσιν τοῦ λειψάνου τούτου τοῦ τείχους ἐπὶ μιᾶς πέτρας εὐρέθη τὸ ἐξῆς ἑλλειπὲς ἐπιγράμμα:

ITIMAN EΓΓΩΝION EPMAΦPOMITON
ISII ΔΙΑΩΣΙ ENTONON ARMONIAN.

Ἀνάγλυρον εὐρέθην, ἔφερε τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα.

Χριστὸν Χαριμίδου χαῖρε

ἔτερον τὸ ἐξῆς. — Γλυκεῖα μήτηρ Ἑρμοδώρου καὶ Μόσχου χαῖρε ἔτερον ἐν τῇ ἐνταῦθα μητροπολιτικῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἐξῆς:

.. ΜΟΘΕΑ ΔΣΚΛΗΠΙΑ ΧΑΙΡΕ.

Ἐπὶ ἄλλων πλακῶν τυχαίως εὐρεθειῶν εὐρέθησαν τὰ ἐξῆς δύο ἐπιγράμματα:

α) Περσεὺς . . . λαδὶ τὸ μνημεῖον ἐκ τῶν ἰδίων ἐποίησεν χαῖρε.

β)

.. ΣΚΕΤΗΤΟΣ . . .

ΟΙ ΤΟΥ ΠΑΥΛΩ ΤΩ . . .

ΔΕΛΦΩ ΖΗΣΑΝΤΙ

ΚΟΣΜΙΩΣ ΕΤΗ ΜΕ
ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΑΝΕ
ΣΤΗΣΑΝ — ΧΑΙΡΕΤΕ.

Εἰς τὸ μέσον τῆς νῦν Κίου πρὸς βορρᾶν εἶναι θέσις τις καὶ συνοικία ὑπὸ τὸ ὄνομα **Παλάτια**. Ἄλλ' εἰς τὴν θέσιν ταύτην οὐδὲν ἔχνος οἰκοδομῆς σώζεται. Μόνον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνευρέθη ψηφιδωτὸν ἔδαφος, καὶ ἐν ἀκατέργαστον μαρμάρινον κάλυμμα σαρκοφάγου. Περὶ τὸ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας δυτικῶς τῆς Κίου σώζονται εἰρήπια καὶ ὀνομασίαι, ὑπεμφαίνουσαι, ἢ ὅτι ἐξετείνετο ἡ Κίος μέχρι τοῦ μέρους ἐκείνου, ἢ ὅτι, καταστραφείσης τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἀνεκτίσθη πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Οὕτω σώζονται ὀνομασίαι, **Ἀράκλεια**, **Ἅγιος Παντελεήμων**, **Κατωκλησιώτισσα**, **Μαληγῶρα** ἢ ὀνομασία αὕτη ὑποθέτω ὅτι εἶναι ἀντὶ τῆς Μεγάλῃ Χώρα, διότι οἱ πλείστοι τῶν ἐνταῦθα κατοίκων τὸ γ καὶ χ ἢ ἐλαφρῶς ἢ ὅλως διόλου δὲν προσφέρουσι, καὶ οὕτω τὸ μεγάλη γίνεται **μέαλη** καὶ κατὰ συναίρεσιν τῶν δύο φωνηέντων **μάλη**. Εἰς τὴν θέσιν Ἀράκλεια εὐρέθη πρὸ ἐτῶν παρὰ τὴν θάλασσαν λελαξευμένον σπηλαιον, ἐν ᾧ εὐρέθη σαρκοφάγος, οὗ περ ἢ πρὸς τὴν θύραν τοῦ σπηλαίου πρόσωψις ἦν διαπεποικιλμένη δι' ἀναγλύφων, καὶ φέρουσα τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα.

Υἱὸς Μενελάου . . . του νικᾶ.

Ἡ πρόσωψις αὕτη ἀφαιρεθεῖσα ἔκτοτε ἐπωλήθη.

Πρὸς μεσημβρίαν τῆς Κίου μίαν καὶ ἡμισίαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς Κίου πρὸς τὴν ἄδὸν τὴν ἀγροῦσαν εἰς Προῦσαν σώζονται ἔχνη κατὰ διαστήματα κυκλωπέων τειχῶν, ἅπερ οἱ Ὀθωμανοὶ **Σιμα-Καγζά** ὀνομάζουσιν.

Ἐν αὐτῇ ἐγένετο πυρκαϊὰ περὶ τὰ 1855, ἣτις ἀπετέφρωσεν ὅλην τὴν πόλιν διεσώθη ὡς ἐκ θαύματος μόνον ὁ ναὸς τῆς κοιμησεως τῆς Θεοτόκου, ὅστις ἐκ τῆς ἀκολουθοῦ ἐν αὐτῷ εὐρισκομένης ἐπιγραφῆς ἀποδεικνύεται ὅτι ἦτον ἀρχαῖος.

« Ἱστορήθη ἢ παρούσα Ἱστορία διὰ συνδρομῆς καὶ »

« κόπου τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Νικαίας »

« Κυρίου Ἰωαννικίου ἐξόδου καὶ δαπάνης τῆς Κυρίας »

« Παναγιώτισσας Συναμπεγίνας. Ἰουνίου Α'. 1692. »

Ἡ ἀνωτέρω ἐπιγραφή, τῆς ὁποίας καὶ τὴν ὀρθογραφίαν πιστῶς ἐπληρώσαμεν σώζεται εἰσέτι ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἐσωτέρω ἐπίτινος εἰκόνας τῆς Πλατυτέρας· ἐντὸς τούτου τοῦ ναοῦ ὑπάρχουσι 3 εἰκόνας ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰκονομαχίας· ἡ μία εἶναι τῆς ὑπερχίας Θεοτόκου καὶ ὀπισθεν ταύτης ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ, ἡ δευτέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὀπισθεν ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ἄλλη τοῦ Ἰω. Προδρόμου καὶ ὀπισθεν ἡ εἰκὼν τῶν δύο Ἁγίων Θεοδώρων· αἱ ἀνωτέρω εἰκόνας, καλλιτεχνικῶς ἐξεταζόμεναι, εἶναι ἀριστουργήματα τῆς ζωγραφικῆς τέχνης.

Ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὑπάρχει καὶ ἕτερα ἐπιγραφή, ἧτις ἔχει ἱστορικὴν τινα ἀξίαν.

« Ἐκάλυψε λίθος, σῶμα τὸ τοῦ Χριστοῦ μου νῦν δὲ, »
 « καλύπτει σῶμα τῆς Ἐλισάβετ ἡμοῦ καὶ ἡ θυγάτηρ »
 « τῆς Γραμματικῆ μακαρία πατὴρ δὲ τῆς Γραμμα- »
 « τικῆς Μπογδατλόγλου Βιενάκης. αψψθ ἰουλίου 25. »

Σημειωτέον ὅτι τὰ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἀναφερόμενα ὀνόματα τῶν οἰκογενειῶν εἶναι ἱστορικά.

Παρὰ τὴν Κίον εἶναι τὸ Λύτοκρατ. ναυπηγεῖον· ἀνὰ μέσον δὲ τούτου καὶ τῆς Κίου πρὸς ἀνατολὰς εἶναι μικρὸς λουτρὸς παλαιὸς, ἔχων δεξαμενὴν ἐν ἧ ἀναβλύζει ἀπὸ τὴν γῆν χλιαρὸν ὕδωρ, ἐν ᾧ εἰσὶ διαλελυμένα διάφορα ἀλάλια, καὶ ὅπερ εἶναι λίαν χρήσιμον εἰς διάφορα νοσήματα. Ἐπὶ τούτου δυστυχῶς οὐδεμία ἐπιγραφή ἑλληνικὴ σώζεται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐποχῆς τῆς κτίσεως τοῦ ὑπάρχει μόνον ἐξωθεν τοῦ λουτρῶνος ὀθωμανικὴ ἐπιγραφή, ἐν ἧ ἀνεγνώσαμεν, ὅτι κατὰ τὰ 1251 (ἐγίρας) ἐπεσκεύασε τούτον εἰς τοῦ δουβλετίου Ναζήρης καλούμενος *Ελ-χάτζ ρασάν*. Ἐμάθομεν, ὅτι ὁ λουτρῶν οὗτος ἀνήκει τοῖς Κίοις, οἵτινες ἔχουσι καὶ ἐπιστάτην τινα ὀθωμανόν.

Ἡ Κίος σύγκεται ἀπὸ 800 καὶ ἐπέκεινα οἰκογενείας ἐξ ὧν καὶ 10 ὀθωμανιάς.

Ἄνωθεν τῆς Κίου κείνται δύο Μοναὶ αὐτοσυντήρητοι, ἡ μὲν τοῦ Προφήτου Ἠλιού, ἡ δὲ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ εὐρέθη πλάξ φέρουσα τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα. — « Πιε, φάγε, τρύφησον, κροοδισίασον τὰ δὲ ᾧδε κάτω σκότος — χαίρετε παροδίται. »

Ἐν Κίῳ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐκτίσθη διὰ συνδρομῶν ὠραίων δημῶν καταστήμα, ἐν ᾧ εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Ἀλληλοδιδασκτικὴ σχολή. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ ἰδίως τῆς Κίου εἰσὶν ἄσκητοι καὶ ἐπιτηδεῖσι γεωργοὶ καὶ ἄλιεις, ἐμποροῦνται ἀπὸ ἐμπορικῶν πνεύμα, καὶ εἰσὶ φιλόμουσοι. Οἱ Ἑλληνας χριστιανοὶ ὁμιλοῦσι τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν, φέρουσαν πολλοὺς ἀρχαϊσμούς. Τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα εἰσὶ ἐπὶ τὸ ἀρχαϊκώτερον.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι εὐκραὲς καὶ μᾶλλον ὑγιεινόν. Προϊόντα δὲ αὐτῆς εἰσὶ κουκούλια, ἐλαῖαι, ἐλαιόλαδα, παστόψαρα καὶ διάφοροι ὀψῶραι.

Ἐν γένει τὸ ἔδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι κατάφυτον καὶ κατάρτυτον καὶ ἐπομένως παραγωγὸν διαφόρων προϊόντων. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου σωζόμενα ἐρείπια καὶ τὰ γεωλογικὰ φαινόμενα ὑπεμφαίνουσι ὅτι τοῦτο ὑπέστη πολλὰς ἀλλοιώσεις οὐ μόνον ἀπὸ μεγάλων γεωλογικῶν αἰτίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δρώσεως καὶ πολεμικῶν καταστροφῶν.

Νί κ ι α. Ἐχει 60 οἰκίας ἑλλ. χριστιανιάς καὶ 200 περίπου ὀθωμανιάς. Ὁ Κ. Ι. Γ. Λάτρης ἀναφέρειν περὶ Νικαίας (1) σημειῶν ἐξ ἀγγλικῶν ἐφημερίδων, ὡς λέγει, ἐρανίζόμενος, ὅτι ἔχει τετρακοσίας οἰκογενείας χριστιανιάς, καὶ ὅτι τὸ παλαιὸν τείχος αὐτῆς σώζεται ἡρειπωμένον κατὰ μέγα μέρος. Περὶ τῶν τειχῶν αὐτῆς κατὰ παραδρομὴν καὶ κακὴν ἄλλως πληροφορίαν ἀνεφέραμεν, ὅτι τὰ τείχη αὐτῆς εἶναι κατεσκευασμένα ἐξ ὑδραγωγῶν λίθου, ὅστις βεβαίως δὲν ὑπάρχει.

Τανῦν εἶναι χωρίδιον εὐτελὲς ἐντὸς καὶ ἐπὶ λειψάνων κείμενον, δεικνυόντων τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς μεγαλεῖον καὶ τὴν εὐκλειαν. Φαίνεται ὅτι εἴτε διὰ μιᾶς εἴτε βαθμηδὸν τὰ ὕδατα τῆς λίμνης κατέλαβον πλείω ἔκτασιν· διότι καὶ παρὰ τὴν Νικαίαν καὶ ἀλλαχοῦ τῶν ἀκτῶν τῆς λίμνης ἰδίως πρὸς ἀνατολὰς φαίνονται, ἡ καὶ εὐρίσκονται ὑπὸ τὰ ὕδατα θεμέλια οἰκοδομῶν καὶ διάφορα σκεύη. Ἀναμέσον τῆς δυτικῆς μείρας τῶν τειχῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς λίμνης κείται κήπος τῆς ἐν ᾧ φαίνονται ἀρχαίου κτη-

(1) Πανδώρας τόμ. ΙΔ', σελ. 438.

ρίου ἔγνη καὶ βαθμίδες τινές. Ἐνταῦθα λέγεται, ὅτι συνεδρίαζεν ἡ Θεσπίσασα τὸ Συμβούλιον τῆς πίστεως, οἰκουμένην ἐκείνην ἐκείνην. Δέκα λεπτά τῆς ὥρας μακρὰν, ἔξωθεν τῆς πρὸς ἀνατολὰς θύρας τῶν τειχῶν *Λεῦκα καπουσι* κεῖται μονόλιθος ναῖσκος τετραγωνοειδὴς τὸ πλεον, καὶ ἐκ τῶν σωζομένων ἐν αὐτῷ ἔγνων ὑποδεικνύων, ὅτι περιέκλειε τάφον. Ἡ νῦν θέσις τούτου δεικνύει τῷ θεατῇ, ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἀρχαῖον θέσις του, ἀλλ' ὅτι αἰτίον τι μετέφερον ἐκεῖ ἢ μετεκίνησε τὸν ναῖσκον τούτον, τὸν νῦν ὀνομαζόμενον τουρκιστὶ *Νιέτ τασί*. Ἐντὸς τῶν τειχῶν παρὰ τὴν πρὸς βορρᾶν πύλιν *Σταμπόλ καπουσι*, ἐπὶ χυβάδος τῆς ἔσωθεν δευτέρας πύλης σώζονται ἐτι καὶ νῦν ἔγνη εἰκόνος τοῦ Ἀγ. Νικολάου. Ἐκεῖ πλησιέστατα σώζεται κρύπτη τις τανῶν καλουμένη φυλακὴ τοῦ Ἀγίου Νικολάου. Ἐξωθεν τῆς *Σταμπόλ καπουσι*, ἐντὸς καλύβης, ἐν ἣ ἐργάζονται βυρσοδέψαι ὀθωμανοὶ ἵσταται ἐφαρμένον μὲν, ἀλλ' ὠραῖον ἀρχαῖον ἀνάγλυφον, φέρων δύο ὀλόκληρα ἀνθρώπινα σώματα εἰς φυσικὸν σχεδὸν μέγεθος. Δύο ὦραι περίπου μακρὰν ἀπὸ τῆς θύρας ταύτης, πρὸς τὰ Β. Α. τῆς Νικαίας καὶ πρὸς τὰς βορρηνὰς ἀκτὰς τῆς λίμνης ἵσταται ὀβελίσκος ἐπὶ πεδινῷ τόπῳ, ἐκ πέντε σπονδύλων συνιστάμενος, καὶ φέρων τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα: « Τ. Κάσιος Φιλίσκου Γ. Κασίου Ἀσκληπιοδότου υἱὸς ζήσας ἐτη λγ'. » Ἐν τῷ μέσῳ τῶν τειχῶν κεῖται τὸ χωρίδιον συνιστάμενον ἀπὸ 120 περίπου ὀθωμαν. οἰκογενείας καὶ ἀπὸ 60 περίπου χριστιανικῆς, αἰτίνας ἐγχοσιν εἰς ἐνέργειαν μίαν τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκκλησιῶν τῆς Νικαίας, τὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὃν ἀνεκαίνησεν ὁ Νικαίας Δανιὴλ τῷ 1803 τῇ ἀδείᾳ τῆς Ἰ. Πύλης, καὶ ἐπεσκευάσαν ἐσχάτως οἱ χριστιανοί. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ νότιου φαίνεται ἐλαιογραφία ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἣτις, ὡς ἐπληροφόρηθημεν, εἶναι ἀπεικόνισμα παρομοίας ψηφιδωτοῦ εἰκόνος φθαρείας. Φέρει δὲ ἐν τῷ μέσῳ τὴν Θεοτόκον, ἐκ δεξιῶν γονυκλιτῶς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον, ἐξ ἀριστερῶν δὲ τὸν Νικηφόρον Πατρικίον. Κάτωθεν δὲ τούτων εἰσὶ γεγραμμένα τὰ ἐξῆς. « Κωνσταντῖνος ὁ μέγας, πρῶτος βασιλεὺς τῶν χριστιανῶν καὶ κτίτωρ τῆς ἐκκλησίας ταύτης. Ἔτος σω-

τήριον τλβ'. — Ἀναξ κραταῖος δεσπότης Κωνσταντῖνος, μόνῃν προνοίᾳ ἀξίων τὴν ἐνθάδε, δῶρον δίδωσιν εὐκλεεῖ Πατρικίῳ ». Ἐπὶ δὲ τῆς μέσης θύρας τοῦ νότιου πρὸς τὰ ἀνω ὑπάρχει ψηφιδωτὴ παλαιωτάτη εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, φέρουσα περίξ τὰ ἐξῆς: « Κύριε, βοήθει τῷ δούλῳ Νικηφόρῳ Πατρικίῳ, πραιποσίτῳ, Βέστη καὶ μεγάλῳ ἑταιριάρχῃ ».

Κατὰ τὰς διαφόρους δὲ πύλας τῶν τειχῶν τῆς Νικαίας εὐρίσκονται διάφοροι ἐπιγραφαὶ καὶ ἀνάγλυφα, ὧν γινώσκιν δὲν ἐλάβομεν ἕνεκα τῆς ἐλείψεως τῶν μέσων καὶ τοῦ χρόνου. Παρὰ τὴν τουρκικὴν συνοικίαν σώζονται τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἐν ᾧ σώζονται ἔγνη ἐλαιογραφῶν.

Π α π ο υ τ σ ἄ κ Δ ε β ρ ἔ ν τ ἔχει ἑλλ. χριστιανικῆς οἰκίας 150.

Ὁ ρ τ ἄ κ 2 ο ὐ συνίσταται ἐκ 500 οἰκογενειῶν ἑλλ. χριστιανῶν καὶ 200 ἀρμενικῶν.

Χ ο υ δ ἡ ἔχει 150 οἰκίας ἑλλ. χριστιανικῆς καὶ 150 περίπου ὀθωμανικῆς.

Κ ἔ ὐ β β ε περὶ ταύτης εἴρηται ἀνωτέρω· ἔχει κατοίκους ὀθωμανοὺς ἰκανοὺς, ὡς καὶ διαφόρους ἑλληνας ξένους διαμένοντας χάριν ἐμπορίου.

Λ ε ὐ κ ι α ἰδ. ἀνωτέρω· ἔχει 300 οἰκίας ἑλλ. χριστιανικῆς καὶ 150 ὀθωμανικῆς.

Β ε ζ ἡ ρ χ ἄ ν ἡ αὕτη ἡ κώμη ἐκλήθη οὕτως ἐκ τινος οἰκοδομῆς κτισθείσης ὑπὸ τινος Βεζήρη· ἔχει 250 οἰκίας ἑλλ. χριστιανικῆς καὶ 50 περίπου ὀθωμανικῆς.

Π ἔ λ τ ο ς ἔχει 250 ἑλλ. χριστιανικῆς οἰκίας καὶ 100 ὀθωμανικῆς.

Ἀ σ ἄ κ 2 ο ἰ ἔχει 250 ἑλλ. χριστιανικῆς οἰκίας καὶ 100 ὀθωμανικῆς.

Κ ο υ π λ ἰ α (Κουβούκλια) συνίσταται ἐκ 450 οἰκογενειῶν ἑλλ. χριστιανῶν, ἐνασχολουμένων εἰς τὴν μεταξουργίαν καὶ ἄλλας βαναύσους τέχνας.

Β ἄ ς κ ι ο ὐ περιέχει 200 οἰκογενείας ἑλλ. χριστιανικῆς καὶ 150 ὀθωμανικῆς.

Σουγοῦτ (Τεά) ἔχει 300 ἑλλην. χριστιανικὰς οἰκίας καὶ 300 ὀθωμανικὰς· περὶ τούτης ἰδ. ἀνωτέρω.

Μιχαλήτσιον ἰδ. ἀνωτέρω· ἔχει 500 οἰκίας ἑλλην. χριστιανικὰς καὶ 400 ὀθωμανικὰς· ἀσχολία τούτων εἶναι ἡ μεταξουργία καὶ γεωργία.

Λοῦπάτ (Λωπόδιον) ἰδ. ἀνωτέρω· εἰ ἐν αὐτῇ πρό τινων χρόνων ἀποικήσαντες Κιρκάσιοι ἠνάγκασαν τοὺς ἑλλ. χριστιανούς νὰ φεύγωσιν, ἕνεκα τῆς θηριωδίας καὶ ἐπιτηδειότητος τοῦ κλέπτειν· διὰ τοῦτο μόλις σήμερον σώζονται 15 ἑλλην. χριστ. οἰκίας καὶ 80 Κιρκασίων· εὐρηναὶ ἐνταῦθα πολλὰ ἀρχαῖα τείχη καὶ φρούρια, ὡς καὶ ἀπέναντι τοῦ ποταμοῦ οἰκοδομητίς ἐξ αὐτῆς τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς καλουμένην *Χιροῖλ χαρή*, ἧτις βεβαίως ὑπάρχει ἄσυλον τῆς ληστείας. Σημειωτέον ὅτι ἐκ τῶν ἀποικισθέντων τούτων Κιρκασίων ὑποφέρουσι μὲγάλως ὄχι μόνον οἱ κάτοικοι χριστιανοὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ χωρία.

Κοῦμκιοῖ ἔχει 60 οἰκίας ἑλλ. χριστιανικὰς.

Κιαβούρκιοῖ ἔχει 30 ἑλλ. χριστιανικὰς οἰκίας.

Κασαμπὰς ἡ Κερμαστή ἰδ. ἀνωτέρω· ἔχει 100 οἰκίας ἑλλ. χρ. 250 ὀθωμανικὰς καὶ 60 ἀρμενικὰς.

ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΟΥΣΗΣ.

Περὶ Προύσης καὶ τοι ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, οὐχ' ἦπτον ὅμως νομίζομεν καλὸν ὅπως ἐπιπροσθέσωμεν καὶ ἕτερά τινα περὶ αὐτῆς· οἱ Ἕλληνες χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς Προύσης εἶναι διηρημένοι εἰς 3 συνοικίας, τῶν ὁποίων ἡ μὲν καλεῖται τοῦ *Βαλικ παϊαρίου*, ἐν ᾗ ἔδρευε ὁ Μητροπολίτης ἔχουσα Ἑλλην. καὶ δημοτικὴν Σχολὴν μετὰ παρθεναγωγείου· ἡ τοῦ *Καγδα Βασιού* διατηροῦσα Ἑλλην. καὶ δημοτικὴν Σχολὴν, καὶ τρίτη ἡ τοῦ *Δεμίρ καπιού* ἔχουσα μόνον δημοτικὴν Σχολὴν.

Ἡ συνοικία τῶν Ἀρμενίων καλεῖται *Σετ Βασή*, ἧτις πρό τινων ἐτῶν πυρποληθεῖσα ἐκτίσθη μὲ κομψοτάτους καὶ εὐθείας ὁδοῦς·

ἔχει νεόδμητον Ἐκκλησίαν λαμπρὰν καὶ σχολὴν μεγάλην.

Ἐσχάτως 8 ὥρ. μακρὰν τῆς Προύσης πρὸς τὸ μέρος τοῦ *Κερμασλή* εὐρέθη ἰαματικὸν ὕδωρ ὠφέλιμον διὰ τὰς στηθικὰς ἀσθενείας (1).

Τριγλεία ἔχει 500 οἰκίας Ἑλλ. χριστ. 50 ὀθωμανικὰς· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι 6 Ἐκκλησίαι, ἐξ ὧν ἡ μία εἶναι ἀρχαία Βυζαντικῆς κατασκευῆς καλουμένης *Παιτοβασίλισσα*, καὶ ἕτερα ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Στεφάνου τῆν ὁποίαν οἱ ὀθωμανοὶ μετέβαλον εἰς τέμενος. ἔχει μητρόπολιν Ἑλλην. καὶ δημοτικὴν Σχολὴν κτισθέντα προτροπῇ καὶ συνδρομῇ τοῦ νῦν Μητροπολίτου Προύσης.

Σιγὴ ἔχει 300 Ἑλλ. χριστ. οἰκ. μετὰ τινων ὀθωμανικῶν, ὡς καὶ Ἑλλην. καὶ δημοτ. Σχολὴν· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ναὸς ἀρχαῖος Βυζαντινῆς ἐποχῆς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν κτισθεὶς ἐπὶ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου. ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς σωζομένης· οὗτος ἐπεσκευάσθη ἐπὶ τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου· ἕτερα ἐπισκευὴ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ αἰμεινῆστου Σουλτάν Μαχμουτ καὶ τελευταῖον πρὸ ἐνὸς ἔτους· οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουσι τὸ ἐμπορικὸν προνόμιον τῆς πωλῆσεως τῶν ἐλαιῶν τοῦ Κιανοῦ κόλπου.

Μουδανιὰ ἐν αὐτῇ πρό ἐτῶν διετερεῖτο Ἑλλην. Σχολὴ ἧτις ἐσχάτως ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν πρὸς τοῦτο μέσων ἐκλείσθη· ἔχει μόνον τὴν δημοτικὴν Σχολὴν ἐν ἐνεργείᾳ· κατοικεῖται ἀπὸ 800 Ἑλλ. χρ. οἰκογενείας καὶ 200 ὀθωμανικὰς, αἵτινες ἀποτελοῦσι καὶ ἰδιαιτέραν συνοικίαν· περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔτους 1862 τυχαίως ἀνασκαφῆς γενομένης ἐν τινι ἀγρῷ εὐρέθη εὐμέγεθες ἀρχαῖον ἀμφιῖέατρον, κατεσκευασμένον διὰ μεγάλων καὶ κανονικῶν λίθων· ἐν μιᾷ δὲ τῶν βαθμίδων τούτου μικρὰ πλάξ, ἧτις, ὡς φαίνεται, ἐν μεταγενεστέρᾳ ἐποχῇ προσκρμόσθη ἐκεῖ καὶ ἔφερε λατινικὸν τι ἐπίγραμμα, ὅπερ ἀναφέρεται ἐν τῷ παραρτήματι τῆς συλλογῆς τῶν ἐπιγραφῶν ἡμῶν· ἐσχάτως καὶ ἐν τῇ ἀνεγέρ-

(1) Ταύτας τὰς περὶ Προύσης πληροφoρίας ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Ἱερολ. Κ. Κωνσταντίνου ἀνεψιῦ τοῦ νῦν Ἀγίου Προύσης νέου ἐπαιδευτοῦ καὶ χρηστοῦ.

σει τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀνευρέθησαν ἀρχαῖās τινος οἰκοδομῆς ἐρείπια, ἐνθα πιθανόν νά ἦτον στρατῶν μετὰ βωμοῦ ἐν τῇ ἀνακακῇ ταύτῃ εὑρέθησαν καί τινα χάλκινα νομίσματα, φέροντα ἐξ ἐνός τὴν εἰκόνα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὡς καί τὸ ὄνομα αὐτοῦ λατινικοῖς γράμμασι καί ἐκ τοῦ ἄλλου εἰκόνα στρατιώτου μετὰ τὴν ἐξῆς λατινικὴν ἐπιγραφὴν *Gloria militum* ἧτοι ἡ δόξα τῶν στρατιωτῶν. Ἡ σημερινὴ θέσις τῆς πόλεως ταύτης δὲν εἶναι ἡ παλαιά, διότι τὰ παλαιὰ ἐρείπια εἰσέτι φαίνονται καί ἀρχονταὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῶν Μουδανίων μέχρι Νεοχωρίου καλούμενα *παληόχωραις* καὶ ἰδίως τὰ χαμηλότερα τὸ ὑψηλὸν μέρος τῶν ἐρείπιων καλεῖται ἄνω πόλις· εἶχεν ἡ πόλις αὕτη καὶ κατασκευαστὸν λιμένα, τοῦ ὁποῖου φαίνονται σήμερον ὀλίγον αἰδωὸν προκυμαῖαι.

Νεοχωρίον ἔχει 60 οἰκίας ἑλλην. χριστ. καὶ μόνον δημοτικὴν σχολὴν πρὸ τινων ἐτῶν ἐν αὐτῇ κατοικοῦν καὶ ὀθωμανοί, οἵτινες προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐξέλειπον μεταβάτες ἀλλαχοῦ.

Μεσόπολις ἀπέχουσα 1 ὥρ. ἐκ Μουδανίων ἐκλήθη οὕτως φαίνεται, ἐνεκα τῆς μεσογειῶς θέσεώς της· ἔχει 120 οἰκίας ἑλλ. χριστ. μετὰ δημοτικῆς σχολῆς.

Ἐλεγμοὶ (τουρκ. Κουρουνλοῦ) κεῖνται δύο περίπου ὠρας μακρὰν τῆς Κίου μεσηβρινοδυτικῶς παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐνθα εὑρίσκει τις διεσπασμένα λειψανά τινα ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, οἷον κιονόκρανα, σαροφάγοι κτλ. Σώζεται παράδοσις τις ἐκεῖ ὅτι ἦτο ποτε πόλις μεγάλη ὀλίγον ἀνατολικώτερον τῆς σημερινῆς θέσεως, καὶ ὅτι εἶχεν ὡς ἀκρόπολιν τὸ ἄνωθεν ἐπὶ βουνοῦ κείμενον χωρίον τανῦν *Πελαδάμιον* ὀνομαζόμενον, παρ' ᾧ εὑρίσκονται νῦν ἕληνη ἀρχαίων καὶ μεταγενεστέρων τειχῶν καὶ ὑπονόμων δεικνυσουσῶν, ὅτι διηθύνοντο πρὸς τοὺς Ἐλεγμοὺς. Λέγουσι προσέτι οἱ κάτοικοι, ὅτι ἕνα βασιλόπουλο ἐξώριστον ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν κατέφυγε ἐκεῖ καὶ ἐκτίσεν μνην τινα τῶν *Ἐλιανῶν* καλουμένην. Κατερειπωθεῖσα δ' αὐτὴ ἠφανίσθη· παρ' αὐτὴν δὲ ἐκτίσθη μετὰ ταῦτα μικρὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀβερκίου, ὃν καὶ ἐπεσκέυασαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν· ἐν-

τὸς τοῦ ναοῦ τούτου ἐτέθη ἐπιτύμβιος πλάξ, εὑρεθεῖσα περίξ ἐκεῖ καὶ φέρουσα τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα:

Ἐνταῦθα κεῖται πορφυροβλάστος κλάδος·

Κομνηνόφυτος, ἀρετῶν πασῶν τύπος,

Κοντοστέφανος Ἄνδρόνικος γεννάδας,

Καὶ λοῖσθον Ἀντώνιος ἐν μονοτρόποις·

Δουκὸς μεγάλου τοῦ Μυριαριστέως,

Γιῶνός· ἐκσφράγισμα πατρομητρόθεν

Μυριονίκων πρὸ γενῶν βασιλείων·

Οἱ γοῦν ὄρωντες τὴν σοφὴν τοῦ κειμένου,

Εὐχεσθε τούτῳ πρὸς ψυχῆς σωτηρίαν·

Τὴν δωδεκάτην εὔρον ἰνδικτικῶνα τέλος,

Τὴν εἰκάδα τρίτην τε Φεβρουαρίου,

Ἐτῶν τρεχούσης ἐξάκις χιλιάδος.

Ἐπτακσίων καὶ δέκα συν ἐπτάδι (1).

Τὸ ἀνωτέρω ἐπίγραμμα εἶναι κατὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ Κ. Ι. Σακελίωτος (2). Πρὸ τούτου εἶχε δημοσιεύσει ὁ Κ. Φοῖβος (3) ἄλλοτε πρόξενος τῆς Ἑλλάδος ἐν Προύσῃ. Κατὰ τὸν Κ. Ι. Σακελίωνα ὑπῆρχεν ἐν ταῖς Ἐλεγμοῖς καὶ ἕτερα μνην ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου τιμωμένη, ἧς τὸ τυπικὸν σώζεται ἐν τοῖς χειρογράφοις τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης. Τὸ τυπικὸν τοῦτο φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην· « Τυπικὸν τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Ἡλίου Βωμῶν, ἧτοι τῶν Ἐλεγμῶν, τῆς διακειμένης μὲν ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀνατολῆς κτλ. α (4)

Οἱ Ἐλεγμοὶ σύγγεινται ἀπὸ 200 οἰκογενείας, ἐξ ὧν 30 περίπου εἰσὶν ὀθωμανικαί. Ὑπάρχει μόνον δημοτικὴ Σχολή· καλοῦν-

(1) Ἐκ τῶν σημειωμένων ἔτους 6717 προκύπτει ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν 18 ἑκατονταετηρίδα.

(2) Πανδώρας τόμ. 127. σελ. 284.—285.

(3) Πανδώρας τόμ. 12. σελ. 436 Οὗτος ἀντὶ τοῦ Κωντοστέφανος γράφει Κοντόσταυλος κα ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ὁ κτάρχος κατὰ τινος καὶ Δρουγγάριος ἡ λέξις αὕτη παράγεται ἐκ τοῦ Δρουγγός, ὃ σημαίνει ἵππικου στρατοῦ ἡγῆν. Πανδ. τόμ. 127. φύλ. 364 σελ. 118.

(4) αὐτόθ. σελ. 285.

ται ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν Κουρσουρλοῦ, ἐπειδὴ ὅταν ἐκυριεύθησαν, ἦτον ὁ θόλος τοῦ ἀρχαίου ναοῦ κεκαλυμμένος ἀπὸ μόλυβδον

Πελαδάριον. Ἀπέχων 1)2 ὥραν ἀπὸ τοῦ Ἐλεγμοῦς, σύγκειται ἀπὸ 300 ἑλλ. χριστ. οἰκογενείας καὶ 50 ὀθωμανικᾶς. κεῖται, ὡς εἴρηται ἄνω, εἰς θέσιν ὑψηλὴν, ἐξ ἧς φαίνεται ἐξ ἑνὸς ὁ κίανός κόλπος, καὶ ἐξ ἄλλου ὅλος ὁ Ὀλυμπος, ἡ πεδιάς τῆς Προύσης καὶ αὐτὴ ἡ λίμνη τῆς Ἀπολλωνιάδος. Ὑπεράνω τούτου τοῦ χωρίου ὑπάρχει βράχος τις, ἐνθα ἄλλοτε ἦτο φρούριον τοῦ ὑποίου καὶ τὰ ἐρείπια εἰσέτι σώζονται· ἔχει μόνον δημοτικὴν σχολὴν. Οἱ κάτοικοι ταύτης κατὰ τὸ Acta Patriarchatus φαίνεται, ὅτι διὰ τινὰς ὑποθέσεις τῶν ἀνερέθησαν εἰ, τὴν Μ. ἐκκλησίαν.

Δεμιρδέσιον ἡ κωμόπολις αὕτη, αὐξανομένη κατὰ μικρὸν ὁσμηραί, λογιζέται περιέχουσα ὑπὲρ τὰς 400 οἰκογενείας ἑλλ. χριστ. οἱ κάτοικοι ταύτης εἶναι ζωηροί, ὠραῖοι, ἀνδρεῖοι καὶ φιλόμουσι διατηροῦντες ἑλλην. καὶ δημοτικὴν σχολὴν μετὰ παρθεναγωγείου· κατὰ τὴν σωζομένην εἰσέτι παράδοσιν ἡ κωμόπολις αὕτη συνώκηθη ἀπὸ ἀποίκους ἐλθόντας ἐκ τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίως ἐκ τῆς Πελοποννήσου, διότι ἀνέκαθεν οἱ κάτοικοι ταύτης ὁμιλοῦσι τὴν καθαρὰν ἑλλ. γλῶσσαν διατηροῦντες πολλὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ἑλληνικά.

Καλασάνη καὶ αὕτη σύγκειται ἀπὸ 80 οἰκογενείας ἑλλ. χριστ. οἵτινες ὁμιλοῦσι τὴν ὀθωμανικὴν γλῶσσαν.

Τεπετζίκη κατοικεῖται μόνον ἀπὸ 80 οἰκογενείας ἑλλ. χριστ. καὶ ὁμιλοῦσι τὴν ὀθωμανικὴν γλῶσσαν· τὰ ἀνωτέρω τρία χωρία Δεμερδέσιον, Καλασάνη καὶ Τεπετζίκη, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των, ἀποτελοῦσι τρίγωνον.

Πλατιάνος ἔχει 80 οἰκίας ἑλλ. χριστ. καὶ 20 ὀθωμανικᾶς.

Σουσουρλίκ κληθὲν οὕτως ἕνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ ὑδάτων κατοικεῖται ἀπὸ 80 οἰκογενείας ἑλλ. χριστ. καὶ 60 ὀθωμανικᾶς.

Ἀλθανιτοχώριον κείμενον μεταξὺ Σιγῆς καὶ Μουδανίων ἔχει μόνον 20 οἰκίας ἑλλ. χριστιανικᾶς.

ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ.

Ἀρετζοῦ, ἰδ. ἀνωτέρω ἐν λεξ. Ἀρετζοῦ· αὕτη ἐκτὸς τῆς ἑλλην. σχολῆς ἔχει καὶ δημοτικὴν, περὶ ἧς ἐσημειώσαμεν.

Προσθετέον ὅτι οἱ κάτοικοι ταύτης εἶναι ζωηροί, εὐφυεῖς καὶ ὠραῖοι διασώζοντες ἐπὶ τε τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἡθῶν αὐτῶν ἀρχαῖόν τι ἑλλην. καταγωγῆς. Ἐν αὐτῇ ἀναφέρονται ἀνέκαθεν ὅτι διέπρεψαν πολλαὶ οἰκογενεαί, ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν τὴν τοῦ Φώτη Κάλφα, ὅστις ἦτον εἰς τῶν μᾶλλον εὐνοουμένων ἀρχιτεκτόνων τοῦ ἀειμνήστου Σουλτάν Μαχμούτ, τὴν τοῦ Γιαραλόγλου (Εὐεργετοπούλων), Τζενετόγλου, Κοσμίδου, Δερδέρη, Καϊμάκη καὶ λοιπῶν.

Τούζλα, ἰδ. ἀνωτέρω ἔχει ὑπὲρ τὰς 300 οἰκογενείας μετὰ δημοτικῆς σχολῆς· ὑπάρχει καὶ μονὴ τις ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου· τὰ ἐν αὐτῇ ὕδατα εἶναι καθαρτικά, ἐπισκεπτόμενα χάριν ὑγείας παρὰ πολλῶν.

Πρίγκηπος, κατοικεῖται αὕτη ὑπὸ 680 οἰκογενειῶν τῶν πλείστων Ἑλλήνων χριστιανῶν διατηρεῖ ἡ ἑλλην. κοινότης ἑλλην. καὶ δημοτικὴν σχολὴν μετὰ παρθεναγωγείου· ὑπάρχει καὶ ἕτερον ἰδιοσυντήρητον Λύκειον ἑλληνο-γαλλικὸν διευθυνόμενον παρὰ τοῦ Κ. Ἀποστόλου, νέου εὐπαιδευτοῦ καὶ ἱκανοῦ.

Χάλικη, ἔχει 450 περίπου οἰκογενείας, ἀναμιξὲς ἐξ Ἑλλήνων καὶ λοιπῶν ἐθνικοτήτων, ὡς καὶ 27 ὀθωμ. ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνήσεως· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἡ ναυτικὴ Αὐτ. Σχολὴ καὶ ἕτεροι δύο ἐθνικαί, ἡ θεολογικὴ καὶ ἐμπορικὴ σχολὴ· ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἡ ἑλλην. χριστιανικὴ κοινότης διατηρεῖ ἑλλην. καὶ δημοτικὴν σχολὴν.

Ἀντιγόνη, κατοικεῖται ὑπὸ 70 οἰκογενειῶν, διατηρουσῶν μόνον δημοτικὴν σχολὴν.

Πρώτη, νῆσος ἔχουσα μόνον 60 οἰκίας.

Παντείχιον, ἰδ. ἀνωτέρω· ἔχει μόνον 420 οἰκογενείας ἑλλ. χριστ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἑλληνικὴ καὶ δημ. σχολὴ.

Χαρταλιμὴν, κατοικεῖται ὑπὸ 150 ἑλλ. χρ. οἰκογενειῶν, 130 ἀρμενικῶν καὶ 120 ὀθωμανικῶν· πρό τιμῶν χρό-

νων τὰ ἐν αὐτῇ πόσιμα ὕδατα ἦσαν ἀλμυρά· ἐσχάτως ὁμως ἡ σὺζυγος τῆς Α. Ὑψ. τοῦ Προέδρου τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου Κιαιμὴλ πασσαῦ μετέφερε ἐκ Γαικατζικίου εἰς τὴν πόλιν δι' ἀδραῖς δαπάνης γλυκὺ ὕδωρ· ἡ κοινότης διατηρεῖ ἑλλην. καὶ δημοτικὴν σχολὴν.

Μαλτεπές, ἰδ. ἀνωτ. κατοικεῖται ὑπὸ 120 οἰκογενειῶν ἑλλ. χριστιανῶν, 20 ὀθωμανικῶν καὶ τινῶν ἰουδαϊκῶν· πρό τινων χρόνων ἐνταῦθα εὐποροὶ ἰουδαῖοι εἶχον ἀγοράσει γαίας ὅπως συνοικισθῶσι, ἀλλὰ παρητήθησαν μὴ δυναθέντες νὰ διαμείνωσιν· ἡ χριστιανικὴ κοινότης ἔχει μόνον δημοτικὴν σχολὴν.

Χαλκηδῶν, ἰδ. ἀνωτ. αὐτὴ κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρων ἐθνικοτήτων, ὧν οἱ μὲν ἑλλην. χριστιανοὶ ἔχουσι 150 οἰκίας, οἱ δὲ ἀρμένιοι 100, οἱ δυτικοὶ 120, οἱ ὀθωμανοὶ 200 καὶ οἱ ἀρμενοκαθολικοὶ 120· ἡ κοινότης διατηρεῖ ἑλλην. καὶ δημοτικὴν σχολὴν μετὰ παρθεναγωγείου, διατηρουμένου παρὰ τῆς ἐν αὐτῇ ἐλεήμονος ἀδελφότητος, ἧς τὸ παράδειγμα εὐχόμεθα ὅπως μιμηθῶσι καὶ πολλὰ ἄλλα φιλανθρωπικὰ σωματεῖα τῆς πόλεως ἡμῶν.

Χρυσούπολις, ἰδ. ἀνωτ. κατοικεῖται ὑπὸ 300 ἑλλην. χριστ. οἰκογενειῶν, 1000 ἀρμενικῶν καὶ πλείστων ὀθωμανικῶν· ἔχει ἑλλ. καὶ δημοτικὴν σχολὴν μετὰ παρθεναγωγείου.

Μικρὸν Βακάλιο, ἔχει 80 οἰκίας μετὰ δημοτικῆς μόνον σχολῆς.

Μεγάλον Βακαλίον, κατοικεῖται ὑπὸ 250 περίπου οἰκογενειῶν ἑλλ. χριστ. διατηρεῖ καὶ ἑλληνικὴν καὶ δημοτικὴν σχολὴν.

Πασσακίον, κατοικεῖται ὑπὸ 350 ἑλλην. χριστ. οἰκογενειῶν ὁμιλοῦντων τὴν ὀθωμανικὴν γλῶσσαν· ἔχει μόνον δημοτικὴν σχολὴν.

Κουσγουντζούκι, ἔχει 300 οἰκίας ἑλλ. χριστ. 300 ἰουδαϊκῆς καὶ 100 ἀρμενικῆς. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει μητρόπολις μετὰ ἑλληνικῆς καὶ δημοτικῆς σχολῆς καὶ παρθεναγωγείου.

Τζεγκέλιον, σύγκειται ἀπὸ 220 ἑλλ. χριστ. οἰκίας. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἑλληνικὴ καὶ δημοτικὴ σχολὴ μετὰ παρθεναγωγείου.

Κανδελί, ἔχει μόνον 100 οἰκογενείας ἑλλ. χριστ. αἰτινες διατηροῦσι μόνον δημοτικὴν σχολὴν.

Πασαβαχτζέ, κατοικεῖται ὑπὸ 60 ἑλλ. χριστ. οἰκογενειῶν· διατηρεῖ μόνον δημοτικὴν σχολὴν.

Βεϊκός, ἔχει μόνον 30 ἑλλην. χρ. οἰκογενείας 100 ἀρμενικῆς καὶ 220 ὀθωμανικῆς· ἐν αὐτῇ ἐκτίσθη πρό τινων ἐτῶν διὰ τῆς ἀόκνου προσπάθειας τοῦ Πανοσιωτάτου Κ. Ἀνθίμου Ἀρχιμανδρίτου ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ὡς καὶ δημοτικὴ σχολή· οἱ κάτοικοι ταύτης θεωροῦντες τὸν Κ. Ἀνθιμον ἄλλον εὐεργέτην καὶ προστάτην αὐτῶν, τιμῶσι καὶ σέβονται αὐτόν· αὐτὴ εἶναι ἔδρα Μουδῆρ.

Ἀλβανιτοχώριον, κατοικεῖται ὑπὸ 300 οἰκογενειῶν ἑλλ. χριστιανῶν.

Χηλή, ἰδ. ἀνωτέρω ἐν Α. Χηλή. ἔχει 500 ἑλλ. χριστ. οἰκογενείας καὶ 500 ὀθωμανικῆς· ὑπάρχει ἐν αὐτῇ μητρόπολις μετὰ ἑλλην. καὶ δημοτικῆς σχολῆς.

Κάτω Νεοχώριον, σύγκειται ἀπὸ 400 μόνον περίπου ἑλλ. χρ. οἰκίας· διατηρεῖται μόνον δημοτικὴ σχολή· οἱ κάτοικοι ταύτης ἐνασχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν ποιμενικὴν.

Ἄνω Νεοχώριον, ἔχει μόνον ὑπὲρ τὰς 250 οἰκογενείας μετὰ δημοτικῆς σχολῆς.

Φουντουκλιά, τὸ χωριὸν τοῦτο ἀποτελεῖ σχεδὸν 5 συνοικίας καὶ ἀριθμεῖ 450 οἰκογενείας ἑλλ. χριστ. οἱ κάτοικοι τοῦτου διατηροῦντες δημοτικὴν σχολὴν, ὁμιλοῦσι τὴν ἀρμενικὴν καὶ ὀθωμανικὴν γλῶσσαν.

Ποντοηράκλεια, ἰδ. ἀνωτέρω κατοικεῖται ὑπὸ 150 ἑλλ. χρ. οἰκογενειῶν καὶ 1000 ὀθωμανικῆς· ὑπάρχει μόνον ἐν αὐτῇ δημοτικὴ σχολή.

1117
ΥΡΕΝΙΩ
ΚΤΙΥΤΚ
1.9.
ΥΟΓ, 09

19.4
094, 55V
ΥΕΕ, 19A
ΕΙΛ, 399

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ.

Ὅστις περιηγήθη τὰς ἐπισήμους πόλεις, πόλινια καὶ κώμας τῆς Βιθυνίας δύναται νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι αὕτη βρῖθαι τοσοῦτων ἀρχαιοτήτων, μνημείων, ναῶν, τειχῶν καὶ λοιπῶν περιέργων, ὥστε δικαίως ἤθελε καθέξει τὴν πρώτην σελίδα μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ θεωρηθῆ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀρχαιότητος, ἀνεξάντλητος πηγὴ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης. Τὰ λεγόμενα ἡμῶν ἐπικυροῦσι καὶ αὐτὰ αἱ ἐσχάτως γενόμεναι ἀρχαιολογικαὶ ἐρευναι καὶ ἀνασκαφαὶ ὑπὸ διαφόρων, ἐν αἷς ἀνεκαλύφθησαν πολλὰ λείψανα καὶ κειμήλια, ἅτινα βοηθοῦσιν ἡμᾶς νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸν δημόσιον καὶ πολιτικὸν βίον τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Βιθυνίας. Αἱ ἐπιγραφαὶ ἐν γένει, ὧν εὗρηται τρίμματα, εἰσὶ διεσπαρμένα ἐφ' ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς Βιθυνίας, καὶ παρέχουσιν ἡμῖν ἐν πρωτογράφοις ἀναμφήριστα μαρτύρια τῶν ἐποχῶν, καθ' ἃς ἐγράφησαν, ἐξηγοῦντα τὰ μνημεῖα, συμπληροῦντα τὴν ἱστορίαν καὶ πλουτίζοντα τὴν γλῶσσαν διότι οἱ πρόγονοι ἡμῶν συνείθιζον τὰ ἀξιωμακτικὰ αὐτῶν ἔργα τὰς πολιτικὰς πράξεις καὶ τιμὰς τὰς εἰς ἐπισήμους ἀνδρας ἀποδιδόμενας, ν' ἀπομνημονεύωσιν εἰς γῶσιν τῶν ἐπερχομένων ἐπιγράφωντες αὐτὰς ἐπὶ στηλῶν.

Ἄλλὰ ταῦτα ἀναφέροντες ἐπιτραπήτω ἡμῖν, ὅπως ἐκφράσωμεν τὴν λύπην ἡμῶν, ὅτι ἐν ἐκτάσει εἰσέτι ἀνασκαφαὶ δὲν ἔγειναν, οὔτε ἐσυστήθη ἐπιτροπήτις, σκοπὸν ἔχουσα τὴν συλλογὴν, ὅ,τι ἀρχαίου. Ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς, ὁμολογοῦμεν ὅτι κατεβάλομεν πᾶσαν προσπάθειαν καὶ θυσίαν, ὅπως διὰ τῶν μερικῶν ἡμῶν ἀνασκαφῶν ἀνακαλύψωμεν μνημεῖα καὶ ἐπιγραφὰς, μὴ συμπεριληφθείσας οὔτε εἰς τὸ σῶμα τῶν Ἑλλήνων ἐπιγραφῶν τοῦ περικλεοῦς Βοικχίου, οὔτε εἰς τὰς πραγματείας τοῦ Τεζιέρου, Ὁρελίου, Βισκόντη, Λεβῶ, Μορτμὰν καὶ Περῶ. Οἱ τελευταῖον

μάλιστα περιηγηθέντες τὰς ἐπισημοὺς πόλεις τῆς Βιθυνίας καὶ τινὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἀνεκάλυψαν καὶ τινὰ νομίσματα καὶ ἀγάλματα, ἅτινα παραλαβόντες μετέφερον εἰς τὰ ἐν Εὐρώπῃ μουσεῖα· ὑπάρχει παρ' ἡμῖν *Συλλογὴ Βιθυνικῶν ἐπιγραφῶν*, ἣν τινὰ, θεοῦ θέλοντος, θέλομεν ἐκδόσει, ὅπότεν αἱ περιστάσεις τὸ ἐπιτρέψωσι ἡμῖν, διότι τὸ πνεῦμα πρόθυμον, ἀλλὰ τὸ βαλάντιον ἡμῶν ἀσθενές.

Ἐκ τῆς ἡμετέρας οὖν ταύτης συλλογῆς ἐκδίδομεν τινὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπιγραφὰς μετὰ τῆς συμπληρώσεως αὐτῶν. Ἐίχομεν δὲ ἐκδόσει καὶ ἄλλοτε τινὰς ἐξ αὐτῶν ἐν τε τῷ ἐν Ἀθήναις ἀξιολόγῳ περιοδικῷ συγγράμματι α Ν. Πανδώρα, ὡς καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ ἐν Κ] πόλει Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου.

Ἐν τῷ αὐτῇ περιπτώσει δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἀναμνησθῶμεν μετ' εὐχαριστήσεως τὸ ὄνομα τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ φίλου καὶ συμπολίτου ἡμῶν Κ. Θεοδώρου Βασιλειάδου (1), ὅστις συνετέλεσεν ἡμῖν πρὸς ἔρευναν καὶ ἀντιγραφήν πολλῶν ἐπιγραφῶν. Ἐκτός τούτου καὶ ἕτερος χρηστοῦ πατρὸς γένους Βασιλείου Δημητριάδου ἐπέδωκεν ἡμῖν ἐπιγραφὰς τινὰς.

Ἐκδίδοντες τὰς ἐπιγραφὰς ἀπερασίσαμεν, καὶ τοῦτο μετὰ πάσης θυσίας, ὅπως ξυλογραφήσωμεν καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν ἀπεικονίσματα μετὰ τινῶν νομισμάτων καὶ ἐπιγραφῶν, ὡς τοῦτο φαίνεται. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς ἠδυνήθημεν νὰ παράσχωμεν, καθόσον αἱ μικραὶ δυνάμεις ἡμῶν τὸ ἐπέτρεπον κατὰ τὸ καθ' δύναμιν ἔρδειν καὶ θεῶ φίλον.

Προτρέποντες πάντας τοὺς λογίους Βιθυνοὺς, ὅπως ἐπιδοθῶσιν εἰς τῷ αὐτῆς ἀρχαιολογικᾶς ἐρεῖνας καὶ ἀνασκαφᾶς ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς περιοχῆς αὐτῶν, εὐχόμεθα αὐταῖς τὰ κράτιστα.

(1) Ὁ χρηστὸς οὗτος βλαστὸς ἔλαβε τὸ γένος ἔκ τινος ἀρχαίας οἰκογενεᾶς διακριθείσης ἄλλοτε καὶ καλουμένης τῶν Χασιπ Παναγιωτίδων.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΞ ΑΥΤΗΣ.

(1)

ΙΕΡ . . ΛΗΣ . . .
ΑΥ . ΗΛ . . THEA . ΤΟΥ
ΓΥΝΑ . . ΙΣΥΖΗ . .
ΣΗ . ΟΣ . . ΩΣ ΤΟΜΝ .
Μ . . ΟΝ . ΚΤ . ΝΙΔΙΩ .
Μ . . ΜΗ . ΧΑΡΙΝ

Συμπλήρωσις.

Ἱερ(οκ)λῆς . . . Αὐ(ρ)ηλ(ί)α τῆ ἐα(υ)τοῦ γυνα(ικ)ὴ συζη(σά)ση (κ)οσ(μι)ως τὸ μν(η)μ(ει)ον (ἐ)κ τ(ῶ)ν ιδίω(ν) μ(ν)ή-μη(ς) χάριν.

Ἐῤῥέθη ἐν τῷ ναῶ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος.

(2)

ΤΙΒ . Ρ . Ω ΑΥΓ . . . ΤΟΥ
ΤΩ Τ . Ν . ΚΛΑΥ . . ΩΝ
ΓΟ . . ΕΥΝΟΙ . Σ ΚΑ .
ΠΟ . . ΗΣ ΧΑ . ΙΤΟΣ
ΑΠ . . ΑΥΣΑ . ΤΙ . . .
ΚΑ . . ΚΕΥΑ . ΕΝ
. . . Μ . . ΜΗΣ
Χ . . ΙΝ

Συμπλήρωσις.

Τιβ(ε)ρ(ί)ω Αὐγ(ούσ)του τῷ τ(ῶ)ν Κλαυ(δει)ων γό(νω) εὐ(ν)οί(α)ς κα(ὶ) πο(λλ)ῆς χά(ρ)ιτος ἀπ(ο)λύσα(ν)τι . . . κα(τεσ)κεύα(σ)εν μ(νή)μης χ(ά)ριν.

Ἐνδον τῆς Νικομηδ. ἐπὶ τῶν τειχῶν (ἴδ. Corp.-inscrip.)

(3)

ΑΓ . . Η ΤΥΧ .
ΑΔ . ΙΑΝΩ ΣΕΒ . ΤΩ Κ . Ι
ΣΑ . Ι Ε . . ΦΑΝΕΙ . ΑΙ ΣΩΤ .

PI . Ω . ΕΓΑΑ . Σ ΤΗΝ
ΠΟ . ΙΝ ΕΥ . . ΓΕΤΗΣΑΝ
ΤΙ . ΑΣΗΣ . ΡΕΤΗΣ
ΕΝΕ . Α

Συμπλήρωσις.

Ἄγ(αθ)ῆ τύχ(η). Ἄδ(ρ)ιανῶ σεβ(ασ)τῶ Κ(α)ίσα(ρ)ι ἐ(πι)φαι-
νεῖ (κ)αὶ σωτ(ῆ)ρι (τ)ῶ (μ)εγάλ(ω)ς τὴν πό(λ)ιν εὐ(ε)ργετήσαντι
(π)άσης (ἀ)ρετῆς ἐνε(κ)α

Εὐρέθη ἐπὶ παλαιοῦ τείχους.

(4)

. ΛΕΙΜΟ . ΑΝΤ . ΝΙΝΟ .
. ΥΤΥΧΗΣ . . Ι ΠΙΣΤΟ .
. ΗΣΑΣ ΕΤΗ ΛΕ . ΕΤ .
. ΥΝ . . . ΟΣ Κ . Ι ΤΕ . ΝΩΝ
ΧΑ . . ΕΤΕ.

Συμπλήρωσις

(Μ)άξιμο(ς) Ἄντ(ω)νίνο(υ) (ε)ὐτυχῆς (κα)ὶ πιστὸ(ς) (ζ)ήσας
ἔτη λέ. (μ)ετ(ᾶ) (γ)υν(αι)κὸς κ(α)ὶ τέ(κ)νων χα(ί)ρι(ε)τε.

(5)

ΑΓΑ . ΗΤΥ . Η
ΑΡΡ . ΝΩ ΦΛΑ . ΙΩ
ΤΟΗ . . ΧΗ ΚΑΗ . Α . . ΚΙΑΣ
ΥΠΑ . Ω . . Ι ΠΕΡ . Ι . ΩΝ
ΘΕΩ . . ΗΜΗΤΡ . Σ ΚΑΙ
ΠΕΡ . . ΦΟΝ . Σ
.
ΜΝ . . ΗΣ Χ . ΡΙΝ.

Συμπλήρωσις.

Ἄγα(θ)ῆ τύχ(η). Ἀρβ(ια)νῶ Φλα(β)ίω τοπ(άρ)χη Καπ(π)α-
(δο)κίας ὑπά(τ)ω (κα)ὶ Ἱερ(ε)ῖ (τ)ῶν θεῶ(ν) (Δ)ήμητρο(ς) καὶ
Περ(σε)φόν(ης) μν(ή)μης χ(ά)ριν.

Εὐρέθη ἐν τῷ περιπτέρῳ τοῦ Σουλτάνου.

(6)

ΕΓΩ Ο ΕΑ . . ΙΣΤ . Σ ΔΙ . . ΟΝΟΣ . . .

. . . . ΩΝ ΠΕΡ . . ΛΕΩΝ ΚΑΣΣ . ΩΝ
. ΗΝ . ΥΕΑ . Ν ΤΑΥΤΗΝ . ΑΠΑ . Η
. ΗΣ Π . ΛΕΩΣ ΑΝΕ . . ΩΣΑ
.

Συμπλήρωσις.

Ἐγὼ ὁ ἐλ(ά)χιστ(ο)ς Δι(ά)κονος (τ)ῶν περ(ικ)λεῶν
Κοσσ(ι)ων (τ)ὴν (π)ύελ(ο)ν ταύτην (δ)απά(ν)η (τ)ῆς π(ό)λεως
ἀνε(νέ)ωσα

(7)

ΑΥΡΗΛ . Ω ΑΣΚ . . . ΙΟΔΟΤΩ
ΥΠΑ . Ω . ΑΙ ΑΔ . . ΦΩ ΤΟΥ
ΖΗΣ . . ΤΙ . . ΤΑ ΓΥΝ . . ΚΟΣ
ΚΟΣ . . ΩΣ . ΤΗ ΚΕ . Μ . . . ΗΣ ΧΑΡΙΝ

Συμπλήρωσις.(1)

Αὐρηλ(ί)ω Ἀσκ(ληπ)ιοδότῳ ὑπά(τ)ω (κ)αὶ ἀδ(ελ)φῶ τοῦ . . .
ζήσ(αν)τι (μ)ετὰ γυν(αι)κὸς κοσ(μι)ῶς (ἐ)τη λέ. μ(ν)ήμης χάριν.
Ἐν τῷ ἄρμεν. Νεκροταφεῖω.

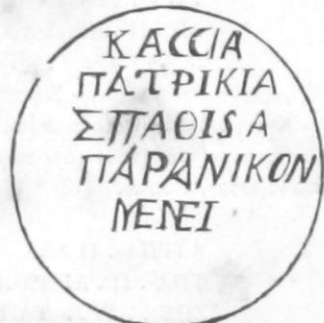
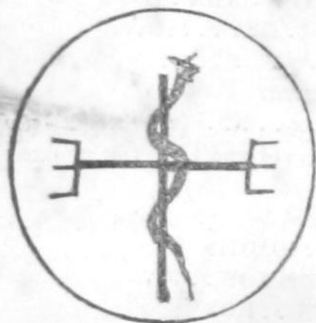
(8)

ΕΓΩ Ο ΕΛΑΧΙΣΤ . Σ ΔΙΑΚΩΝ . Σ
ΜΑΡΙΝ . Σ ΑΝΕΝΕΩΣΑ ΜΣ ΤΗΝ
ΔΙΑΦΕΡΣ ΠΥΕΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΔΕ
ΠΑΡΑΚΣ ΤΟΝ ΘΝΕΑΝ ΤΣΕ
ΠΙΒΟΥ . . . ΤΗΘΙΟΗΣ
Μ . . . ΔΤΣ ΤΣΑΣΥΤΡΙΝ
ΜΣΕΣΧΗ ΤΗΝ ΝΟΒΙ
ΔΑΣΟΥΤΥΔΑ.

Αὕτη εὐρηται ἐπὶ πυλῶν, ἐξ ἧς φαίνεται, ὅτι ὁ ἐν αὐτῇ τε-
θεῖς ἦτο διάκονος Μαρῖνος, ὁ διατελέσας ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τοῦ-
τω ἢ ἀνάγνωσις ταύτης ἐξ ἀρχῆς μέχρι τινὸς φαίνεται εὐκόλος,
ἐν ᾧ κατωτέρω καθίσταται δυσανήγνωστος.

(1) Αἱ ἀνωτέρω ἐπιγραφαὶ τῆς Νικομηδείας μετ' ἑνὸς προϊσταγωγῆς
καὶ σημειώσεως ἀεγνώστησαν παρ' ἡμῶν ἐν τινι τακτικῇ συνεδριάσει τοῦ
ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλλήν. Φιλολ. Συλλόγου καὶ ἔτυχον κοινῆς ἐπι-
κρίσεως, ἰδίως παρὰ τοῦ γνωστοῦ ἀρχαιολόγου Κ. Dethier.

(9)

Τὸ ἀν. μολύβδινον νόμισμα, εὑρεθὲν ἐν τοῖς περίε τῆς Νικομηδείας, φέρει ἀπ' ἑνὸς ὅσιν ἐπὶ σταυροῦ, ἀπ' ἑτέρου δὲ Ἑλλην. ἐπιγραφὴν.—Τίς δὲ ἦτον ἡ Κασσία καὶ τί σημαίνει;

(10)

DIS—MANIBVS—SACR—
VITALI VERNAE
SVO. QVI VIXIT ANNOS XXII
GNASITIVS SEVERVS
LICTOR DEVR—
SERVO FIDELISSIMO ET SVI.
AMANTISSIMO

T M P.

Εὑρέθη τὸ ἀνω ἐπιτύμβιον ἐπὶ πλακῆς τετραγώνου. Τὰ τελευταία στοιχεῖα T M P. δηλοῦσι τὸ :

Tibi memoriam posuit—ἀνέθηκε σοι μνήμης ἕνεκα.

Ἐξήγησις.

«Θεοὶς καταχθονίοις καὶ ἱεροῖς Βιταλίω δούλῳ αὐτοῦ οἰκοτρᾶφει, ζήσαντι, ἔτη εἴκοσι καὶ δύο Γνασίδιος Σεβήρος βασιδούχος—δούλῳ πιστοτάτῳ καὶ φιλότάτῳ αὐτῷ ἀνέθηκεν.

(11)

LAVDI—ASIATICI
SERVI—VOS—MONVMEN

(SI)BI—ET—SVIS—OMNIBVS

Αὕτη εὑρέθη ἐπὶ τμήματος λίθου ἑκατέρωθεν ἡρωοτηριασμένου Ἐξήγησις: «ἐπαίνῳ Ἀσιατικῷ οἱ ὑπέτεροι δούλοι μνημεῖον . . . ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἑαυτοῦ πᾶσιν.»

(12)

DIMANES
CLAVDI HERCVLANIPROTECTORIS
AVRELIANI AVGVSTI
VIXITANNOS OVADRACINTA
POSVIT MEMORIAM
CLAVDIVS DIONISIVS
PROTECTOR AVGVSTIERATERIPSIVS.

Εὑρεται ἐπὶ πλακῆς παραλληλογράμμου τετραγώνου, φερούσης καὶ τὸν Κλαύδιον ἐφιππον, κρατοῦντα δόρυ τῇ δεξιᾷ. Ὁ Κλαύδιος οὗτος φαίνεται καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον, ὅτι εἶναι Βυζαντι-

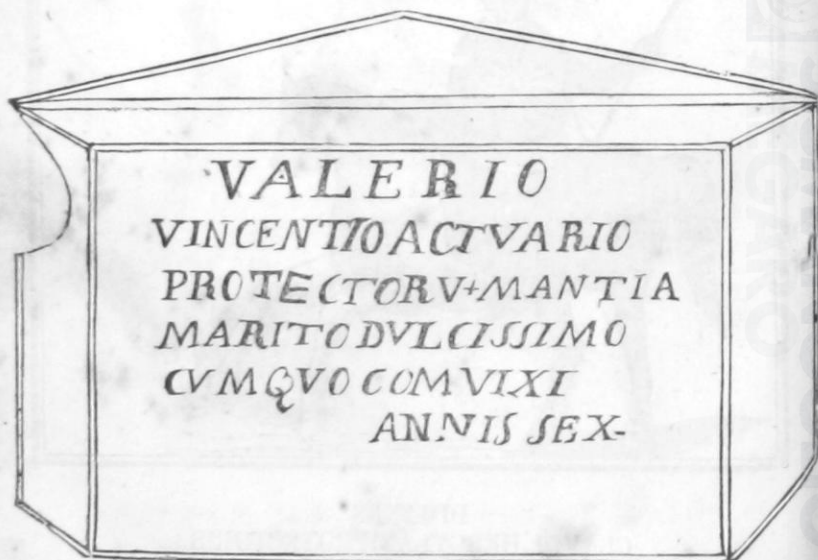
νός, ὡς καὶ ἡ ἐπιγραφή Βυζαντινῆς ἐποχῆς ἐλλεῖπει ἐκ τοῦ *Dīmanes* τὸ *S*.

Ἐξήγησις.

Θεοῖς καταχθονίοις.

Κλαυδίω Ἐρκουλάνω ὑπάσπιστῃ Αὐρηλίου Αὐγούστου, ζήσαντι ἔτη τεσσαράκοντα ἀνέθηκε μνήμης ἕνεκα, Κλαύδιος Διονύσιος ὑπάσπιστῆς Αὐγούστου, ἀδελφὸς δὲ αὐτοῦ. υ

(13)

Εὐρέθη ἐπὶ πλευρᾷς πυέλου, ἐντὸς τῆς ὀπίστας ἦσαν ὀστᾶ ἀνδρός μετὰ τῆς πανοπλίας αὐτοῦ ἐντεθέντος. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς Α' λέξεως τῆς γ' σειράς ἐλλεῖπει τὸ *m*.

Ἐξήγησις.

Βαλερίω Βικεντίω γραμματεῖ τῶν ὑπάσπιστων, Μαντία ἀνέθηκεν αὐτῷ, γενομένην συζύγῳ γλυκυτάτῳ, ᾧ συνεβίωσα ἔτη ἕξ. υ

(14)

ΗΙΑ . ΠΡΟΚΛΑΙΗΔΙΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΑ . Τ

ΚΑΤΑΒΡΙΑ ΠΟΥΡΧΑΗΤΟΙΣ λείπει.

Καὶ αὕτη εὐρέθη ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Τὸ Ἄον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἐν τοῖς ἀναμικτοῖς εἶχε δημοσιεύσει ὁ μακαρίτης Γ. Χρυσοβέργης, ὅστις παρανεῖρει καὶ ἐξήγησίν τινα ἐν συμπλήρωσει.

(15)

L . CAESARIAVC

FAVS . COSOE

ANNAT . ΧΙΗΠΡΙΝ

Συμπλήρωσις.

L(ucio) Caesari Aug(usti)l(ilio) aug(uri) co(n)s(uli) de (signato) an (nis) nat(o) XIII prin(cipi) (juventutis).

(16)

*Υψος τῆς στήλης 0,80 ὕψος τῶν γραμμάτων 0,5.

ΑΥΡΗΛΙΟΣ ΖΩΙΛΟΣ

ΕΣΚΕΥΑΣΑ ΕΜΑΥΤΩ

ΕΜΗΣ ΤΕ ΘΗΚΗΝ ΤΗ ΜΗΤΡΙ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΘΙΝΑ ΑΝΟΙΞΕΙΑ

Συμπλήρωσις.

Αὐρήλιος Ζωῖλος ἐσκεύασα ἑμαυτῷ ἑμῆς τε θήκην τῆ μητρὶ καὶ ἑαυτῷ νισα μετὰ τὸ θθίνα ἀνοιξείδ(ε)

(17)

*Υψος γραμμάτων 0,01.

ΕΗΙΑΘΚΚΕ

ΕΣΤΑΛΚΕΝ

ΟΝ ΤΩΜΦ . . ΩΝΚ

ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΩΝ ΑΕΥΣ

5 ΗΣΛ . . ΚΟΜΙΔΗΣ

ΤΑΙ ΑΣΦΑΛΗΣΕΤ

ΗΝ ΒΟΥΔΗΝ ΚΑΙ Τ

ΕΡΙΕΚΑΣΤΩΝ ΤΑ

ΤΙΜΙΑΣ ΟΥΘΕΝΕ
10 ΝΑΝΑΣΤΡΟΦΗΝΑ
ΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ Η
ΟΝ ΤΟΙΣ ΤΥΧΗ ΤΗ

Συμπλήρωσις.

"Εσταλκεν ον τῶμ φ(ίλ)ων καὶ ἀρίστων (τ)ῆς ἀ(να)κομιδῆς
ταὶ ἀσφαλῆς (τ)ὴν βουλὴν καὶ τ(ὸν δῆμον π)ερί ἐκάστων τὰ
φιλοτιμίας οὐδὲν ἐ(τ)ὴν ἀναστροφὴν Π(ρ)ουσίου καὶ τῆς τ(ούτοις)
τύχη τῆ (ἀγαθῆ).

(18)

ΑΥΡΖΩΠΥΡΟΣ
ΤΩΝ ΥΕ ΧΑΙΡΕ
ΕΤΑΤΟΕΝΤΕΘΗΝΕΤΟΝ
ΖΩΠΥΡΟΝΟΣ ΑΙ ΕΤΕΡΟΝΕΠΕΝ
ΘΑΣΦΕΙΔΩΣΕΙΤΗΤΕ

Αὐρ. Ζώπυρος ἔζων γέ χαίρε μετὰ τὸ ἐντεθῆνε τὸν Ζώπυ-
ρον ὅς ἂν ἕτερον ἐπενθάψει; δώσει τῆ τε (ισραῖ βουλῆ 2)

(19)

† ΣΟΦΟΣ ΤΙΣ ΠΑΣ ΝΕΟΝ ΕΟΡΑ
ΚΩΣ ΛΥΧΝΩΑΝΑΤΑΣΕΝΤΑ
ΦΩΤΟΝ ΘΕΙΦΡΩΝΑ ΚΗΡΥΞΕΙ
ΑΝΕΓΗΡΑΝΤΑ ΤΟΥΤΟΝ
ΟΔΕΣΠΑΘΑΡΟΝ ΠΡΑΞΑΣ ΤΑΟΣΑ
ΟΥΝΟΜΑ ΓΡΗΓΩΡΙΟΣ

Σοφός τις πᾶς νέον ἑρακῶς λύχνω φῶτον θείφρονα
κηρύξει ἀνεγήραντα τοῦτον ὁ δὲ σπαθαρόν πράξας τὰ ὅσα οὐ-
νομα Γρηγόριος.

(20)

ΟΠΟΡΦΥΡΑΝΘΗΣ ΔΑΛΕΝΘΑΛΗ-ΛΑΛΟΣ
ΠΑΠΠΟΝΦΝΕΙΣΑΝΑΚΤΟΣΕΞΑΝΔΡΟΝΙΚΟΝ
ΕΞΥΠΟΒΑΘΡΑΣΕΙΚΔΟΜΕΙΠΥΡΓΟΝ ΝΕΟΝ
ΚΑΙΣΥΝΕΓΕΙΡΕΙ ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΙΣΑΝΧ
ΤΗΝ ΠΟΝΤΟΒΡΑΚΕΙΑΝ ΕΝΤΕΧ
ΝΩΣ ΟΛΕΝ ΕΤ 5

Ὁ πορφυρανθῆς καὶ ἀειθαλῆς κλάδος πάππου φυεὶς ἀνακτος
ἐξ Ἀνδρονίκου, ἐξ ὑποδάθρας ἐκδομεῖ πύργον νέον, καὶ συνεγεί-
ρει καταβληθεῖσαν χ(αμαὶ τὴν Ποντοβράκλειαν εὐτεχνῶς ὄλην)
ἐτ. 5(ωλγ'.

(21)

† ΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ
ΚΑΝΙΚΛΕΙΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ
ΧΡΥΣΟΜΑ
ΛΛΟΥ

Τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου βασιλείου τοῦ Χρυσομάλλου.

(22)

ΚΛΑΥΔΙΑΣΑΒΙΝΑ
ΚΛΑΥΔΙΑΝΙΚΗ
Τ ΜΝΗΜΗΣ

Συμπλήρωσις.

Κλαυδία Σαβίνα ἔκλαυδιᾶ Νίκη τ(ῆ ἀδελφῆ) μνήμης (χαρῖν).

(23)

ΑΤΤΙΟΥΑΙΒΙΑ
ΝΟΥΠΑΙΔΑΚΟΡ
ΝΟΚΛΑΡΙΟΥ
ΑΤΤΙΟΝΑΙΒΙΑ
ΝΟΝΣΗΜΕΧΙ
ΤΟΔΕΞΕΕΤΩΝ

Ἄττιου Αἰβιανοῦ παῖδα κορνοκλαρίου Ἄττιον Αἰβιανὸν σῆμα
ἔχει τὸδε ἐξ ἐτῶν.

(24)

ΑΝΤΩΝΙΩ
ΘΑΛΛΩ
ΚΛΑΡΙΣΗ
ΑΝΕΣΤΗΣΕΝ

Ἄντωνίω Θαλλῶ Κλαρίση ἀνέστησεν.

(25)

ΔΓΑΘΗ ΤΥΧΗ

ΕΠΗΚΟΟΙΣ
ΘΕΟΙΣ
ΤΟΝ ΒΩΜΟΝ ΑΝΕΣΤΗ
ΣΕΝ ΘΕΝΓΕΝΗΣ
ΝΕΙΚΗΤΟΥ

Ἄγαθὴ τύχη ἐπηκόοις θεοῖς τὸν βωμὸν ἀνέστησεν Θεογένης
Νεικήτου.

(26)

ΣΟΥΤΕΣΙ
ΑΣΟΥΤΣΙ
ΑΝΤΙΑΠΥΧΑ
ΔΝΟΙΓΟΝΕΙΣ
ΥΑΧΕΡΕΠΕΓΡΑΦΑ

Εὐρέθη ἐπὶ πλακὸς ἐκατέρωθεν ἠκρωτηριασμένης, ὡς ἐκ τού-
του ἡ ἔννοια καὶ ἡ ἀνάγνωσις ταύτης ἀποβαίνει ἡμῖν δύσκολος.

(27)

ΑΥΡΗΑΙΑ
ΑΗΤΗ
... ΝΕΘΗΚΑΕ. ΥΤΗΚΑΙ
... ΙΣ ΜΣΙ

Εὐρέθη ἐπὶ παραλληλογράμμου πλακὸς μεγίστης, οὐσης ἐκα-
τέρωθεν ἠκρωτηριασμένης.

(28)

..... ΙΕΘΗΝΑΟΣ ΔΑ
ΟΧΔΤΚΙΤΗ
..... ΔΡΡΙ
ΙΡΕΤΕ

Τὰ ἀνωτέρω ἀνευρέθησαν ἐπὶ τμήματος πλακὸς συνάμα καὶ
τρεῖς εἰκόνες ἐκ γύψου, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία ἦτο τοῦ ἁγίου Παντε-
λεήμονος, ἡ δὲ τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου, καὶ ἡ
ἑτέρα τοῦ ἁγίου Τρύφωνος.

(29)

..... ΣΙΕΥΣΑΘΑΝΑ
• ΠΙ(Α) ΤΡΙΑΔΟΣ ΛΕΟΝ

ΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΕΝ
(Θ)ΑΔΕ ΚΑΤΑΚΕΥΤΑΙ ΧΑ
(Ρ)ΙΤΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΟΙΜΑ
ΝΑΣ ΤΟ ΠΟΙΜΝΙΟΝ
ΑΥΤΟΥ ΕΝΝΕΑ
ΜΕΘΙΣΤΑΤΑΙΔΕΤΟΥ
ΒΙΟΥΜΗΝΙΣΕΗΤ·Μ
ΒΡΙΩ ΠΕΜΠΤΗ ΙΝΔΙ
ΚΤΙΟΝΙ ΔΩΔΕΚΑΤΗ ΚΑΙ ΕΥ
ΛΟΓΗΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ. †

Ἡ ἀνωτέρω ἐπιγραφή εὐρέθη ἐπὶ τετραπλεύρου πλακὸς, κει-
μένης ἐπὶ τῆς ἱερᾶς προθέσεως τοῦ ἐν Νικομηδείᾳ ναοῦ τοῦ Ἁγίου
Βασιλείου· φαίνεται ὡς ἐκ τῆς χρονολογίας αὐτῆς ὅτι εἶναι με-
ταγενεστέρας ἐποχῆς ἢ οἱ χριστιανικῆς.

(30)

ΧΡΗΣΤΟΣ
ΣΑΡΑΠΙΩΝΟΣ
ΖΗΣΑΣ
ΕΤΗΚΗ
ΧΑΙΡΕΤΕ

Εὐρέθη ἐπὶ πλακὸς, κειμένης ἐπὶ κρήνης κατὰ τὴν συνοικίαν
τῶν ὀθωμανῶν.

(31)

..... ΘΑ ΘΕΟΙΣ
ΒΩΜΟΝ ΘΗ
ΣΑ ΚΑΤΑΧΟ
ΝΙΟΙΣ

Εὐρέθη ἐπὶ τμήματος λίθου τινὸς δικτηρουμένου παρ' ἡμῖν.

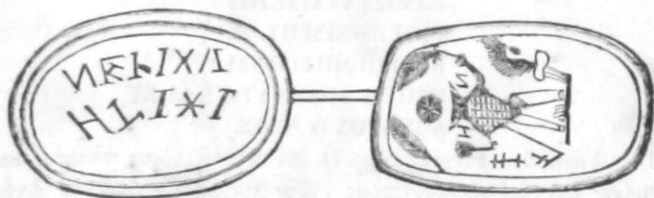
(32)

ΘΕΩΝΒΙΣΙΩ
ΕΠΗΚΩ
ΣΤΑΤΙΟΣ
ΡΟΥΦΗΝΟΣ
ΕΚΑΤΟΝΤΑΡ

ΧΟΣ ΤΟΝ
ΒΟΜΟΝ

Εὑρήται ἐπὶ τετραπλεύρου κίονοκράνου ἔντινι χωρίῳ κατὰ τὴν
περιοχὴν τῆς Ἀρμάσσης, ἀρμενικοῦ χωρίου.

(33)

Τὸ ἀν. νόμισμα εὑρέθη ἐν τῷ αἰγιαλῷ τῆς Νικομηδείας· φαίνεται
τοῦτο ὅτι εἶναι ἀρχαίας ἑλλην. ἐποχῆς, διότι τὰ γράμματα
αὐτοῦ λέγουσι Ἀχιλεὺς ἐρήτη· τί δὲ σημαίνει;

(34)

ΘΕΟΙΣ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΙΣ

Εὑρέθη ἐπὶ τμήματος λίθου.

ΜΑΡΚΟΣ ΕΡΙΟΠΩΙΣ
ΣΩΣΤΡΑΤΗΤΕΣΥΜΒΙΟΣ
ΗΝΟΣΤΟΘΗΚΗΝ
ΧΑΙΡΕΤΕ

Εὑρέθη ἐπὶ πλακῆς, κειμένης ἐπὶ κρήνης, σωζομένης ἐν
τῷ ναῷ τῶν Ἀρμενίων.

(35)

ΑΙΠΗΛΙΑΙ ΠΑΥΛΗΙ ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΘΥΓΑΤΡΗ
ΑΙΔΙΑΣΚΛΗ ΠΟΔΟΤΗΝ Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΝ ΠΥΛΑΙΟΝ
ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΖΗΣΑΣΗ ΕΤΗ (ΙΒ) ΧΑΙΡΕΤΕ

Κεῖται ἐπὶ πλακῆς, κειμένης ἐπὶ κρήνης ἐν Νικομηδείᾳ.

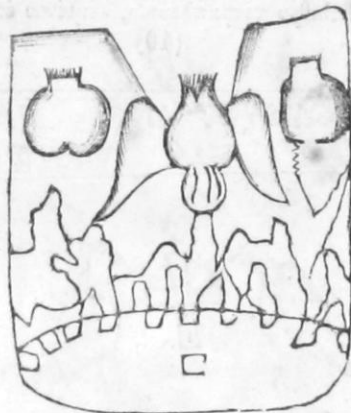
(36)

ΧΗΤΣΤΙΩΝ ΠΒΑΝΑΒΕΔΟΗΝΜ
ΗΡΑΚΛΕΙΔΗ ΧΡΗΣΤΙΩΝΟΣ
ΤΩ ΓΩΔΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΕΙΝΑ ΑΡ
ΧΕΛΛΟΥ

† ΤΗΝΓΑΥΚΥΤΑΤΗΑΙΝΕΒΑΓΑ: ΠΧ—
ΑΙΑΙΟΣ ΑΡΡΙΑΝΟΣ ΕΡΜΟ ΕΝΗΣ
ΤΟ ΜΗΜΕΙΟΝ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕΝ
ΧΑΙΡΕΤΕ

Εὑρήται ἐπὶ λίθου τετραπλεύρου, ἧς ὁ ἄ στίχ. ἦτον ἡμῖν δυ-
σανάγνωστος, ὡς καὶ ὁ δ'. τὸ δὲ ΠΧ—τοῦτο τὸ σημεῖον τί ση-
μαίνει, ἄγνωστον εἶ.αι παρ' ἡμῖν.

(37)

Ἡ ἀνωτέρω εἰκὼν κεῖται ἐπὶ λίθου σωζομένου ἐν τῷ τῶν ὀ-
θωμανῶν νεκροταφείῳ κατὰ τὸ χωρίον Σαραϊλί, ἐγγὺς τοῦ Ὀρου-
τζουνίου, ἐνθα εὑρήται λουτρῶν καὶ ἀγίασμα τῆς ἁγίας Γαλα-
τιανῆς.

(38)

ΕΤΟΥΣΓΙΜΗ
ΝΟΣΠΡΕΙΣΤ
ΠΟΥ ΒΚ
ΕΤΕΛΕΥΤΑΑΑ
ΛΑ
ΧΑΙΡΕ

Εὑρέθη ἐπὶ τετραπλεύρου πλακῆς.

(39)

ΕΡΜΑΦΙΛΟΣ ΧΡΙΣΤΙΩΝΟΣ ΦΥΣΕΙ
ΔΕ ΜΕΝΕΚΡΑΤΟΥΣ ΝΑΥΚΛΗΡΟΣ
ΖΩΝΤΟ
ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕΝ Ε
ΑΥΤΩ ΚΑΙ ΝΥΣΗ ΕΡΜΟΓΕΝΟΥΣ
ΤΗ ΓΙΝΑΙΚΙ ΕΑΥΤΟΥ .

ΧΑΙΡΕΤΕ·

Εὑρηται ἐπὶ λίθου τετραπλεύρου, λευμένου ἐπὶ κρήνης.

(40)

Ἐπὶ λίθου σωζομένου ἐγγὺς γεφύρας τινος παρὰ τῇ Κεΐββε.

(41)

ΑΙΜΥΛΙΑ ΒΙΚΤΟΡΙΑ
ΣΥΜΒΙΩ ΓΑΥ(1)ΤΑΤΠΗ
ΑΙΜΥΛΙΟΣ ΝΙΚΟΜΙΔΗΣ

(1) Ἐνταῦθα τετραμμένον ἦτο τὸ γράμμα· ἀναπληρούμενον δὲ εἶναι τὸ ΚΥ. τὸ δὲ Δ. Θ. Ε. δηλοῖ ἀνέθικον, τὸ δὲ Ι. Π. Δ. τί δηλοῖ ἀγνωστον παρ' ἡμῖν.

Ι. Π. Δ.
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ
Α. Θ. Ε.

(42)

ΟΥ ΖΩΣΑ ΕΑΥΤΗ ΚΑΙ
ΤΩ ΑΝΔΡΙ ΤΕΡΤΥΜΙΑ
ΖΗΣΑΝΤΙ ΕΤΗ ΙΒ'. ΚΑΙ ΧΑΡΗΘΟ
ΛΟΓΩ ΖΗΣΑΝΤΙ ΕΤΗ ΟΚΤΩ
ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕΝ.

(43)

ΕΠΑΦΡΟΔΕΙΤΟΕΙΑΗΓΥΝΕΚΙ
ΣΥΝΖΗΣΑΣΗΑΤΩΕ ΗΙΕ
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ

Αὕτη ἡ ἐπιγραφή ἐδημοσιεύθη ἐν Πανδώρα (1) ὑπὸ τοῦ Κ. Φοῖβου προξένου· εὑρίσκει-αι δὲ ἐπὶ ἀναγλύφου εἰς τὸν κατὰ τὸ Τζεκιρκὲν χωρίον τῆς Πρώτης ἰδιωτικῶν λουτρῶν τοῦ Βαρουτζή-βη Σελευνέζ ὀνομαζόμενον.

(44)

ΑΓΑΘΗ ΧΡΗΣΕΟΥΓΑΜΑ

ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ Κ Υ
ΛΟΥΓΓΙΡΟΘΥΤΘ

Ευρέθη επί πλακός κειμένης εις τὸν Ἀσιανὸν Ὀλυμπον Πρού-
στης (1).

(45)

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΝΙΚΗΝ ΘΥΓΑΤΡΟΣ
ΩΡΑΔΡΑΝΤΙΔΟΣ

Καὶ αὕτη ἐπὶ χαλκοῦ νόμισματος ευρέθη, ἧς τὸ ἕτερον μέρος
ἔφερε τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν. ΠΡΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΠΡΟΥΣΑΕΩΝ.

(46)

Ζ[ΥΡ]ΙΕΡΩΝ ΚΑ[Ι] Α[ΥΡ]ΙΑΙΟΣ]
ΤΙΜΟΚΡΑΤΗΣ
ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ [ΑΥΡ—
ΠΡΟΚΛΙΑ(N) Ι ΕΛΛΗΝΙΑ
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ

Ευρέθη αὕτη ἐπὶ πλακός τετραπλεύρου, ἧς ὑπεράνω εἶχεν
εἰκόνα θαλάσσης καὶ ἄδρα ἀμέλγοντα αὐτήν ἀνεκαλύφθη δὲ
ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Μητροπόλεως Νικομηδείας, τῷ καλουμένῳ Σα-
ρι—δογάνιον.

(47)

ΟΣ ΔΑΝ ΠΑΡΑ ΤΑ ΠΡΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΑ
ΩΛΗΣ ΕΞΩΛΗΣ ΑΠΟΛΛΟΝ

Ευρέθη ἐπὶ πλακός, κειμένης ἐπὶ κρήνης.

(48)

ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΝΙΚΟΜΗΔΕΥΣ

Τὸ νόμισμα τοῦτο ἦεν ἐπὶ χαλκοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ἕτερον μέ-
ρος ἔφερον ἄδρα ἱππέες, ἐπὶ κεφαλῆς διάδημα φέροντα.

(49)

(Γ/ΑΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ ΟΠΘΟΝ [ελλοινο-
μ]ΟΣ ΖΩΝΕΥΤΩΝ ΚΑΙ

.. (Σ)ΥΜΒΙΜΟΥ ΜΑΡΚΙΑ ΚΑΙ ΤΟ Κ

(1) Πανθ. Τόμ. 16. σελ. ἄνωτ. κτλ.

.. ΦΜΟΥ ΜΑΡΚΙΑΝΩ ΤΟΝΒΩΜΘ(Ν)
ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΕ
ΡΙΚΕΙΘΝ ΤΟΠΟΝ ΚΑΙ ΤΡΙΝΧΘΝ
ΚΑΙ ΕΝ ΑΥΤΩ ΗΥΘΛΟΥΣ ΔΥΘΜΙΑΝ
ΜΕΝ ΦΟΙΗΝ ΕΤΕΡΑΝ ΔΕ
... Α(Ν)Κ ΤΗΝ ΑΠΟ ΤΩ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕ
ΝΩΝ ΤΟΠΩΝ ΚΑΘΩΣ ΗΘΝΗΕΡ
ΧΕΙΑΘΟ ΤΗΣΡΩΑΣΕΩΣ ΤΟΥΑ
— ΑΝΤΟΣΕΙΤΙΣ ΠΡΟΣΕΑΘΗΑ —
— ΔΕΚΑΠΗΧΩΝ ΤΗΣΦΟΙΗΣ ΠΕ —
ΔΟΥΔΩΣ ΕΠΗΡΘΕΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΘΗ ΧΒΦΚΑΙ ΤΩ ΤΑΜΕΙΩΧΒΦ
ΠΡΟΣΘΕΝΔΕ— ΕΒΕΚΟΝΛΑΤΟ—
[ΘΟΥΔΕΝΕΥΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΥΑ—
ΕΤΙΜΗΘΕΛΟΣ ΔΕΚΑΤΕΛΕΥΘΕ ΜΟΥ
ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ Δ.ΦΙΛΑΝ—
ΘΗΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
ΥΕ ΤΩΜΟΥ ΤΑΠΡΟΣΤΕΙΜΑ
ΤΩΝ ΤΟΠΩΝ ΑΠΕΔΟΜΗΚΩ ΤΑ
ΛΛΙΣΤΩ ΧΑΙΡΕΤΕ.

Ευρέθη ἐπὶ βάσεως βωμοῦ τετραπλεύρου, οὗ τὰ πλάγια ἦσαν
ἀπολεσμένα, καὶ ὅστις σώζεται εἰσέτι ἐν τινι ἀμπέλῳ, κειμένης
ὑπεράνω τῶ ἐν Νικομηδείᾳ Ἀρμενικῶν ταφείων.

(50)

ΣΟΣΟΥ
ΓΕΝΗΣ ΦΟΙΝΙΜΟΣ
ΦΟΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΜΗΝΑ
ΥΛΑΟΣ ΜΗΝΑ
ΕΠΙΚΡΑΤΗΣ ΜΟΚΑΠΟΒΟΣ
ΜΑΜΑΣ ΦΕΙΔΙΟΥ
ΕΠΗΝΙΚΟΣ ΕΥΜΗΠΠΟΥ
ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ ΑΣΚΑΗΔΟΥ
ΕΣΜΑΙΟΣ ΕΡΜΗΠΠΟΥ
ΕΥΠΟΡΟΣ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ

(Γ/αίος Τρυφῶνος [ελλοινο-
μ]ος Ζώνεω, καὶ τῷ
σημῶν μου Μαρκία, [καὶ αἰδ.
Ἰ]χρ[ῶ] μου Μαρκία, τῶν [δουρῶν],
καὶ τῶν ἀνδριάντων, καὶ τῶν [πε-]
[ρι] κείνων τόπων, καὶ τῶν [χρῶν],
καὶ ἐν αὐτῷ πύθλου δῶν, μί]
αὐτῶν εἶναι, ἵδρην δὲ [προ-
σ]αυθῶν. ἀπὸ τῶν περιουσιῶν
τῶν τῶν, καὶ τῶν [σπε-
ἰ]χρῶ, ἀπὸ τῶν Ρώσων τῶν τῶν [ε-
δρῶ] αὐτῶ, ἐν τῷ [προ]σθῶν α-
τῶ] δῶνα πηχῶν τῶν εἰς τῶν [α]
γῶν, ὅσων προσδῶν ἐν τῶν
π]οιῶν, εἰς τῶν δῶν, καὶ τῶν ταμῶν, εἰς τῶν δῶν.
Ἰ]χρῶν δὲ τῶν, καὶ τῶν
μίας], οὗτῶν τῶν [ε] τῶν τῶν
γῶν. [Τ]ελευτῶν δὲ καὶ εἰς τῶν
ρίων] παρὰ τῶν κείνων μου εἰς τῶν
δῶν ποιεῖν,
[τῶ]ν [ε] τῶν τῶν τῶν τῶν
τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν τῶν
Κ]αὶ τῶν. χαίρει.

ΣΑΡΜΑΤΗΣ ΦΕΙΔΙΟΥ
 ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΗΣ ΑΠΑΛ . .
 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΡΕΜΙΑ
 ΑΡΧΕΝΑΥΤΗΣ ΚΑΣΙΝ
 ΦΙΑΗΜΩΝ ΛΑΟΥ
 ΣΑΥΓΡΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ
 ΑΘΑΝΑΙΩΝ ΜΕΝΙ
 ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ
 ΜΗΝΑΣ ΤΙΜΟΞΕΝΟΥ
 ΜΕΝΙΠΠΟΣ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ
 ΦΙΔΟΚΝΑΤΗΣ ΦΙΔΟΚΡΑ
 ΠΕΡΤΕΝΗΣ ΣΩΝ —

Αὕτη εὐρέθη ἐπὶ πλακῆς τετραπλεύρου, σωζομένης εἰσέτι ἐν οἰκίᾳ χριστιανικῇ.

(51)

ΔΙΕΙ ΕΝ ΤΗ ΜΑΡΧΙ
 ΙΑΣ ΜΕΚΡΕΙΒΩΝΙΟ
 ΚΑΠΕΤΩΛΙΝΟΥΟΙ
 ΚΟΝΟΜΟΣΤΟΧΩ
 ΜΟΝΣΥΝΤΩΑΓΑΛΜ
 ΑΤΙΑΝΕΘ ΚΕΝΥΠΕΡ
 ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΗΝ
 ΚΑΙ ΕΑΥΤΟΥΚΑΙΔΗΜ
 ΟΥ ΡΙΖΟΥΡΑΓΩΝ
 ΕΥΧΙΗΝ

Εὐρέθη ἐπὶ τετραπλεύρου κιονοκράνου ἐγγὺς τῆς Κεΐθρας ἐν-
 τὸς αὐλῆς τεμένους τοῦ χωρίου Βεΐ Κιογροῦ.

(52)

ΕΤΟΥΣ ΘΙ
 ΧΡΗΣΤΟΥ
 ΕΡΜΟΛΩΟΣ
 ΤΗ ΕΑΥΤΟΥ ΓΤ
 ΝΑΙΚΙ ΑΓΑΘΑ
 ΝΚΕΜΙΑΓΗΑ

ΣΗΕΤΗΑΕΚΑΙ
 ΕΑΥΤΟΥ ΜΝΗΜ
 ΗΣΧΑΡΙΝ

Ἐπὶ λίθου τετραγώνου κατὰ τὸ χωρίον Βεΐ Κιογροῦ.

(53)

ϩοιϰωβζν
 +κωη
 σταης
 ϩζϩμαπ
 τυχηκςαιτις
 ✕ειειςτοταμεε
 σπροςτειμοϩϕεϩ
 ✕ϕεϩχαιρετεε

Αὕτη εὐρέθη ἐπὶ ὀπτοῦ πλίνθου ἐκ τῶν ἀνακαλυφθέντων ἐ-
 ρειπιῶν μνήης τινος κατὰ τὸ χωρίον Ἀλβανιτοχώριον ὑπὲρ τῆς
 κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἄργα θωνίου, ἐνθα σώζονται πολλὰ ἐρείπια
 ἀρχαίων ἱερῶν Μονῶν, ὡς καὶ φρουριῶν, περὶ ὧν εἰρηται ἐν ταῖς
 ἐμπροσθεν.

(54)

ΠΥΡΙ. ΧΑΔ
 ΒΟΥΛΑΣΑΣΣΥ

ΑΝΔΑΣΚΑΡΙΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΣΤΟ

.....
ΕΝΘΑΔΕ ΕΙΚΗΡΟΘΕ
ΑΙΟΩΝ ΕΧΘΡΩΝΙΚΑΑΕΧΜΙ
ΘΗΟΡΝ ΣΟΣ †

Ευρέσεται ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τῶν τειχῶν τῆς Νικαίας.

(55)

ΙΕΡΩΝΑΣ
ΚΑΙΗΗΑΔΟΥ
ΝΑΥΚΑΗΡΟΣ
ΖΗΣΑΣ ΕΤΙ ΔΔ
ΧΑΙΡΕΤΕ

Ευρέθη ἐπὶ πλακῆς, σωζομένης ἐγγὺς τοῦ ἀγιάσματος τοῦ ἀ-
γίου Ἰωάννου κατὰ τὸ χωρίον Μιχαλήζιον τῆς Νικομηδείας.

(56)

ΠΑΙΣ
ΟΛΙΓΗΝ Ε.....
ΒΑΕΥΑΣ ΚΑΠΜ...
ΣΗΝΗΑ ΥΠΘΗ ΤΟΔΙΔΥ...
ΔΜΙΚΟΣ ΟΥΝΟΜΑΜΟ...
ΠΡΙΝΜΕΛΗΕΙΝΦΩΣ ΑΥΤ...
ΤΥΝ ΒΟΝΑΗΣ ΤΑΙΝΕΤΕ.....
ΑΜΦΟΤΕΡΟΙΣ ΑΙΩΝΙΟΣ
ΣΜΟΙΡΩΝ ΤΗΣ ΤΟΩΑ....
ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ...
ΕΠΑΔΕΞΕΦΙΜΑΝΔΟΙ...
ΦΡΟΝΗΜΑ ΚΟΙΝΟΙΚΕ...
ΧΕΝΙΩΝΩΑ

Ευρέθη ἐν Νικομηδείᾳ ἐπὶ πλακῆς, σωζομένης ἐν οἰκίᾳ τιμῆ
Χριστιανικῆ.

(57)

Η ΑΓΙ(Α)
ΤΡΙΑ. Σ:

ΗΟΗΟ
ΟΥΣΙΟ : Σ
ΧΡΝΙ
ΚΑ

Ευρέθη ἐπὶ τμήματος πλακῆς ἐν Νικομηδείᾳ.

(58)

ΧΕΤΒΙΟΝΗΛΥΝΑΥΣΣΑΣ
ΚΕΜΦΘΙΜΕΝΟΙΣ ΕΧΕΤΩ
ΟΣΤΑΧΑΚΑΙΜΕ ΤΑΛΗΘΗΝ
ΜΑΛΛΟΝΑΥΛΥ ΠΟΤΕΡΟΝ
ΙΛΙΑΜΟΜΟΥΠΑ : ΦΥ ΔΟΝΥΡΙ

*Ὁμοίως καὶ αὕτη ἐν Νικομηδείᾳ ευρέθη ἐπὶ τμήματος πλακῆς.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Παρακαλούμεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ὅπως φανῶσι ἐπιει-
κεῖς διὰ τὰς ἐκάστοτε ἐπαναλήψεις ἡμῶν, στίξεις, ὡς καὶ διὰ
τὰ ἐκ παραδρομῆς ἢ ἀκουσίως παρεστρέψαντα τυπογραφικὰ
παροράματα, ὧν ἡ διόρθωσις τῶν πλειοτέρων περιττὴ λογιζο-
μένη, παρελείφθη ὡς αὐ οὐ διακρίτων.

Σημειώσιμα δὲ θεωροῦμεν τὰ ἀκλόουθα: σελ. 2 στίχ. 6. ἀν-
τί Στατίου ἀνάγνωθι Σ. ραίου — ἐν σημ. τῆς αὐτ. σελ. στίχ. 2.
κοροφάς ἀν. κορυφάς — σελ. 3 στ. 6. Μαριανδουνοὶ ἀναφέρε-
ται περὶ αὐτῶν, κατὰ τὸν Εὐστάθιον ἐν ταῖς παρεκβολαῖς τῆς
περιηγήσεως Διονυσίου, ὅτι ἐρεῦρον τῆν θρηνητικὴν μελωδίαν —
ἐν τῇ αὐτῇ σελ. στ. 20. Ἄργα θύνης ἀν. Ἄργα θύνης — σελ.
6 στ. 9 Μύρλια ἀν. Μύρλεια — σελ. 10 στ. 6 ὑπ' ἐωυτῶ
ἀν. ἐωυτῶ — σελ. 16 στ. 21 ὑποκρινόμενον ἀν. ὑποκρινό-
μενον — σελ. 21 ἐν σημ. στ. 2. Ἀλαμεινίδης ἀν. Ἀλαμεινί-
δης — ἐν τῇ αὐτῇ σελ. στ. 21 Διομήδους ἀν. Νικομήδους —
σελ. 23 ἐν ἀρχῇ Μέρης Β'. ἀν. Μέρης Γ'. — σελ. 41 στ. 2 ἔ-
κειτο ἡ πόλις αὐτῆ 15 μίλια μακρὰν τῆς Νικομηδείας προσβε-
τέον περὶ Θερμάς δυσμὰς τοῦ Ἡλίου — σελ. 51 στ. 25. Κού-
βαλα ἀν. Κουβούκλια — σελ. 60 στ. 27 χρυσογόνου ἀν. χρυ-
σογόνου — σελ. 64 στ. 30 ἐπώνων τῶν βασιλέων ἀν. ἐπιόν-
των — σελ. 65 στ. 19 patriotique ἀν. patriotique — ἐν
τῇ αὐτ. σελ. στ. αὐτ. et Nicée Broussa ἀν. Nicée et Brous-
sa — σελ. 67 σημ. 2, στ. 2, ἰδ. ἀν. ἰδ! — σελ. 83 σημ. 1
στ. 1 πρὸς μεσημβρίαν μεσογειῶς τῆς Χαλκηδόνος κεῖται ἡ
Κάνδρα ῥητέον, ὅτι κεῖται βορειοανατολικῶς αὐτῆς — σελ.
105 σημ. στ. 3 εἰν τὸν κόσμον ἀν. εἰς τὸν κόσμον — σελ.
134 στ. 11 Μερκούριος Ἱερμόναχος ἀντὶ κοσμικός — σελ.
135 στ. 31 δύο ἀρχαῖα εὐαγγέλια ἐπὶ μεμβρᾶς, σημειωτέον,
ἑτι εἶναι ἐν, ὡς εἶρηαι ἀν. σελ. 67, σημ. 2. σελ. 140 στ. 11,
πρὸ τινων ἀν. ἀπὸ τινων ἐν τῇ αὐτῇ σελ. στίχ. 14. ἀπέδω-
κεν ἀν. ἐπέδωκεν.

ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

	Σωμ.	Σωμ.
ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ.		
Παπᾶ Ἀγάπιος ἐφημέριος ἐν τῷ ναφ τοῦ Ἀγ. Βασιλ.	5	Ἰωάννης Η. Καϊναδάν. Σ. Ἐφρανοσ Δημητρίου. Γεώργιος Τζελλέντης. 4
Παπᾶ Θεόδωρος Θεσσαλο- νικεύς.	2	Ζῆσος Γεωργιάδης. Ἀναστάσιος Ἀθανασιάδης. 2
Παπᾶ Ἰωάννης ἐφημέριος ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Παν- τελετήμονος.	5	Ἰωάννης Ἰακωβίδης Σταῦρος Ἰακωβίδης. Ἀναστάσιος Ἰακωβίδης. 5
Ὁ Εὐγένεσ-ατος Νικόλαος Ἰατρόπουλος	5	Πολυχρόνιος Λαμπρίδης Δη- μοδ. ἐν Καλλολίμνῳ. Γεώργιος Ἀργυριάδης ἐκ Νε- χωρίου Καλλιουπόλεως. 2
Ζαχαρίας Παναγιωτίδης Δη- μοδιδάσκαλος	4	Α. Ζαχαριάδης Μελενίκιος 5 Θεόδωρος Βασιλειάδης. 2
Ἀλέξανδρος Γ. Βυζάντιος Μουσικός.	2	Μιχαὴλ Ἰωσήφ Γαλατιανός. Παναγιῆς Βασιλειάδης Κρεω- πώλης.
Παντολέον Ι. Εὐταξιάδης Γεώργιος Π. Χαραμαντάρη Γεώργιος Νικολάου Ἰατρό- πουλος.	2	Ἀναστάσιος Βασιλειάδης. Ἀναστάσιος Γρηγοριάδης. Κωνσταντῖνος Σουλιδης. Ἀλέξιος Σχουλιδης
Νικόλαος Παπαδόπουλος. Χ. Βασίλ. Ν. Μαυρόπουλος. Ἀλέξανδρος Γ. Στρατηγό- πουλος	5	Δ. Μαυρομμάτης Ἰατρός. Ἀθανάσιος Χα. Κωνσταντι- νίδης. 10
Ἀριστείδης Γ. Στρατηγό- πουλος.	10	

Σωμ.

Ἀλέξανδρος Σ. Διαμαντοπούλου.
 Β. Δ. Κανταρσιδής.
 Νικόλαος Χ. Παπαδόπουλος.
 Γεώργιος Ἀναστασιάδης Ἀγκυρῆς.
 Κωνσταν. Α. Βησσαρίωνος.
 Δημήτριος Γεωργιάδης.
 Παῦλος Κωνσταντινίδης Χρυσόβος.
 Παναγιώτης Δημητριάδης.
 Ἰωάννης Εὐστρατίου Μιτηλουαῖος.
 Νικόλαος Πυλίδης.
 Σταῦρος Μανουηλίδης.
 Δημήτριος Γεωργιάδης.
 Σπύρο, Τζαμαρέλλο.
 Δημήτριος Κ. Ἰατροπούλος.
 Ἰωάννης Δημητράκη Ἰατροῦ.
 Ἰωάννης Α. Χριστιανόπουλος.
 Χρυσοβέργης Ι. Χριστιανόπουλος.
 Αἱ Εὐγενεῖς Κυρίαί.
 Εὐδοξία Ν. Ἰατροπούλου.
 Βικτωρία Ν. Ἰατροπούλου.
 Ἄθηνά Γ. Στρατηγοπούλου.
 Δεσπινῶ Δ. Ἰατροῦ.
 Φευρωνία Σ. Διαμαντοπούλου.
 Μαργίτσα Σ. Διαμαντοπούλου.
 Ἀριστίτσα Γεωργιάδου.
 Δόμνα Πολυχρονίου.
 Ἐλέγκω Π. Δημητριάδου.
 Αἰκατερίνα Δ. Γεωργιάδου.

Σωμ.

Ἀρτεμισία Δ. Γεωργιάδου.
 Μαθηταί τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς.
 Σπύρος Μανουηλίδης.
 Δημήτριος Γ. Τσαμαρέλλου.
 Ἀγάθων Π. Καϊναδάν.
 2 Εὐθύμιος Παντέλου.
 Δημήτριος Ἀνδρεάδης ἀπὸ Ἑσμέ.
 Δαβὶδ Ἰακωβίδης.
 Ἀναστάσιος Δημητρ. Ἰατροῦ.
 Κωνσταντῖνος Σ. Διαμαντοπούλου.
 Ἀπόστολος Σ. Τριανταφύλλου Σίφιως.
 Σταῦρος Ν. Ἰντσέβεϊ.
 Μιλτιάδης Γ. Στρατηγόπουλος.
 Εὐστράτιος Χα. Σοφιανοῦ ἐκ Κοντσέ.
 Εὐστράτιος Χα. Δημητρίου.
 Ζαφείριος Α. Καρτέλης.
 Κλεάθης Π. Τσελέντη.
 Νικόλαος Χ. Βαφειάδης.
 Παναγιωτάκης Γρηγοριάδης.
 Γεώργιος Ἰωαννίδης Ἀγκυρῆς.
 Γεώργιος Μ. Ἰωσήφ.
 Οἱ τῆς ἀ. ἡ. ἰ. οὐδαιτικῆς Σχολῆς.
 Ἐλένη Παναγῆ Ἀντίπα.
 Μελέτιο Σερκίζιαν.
 Δανὲς Ζακαριάν-

Σωμ.

Καλλιόπη Ἀγγελῆ.
 Ζαννῆς Παναγιωτίδης.
 Παναγιώτης Χα. Σοφιανίδης.
 Ἀθανάσιος Γεωργιάδης Ἡπειρώτης.
 Παντολέων Π. Δημητριάδης ἐκ Κοντσέ.
 Κασσιανὸς Ἀναστασίου.
 ΜΙΧΑΛΗΤΣΙΟΥ
 ΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ.
 Ἀλέξιος Ἰωαννίδης Νικομηθεὺς Δημοδιδάσκαλος.
 Μαθηταί τῆς Σχολῆς.
 Νικόλαος Στεφανάκη.
 Κωνσταντῖνος Χ. Ἀθανασίου.
 Ἰωάννης Μανουήλ.
 Πολυχρόνιος Γεωργίου.
 Φώτιος Χ. Χαράλαμπος.
 Χαράλαμπος Χ. Χρήστου.
 Δημήτριος Ἰωαννίδης.
 Πρόδρομος Χ. Πολυχρονίου.
 Νικόλαος Χρήστου.
 Φώτιος Βασιλειάδης.
 Χρῆστος Σαυρίδης.
 ΣΑΡΙΔΟΓΑΝΙΟΥ.
 Χ. Γρηγόριος ἐξαρχος.
 Χ. Κωνσταντῖνος Τσορπατσῆς.
 Φώτιος Ν. Καγγελογλους.
 Κωνσταν. Γ. Βακάλογλους.
 Χρῆστος Χρηστιδής.
 Παναγιωτάκης Χατζῆ Γρηγορίου.

Σωμ.

ΦΟΥΝΤΟΤΚΛΙΩΝ.

Ὁ Αἰδεσιμώατος Οἰκονόμος Χατζῆ Παπᾶ Ἰωάννης.
 Βασίλειος Χατζῆ Κωνσταντῖνου.
 Βασίλειος Γεωργιάδης.
 2 Γεώργιος Α. Γιαννικογλους ΚΑΡΑΤΕΠΕ.
 Παπᾶ Μανουήλ ἐφημέριος τοῦ χωρίου.
 Πολυχρόνιος Οὐζούνογλους ἐξαρχος.
 Γεώργιος Τσιτσεκλόγλους.
 Φώτιος Γρηγοριάδης δημοδιδ. ἐκ Σαρδογαίου.
 ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ
 ΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ.
 Ἀθανάσιος Χρηστιδής δημοδιδάσκαλος.
 Χαράλαμπος Δημητριάδης.
 Εὐστράτιος Παπᾶ Ἀνέστου.
 ΚΕΙΒΒΕ ΟΡΤΑΚΙΟΙ.
 Ἰωάννης Κ. Λεβέντης Θεσσαλιεργάνης.
 Θεόδωρος Παντέλου.
 Στέφανος Μιχαήλ.
 Νικόλαος Γ. Ὀμπρόλης Καϊσαρῆς.
 Ἀναστάσιος Χατζῆ Ἀσλάνογλους.
 Ἀπόστολος Κιολόγλους.
 Ἀνανίας Β. Κιλίτζογλους.

Σωμ.
 Κωνσταντῖνος Χατζῆ Σάββα.
 Δημήτριος Νικολάου.
 Ἰωάννης Βασιλείου.
 Ἰωάννης Ἰορδάνου.
 Παπᾶ Μανουήλ.
 Ἀντώνιος Πιτζιονάκης Βυ-
 ζάντιος.
 Γιαννάκος Τουγιούνογλου.
 Παντελῆς Νικολάου.
 Ἰωάννης Καρλόγλους.
 Βασίλειος Μανιάδης.
 Ἰορδάνης Ἀναστασία.
 Ἀναστάσιος Κωνσταντινίδης.
 Ἀναστάσιος Κυριάκου.
 Ἀγγελάκης Μανουηλίδης.
 ΑΔΑΠΑΖΑΡΙΟΥ.
 Ἀντώνιος Κ. Λεβέντης Θετ-
 ταλομάχης.
 Σωσάννα Α. Λεβέντη.
 Μάλαμα Ἀναστασίου.
 Κοσμάς Γ. Μήγας Τζάκονας.
 Χατζῆ Πεωργίου Βέιογλου.
 Ἰωάννης Δοπάνογλους.
 Πέτρος Πέτρου ἀπὸ Φουντου-
 κλία.
 ΑΡΙΤΖΟΣ.
 Βασίλειος Βενδούρης ἑλλη-
 νοδιδάσκαλος.
 Ἰωάννης Κοψιδάς.
 Δημήτριος Γεωργίου.
 Παναγιώτης Ἀποστόλου.
 Γεώργιος Συναδονός.
 Γρηγόριος Γεωργίου.

Σωμ.
 Ἀπόστολος Ἰ. Εὐεργετόπουλος.
 Ἡ εὐγεν. Κ. Ἀναστασία Ἰ.
 Εὐεργετοπούλου.
 Ἡ εὐγεν. Κ. Χαρίκλεια Μ.
 Ξεούδη.
 Γεώργιος Στεφανίδης ρύσιος.
 Φώιος Δ. Θωμαΐδης ρύσιος.
 Γεώργιος Χαραλαμπιδῆς ρύ-
 σιος.
 Νικόλαος Δ. Μέλας.
 Ἀπόστολος Ἀγαπίου.
 Ἀθῆμιος Ἱεροδιάκονος ρύσιος.
 Δημήτριος Ἀθανασιάδης ρύ-
 σιος.
 Παναγιώτης Τ. Θελασσίτης
 ρύσιος.
 ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ.
 Ἡ Ἀλληλοδιδακτικὴ Σχολή.
 Δ. Εὐκλειδῆς.
 Π. Κωνσταντινίδης.
 Ζ. Α. Βιστιάρη.
 Παντελῆς Χατζῆ Σάββα.
 Οἱ ἀδελφοὶ Δ. Βλασιάδαι. 2
 Ἡ εὐγ. Κ. Μαργιόγκα Θω-
 μίδου.
 Θεολόγος Δ. Θεολογίδης.
 Ἀντώνιος Ξεναδῆς.
 2 Ἰ. Α. Λάϊος Σάμιος.
 Α. Δ. Καρπουζλή.
 Ν. Παύλεβιζ.
 ΚΙΟΥ.
 Ἐπιμετῆς τοῦ εὐγ. Κ. Π. Σταυ-
 ρίδου καὶ Κ. Χρ. Κοκκινάκη.

Σωμ.
 Α. Πινάτζης.
 Δημήτριος Τζάλης.
 Λεωνίδας Παχύδης.
 Θεοδώρος Σγουρδαῖος Σίφνιος
 πλοίαρχος.
 Γεώργιος Φ. Πινάτζης.
 Στέφανος Πινάτζης.
 Ν. Στεφανίδης.
 Δ. Π. Πινάτζης.
 Ἀ. Ἰ. Καβουνίδης.
 Γεώργιος Ἰ. Γιαβάσογλους.
 Ἑλληνοαλληλοδιδακ. σχολή. 2
 Ν. Τζουμούρογλους.
 Ἠλίας Ἀ. Τζεσβέντης.
 Π. Γ. Θεοδωρίδης.
 Κ. Κυρλόγλους ἐκ Μουδανίων.
 Π. Καβουνίδης.
 Β. Γ. Βυρίδης.
 Νικόλαος Πινάτζης.
 Δημήτριος Α. Κουριότης.
 Σ. Φ. Βερέττας.
 Π. Ἰ. Βιζάλης.
 Γ. Διαμαντόπουλος.
 Ν. Βλασιάδης.
 Ἀθανάσιος Βλασιάδης.
 Χριστόδουλος Γ. Παχύδης.
 Ἀλέξανδρος Δραγγιτῆς.
 Ν. Σχολιάδης.
 Γεώργιος Κετίογλους.
 Παναγιώτης Ζαφειρίδης.
 Ἀθανάσιος Ἰ. Φασουλᾶς Σι-
 γινός.
 Θ. Παππαδόπουλος.

Σωμ.
 Π. Κ. Παππίας.
 Σηλιανὸς Πρεταλέντης.
 Π. Ν. Βαρζόκας.
 Ὀβανέζης Κυβορκιάν.
 Ἀ. Φωτιάδης.
 Γεώργιος Ἀ. Λασκαρίδης.
 Ἀ. Καβουνίδης.
 Δημοσθένης Ἀ. Γιαραμάζης.
 Δημοσθένης Γ. Τζαλικῆς.
 Παναγιῆς Π. Κουβαρᾶς Ἰθα-
 κῆσιος.
 2 Ἀναστάσιος Γ. Λουκαρίδης.
 Χρ. Κ. Κοκκινάκης.
 Ἀπόστολος Δημητριάδης Τζε-
 μετζελῆς.
 Δεμητῆς Βασιλείου Χατ-
 ζόγλου.
 Γρηγόριος Ζιγαβίνης. 3
 Οἰκονόμος Παύλου Πρεσβύ-
 τερος
 Νικόλαος Κ. Παππία.
 Νέστορ Οἰκονόμου.
 Ἀριστοτέλης Α. Λασκαρίδης.
 Ἀπόστολος Οἰκονομίδης.
 Βασίλειος Νικολ. Σχολιάδου.
 Μανουήλ Ἀθανασίου Ράπτου.
 Βασίλειος Ζήτου Κασάπης.
 Ἀπόστολος Βαλλῆς.
 Κυρία.
 Ἀναστασία Κ. Παππία.
 Ἀθηνᾶ Ἰ. Μιτηλιναίου.
 Ἀναστασία Σ. Κουντουρίδου.
 Καλλιόπη Θ. Ζαφειρίδου.
 24.

Σωμ.

Σωμ.

Σουλτάνα Παναγού.
ΠΡΟΥΣΗΣ.
 Χ. Σταυράκογλους
 Πετριδης ιατρός.
 Ίωάννης Κ. Καζίγας.
 Δ. Ίσιδωριδης.
 Π. Σμακώγλους.
 Σάββας Ίωαννίδης.
 Δ. Φιλοξενιδης.
 Σ. Λαμπριδης.
 Στέφανος Πελατιδης
 Δημ. Μ. Βθυνός.
 Λ. Α. Καρσογλας
 Ίωσήρ Παπαδόπουλος.
 Ἄθανάσιος Ζαφειριάδης.
 Ἀριστοτέλης Βλαχουδης.
 Γ. Ν. Γαβριλιδης.
 Λ. Ίωαννιδης.
 Σ. Σωτηριάδης.
 Πέτρος Χα. Σάββα.
 Ἡ ἑλλην. Σχολή Πελήκ Πα-
 ζαρίου.
 Ἀργύριος Δ. Ζαχαρόπουλος.
 Ίωαννίκιος Χαράλαμπος.
 Αἰκατερίνη Ίπλιζόγλου.
 Καλλιόπη Γ. Σχολιάδου.
 Γ. Χ. Στεφανιδης.
 Ε. Θωμάδης.
 Ἀν. Α. Σαμακώγλους.
 Ὁ ἅγ. Μέγας Γρηγόριος.
 Ὁ ἅγιος Ἀγιοταφίτης.
 Ἰωακείμ Ἀθανασιάδης.
 Ἡ Σχολή Καγιά Παρίου.

Λάζαρος Πατίας.
 Θεόδωρος Παπαδόπουλος.
 Ἰορδάνης Ζαφυριάδης ἐκ Τρι-
 γλείας.

ΝΑΖΙΑΝΖΟΥ.

Ὁ Αἰδης. Π. Π. Ἰωάννης.
 Ὁ Πανοσιολ. Γερμανός Ἱερο-
 διακων.
 Μιχαήλ Χατζή Μαίτου Δημό-
 διδύσκαλος.

Ἰωάννης Δ. Σεισίγλους.
 Χρῆστος Μ. Ἀργυρόπουλος.
 Θεόδωρος)
 Ρώλης) Λουκίδαι.
 Ἰωάννης)

Πρόδρομος Ί. Σαράφογλους.
 Λουκάς Χρηστίδης.
 Χρυσόστομος Βλασιδης.
 Πέτρος Προδρομιδης.
 Κοσμάς Ἐλευθεριάδης.

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ.

Ἐπιμελεῖα τοῦ κ. Π. Δ. Ψω-
 μάδου.

ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Χρ. Παπαδόπουλος.
 Ἐμμανουήλ Κυριακοῦ.
 Ἀθανάσιος Δολαπτογλους.
 Ἀ. Γρ. Ἀκαστοριδης.
 Θεανώ Μαρτάσογλου.
 2 Σοφία Τομάζου.
 Λαοδική Ζαχαριάδου.
 Ἰωάννης Κ. Χατζοπούλου.

8

Σωμ.

Σωμ.

ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ.

Γεώργιος Βιθέρογλους.
 Διογένης Σωτηριάδης.
 Ἀνώγιος Σταυριδης.
 Σωφρόνιος Ἀρχιμανδριδης.
 Κωνσταντῖος πνευματικός.
 Ἀμβρόσιος Ἱεροδιδάσκαλος
 Νικομηθεύς.

Θεόδωρος ἱερεὺς Ἰωαννίτης.
 Σιλβέστρος Ἱεροδιάκονος.
 Εὐθύμιος Βασιλάδης.
 Νικόλαος Νοιδάλας.

Π. Βασιλειάδης.
 Ι. Παλληκαράκης.
 Α. Φελευδής.

Κωνσταντῖνος Εὐστρατιάδης.
 Ἰωάννης Κ. Παππά.
 Διονύσιος Στερεοπουλος.
 Ἰωάννης Καϊατάν.

Κωνσταντῖνος Ρίγας.
 Ἰωάννης Γρηγοριάδης.
 Εὐαγγέλιος Λιθαδάς.
 Μιχαήλ Ἐμμανουηλιδης.
 Ἰωάννης Ἐξακουστίδης χρυ-
 σοχός

Παντ. Καλόγνωμος
ΧΑΛΚΗΣ.

Ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ.
 Ὁ Πανιερ. Ἅγιος Πρεσλάβας
 Κύριος Ἄθμιος διευθυντῆς
 τῆς Σχολῆς.
 Ὁ Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρι-
 τῆς Κ. Γερμανός Γρηγοράς.

Ὁ Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρι-
 τη. Κ. Φιλόθεος Βρυένσιος.
 Ὁ Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρι-
 τῆς Κ. Νικηφόρος Γλυκάς.
 Ὁ Σοφολογιώτατος Κ. Ἠλίας
 Τανταλίδης.

Οἱ Μαθηταί.

Χα. Ἰωάννης χα. Ἡλιοῦ Καί-
 σαρεύς.
 Θεόδωρος Καστοριάδης ἐκ
 γάλλης

Λάζαρος Συμεών ἐκ τῆς Μ.
 Ἀρμενίας.
 Δημήτριος Ἀθανασίου ἐκ Πε-
 λοπόννησου.

Κωνσταντῖνος Κωνσταντινίδης.
 Ἰερώνυμος Ἱεροδιάκονος Ἰθη-
 ριεὺς ἐκ Πανόρου.

Γεώργιος Ἰωαννίδης Ἄνδριος.
 Στέφανος Κωνσταντινίδης ἐκ
 Κορυζῆς.
 Κλεάνθης Γεωργιάδης Βυ-
 ζάντιος.

Ἀλέξανδρος Παπαδόπουλος
 Ἀνδριανουπολίτης.
 Καλογιάννης Ἀλεξάνδρου 40
 — Ἐκκλησιώτης.

Κωνσταντῖνος Δεληγιάννης
 Χίος.
 Βενιαμὴν Ἱερομόναχος Σέρβος.
 2 Χρυσόστομος Ἰωαννίδης.

Ἐν τῇ ἐνορίᾳ.

Ὁ Ἱερολ. Κ. Κωνσταντῖος

Σωμ. 1

Ίερειδιάκωνος Νικομηθεύς.
 Θεόδωρος Κυριζικίδης.
 Γεώργιος Δ. Καμάρης.
 Περικλῆς Ραλλόπουλος.
 Ὁ Παν. Βασιλείος Ίερέυς
 πρεσβυτῶς τῆς ἐκκλ. τοῦ
 ἁγίου Νικολάου.
 Ἀθανάσιος Θεοδορίδης.
 ΤΑΤΑΟΥΩΝ.
 Ἐπιμελέα τοῦ Κ. Ἐ. Δημ.
 Καταρτζίδου.
 Τὸ σωματεῖον τῆς Ἐ. Ταταού-
 λους Φιλαρέτου ἀδελ.
 Β. Θ. Παπαδόπουλος.
 Λεωνίδας Π. Κιλιζανίδης
 Προυσσαεὺς.
 Ἀντώνιος Γ. Λαμπρινιάδης
 Χίος.
 Σπυριδῶν Α. Καραζῆς.
 Παν. Παπαζαχαρόπουλος.
 Ὀδυσσεύς Α. Λαγυδάκης.
 Ν. Δ. Ὀρρανίδης Β. Ζάντιος.
 Σπυριδῶν Τ. Φερεντίνος.
 Βασίλειος Α. Τεπερόγλους.
 Ἰωάννης Τζαβαλλῆς.
 Νικόλαος Δ. Μαν. Ζαβίνος.
 Χρῆστος Νικολαΐδης.
 Κωνσταντῖος Γ. Κούππας.
 Φανίτσα Ἐ. Κανταρτζίδου.
 Σουλτάνα Ἐ. Κανταρτζίδου.
 Κωνσταντῖος Γ. Σαρχοσούδης.
 Ἰωάννης Κιριτζιόπουλος.
 Ν. Ι. Ἀλευρόπουλος.

Σωμ.

3 Χρῆστος Δευτερόπουλος.
 2 Ἰωάννης Ξαντάκης.
 Ἰωάν. Κ. Ποπώνης.
 Ἀ. Σαράσης Μιτυληναῖος
 Ἰωάν. Ἐμμ. Μετρίτικας.
 Σταύρος Δημητρίου.
 Χρῆστος Δ. Λεβαντῆς.
 Σπυριδῶν Γ. Γουλιέλμος.
 Ἐρμῆς Ἀναστασιάδης.
 Γεώργιος Ζ. Ἰωαννίδης.
 Ἀργοντῆς Ἀντωνιάδης.
 Γεώργιος Ἀλεξιάδης.
 2 Μ. Λ. Ἰαδῆς Α. Μαράγκας.
 Θεόδωρος Νεστορίδης.
 Σ. Α. Ἀθανασιάδης.
 Μαρία Κοραλία.
 Ἀθαν. Ἀ. Ἀθανασιάδης.
 Ἀ. Π. Ζωγράφος.
 Θησεύς Πουγίδης Προυσαεὺς.
 ΓΕΝΙ ΣΕΧΙΡΙΟΥ.
 (Ἐξαγγελιστοετίας.)
 Ἐπιστολαὶ τοῦ Κ. Ν. Βιβυνοῦ.
 Χρ. Δημητριάδης σαμακοπ.
 Χρ. Ἀσκληπιάδης.
 Ν. Βιβυνός.
 Δημήτριος Ν. Τζαγγυβλής.
 Νικόλαος Παγαέλης.
 Ἀθῆμος Ἰερμύναγος.
 Ἀ. Ν. Σουλέπουλος.
 Ἀ. Κ. Κόλλερας.
 Κωνσταντῖος Μπελλῆ Ζη.
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.
 Ὁ Αἰδ. Κ. Εὐγένιος πρεσβ.

Σόφορ 52, 114

Kib 49

Wils 1

Σ L

* V 1

29

10

92

παράφραση

SISMANGLIO

Αγαθωνος